MEVLÂNÂ
CELÂLEDDİN

DÎVÂN-I KEBÎR

I

Abdülbâki Gölpınarlı

MEVLÂNÂ CELÂLEDDİN

DÎVÂN-I KEBÎR

I

Hazırlıyan

Abdülbâki GÖLPINARLI

İSTANBUL

REMZİ KİTABEVİ

93, Ankara Caddesi, 93

YÜKSELEN MATBAASI
İSTANBUL — 1957

Kur'an'ın mealini verirken de gaflete düşmedik; bir toplum için kutsal tanınan bir kitaba ön-söz mü yazılır? Halbuki dinî terimle söyliyelim; bir harfinin değil, bir noktasının üstüne titrediklerini sanan «müttakıyler», ön-söz yazdılar rablerinin kitabına.

Mevlânâ benim herşeyim; O olunca ben yokum; ön-söz yazabilir miyim O'nun sözlerine? Son-söz de yazamam. Şu halde edeceğim sözler, bir sunuştur aziz okuyucu. Zaten kitabından bahsedileceğine göre kendisi söylüyor demektir; işte onun için başlık koyamadan bu sözlere [*]. Diyorum ki, diyor ki:

Büyük şâir, büyük mütefekkir, büyük insan Mevlânâ Celâleddîn'in şiirinden uzun uzadıya söz açmanın pek de lüzumu yok, ana hatlar üzerinde duracağız, çünkü «Mevlânâ Celâleddîn» adlı kitabımızda O'nun tasavvufa verdiği moral-sosyal mahiyetten de, O'ndaki reformasyondan da, O'nun şiir telâkkisinden, şiirindeki unsurlardan da etraflıca bahsettik (Bu kitabın dördüncü kısmı olan «Mevlânâ'ya Göre Şiir» bölümüne bakınız; İst. İnkılâp Kitabevi — 1952, II. basım, s. 247-255).

«Şiir de nedir ki ondan lâf edeyim? Şâirlerin hünerlerinden başka bir hünerim var benim» diyen Mevlânâ Celâleddîn, hiçbir vakit şiir söylemek için eline kalem almamış, uzun-uzun, çizip bozarak şiir yazmamıştır. Temelli, özlü bir bilgiye, pek hassas bir terkîb kabiliyetine, çok kuvvetli bir görüşe, bir dikkate, olağanüstü ve gerçekten de orijinal bir buluş kudretine ve şiddetli bir duyguya sahib olan Mevlâna, günlük olaylardan derhal müteessir olan çoğu defa vecd içinde semâ' ederken duyduklarını vezin ve kafiye potasına dökerek söylemiye başlardı. Çevresinde toplananlar, O'nun her sözünü ilham telâkki ederlerdi. Bunların arasında «Kâtib - al esrâr» yâni sır kâtipleri diye anılan ve O'nun şiirlerini kaydetmeyi kendilerine ödev edinenler, hemen yazarlardı. Sonradan bahir-bahir ayrılan her bahir, alfabetik bir tertiple düzenlenen «Dîvân-ı Kebîr» böyle doğmuştu. Nitekim bildiğimize göre «Mesnevî» de, ilk onsekiz beyti müstesna, Çelebi Husâmeddîn tarafından yazılmak suretiyle, gene böyle meydana gelmişti (Aynı kitap, s. 117-122).

---

[*] «Mesnevî» tercememizde «Ön-söz» demiş, çiylik etmişiz; umarız ki okuyucular bağışlarlar bizi.

Burda, evvelce söylediğimiz gibi şunu da bir kere daha söyliyeceğiz:

Mevlânâ'nın Dîvânındaki şiirleriyle Mesnevî arasında üslûp, ifade, heyecan bakımından hiç mi hiç fark yoktur. Mesnevî'yi didaktik bir eser sayıp asıl lirik şiirlerinin Dîvânında olduğunu söyliyenler, üslûp bakımından bu iki eser arasıda bir fark bulunduğunu geveliyenler, okumadan yazanlardır, bilmeden hükmedenlerdir. Didaktik bir eser olmakla beraber Mesnevî de, yer-yer lirizmin en kudretli ifadesini verir. Dîvandaki şiirlerin de birçoğu didaktiktir, fakat Mevlâna, inancında o kadar özlüdür ki inandırmak için söylediği sözlerde de lirizm, didaktizmi âdeta bünyesinde yoğurur, halleder gider. Dîvânındaki birçok gazellerde Mesnevî hikâyelerini hulâsa etmiştir. Mesnevîdeki bahislerin birçoğu Dîvânında geçmektedir. Sözün özü ve kısacası, Dîvânla Mesnevî, hem üslûp, hem ifade, hem edâ, hem konu bakımından aynıdır; yalnız bu iki eserde tarz ve vezin farkı vardır, o kadar.

Sanırız ki her şeyden önce Mevlânâ'nın dilinden bahsetmek gerek. Mevlânâ, hem Dîvânında, hem Mesnevî'sinde Horasan ilinin halk farsçasını kullanmıştır. Zaten tenbih edilmiş dikkatin tedaiyi uyandırmasından, vecdi, heyecanı dile getirmesinden doğan irticâlî şiirlerde «tekellüf, tasalluf» dediğimiz uydurma şeyler olamaz. Evet, Mevlânâ, tam halk diliyle şiir söylemiştir. Şiirleri arasına giren arapça parçalar, beyitler de Arapların «lûgat - al amyâ - âmiyya» dedikleri halk arapçasıdır, tahsil yeri olan Haleb'in konuşma dilidir. Rumca şiirleri üzerinde Sayın Avukat Vladimir Mırmıroğlu'yla görüşüp konuşmuştuk. Sayın bilgin, rumcasının da XIII. yüzyılda Anadolu'da konuşulan halk rumcası olduğunu kesin olarak söylemişti. Zaten Mesnevî dîbâcesi ve mektuplarındaki elkap müstesna O, hiçbir vakit «şâirâne, münşiyâne» söz söylemek, yahut yazı yazmak tarafını gütmemiştir. Yaşayışında nasıl kıt-kanaat geçinmişse, nasıl çevresine halk yığınlarını toplamışsa, nasıl medresesi, hem evi, hem fetva yeri, hem okutma bucağı, hem âşıklar Kâbesiyse, hattâ bu mübarek yerin hasırla ayrılan bir köşesi, nasıl Şems'e gerdek odası olmuşsa, ölüm döşeğinde nasıl borçtan kurtulduğu için rahat bir nefes almışsa, basılı nasıl halktan ayrılmamışsa sözü de özü gibi halkla birleşmiştir, halktan ayrı lâf etmemiştir O. Bu bakımdan halkın kullandığı örf mecazları, ata-sözleri, O'nun şiirlerinde pek çoktur. Halk gelenekleri, halk inançları, halk töreleri, hattâ halk küfürleri, yer-yer O'nun şiirini ören ana unsurlardan biridir.

Böyle olmakla beraber şunu da söyliyelim ki şiirinde «âmiyânelik» hiç yoktur. Mısrâ ve beyit yapısı hem sağlamdır, hem güzel. Coşkunluğu, heyecanı, duyguyu en yerinde, en kudretli, en özel bir âhenkle verir. Kullandığı sözleri değiştirmiye, daha iyilerini, daha âhenklilerini, daha güzellerini bulmıya hemen-hemen imkân yoktur.

Mevlânâ, şiirlerinde pek o kadar kafiyeyle de ilgilenmez. Zaten O'nca vezin, kafiye, hattâ söz ve ses, mânayı kayıtlıyan şeylerdir (Mevlânâ Celâleddin'e b. s. 251

- 252). Fakat devrinde serbest şiir de yazacak değildi elbet. Ancak birçok gazellerinde vezinden şikâyet eder, bu şikâyeti lâf olsun diye değildir, içtendir. Kafiyeleri de çoğu defa mukayyet kafiye değildir. Değildir amma göze batacak, kulağa hoş gelmiyecek kafiye bozuklukları da yapmaz. Yalnız fikirlerinde nasıl hürse, nasıl hürriyeti herşeyden üstün tutuyorsa, nasıl kula kulluk etmeyi hoş görmüyorsa şiirinde de birteviye bu hürriyet havası eser durur. Meselâ tercememizin 50-53. sahifelerini kaplıyan terci'in ilk iki bendi onar, üçüncü bendi beş, dördüncü bendi gene beş, beşinci bendi on; altıncı bendiyse onbir beyittir ki klâsik Doğu edebiyatında böyle birşey yapılamaz. 190. sahifedeki gazel Mevlânâ'nın pek beğendiği ve Yunus Emre, Sait Emre gibi türkçe yazan şairlere de ilham ettiği musammat tarzındadır, fakat kafiyesi ayrıdır. İlk beyit «Y» kafiyesinde olduğu için bahrin o harfine alınmıştır, halbuki öbür beyitlerin her bireri, birer müfrettir, hiçbirinin kafiye bakımından öbürüyle bağlılığı yoktur ki bu tarzda yazılan şiire gazel denemez, böyle bir tarz da klâsik edebiyatta yoktur.

O'ndaki kudretli görüş kabiliyetiyse şiirinde tabiat unsurlarını ihmal etmemesine sebebolmuştur. Yılanın oklu kirpiden kurtulmak için kendisini ona vura-vura kanlar içinde kalmasından âşıkotunun çabucak sararıp solmasına, buram-buram tüten, burcu-burcu kokan taze somunun güzelliğinden bayat ekmeğin ufalanıp yerlere saçılmasına, değirmende öğünen buğdaydan kuru ekmeğe katık olan naneye, alıcı doğan kuşundan elleriyle başını döven sineğe, pazara girince halkı kaçıran, tablaları döken deliden kale burçlarına dizilen kesik başlara, ahlâksızlık yatağı bekâr odalarından yollar kapanınca yolculara günlerce yurt kesilen kervansaraylara, çocuk oyunlarından büyüklerin âdetlerine, canlar yakan, kanlar döken, şehirler yıkan akınlardan bıyık bırarak böbürlenen beylere, savaştan barışa, dövüşten uzlaşmaya, kavuran, döken kış rüzgârından tomurcukları okşayıp açan bahar yeline, kışın öldürücü zulmünden baharın yaratıcı feyzine, gökten yere, yerden göğe, eskiden yeniye, dünden o güne kadar herşey, yağmur-çiğ, gün-gece, güneş-yıldız, kurt-kuş, ama herşey, O'nun şiirine girer. Bu bakımdan dün ve yaşadığı devir, bütün özellikleriyle O'nun şiirinde yer alır. Böylece Mevlânâ'nın şiirinde idealizm, realizmle bağdaşır, hattâ onda idealizm, âdeta başıkabak bir duruma düşer.

Olağanüstü buluş kudreti, şiirine gerçekten de orijinal bir bünye verir. Meselâ şahrem-şahrem yarılmış yeryüzü, göğe yüz tutmuş bir gariptir âdeta. Halka yük olan beyler, cemaatin sırtında giden tabutlar sanki. Gerçeği inkâr edene söz söylemek, ölü yıkamaktır, kaya kaşımaktır ve bu çeşit buluşlar, hem de hiç yadırganmıyan buluşlar, «şâirâne» likten doğma yapmacık değil, reel buluşlar, O'nun hemen her şiirinde vardır, her şiirinin ana unsurlarından biridir. Bu buluş, O'nun dünya görüşündeki insânî duyguyla, sınırsız müsamahayla birleşince gerçekten de ileri, geleceği kavrıyan, yüzyıllara hükmeden bir görüşü sağlar ki onu asıl ebedileştiren, milletlerarası mütefekkir bir şâir vasfına sahib eden de asıl budur bizce.

Bütün bunlar, bu saydıklarımız, sayamadıklarımız, O'nu öylesine bir şâir, öylesine bir hakîm, öylesine birtek kişi etmiştir ki.

İran edebiyatında erişilmez yücelikler, aşılmaz dağ başları, göz kamaştırır güneşler vardır. Hür düşünce, rint eda, berceste mısra' şah-beyit dendi mi kim hatırlamaz Hâfız'ı? Ağırbaşlı hikmet, oturamaklı söz, çoğu çekitaşı gibi yerinde hüküm, inanç ve güvençle ortak insanlık duygusu ve bununla eşit irade, Sâdî'yi hatırlatmaz da ne yapar? Geniş bir bilgiyle bağdaşan insan düşüncesi, Kur'an'ı farsça ve şiirle sunarcasına bir derin anlayış, tasavvufu yoğururcasına bir şiir, Senâî'ye has değildir de kime hastır? Dünyadan elini-eteğini çekmekle beraber halkla birleşmek, halk espirilerini, halk hikâyelerini, halk inançlarını, halk dileklerini şiirleştirmek Attâr'a nasib olmamıştır da kime nasib olmuştur. Bütün zahitliğiyle beraber en aşırı fikirler gütmek, bunları en güzel ve tatlı bir deyişle bağdaştırmak, Abdullâh-ı Ansârî'nin işi değil de kimin işidir? Hukemâ felsefesini şiirle sunan Nâsır-ı Husrev'den başka kimdir? Hattâ yenilere gelelim:

Sâib, Hâtif, hele Kelîm gibi İran edebiyatında neo-klâsisizmi şiir yapısıyle, buluş kudretiyle, anlatış, deyiş âhengiyle, hattâ bazı kere, fakat lûgat anlamında garabetle, yani eşsizlikle temsil edenler nasıl inkâr edebilir?

Bütün şairlerin tek oldukları alanlar var, bütün bunlar, birer anıt. Ancak hiçbirinin özelliği öbüründe yok. Çoğunun birleştiği nokta, zamanlarındaki büyüklere eğilmek, zamanlarına uyup «mutayyabât» söylemiye düşmek.

Fakat Mevlânâ... Hafız'ın rintliğinden üstün bir rintlik; Sâdî'den çok geniş, sınırsız bir hikmet ve insânî görüş, çekitaşından da ağır gerçek hüküm; Senâî'den fazla bir tasarruf, düpedüz içtihat ve bu içtihadı şiirle tesbit; Attâr'dan daha yaygın halkça herşeyini kavrayış, şiirle, dile getiriş, aynı zamanda dünyadan, yaşayıştan ayrılmayış; zühütle hürriyeti Ansârî'den fazla ve onun gibi seci düşünerek sanat yapmıya kalkışarak değil, özden öz söyleyiş; Hukemâ felsefesini Nâsır gibi talimle değil de açık, geniş, halkça, insanca, çoğu defa olaylara, çoğu defa halk hikâyelerine dayanarak, fakat tek taraflı değil, her görüşü gözeterek, sırasında inceleyip eleştirerek anlatış... Nihayet Sâib'den de, Hâtif'ten de, Kelîmden de daha özel, daha orijinal ve erişilmez buluşlar... Bütün bunlar Mevlânâ'da diyebiliriz ve dâvamıza kendi sözleri tanık; Mevlânâ'da hepsi var bunların, fakat saydıklarımızın hiçbirinde Mevlânâ yok. Her varlık âlemin bir cüz'ü, her varlıkta âlemin bir görünüşü var, bir oluşu var, âlemden ayrı değil; fakat hiçbir varlıkta tüm âlem yok. Ama âlem, bütün varlıkları kaplıyan tüm. İşte Mevlânâ bir âlem; yıprananları, olacaklara madde olan, geçmişleri, gelecekleri hazırlıyan, yeniden yeniye yenilenen, ândan âna olan bir âlem.

O'nun şiirlerinde birşey daha var:

Klâsik Doğu edebiyatında, mesnevî tarzında yazılar, hele hikâyeler hariç, beyit egemenliği vardır. Her beyit, tüm bir anlamdır, öbür beyitle ilgisi hemen

hiç yoktur. Bir beyitte rintlir şair, öbür beyitte yarım düşünür, bir başka beyitte Tanrı'ya dayanır, ondan sonraki beyitle sâkiden şarab ister. Sonra gazel şu kadar beyitten aşağı olmaz, bu kadar beyti aşmaz. Halbuki Mevlânâ'nın her şiiri bir tümdür; ilk beyitle hangi fikri ele almışsa sona kadar o fikri güder, ondan başka bir yere yönelmez. Beyit sayısı da keyfincedir. O'nun. Bâzı gazelleri uzadıkça uzar, bâzı gazelleri dört beyitte biter. Zaten eminiz; Mesnevî'yi Kur'an'ın özü, her sözünü ilham sayanlar da buna dikkat etmişlerdir, âyetlerin nasıl «nüzûl sebepleri», hadislerin nasıl «vürud sebepleri» varsa Mevlânâ'nın her şiiri de bir olaya dayanır, bir fikri güder, bir tezi savunur; işte böyle bir insandır, insanlıktır, candır, cânândır; zamanında da şimdi de yerenlere amaçtır, kınayanlara konudur; sevenlere ruhtur, dostlara özdür, dillere sözdür Mevlânâ.

*

Düşüncesi yaşayışından, özü sözünden ayrılmıyan bu büyükler büyüğünün «Mesnevî» si, birçok dillere çevrilmiştir, bu esere birçok şerhler yazılmıştır, bu eserden birçok antolojiler yapılmıştır (Mesnevî tercememiz, İst. — 1942-1946, s. A-S). Dîvân-ı Kebîr'e gelince; bu çok önemli, bu çok yüksek eser, nasılsa gereği gibi ele alınmamıştır. Rahmetli Reynold A. Nicholson Dîvân'dan kırksekiz şiirin metnini ve tercemesini bastırmış (Selected poems Form the Dîvânı Shamsı Tabrîz At the University Perss, 1898), Mesnevî'den, Dîvân'dan yaptığı bâzı manzum, Fîhi mâ-fîh'ten yaptığı manzum tercemeler de ölümünden sonra A. J. Arberry'nin bir sunuş yazısiyle «Rumı Poet and mystıc» adiyle basılmıştır ki bu kitapta Dîvân-ı Kebîr'den ancak altı şiir vardır. Rızâkulı Han Hidâyet'in «Dîvân-ı Şems-al Hakaayık» adı altında meydana getirmiş ve taş basması olarak bastırmış olduğu malûm antolojisiyle birçok yanlışları ihtiva ettiği gibi bu antolojide Mevlânâ'ya aid olmıyan şiirler de vardır.

Dîvân-ı Kebîr'den meydana gelen antolojiler içinde bu eserden en fazla şiiri kucakhyanını yayın alanına sunmak, şükürler olsun, bize nasibolda .«Gül-deste» adını verdiğimiz bu seçme gül demeti, Dîvân-ı Kebîr'den ikiyüz seksen şiiri âşıkların yanlmış dudaklarına ulaştırdı, çırpınan gönüllerine sindirdi, gözliyen gözlerine arzetti, özliyen özlerine bir can armağanı, bir vuslat heyecanı, bir neşe kaynağı gibi sundu. Bu eserde Pîr'in gazellerine, gazellerde geçen sözlerden birer başlık bulduk, gazelleri bölümlere ayırdık, bu ayırışta konuyu ve kronolojik temeli göz önünde tutmıya çalıştık, belki meraklılar, terecmeyi asliyle karşılaştırır diye her gazelin ilk beytini, tercemenin üstüne yazdık.

Bu gül demetini koklıyanların hemen hepsi, asıl gül bahçesini ne diye vermiyorsun dediler; metniyle istediler Dîvân-ı Kebîr-i. Halbuki biz, gene bu temele dayanarak, bölümlere bölmiye çalışarak bütün eseri vermeyi düşünmüştük. Anladık ki, anlattılar ki düşüncemizin üstünde bir düşünce, isteğimizin üstünde bir istek var. Bu düşünce, bu istek, gerçeğin ta kendisi. Evet, hep mi aslı bizde olan metinleri yâdellerden alacaktık, hep mi ülkemizin definelerini yâdellerde seyredecektik?

Konya'ya gittik, Gümüş Eşik'e yüz sürdük, Dîvân'ın fotoğrafyasını aldırdık; bize müsaadeyi veren Maarif Vekilliğine, Müzeler Umum Müdürlüğüne, Konya Müzesi Müdürüne şükranlarımızı, minnetlerimizi sunmak, bir borçtur. İstiyorduk ki bir cilde sığmasına imkân bulunmıyan Dîvân-ı Kebîr'in her cildi, o ciltte terceemeleri sunulan metinlerin de tıpkı-basımını kucaklasın. Hattâ bu istekle, Dîvân'ın gömleğinin arkasına, farsça «Dîvân-ı Kebîr» diye de yazdırmıştık. Fakat çeşitli teknik imkânsızlıklar, bu isteğimizi imkân sahasına ulaştıramadı, bir yandan da bu, daha iyi oldu. Dîvân'ın metnini ayrıca sunmak, onu hiç bölmemek elbette daha iyi bir iştir. Kaç ciltte bitecekse terceme bittikten sonra ilk sahifeler ve aslındakinin aynı olmak şartiyle «Dîvân-ı Kebîr» in metni, son cilt ve tıpkı-basım olarak okuyuculara sunulacak, heyecandan titreyen eller, iştiyaktan nemlenen gözler, bu mübarek eseri öpecektir. Hattâ yalnız Dîvân-ı Kebîr'i değil, Mesnevî'yi de Mevlânâ'nın diğer eserlerini de, Mevlevîliği ilgilendiren başka eserleri de tıpkı-basım metinleriyle vermeyi vâdediyoruz, azmettik buna; inandık ki Gül-deste, ancak tam metin verildikten sonra olabilir ve metni verilmiyen terceme, elbette noksan kalır.

*

Konya'da ve diğer yerlerde Dîvân-ı Kebîr'in birçok nüshaları var. Bunların içinde 768 Şevvalinin ikisinde (II.VII.1367) Osman oğlu Hasan tarafından yazılmıya başlanıp 770 Rebiülâhırının ilk günü (13.X.1368) yazılması ve karşılaştırılması biten iki ciltlik Dîvân, nüshaların en sağlamı, en doğrusu ve en tamıdır. Tercememizde, Müzenin 68, 69 No. larında kayıtlı olan bu Dîvân'ı esas tuttuk, tıpkı-basımını sunacağımız Dîvân da budur. Her iki cilt 0.325X0.47 ebadındadır. Cildi siyah meşin olup arabesk hendesî taksimatlı, kenarları da bağ denen hendesî şekillerle bezenmiştir. Her sahifede dört sütun, otuz üçer satır vardır. Fasıl ve bahir başları kısmen, yahut tamamiyle müzehheptir. Cildi yapan Abû - Bekr - al Mavlavî'dir. Ketebesi ikinci cildin 289. sahifesinde bir satır olarak şudur:

«İbtidâ-i in nüsha-i Dîvân-ı mukaddes ez sânî-i şevvâl sene-i samâne va sittîne va sab'amia ve temâm şoden ve mukaabele kerden be avn-ı ilâhî azze şe'nuhu ve be sihhat resânîden be kitâbet-i bende-i zaîf u nahîf al-muhtâcu ilâ rahmat-Allâhu taâlâ Hasan ibni Osmân-al Mavlavî der gurra-i rabîulâhır lisenetî sab'îna va sab'amia.»

Yâni:

«Bu kutlu Dîvân nüshasının yazılmasına yediyüz altmışsekiz yılı şevvalinin ikinci günü, Ulu Tanrı'nın rahmetine muhtaç güçsüz-kuvvetsiz, Arıkkol Osman oğlu Mevlevî Hasan tarafından başlandı, şânı yüce olsun, Tanrı yardımiyle de yediyüz yetmiş yılı rebiülâhırının ilk günü yazılması, karşılaştırılıp doğru olduğunun anlaşılması bitti.»

290. sahifede altın cetvel ortasında, Selçuk tarzında, fevkalâde müzehhep ye-

di daireden meydana gelen kısımda, arapça ibareyle, kimin adına yazıldığı kayıtlıdır ki, bu ibarelerin türkçesi şudur:

«Ulular ulusu sahip, büyük vezir, Arab olan, Araptan gayri bulunan vezirlerin üstünü, bütün bu vezirlerin güvenci, kalem erbabının en ileri gideni, cömertlik ve ihsan sahiplerinin uydukları zat, yücelik ve kerem örtülerinin sahibi, hayırlı, himmetli işlerin en yücelerini elde etmiş, en yüce, en güzel huy ve âdetleri özünde toplamış olan, Âdemoğullarının işlerini düzene sokan; Tanrı başarılar versin, başarılarını daimî etsin, doğru yola ulaşmayı yoldaş etsin ona; toprağı ari, ruhu şâdolası rahmetli ve yarlıganmış Husâmeddin Hasan'ın oğlu, yücelikler özü, şerîat ve Dînin Şeref'i Mevlevî Hâce Emîr Satı'nın okuması için yediyüz yedi yılı rebiülâhırında Tanrı'ya hamdedilerek, Peygamberine salâvat verilerek yazıldı.»

Aynı sahifedeki yazılardan da bu Dîvân'ın, miras yoliyle Emir Satı'nın oğlu Erzincanlı Müstencid'e geçtiğini, onun da 812 muharreminin ilk günü (16.V.1409), Mevlânâ Dergâhına vakfettiğini anlıyoruz. Mevlevî Emîr Satı oğlu Müstencid, Sultan Veled'in Erzincan'daki halifesi Husâmeddin Huseyn'in ve oğlu Celâleddin Muhammed-i Müneccim'in dervişidir; belki de Celâleddin Muhammed'den sonra onun yerine geçmiştir. Celâleddin Muhammed'in, Gevherşâd adlı birisine yazdırdığı «Makaalât-ı Şems» nüshası da kendisine geçmiştir ki bugün bu nüsha, Fatih Kütüphanesinde 2788 No.da kayıtlıdır (Mevlânâ Celâleddin, s. 29-31).

*

Bu Dîvân-ı Kebîr nüshasına yazılan sunuş yazısı da belki Müstencid'in kaleminden çıkmıştır. Ancak, kitabımızın 3. sahifesini kaplıyan bu yazıda, Mevlânâ'yı, birinci halife Abû - Bekr soyundan gösteren satırlar, kesin olarak gerçeğe uymaz (Kitabımızın «Açılama» sının 392. sahifesine ve Mevlânâ Celâleddin'e bakınız, s. 35-39).

Dîvân-ı Kebîr'e yazılmış bir başka sunuş yazısı daha var. Bu yazı, Konya Müzesi kütüphanesinde 67 No.da kayıtlı bulunan 17.5X26.2 ebadında olan, 782 ramazanının yirmibeşinci günü (1380) Hümâm-ı Tebrîzî tarafından esas tutularak kopya edildiği, kenarındaki bir kayıttan anlaşılan, Huseyn Vâiz-i Kâşifî'nin oğlu Aliyy - al Safî'ye geçtiği de 924 rebîulâhır tarihini taşıyan (1518) bir temellük yazısından belli olan nüshadadır. Bunun da türkçesini burda sunmayı gerekli bulduk ve biz, bu sunuş yazısını çok daha güzel, çok daha gerçek buluyor, yazılış bakımından da daha eski olduğunu sanıyoruz:

«Üstün, görünüp duran nur, apaçık gerçek, tertemiz sır, şekle bürünmüş akıl, özelleştikçe özelleşmiş ruh. Ululuk gömleklerini dokuyan, sapıklık budaklarını söküp atan, gönül ehli topluluklarına sefîr olan, halkı gayb sahralarından emniyetle geçirip götüren, Tanrı'yı bir bilenlerin inanç direklerini koruyan, ilhada düşenlerin uydurdukları şeyleri mahveden, Hâ Mîm'lerdeki sırları tefsir, Elif Lâm Mîm'deki remizleri şerheden, halka bir Tanrı yardımı olan, insanları doğruya, doğ-

yoluğa çağıran zat. Öylesine bir zat ki Allah onu lutuflarını, güzel ve iyi huylarının en güzellerine, en iyilerine mazhar etmekte tek bir er kılmış, eşsiz-örneksiz bilgilerle hikmetler'le biricik olarak yaratmıştır; seçmiştir onu da bütün ümmetlerin en olgunlarının bile olgunu kalmıştır. Dünyada, Araplar arasında da, Arab olmıyanlar arasında da tanınmış, bilinmiştir. Önce gelenlerin de sevgilisidir, sonradan geleceklerin de. Hakk'ın ve Dînin Celâl'idir, şeriat sâhibi peygamberlerin en üstünlerinin hakıykatlerine vâristir. Tanrı, apaçık sırrıyla kutlasın, apaydın nuruyla ışıklandırsın bizi.»

*

İlk cild olarak bahr-i recezle bahr-i muzârî' arîzi sunuyoruz. Bahr-i recezde 111. sahîfe'deki gazel, LXXXIII. gazel olacakken bir numara fazla yazılmış; bunun ve bundan sonrakilerin düzeltilmesini dileriz. Bu bahirde CLVIII, bahr-i muzârî' arîzdeyse CXLVI şiir var. Böylece iki bahirdeki şiirlerin sayısı CCCIV tür. Fakat bahr-i recezin «A» harfin'den üç, «D» harfinden bir, «Y» harfinden de gene bir gazelle bahr-i muzârî' arîzin «T» harfinden bir gazelin tercemesini, nasılsa unutmuşuz. Bunlar, metnin 9, 13, 16, 39 ve 45. sahifelerindedir. Bu gazellerin tercemelerini, sonda, ek olarak sunduk. Böylece bunlarla beraber bu iki bahirde tam CCCX şiir var'dır ve beyit sayısı 3612 dir.

Bu gazellerin içinde bâzılarının ne sebeple ve ne vakitler söylendiğini Eflâkî'den öğreniyoruz:

XX. gazel, Sultan Veled'in düğününde okuduğu gazeldir (s. 33, Manâkıb-al Ârifîn, İst. Üniv, K. Farsça yaz. 1231, 139, a; Tahsin Yazıcı terc. Maarif Vekil. yayın. 1953-1954, II, 165). LXIX. gazel Kemâl-i Kavvâl'in rivayetine göre bir semâ' esnasında ve Kemâl'in tefine bir avuç toprak koyduktan sonra söylediği gazel'dir. Menkabeye göre bu bir avuç toprak altın olmuştur, bize göreyse Kemâl-i Kavvâl, Mevlânâ'nın sunduğu bu bir avuç toprağı altından da değerli bulmuştur (s. 94, aynı, 86. a, I, 942). LXXIX. gazel, Eflâkî'ye göre Zirva hamamına girip yedi gün kaldıktan sonra çıkınca söylediği gazel'dir (s.105, 106. a, I, 616). Eflâkî'nin rivayetine göre Muîneddîn'in evindeki semâ'dan sonra kalkıp hamama gitmiş, yedinci günü Sulan Veled'in ricasiyle çıkmış ve yüzüne bakarak CXL. gazelin (doğrusu CXXXIX.) 17. beytini (beyit. 1314) okumuştur (s. 192, 56. a-b, I, 321). CLI. gazeli (doğrusu CL.), torunu Ulu Ârif Çelebi'nin doğumu dolayısiyle söylemmiş'ir (s. 208, 160. b, II, 284). Eflâkî'ye göre «D» harfine aid olan CLXII. gazel, Kâtib-al esrâr Fahreddîn Sivâsî'ye söylenmiş'ir. Bu zat, şiirleri temize çekerken bâzı sözleri değiştirmiş. Bir gün delirmiş. Hattâ Eflâkî, bu deliliği, şiirlerin sözlerini değiştirme yüzünden mânevî bir tedip saymadadır (45. b-46. a, I, 259).

Eflâkî, «Gene geldim, gene geldim; işte budur âşıkların deliliği» mealindeki mısrâ'la başlıyan şiirini, Çelebi Celâled'in İsfehsâlâr rivayetiyle, gene bir gün hamamdan çıkınca okuduğunu söylüyor (86. a, I, 491). Gazelden verilen bu ilk

mısrâ', bizim XCI. (doğrusu XC.) gazelin ilk mısrâına pek benzer, fakat o mudur, yâni mısrâ' yanlış mı yazılmıştır? Bunu kesin olarak söyliyemeyiz. Çünkü Mevlânâ'ya atfedilen ve Eflâkî'nin kaydettiği mısrâ'la başlıyan bir gazel de var (Dîvân-ı Kebîr, İst. Üniv. K. F. yaz. 1270, 79. a). Bu gazelde farsçaya uymıyan düşüklükler, saçma-sapan sözler, tekrarlar bulunduğuna göre kesin olarak Mevlânâ'nın değildir; zaten metnimizde ve doğru nüshalarda da yok. «Gene kargaşalıklarla, gürültüler kopararak geldim; budur âşıkların deliliği. Gene coşarak geldim; budur âşıkların deliliği» meâlindeki beyitle başlıyan bir başka gazel daha var ki bu da muahhar yazmalara girmiş (meselâ İst. Üniv. K. F. y. 1234, 186. a-b). İçinde arapça, türkçe beyitler de bulunan ve tamamiyle bozuk-düzen bir karalama olan bu şiirin de Mevlânâ'ya aid olmadığı muhakkaktır. Eğer Eflâkî, bu iki gazelden birini, yahut bizim sandığımız gibi ilkini kasdediyorsa bu, ancak Mevlânâ'nın şiirlerine başka şâirlerin şiirlerinin, çok eskiden karışmıya başladığını göstermesi bakımından önemlidir.

Bahr-i muzârî' arûzdeki XXX. gazelin son beytini, Şemseddîn-i Mardînî'nin medreseden içeriye girmesi üzerine okuduğunu Eflâkî, Mahmûd-ı Neccâr'dan rivayet eder (s. 255, 29. b, I, 162). Eflâkî'ye göre LXXX. gazelin 10. beytini son hastalığında okumuştur (s. 309, 111. a, II, 12). LXXXIII. gazel, Eflâkî'ye göre son gazelidir ve bu gazeli söylediği gecenin ertesi günü, güneş batarken O da ebediyet âlemine doğmuştur (s. 313, 111. a, II, 13-14. Mevlânâ Celâleddin, s. 125-127. Bu gazelden 127. sahifede bahsedilmiştir).

*

Dîvân-ı Kebîr, bütün doğu dîvânlarında olduğu gibi alfabetik bir tertibe tâbi tutulmuştur. Ancak büyüklüğü dolayısiyle her bahirdeki şiirler, ayrı bir dîvân gibi aynı tertiple sıralanmıştır. Bu yüzden Mevlânâ'nın coşkunluk ve verim devresindeki şiirler, ilk devirlerindeki manzumelerle son zamanlarındaki manzumeler, bu Dîvân'da koyun-koyunadır, kucak-kucağa. Zâhidâne bir şiirle bütün kayıtlardan hür bir şiir, pırıl-pırıl aşktan ibaret sözlerle Tanrı'ya ihlâstan örülen sözler yan-yanadır, baş-başa. Son söylediği şiir bile vezni yüzünden ilk bahirde, «N» harfindedir. Hâsılı bu çeşit bir tertip, şiirleri kronolojik sıralamaya, Mevlânâ'nın geçirdiği rûhî devrimi adım-adım takibe imkân bırakmaz. Fakat ne yapalım ki biz metni sunuyoruz, Dîvân'ın klâsik tertibini bozamayız. Bu rûhî devrime göre bir «Gül-deste» yaptık. Dediğimiz gibi her Mevlânâ âşıkı, her bilgi dostu, hemen herkes, tam metni, tam tercemeyi beraber istedi. Bu istek de bizim isteğimiz oldu, bu işe giriştik. «Gül-deste» de sunduğumuz gazeller, tabiî nüsha farklariyle belki altı, belki beş ciltte tamamlıyacağımız Dîvân-ı Kebîr'in şu, yahut bu cildine ayrı-ayrı, yer-yer girecektir. Bunda mâzuruz, mâzur görüleceğimizden de eminiz. Tam o gazele geldiğimiz vakit, metinde de oraya rastlamış olan gazeli atlıyamazdık. Biz bu gazeli, «Gül-deste» de, filânca gazel olarak terceme etmiştik, nüsha farkları şunlardır diyemezdik, tam metin sunuyoruz biz.

Bütün bu sözlerden sonra da diyeceklerimiz var:

§ II. şiir, önceden âşıkları kınayan, aşkı kötü gören birisine, hem de zengin, hademli-haşemli, herkesin baş eğdiği, boyun büktüğü zengin, belki tâcirlerden, belki de beylerden birine söylenmiş. Metinde adı geçmiyen bu zattan «Hâce» diye bahsedilmesine bakılırsa ticaretle uğraşan biri olmalı. Aşkı kınarken âşık olup dillere düşen bu adamı Mevlânâ, kutluyor, ilk hâlini yeriyor, aşka düştükten sonraki hâlini beğeniyor, kahır yüzünden lûtfa uğradığını bildiriyor. Bu zatın kim olduğunu bilemiyoruz. Eflâkî'de de bir kayda rastlıyamadık.

§ CIX. (doğrusu CVIII.) şiir'de geçen hırsız hikâyesini Mesnevî'de de anlatır (tercememiz, İst. - 1943, s. 260-261).

§ İkinci bahrin LXXXVIII. şiirinin altıncı beytini (s. 318, beyit. 2940), meal bakımından Barak Baba'nın (ölm. 1307) şathiyesinde, «Dokuz öküz bir sokuşun, yerden göğe bir ekser» tarzında buluyoruz (bakınız; Abdülbâki Gölpınarlı: Yunus Emre - Hayatı, İst. İkbâl Kitabevi - 1936, s. 207). Zaten bu şathiyenin birçok yerlerinde Mevlânâ'nın tesirlerini görmedeyiz. Barak Baba'nın ve halifesi Hayran Emirci'nin Mevlânâ'ya büyük saygısı ve Mevlevîlerle müsbet münasebeti bulunduğu düşünülürse bu tesirin sebebi anlaşılır (bakınız: Mevlânâ Celâleddin, s. 240, Mevlânâ'dan sonra Mevlevîlik, İst. İnkılâp Kitabevi - 1953, s. 72-73).

Bir kaç düzeltmeyi de burda özürler dileyerek arzedeceğiz:

§ 17. sahifedeki VI. gazel, yanlış olarak «Ey sâkiler, ey sâkiler» diye başlamış, doğrusu «Ey âşıklar, ey âşıklar» dır.

§ 51. sahifede, aşağıdan dördüncü satırdan önceki yıldız olmıyacak.

§ 336. sahifede «Ey aş kimamı» nın doğrusu «Ey aşk imamı» dır.

§ 65. sahifenin 9. satırındaki beyit numarasının doğrusu 590 dır.

§ 279. sahifenin 12. satırına 2600 numarası konacak.

§ Terceme edilirken unutulan ve sona eklenen şiirler, metne nazaran ve sırasiyle VII., XXX., XXXI., XLIII., CLV. şiirlerdir. Son şiirse ikinci bahrin XVIII. şiiridir.

*

Ya bütün bu sözleri ederim de, derim de bu işte benim kadar emeği geçenleri gönül diliyle anmam mı sanırsın a benim cânım?

Öyle şey mi yaparım ben, böyle iş mi ederim?

Yardım edenlerim var elbet. Gönlümün çerağını yakan, yolumu aydınlatan, elimden tutan, beni çekip bağrına basan azîzim Hüseyin Fahreddin Dede, Dede-

lerim İbrahim ve Zuhûrî Dedeler, Mevlevî zarafetinin belki de son mümessili Mehmed Abdülbâki Dede, hani bana 1912 de, onikî yaşındayken ilk defa Âşıklar Kâbesine giderken

Mısra'-ı evvelini söyleyiniz sultânın,
Minicik âşıkıdır Hazret-i Mevlânâ'nın.

hükmünü veren, sonradan dostu olmakla övüneceğim Abdülbâki Dede... Daha nice canlar, Seyyid Abdülkadir, hele Seyyid Muhtar... Bütün bunlardan sonra Remzi Bengi. Ne kaprislerime tahammül etti bu insan, ne isteklerime mutavaat gösterdi. Dîvân-ı Kebîr'in güzel, temiz, iyi, tam çıkması için elinden gelen gayreti esirgemedi. İlk andıklarımın sırlarını kutlarken ona da kutlulukları dilerim. Ayrıca İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinin değer biçilmez müdürü Nûreddin Kalkandelen'e nasıl teşekkür edeyim, bilemiyorum. Arıyacağım kitabı, tarihi o arar-bulur; koltuğu altında rahat-rahat çalışırım, gönül kabırlarımı bile benimle paylaşır; varolsun. Söze son verirken kitabı dizenlere, düzeltenlere, düzeltmede bana yardım eden Hâlis Topçu'ya, bana gönül huzuru vererek çalışmamı sağlıyan oğlum Mehmet Gölpınarlı'ya, hâsılı bu işe emeği geçen her cana, candan saygılar, sevgiler.

*

Zaten ben arada yoktum ya, büsbütün çekiliyorum aziz okuyucu. O, benim dilimden bu sözleri ettiği gibi «can» dediği canlar canı Çelebi Husâmeddîn'in dilinden de «Kaldır perdeyi, açıkça söyle; güzelle, sırtımda gömlek yatamam ben» demişti (Mesnevî, I, 1942, s. 14, beyit. 138); fakat gene kendi, kendinden cevap vermişti de demişti ki: O, tastamam soyunursa ne sen kalırsın, ne kucağın kalır, ne belin... Şu âlemi ışıtan güneş, birazcık yaklaştı mı herşey yandı gitti. Fitneyi, kargaşalığı, kan dökücülüğü arayıp aktarma; Şems-i Tebrîzî'den, bundan fazla bahsetme (aynı cild, aynı sahife, beyit. 140-142).

Artık bu köpük-köpük fışkıran, dalga-dalga coşan, alev-alev seni saran, can-can yaşatan, adım-adım götüren, insan-insan olduran... Bu yaşayışındaki çeşitli duyguları dile getiren, bu aklına gelenleri önüne seren, çözemediğin duyguları perde-perde açan, aşamadığın belleri kıt'a-kıt'a gideren, yakan, yıkan, fakat yalnız seni senliğinden, benliğinden alan, topluma veren satırlarla seni baş-başa bırakıyorum.

Dinle insanoğlu, dinle. O, diyor ki:

Abdülbâki GÖLPINARLI

Sonradan Dîvân-ı Kebîr'e Yazılan Ön-Söz

RAHMAN VE RAHİM ALLAH ADİYLE

"Hamdolsun Allah'a ki doğru yolu buldurdu da bu nimetlere kavuşturdu bizi; Allah hidayet etmeseydi doğru yolu bulamazdık" ve Allah'ın rahmeti, peygamberi, peygamberlerin ulusu Muhammed'e ve onun kerem sahibi olan, keremlere mazhar bulunan soyuna-sopuna. Bundan sonra: Bu sözler, sırlarıdır rûhun, gemisidir Nuh'un. Kutlu nefeslerdir, ayıplardan arı, tertemiz Tanrı'dan esintilerdir. Her varlığı geliştirip olgunluğa götüren Tanrı'nın ilhamlarıdır, seher çağlarındaki feyizlerin gönül gözünü açıcı keşifleridir, noksanlardan münezzeh Tanrı'dan gelen sözlerdir, eşi bulunmaz işaretlerdir, şaşılacak ibarelerdir. Tanrılık denizinin ışıltılarıdır bunlar, gayb denizinin iri incileridir bunlar. Âşıklar divanıdır, zevk kaynaklarıdır. Gönüllerin ışığıdır, yüce kişilerce makbul olan en gerçek sözlerdir. Huzur ehlinin anahtarıdır, gayb âlemindeki hür kişilerin makamlarıdır, kalb sahiplerinin kalplerinin kalbidir, gönül bahçelerinin çiçeğidir, kulların meclislerine akar sulardır bu sözler. Olgun erenleri anar, andırır, yetişmiş, olgunlaşmış kişilere kutluluk kimyasıdır, yakıyne erişmiş kardeşlerin hutbesidir, çekinen erlerin boyunlarına gerdanlıktır, münafıklara Tanrı Zül-fekaar'ıdır bu sözler. Büyük, hayırlı kişilerin ruhlarına iksirdir, yüce yazıcıların sahifeleridir, Ceberût kuşlarının dilidir, Melekût âlemindeki meleklerin tesbihleridir, sözlerin asıllarıdır, sonradan uydurulan içi boş, dışı süslü şeyleri kesip atar bu sözler. Bu sözler, ulumuz, devranın eşsiz eri, zamanın şaşılacak serveri, halkı yüce işlere çağıran, bütün halka Tanrıdan bir rahmet olan, sırların en eşsizlerine mahrem bulunan hidayet ve takva imamı, ulu Tanrı'nın sırrı, onun tertemiz mazharı, Hakk'ın, şeriatın ve dinin Celâl'i, Tanrı elçilerinden, başka bir peygamberin şeriatına tâbi olanların, yeni bir şeriatla gönderilenlerin hepsinin mirascısı, "Âdem suyla balçık arasındayken peygamberdim ben" sözünün tefsircisi, Ebû-Bekr soyundan Belhli Husayn oğlu Muhammed'in oğlu Muhammed'indir. Öyle bir erdir o ki delilleri, nişaneleri, uzağa da tecelli etmiştir onun, yakına da.

Olgunluğuyla yüceliğe ulaştı,
yüzünün güzelliğiyle karanlıkları aydınlattı.
Bütün huyları güzeldir,
rahmet ona ve soyuna.

Tanrı ruhunu kutlasın, kutluluk mertebelerinde feyzini daimi etsin; ne mutlu ona uyup doğru yola varana, "Esenlik doğru yolu bulana." Hamd Allah'a lâyık olduğu veçhile, rahmet Muhammed'e ve ondan sonra da soyuna-sopuna.

BAHR-İ RECEZ

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Rahman ve rahîm Allah adiyle

— A —

I

Ey aşkı, kutluluk göğünde uçanlara kol kanat veren, uçanların uçuşunu arttırıp duran sevgili, senin sevda halkanda rûhanîlere çeşit çeşit hâller gelmede.

* Ben batanları sevmem sözünde, gerçekten de sûretlerden arınış var. Gizli şeyleri gören gözlere her an senden şekiller, sûretler, görünmede.

Gönüller senin yüzünden baş aşağı gelmiş, yeryüzü bir kan denizi kesilmiş; ey aylardan da üstün, yıllardan da güzel sevgili, sana ay diyemem ben.

Dağ, gamınla yarılmıştır da o gam, tâ içine çökmüştür, yalım yalım yalımlanmadadır; bütün bu keremler, bu üstünlükler, senin kereminden, senin lûtfundan bir katrecik kan elde etmiştir de o yüzden gelişip yetişmiştir.

Ey uluların dayancı, güvenci, bizi de onlardan say; bilirsin ki kuyruklar da başlara uyup gider.

* Topraktan bir ulu er düzer koşarsın da melekler bile kıskanır onu; senin peşin parana karşı can bile müflis bir hâle gelir, bütün mallar mülkler, yerlere döşenir, ayaklar altında kalır.

Kimin kolu kanadı olursan ne yücelikler elde eder o, ne ululuklara kavuşur. Hali böyle olan kişinin de benler vardır yüzünde, güzelleştikçe güzelleşir o.

Tutalım ki tikenim, hem de kötü bir tiken; fakat tiken de gülle bir aradadır; sarraf, altın tartarken teraziye miskallerle beraber arpa da kor.

İşler fikirlere uygundur, mallar topraktan meydana gelir. Şu haller. sözlerden belirir, sözler de hallere işarettir.

10. * Âlemin başlangıcı bir gürültüdür, bir hayhuy; sonu bir sarsıntıdır, bir deprem. Aşkla şükür, şikâyetle beraberdir, huzurla rahat, sarsıntılarla eş.

* Şafak güneşin fermanıdır, Tanrı aşkı devlet tuğrası; buluşma vakti gelip çatmada; bu yorumu aşk yordu çünkü.

* Âlemlere rahmet olanın yoksullara bağışladığı yüceliğe, mevkie bak; hırkalar ay gibi aydın, şallar gül gibi güzel kokuyor.

Aşk, tüm bir iş, bizse bir parçasıyız onun. O, uçsuz bucaksız bir deniz, bizse bir katrecik. O, yüzlerce delil getirmede, bizse o delillerle doğruyu bulabiliyoruz ancak.

* Gök, aşkla uzlaşıp dönüyor, aşktan mahrum olunca yıldız bile tutulup sönüyor. Beli bükük «dal» bile aşkla «elif» gibi doğrulup yücelmede; fakat aşksız kalınca «elif» bile dallara dönmede.

* Söz bengisudur, çünkü Ledün bilgisinin aşkından doğmadadır. Aşkı canından eksik etme de iyi işlerin meyva versin, çoğaldıkça çoğalsın.

Söz, mâna ehline az da olsa çoktur, uzadıkça uzar, yeter mi yeter; fakat sûret ehline çok söz bile azdır, kifayetsizdir.

Şiirleri çok söyledilerse ne var ki? Denizin incilerle dopdolu olması daha iyidir elbet. Deve de şiir zevkiyle yerdenyere göçüp konar konaktan konağa yelip yortar.

* O hocanın ayağı, mahallemizde balçığa saplanıp kalakaldı; onun halini söyleyeyim de «Kaza gelince göz kör olur» atalarsözünü oku.

Cebbarcasına ululanır, bir yere dokunmasın diye eteğini çeker, kaldırır, kibirle yürür, giderdi. Âşıklarla alay ederdi, aşkı bir oyun, bir oyuncak sayardı o.

20. Nice kuş vardır, tuzaktan uzak, havalanır gider; fakat kaza elinden bir belâ okudur ,fırlamış ,uçup gelmededir ona.

O hoca da bir sarhoşcağızdı, kendiciğinden geçmişti. Âşıklara el çırpardı, eğlenirdi onlarla. Ululuğuna aldanmıştı, esrimişti de Tanrı'yla güreşe kalkmıştı.

Başına yazılandan haberi yoktu, başını göklere yüceltmişti, kesesi altınla, gümüşle doluydu, kulağı var ol sesleriyle.

Halkın el çırpmasından, ayağına kapanmasından, şâirlerin saçma-sapan övüşlerinden, yâvecilerin yâvelerinden öylesine ululanmıştı ki.

Keremin de bir âfeti var, çünkü kerem, erde ululuk belirtir; yaltaklananların halleri, insanı vehme düşürür ,hasta eder.

İhsanda bulunuyorum diye paralar verir, halbuki o paraları kendisi yaratmamıştır ki. Başkasının malından, mülkünden ihsanda bulunmakla adam cömert mi olur hiç?

* Bir firavun kesilmişti o, bir Şeddad olmuştu; öylesine bir tuluma benzemişti ki içi hava dolu. Karıncaydı, yılan olmuştu, yılan da bir ejderha haline gelmişti.

* Aşk, kutluluk sırrıyla Mûsâ'nın sopasıdır sanki; pusudan öylesine bir ok attı ki hoca, onun açtığı yarayla iki büklüm oldu, yaya döndü.

O ağır yaranın tesiriyle o anda yüzüstü düştü, sar'ası tutmuş adamlar gibi hırıldamaya başladı, insanı yok eden ölüm hırıltıları arasında yerlere yuvarlandı.

Rezil oldu ,çırılçıplak kaldı, düşman bile onun haline ağladı; akrabaları, yasa batmış kişiler gibi onun haline ağlayıp feryad etmiye koyuldular.

30 * Firavun olmuştu, Nemrud'du âdeta; gerçekten de ben Tanrıyım der dudurdu. Boynu kırıldı da rabbim, rabbimiz demiye başladı.

Yüzü safran gibi sarardı. Şirin yüzlü, şeker dudaklı bir işveli güzelin bakışlarının açtığı yaradan başka bir yarası da yoktu.

* O güzelin okuna mı daha fazla şaşmalı, yayına mı, gözleri mi daha güzel, dudakları mı? O mu daha vefasız, dünya mı, o mu daha çok gizli, zümrüdüanka mı?

Şimdi, âşıkları sınama hususundaki can sırrını söyliyeyim, gizli kilitten, gizli zincirden kurtul da kendine gel, kulaklarını aç da dinle.

* Fakat kulağını nasıl açabilirsin ki? Kendinden geçmiş kişide kulak nerde? Aklı fikri, Tanrı dilediğini yapar hükmünden başka bir kurtaran yoktur.

Bu bağıran çağıran, ıztıraplara, heyecanlara düşen hocanın da sinek gibi kanatları koptu; Ayşenin aşkından ağlamıya başladı, gözlerime ak düştü diye feryada koyuldu.

Gerçekten de sizden sonra helâk olduk, sizden uzağız, vay bize, evyah bize. Sizin bulunmamanız, yaşayışa bile bir ölüm; gönül rızasiyle dönün, gelin bize.

Akıl size rehin verilmiş, hüzünlerimize derman olacak birisi yok mu? Gönül, sınamalarınıza uğramış, helâk cehenneminin ta ortasına düşmüş, yanıp duruyor.

Ey eli ayağı sağ hoca, kaza ve kader gelip çattı da ayağını kırdı; sen çok günüller kırmıştın, onların cezası, geldi de ayağına isabet etti.

* Bunu gene Tanrı inayetlerinden say ki uğradığın zarar, aşk civarından geldi çattı; geçici aşkı bırak, işin sonu Tanrı aşkıdır.

40. Gazi, alışsın, usta olsun da savaşsın diye önce oğlunun eline tahtadan yontulmuş bir kılıç verir.

İnsana âşık oluş da o tahta kılıca benzer, belâlara uğrayış sona erdi mi aşk, rahmet sahibi Tanrı'yadır artık.

* Önce Yusuf, yıllarca Zeliha'ya tutuldu; sonucu Tanrı'ya âşık oldu da bu sefer Zeliha, Yusuf'a gönül verdi.

O kaçmıştı, Yusuf peşine düşmüş, gömleğine el atmıştı. Sonunda iş tersine döndü, o, Yusuf'un gömleğine el attı, çekti, yırttı.

Kısas yerine geldi dedi, gömleğimin öcünü aldım bugün. Yusuf, ululuk ıssı Tanrı'nın aşkı bu çeşit çok tersine işler yapar dedi.

isteyeni istenen haline getirir, alt olanı üst eder, nice dua edenleri keremiyle, lûtfuyla dualara kıble yapar.

Söz inceldi burda soluk ağıza sığmıyor, artık yanıltmaca söz söylemek istiyorum, o çeşit söz, burda yaraşır mı yaraşır.

* O, ben kimim ki demede ,ben topraktan düzülmüş bir şekilden ibaretim; remil döken, toprağa, doğru, yanlış, bir şeyler çizer.

Bu sözü hocaya bırak da bak, gör; bana, aşk sakalıma ateş vurdu, tutuşturdu, neden beni bıraktınız diyor.

A kerem sahibi hoca, gitmiştim amma şu âhır zamanda, halini bütün âleme söyleyip yaymak için işte hemencecik gene geldim.

50. Bön adam ne söyliyebilir; güneşten ancak bir zerre, uçsuz bucaksız denizden bir katre olan kişi, şu sonsuz macerayı nasıl anlatabilir?

Sana bir katre gösterdi mi ötesini anlarsın artık. Alım-satımda da ambardaki buğdaydan bir avuç buğday gösterirler.

O bir avuç buğdayı gördün mü geri kalanını da bilirsin, değirmen dönünce nasıl bir un olacağını anlarsın.

Sen de eski bir ambarsın, elini bir daldır da al şu ambardan bir avuç buğday; gör bakalım ne çeşit buğdaysın, bir gör de sonra değirmene götürmiye kalk.

O âlem değirmene benzer, şu âlemse harmana; burada buğday mısın, fasulye mi? Her ne isen orda da ancak osun.

Yürü, bırak şu inadı a inatçı, bak, o hoca bekleyip duruyor; o, işini yarım yamalak gören işçi, acele etmede, hadi gel diye çağırmada.

Ey hoca, nasılsın sen, söyle; bu fitnelerle dopdolu yerde yorulup kalmışsın; çaresiz dertlere uğramış bir halde kanlara batmışsın, topraklara bulanmışsın.

Hoca diyor ki: Meded ey Müslümanlar, sakının gönüllerinizi, aklınızı başınıza alın, benim kanım döküldü, bâri bu, sizin başınıza gelmesin.

Âşıkların ıztıraplarını gördükçe çok kınadım onları, fesatlarla, kötülüklerle dolu bir gönülle çok kötü, çok yaraşmaz sözler söyledim onlara.

* «İnceden inceye halkla alay edip koğuculukta bulunanların vay hallerine» âyeti, kötü sözler söyliyenlerin hakkındadır. Alay edene koğuculukta bulunanın devası, yaptığına uğramaktır, ettiğini bulmaktır ancak.

60. O insan ağzı mıdır, yılanla akrebin oyuğu mu? O oyuğu samanlı balçıkla sıva, yakınları dalatma akrebe.

Aşka düş de adı sanı terket, taneleri de bırak, tuzağı da; taşa altın adını tak, cefaya ,eziyete şeker de.

* Ey Îsâ nefesli dudu kuşu, ey şirin sesli, güzel sesli bülbül, hadi, o cana canlar katan nağmelerle zühre'yi şaşkın bir hale getir, kendinden geçsin gitsin.

Güzellik dâvasına giriş, gel de yüzlerce düşman, yüzlerce dost; yabancı, bildik, herkes, safran gibi sapsarı yüzleriyle, yaşlı gözleriyle tanıklıkta bulunsun.

Gam herkesi ağlatır, erkek, kadın, herkes gam yüzünden feryad eder. Bizi gamdan kurtar artık, çünkü o, zulümde ejderhalaştı âdeta.

Hafif, sert nağme çavuşlariyle deş gamın karnını da; ey güzel sesli dilber, adaletinle yokluk ülkesine bile bir hay-huydur düşsün.

* Sâkimizi an, yüzlerce tulumu havalarla doldur, o Şirin yüzlü dilberin aşkıylâ ruhları Ferhad haline getir.

* Gönlün sanki İsrafil'dir, balçıktan yaratılan insanı diriltmedesin; lûtfet de kulağımıza Tanrı nefesini üfle.

Biz harman çeçi gibi yerlere saçılmışız; buğdayla saman karmakarışık bizde; can yelinden bir esinti ver de buğdayı samandan ayır.

Lûtfet de gam, gamın yanına gitsin, sevinçli de sevinçlinin yanına. Gül, gülün bulunduğu yere gitsin, gönül göğe ağsın.

70. Şu güzelim tanelerin kulakları bir hoş rahmette, ümitleri bir seher yelinin esintisinde ,öylece yeryüzünde mahpus kaldılar.

Lûtfet ,can işi altın gibi parlasın, güzellerle kucaklaşsın; ayakları, şimdi baş olsun, saman çöpleri, şimdi kehlibar kesilsin.

Bir nefescik sus artık; izin verilseydi kimsenin temiz kardeşlerin kulaklarına bile söylemediği bir sırrı söylerdim elbet.

IV

* Ey durup dinlenme nedir, bilmiyen rüzgârımız, güle bizden haber götür de de ki: Ey gül bahçesinden kaçıp da şekerle karılan gül, gül bahçesinden nasıl oldu da ayrıldın?

A gül, sen aslından da şekersin, şekere daha falza lâyıksın; şeker de hoş, gül de hoş, fakat vefada bulunmak, ikisinden de tatlı.

Yanağını şekerin yanağına koy, tat al şekerden, koku ver ona; şekerin sayesinde yolculuk cefasının acılığından kurtulmıya bak.

Şimdi gülbeşeker oldun ya, gönül gıdasısın, göz nûrusun; artık gülden gönlünü çek, o nerde, bu nerde ?

Tikenle oturuyordun, tıpkı akıl gibi cana yoldaştın; yeryüzünden göğe ağ, konak-konak, tâ onunla buluşma yerine kadar yürü.

Halkın içinde gitmede, gizli bir yolda yürümedesin; bahçeden bahçeye, tâ şekillerin sûretlerin belirdiği yeredek gidiyorsun.

Ey gül, sen bulunmaz bir kuşsun, kuşların aksine uçmadasın; o yandan geliyor haberin; bırak kolunu kanadını, başsız ayaksız gel.

80. Ey gül, bunları gördün de o yüzden dünyaya gülüyorsun, o yüzden elbiselerini yırtıyorsun ey kızıl kaftanlı düzenbaz, güçlü kuvvetli yiğit.

Güller, kim merdiven isterse canını belâlara atsın diye nâralar atarak, uçuşup saçılarak gökyüzünden gül bahçesine yağmada.

Kendine gel, şu kaptan, gül suyu yapan ustanın şişesinden, bir yolunu bulup ter gibi sız da kurtul, ruh gibi çık o bulunduğun kaptan.

Ne de bahtınız yâr, tâliiniz yâver, benziniz gül gibi kıpkırmızı; biz de sizin gibiydik, fakat ruh olduk, haydin, siz de ruh olun.

Gülbeşekerden maksadımız Tanrı lûtfuyla bizim varlığımızdır; hey gidi hey, varlığımız sanki demir, Tanrı lûtfuysa mıhladız.

Akıl aynadır, aynacı ona kıvılcımlarla eziyet etmededir de bu yüzden olacak, bizi istemiyor, sizi, sizsiz isterim diyor.

Ey misk gibi sözler söyliyen, kendine gel artık, bu sözün sonu yoktur; senin bana söylediklerini kimseciklere söylemem ben.

Ey Tebrizli Şems, padişah huylu padişahların sırlarını harfsiz, sessiz, renksiz, kokusuz söyle; güneş olmadıkça tanyeri nasıl ışır, kuşluk çağı nasıl aydınlanır?

V

* Ey bedenimizin ,canımızın padişahı, ey bizi güldürüp dişlerimizi gösteren dilber, ey gözlerimizi sürmeliyen, ey can gözümüze tutya olan güzel,

A güzelim ,ay senin aydınlığını ,senin yüceliğini görür de utanır; aşkına helâldır kanımız; seni gördüm mü gönül, gene kaza geldi çattı, gene geldi çattı kaza demiye başlar.

90. * Top olduk sana, çevgeninin eğri ucuna uyduk, onun önünde başı dönmüş bir topuz; gâh neşe, eğlence yerine çağırırsın, gâh belâya cefaya sürer götürürsün.

Gâh uykuya çekersin, gâh sebeplere sürersin; gâh varlık şehrine doğru atar, yuvarlarsın, gâh yokluk çölüne.

* O da sahibine gâh şükreder, gâh feryatlara koyulur, eyvahlar olsun der. Gâh Leylâ'nın hizmetine bakar, gâh Tanrı sarhoşu, Tanrı delisi olur.

Cana cefalar etmişsin ,onu deliye divaneye döndürmüşsün; gâh yalnızlık bucağına âşık etmişsin, gâh gösterişe, riyaya düşürmüşsün.

* Gâh altın ister o, gâh tutar da başına topraklar serper, gâh kendisini kayser sanır, gâh yoksullar gibi yamalı hırkalara bürünür.

Ne acayib ağaçtır ki bâzı kere elma verir, bâzı kere kabak; gâh zehir verir, gâh şeker, gâh derd verir, gâh derman.

Ne acayip ırmaktır ki gâh su olur, gâh kan, gâh lâ'l renkli şarap kesilir, gâh süt, gâh da şifalar veren bal.

Gâh gönülde bilgi dokur, gâh gönülden bilgiyi söker, atar. Gâh üstünlükler elde eder, gâh hepsini de belâ görür.

Bir gün gelir, Muhammed Bey olur, bir gün gelir, kaplan kesilir, derken köpekleşir. Gâh damarı kötü bir düşman olur, gâh ana-baba, hısım, akraba.

Gâh tiken olur, gâh gül. Bâzı sirke olur, bâzı şarap. Gâh davulcu olur, davul çalar, gâh davul olur, tokmaklar yer.

100. * Gâh şu beşe, altıya âşık olur, gâh güzel canlar diler. Bazı kere de konak yerini kaybetmiş deve gibi o yana, bu yana yeler durur.

* Gâh kuyu kazan gibi ümidi aşağılardadır, alçaklara iner, gâh Karun gibi definelere dalar, hazineler gizler; gâh da Mesîh gibi tazeleşir, göklere ağar, göklere çıkar.

* Sonucu, senin lûtfun ona yol verdi mi halden hale girmeden, renkten renge boyanmadan kurtulur, şeyyadımız şeydalaşır ,deli olur da kuşluk güneşi gibi bir renge dalar artık.

Balıklar gibi denizlere dalar, bağı ,bahçesi, yurdu, vatanı deniz olur; mezarı da denizdir artık, kefeni de; denizden başka ne varsa hepsini ölüm bilir, veba sayar.

* Şu renklerden sıyrılır, Îsâ'nın küpüne girer, «Tanrı boyası» belirir, artık Tanrı, dilediğini yapar.

Kötülüklerden kurtulur, hayadan da; dönüp dolaşmaktan da uzaklaşır, konup göçmekten de. Milin çevresinde dönen değirmen taşı gibi gitten de halâs olur, gelden de.

* Gerçekten de kapınızı açtık, dostlarınızı uzaklaştırmayın; sizden sonra gelecek soyunuzu, sopunuzu da size kattık, işte budur sevginin mükâfatı.

Gerçekten de belinizi sıkıca bağladık, gerçekten de suçlarınızı yarlıgadık; rabbinize şükrettiniz ya, bütün bunlar o yüzden; şükür, razılığı elde ettirir.

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün; anlatış kapısı kapalı, artık de ki: Susmak bizce daha iyi, daha yerinde.

VI

Ey sâkiler, ey sâkiler, bugün bir biz varız, bir de siz varsınız. Bir boğucu suya düşmüşüz, hele bakalım, kim yüzme biliyor?

110. Dünyayı sel kaplasa, her dalga deve kadar büyük olsa suda yüzen kuşlara ne gam. Gökyüzünde uçan kuş, tutar da bunu düşünür mü?

Yüzümüz şükürle parıl-parıl parlamada, denizin dalgalarına karışmışız; hani balık gibi. Balığa da deniz, tufan can verir, canına canlar katar.

* Ey şeyh, bize bir futa ver.. Ey su, dalgalan, sar bizi dalgalarınla. Ey İmranoğlu Mûsa, gel de asânı vur denize.

Bu şarap, her başta bir başka sevda yaratmada, fakat bana o sâkinin sevdası yeter, geri kalanın hepsi sizin olsun.

Sâki, dün yolda sarhoşların külâhlarını kapmıştı; bugün de hırkamızı soymak için bize birbiri üstüne şarap sunmada.

* Ey ayın da, müşteri'nin de hased ettiği güzel, sen peri gibi gizlice bizimlesin ,beni güzel-güzel çekip götürmedesin; yalnız nereye götürüyorsun, onu söylemiyorsun.

A iki gözüm, gözümün ışığı, nereye gidersem gideyim, sen benimlesin; ister çek, meyhaneye götür beni, sarhoş et, ister al, götür yokluk makamına, yok et.

* Dünyayı Turdağı bil, biz de Mûsa gibi tecelli istiyoruz; her an Tanrı tecellisi gelmede, her an dağı yarıp parçalamada.

Bir an olur, yeşerir, bir an gelir, bembeyaz olur, berraklaşır, güzelleşir. Bir an inci olur, bir an lâ'l kehlibar kesilir.

Ey ona kavuşmak, onu görmek istiyen, onun tecelli makamı olan şu dağlığa bak. Ey dağ, ne biçim şaraptı içtiğin şarap? Biz sarhoş olduk, gelin dostlar, gelin.

120. Ey bağ sahibi, ey bağcı, neden bize sarılıyor, neden bizi bırakmıyorsun? Biz senin üzümünü yediysek sen de bizim sarığımızı aldın ya.

VII

Ey ışığı perdeler ardından gelen sevgili, ışığın, hararetin yaz mevsimi bize. Bizi al, yaz mevsimi gibi gönlümüz ateşli, tâ gül bahçemizedek çek, götür.

* Ey can gözünün tutyası, nereye gittin ki? Gel gel de tandırımızdan rahmet suları kaynasın.

Gel de çorak yerler yeşersin, mezarlar bahçe haline gelsin, koruklar üzüm olsun, ekmeğimiz pişsin.

Ey can güneşi, ey gönül güneşi, ey güzelliğiyle güneşi bile utandıran güzel, gel de bir gör, şu balçık, canımızı nasıl tutmuş bırakmıyor.

Yüzünün lûtfuyla nice defalar tikenler gül bahçesi kesildi de imanımıza yüzbinlerce ikrar bağışladı.

Ey ebedî aşk, canımızı şu zindandan kurtarıp tek Tanrı'ya götürmek için şu kalıptan ne de hoş yüz gösterdin.

Ey ışıklar saçan sabahımız, gam zamanında neşe yarat, gecenin içinde bir gündüz, görülmemiş, eşsiz, şaşılacak bir gündüz belirt.

Katır boncuğunu inci haline getirirsin; zühre'nin ödünü patlatırsın; malı-mülkü olmıyanı padişah yaparsın ,aşk olsun sana ey padişahımız.

Nerde o gözler ki izinin tozunu görsün. Nerde bizim delilimizi duyacak kulak, burhanımızı anlıyacak akıl?

130. Gönül o şeker kamışının güzelliğini görür de lûtfunu, ihsanını sayıp dökerse tat, lezzet, her dişimizin dibinden nâralar atmıya başlar.

* Cüzler, külle gidiyor, reyhan reyhana, gül güle kavuşuyor, herşey, tikenliğimizin hapishanesinden kurtuluyor diye can ülkesinden davul sesleri geldi işte.

VIII

Ey yağmur mevsimimiz, sevgililermizin ayrılığıyla ağlıyan gamlı âşıklarmız gibi dostlarmıza yağdır yağmurunu.

Ey bulutun gözleri, şu gözyaşlarını tulumlardan boşaltırcasına dök, çünkü sen de bizim ay yüzlülermizi kıskanmadasın.

Şu bulutun ağlayışına bak, o bahçenin gülüşünü seyret; artık hastalarmız, babalarının ağlayışından, yalvarışından kurtuldular, iyileştiler.

Şu bol-bol yağmur yağdıran bulut, dudakları kurumuş, susuz dostlarmıza lûtfedilen Tanrı vergisine benziyor; o koca sağrağı da rintlerimize sunan, gene Tanrı.

Düzenbaz güzellermizin yüzünden azıksız kalan yeryüzüyle yazıyı bu azıksızlıktan kurtarmak için gökyüzü inciler saçıyor.

* Şu bulut Yakup sanki, yeşillikteki gülü de Yusuf say. Gözyaşları döken bulutlarmız yüzünden Yusufların yüzleri gülüyor.

* Bir katresi inci olur, bir katresi nerkis; böylece de yazıda biten otlarla geçinenlermizin elleri malla, nimetle dolar.

Şaraplar sunan bağ, bahçe dün çiçeklerle bezenmişti; çünkü şaraba düşkün erlermiz, aç karnına, vakitsiz şarap içmişlerdi.

140. Yum ağzını sedef gibi, sarhoşluğu çıkarma safın önüne, sokma meydana da aklı başında erlermiz, gayb âleminden gene gelsinler bu yana.

IX

A gönül, o kusurlara karşılık özür dilemek için neler düşünmüşsün? Ondan bunca vefalar gelmede, sendense bunca cefalar.

Ondan bunca keremler, sendense aykırı, ileri-geri işler. Ondan bunca nimetler, sendense bunca hata.

Senden bunca haset, bunca kötü düşünce, kötü sanı; ondansa bunca ihsan, bunca lûtuf, bunca vergi.

Bunca ihsan niçin? Acı canın tatlılaşsın, güzelleşsin diye. Bunca kendine çekiş neden? erenlere ulaşsın, onlara katılsın diye.

Kötülüğe pişman oluyor, Allah demeye başlıyorsun ya; işte o zaman seni belâdan kurtarmak için kendisine çeken o.

Yaptığın suç yüzünden korkuyorsun, kurtulmıya çareler soruyorsun ya, o anda seni korkutanı ne diye kendinde görmezsin?

* Senin gözünü bağladıysa elinde bir mühre gibisin, gâh yuvarlar seni, havaya atıp atıp eğlenir.

Gâh yaratılışına, tabiatına bırakır; gümüş, altın ,kadın sevdasına düşersin; gâh da olur, canına, Mustafâ'nın hayal ışığını saçar, aydınlanırsın.

Bu yana çeker, iyi adamlara katar. O yana çeker, kötülere ulaştırır; şu girdaplardan ya geçirir gemiyi, ya da girdaba atar, kırar dağıtır.

150. * Gizli-gizli o kadar dua et, geceleri o kadar ağla, inle ki sonucu yedi kat gökten kulağına bir sestir, gelsin.

* Şuayb'ın feryadı, çiy taneleri gibi döküp durduğu gözyaşları, sonucu haddi aştı da seher çağı kulağına bir sestir ,geldi:

Suçluysan bağışladım, yarlığadım suçunu. Cennet diliyorsan verdim, sus artık, bırak şu duayı.

* O dedi ki: Ne bunu istiyorum, ne onu; apaçık Tanrı cemalini istiyorum; yedi deniz ateş olsa ona kavuşmak için dalar geçerim.

O cemalden mahrum edip tapından sürdüysen, yaşlı gözlerim o cemali görmiyecekse cennet yaramaz bana, işim yok orda, cehennemde kalmam daha iyi bence.

Bâri az ağla dediler, gözlerin bozulmasın; ağlayış haddi aşarsa göz görmez olur.

İki gözüm de dedi, sonunda görecekse onu ne diye kör olacağım diye gam yiyeyim, her cüzüm göz kesilir.

Fakat gözlerim onu görmekten mahrum olacaksa mademki dosta lâyık değilmiş, varsın, kör olsun.

Dünyada herkes sevgilisine can verir; fakat birinin sevgilisi kan tulumundan ibarettir, öbürünün ki güneştir, ışıktır.

Mademki herkes, kendince iyi kötü, bir sevgili seçer; kendimizi bir yok için yok etmemiz yazık değil mi?

160. * Bir gün birisi Bâyezîd'e bir yolda yoldaş oldu. Bâyezîd, a kötü kişi dedi, işin gücün ne?

Adam, eşekçiyim dedi, ona kulum, köleyim ben. Bâyezîd, yürü dedi, sonra da yarabbi dedi, sen bu adamın eşeğini gebert de Tanrı kulu olsun.

X

Ey adı güzel Yusuf'umuz, damımızda nasıl da yürüyüp gitmedesin? Ey kadehimizi kıran, ey kurduğumuz tuzağı yırtan sevgili.

Ey ışığımız, düğünümüz, derneğimiz, ey üstün devletimiz, acı suyumuzu bir coştur, kaynat da üzümümüz şarab olsun.

A dilberimiz, dileğimiz, a kıblemiz, Tanrımız, ödağacımızı ateşe attın ya, seyret artık dumanımızı.

A düzenbaz sevgilimiz, a sarhoş, mahmur gönlümüze tuzak kuran dostumuz, uzaklaşma bizden, sarığımızı rehin al.

Gönlün ayağı çamura saplandı kaldı, gönlün de yeri mi can vermedeyim ona, can. Gönlün düştüğü sevda yüzünden vay gönüle, vay bize.

XI

Ey canımızı tatlılaştıran, kendinden olanı geçir kendinden; kendinden geçeni getir kendine; bir şey ver yoksula.

Âşıklara ihsanda bulun, tanyerini ışıklandır, tiryakı zehir haline getir, bir şey ver yoksula.

Ay gibi yüzünle bir bak, yoksulları arayıp duran lûtfunla bir merhamet et de yoldaş et bizi kendine; bir şey ver yoksula.

170. Ay gibi bir cilvelendin mi, canlara aşkı duyurursun, bizimle ne diye yoldaş olmuşsun? Bir şey ver yoksula.

Dervişin nişanesi nedir? İnciler saçan bir can, inciler saçan bir dil, yüz parçadan dikilmiş yamalı hırka değil; bir şey ver yoksula.

* Sen hem Âdemsin, hem o dem. Hem Îsâ'sın, hem Meryem. Hem sırsın, hem sırra mahrem; bir şey ver yoksula.

Acı seninle tatlılaşır, küfür senin yüzünden din olur, tiken ağustos gülü kesilir; bir şey ver yoksula.

A benim canım, sevgilim, küfrüm, imanım, padişhlarımın padişahı; bir şey ver yoksula.

Ey gamlara batan, bedene tapan kişi, bedenle uğraşıp durma, canla savaşıp kalma; bedene bakma, bana bakma; bir şey ver yoksula.

A benim ışığım, bugün bir iş edeceğim, nurunun çevresinde dolaşacağım, aşka can vereceğim; bir şey ver yoksula.

Bizim aybımızı arayan biri misin sen, yılan mısın, balık mı yoksa? Sen söyle, nesin? Bir şey ver yoksula.

Güzelim, hem sen olasın, hem o; yaraşmaz bu; atıver yokluğa şu canı, bir şey ver yoksula.

XII

Ey Yusuf, sonucu şu gözleri görmiyen Yakub'a gel. Ey gizlenmiş İsâ, şu gök kubbenin üstünde bir görün.

180. Ayrılıktan günüm karardı. Gönlüm yay gibiydi, kıla döndü. Yoksul Yakup ihtiyarladı, ey genç Yusuf, gel.

* Ey İmranoğlu Mûsa, sana gönlümde ne Turusînâ'lar var. Öküz Tanrılık etmede ,gel artık Tûrusînâ'dan.

* Benzim safran gibi sarardı, boynum büküldü, çenge döndü. Beden mezarında daraldım, sıkıldım, gel ey genişlik, ferahlık veren can.

* Muhammed'i gözliyen gözüm gamınla, müştakım sana diyor; «Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik» âyetinin sırrı, o dağınık saçlardan yüzünü göster, gel.

Güneş sana karşı sanki akşam kızıllığı, ey padişahlardan bile öndülü kapan er, ey Tanrı'yla bakan, Tanrı'yla gören göz, ey her şeyi bilen gönül, gel.

Bütün canlar, sana karşı sanki beden, sense cansın. Cansız beden neye yarar? Çoktandır gönül verdim sana, gel ey sevgili de canımı da vereyim gitsin.

Gönlümü aldığın gündenberi can ekinim biçildi gitti; sonucu dert sensin, git; sonucu derman sensin, gel.

Ey sevgili, ilâcım da sensin, çarem de sen, yüz parça olmuş gönlümün ışığı da sen; çaresiz gönlümde senden gayri ne varsa yok oldu, gel.

Senin kadrini bilmedim de felek, inadına, var diyor, okla gönlünü vur başını taşlara; gel.

* Ey mertebesi, «Aralarında iki ok atımı kadar yer kaldı» âyetiyle bildirilen ,ey o yücelik devletine sahib olan; ey padişahım, kimsecik mahrem olamaz sana, «Belki de daha yakın» makamından gel.

190. Ey ay gibi güzel padişah, ey yüzlerce güzelden güzel, ey su, ey ateş, gel. Gel ey inci, gel ey deniz.

* Ey kendisine canımın kul, köle olduğu Şemseddin, ey Rûh-ul Emin, Tebriz, senin yüceliğin yüzünden oturamaklı arşa döndü, Mescid-i Aksâ'dan gel.

XIII

Ey âşıkların ilkbaharı, yeşillik senden gebe; ey bağları, bahçeleri güldüren, sevgilimizden haberin var mı?

Ey nefesi güzel rüzgârlar, ey âşıkların feryadına yetenler, ey candan da, mekândan da tertemiz yel, nerdeydin sen, nerdeydin?

Ey Rum ülkesinin de fitnesi, Habeş ülkesinin de; şaşırdım kaldım, bu güzel koku, ya Yusuf'un gömleğinin kokusudur, yahut Mustafâ'nın hırkasının.

Ey doğruluk ırmağı, sen bizim sevgilimizin arkında akıyorsun, sen gönüllerin Tûrusînâ'sısın sen canlara can katmadasın.

Ey sözü, özü güzel, ey bütün halleri hoş dilber, ey yılın da, ayın da kul, köle kesildiği dost, ayın da hoş senin, yılın da.

XIV

Ey ansızın kopuveren kıyamet ,ey sonsuz rahmet, ey düşünceler ormanını yalım-yalım saran ateş.

Bugün gülerek geldin. Bugün zindana âdeta bir anahtar gibi gelip çattın. Muhtaçlara Tanrı lûtfu, ihsanı gibi geliverdin.

Güneşe perdeci sensin, ümit bağlanacak, güvenilecek er sensin, istenecek şey de sensin, istiyen de sen. Hem başlangıçsın sen, hem sön.

200. Gönüllerde belirmişsin, düşünceleri bezemişsin. Hem kendin dilek dilemişsin, hem kendi kendinin dileğini vermişsin.

Ey eşi, dengi bulunmaz can bağışlayıcı, ey bilginin de tadı tuzu, bildiğini tutmanın da çeşnisi, lezzeti. Senden başka ne varsa bahanedir, düzendir; onlar hastalıktır, sense ilâçsın.

Biz o düzene kapılmışız da şaşılaşmışız, suçumuz olmadığı halde kinlere düşmüşüz; gâh kara gözlü hûrilerin sarhoşu kesilmişiz, gâh ekmeğin, çorbanın sarhoşu.

Sen şu sarhoşluğa bak da bırak aklı; şu mezeyi seyret te bırak mezeyi. Bir parça ekmekle yemek, deymez bunca maceraya atılmıya.

O gözlere görünmiyen usta, seni işe koşar da yüz çeşit, renk renk tedbirlere düşersin, aydınlıklara kavuşursun, karanlıklarda kalırsın, bu arada savaşlara bile katlanırsın.

Ey ulu er, gizlice bur kulağını canın, candan, gönülden rabbim, sen beni kurtar de de bahaneler bul, kesil halktan ;andolsun Tanrı'ya, bunların hepsi de asılsız şeylerdir.

Sus artık, acele işim var, bayrağın altına gittim; kâğıdı bırak, kalemi kır, sâki göründü, gelin gelin.

XV

Gökyüzünden cana, hadi, geri gel diye bir sestir, geldi. Can da a güzel dâvetçi, merhaba, geliyorum diye seslendi.

* Duydum dedi, başüstüne, her an sana yüzlerce can feda olsun; bir kere daha çağır da «Hel etâ» makamınadek uçayım.

Ey eşsiz konuğumuz, canımızın sabrını da aldın, kararını da; seni nerde arıyayım ,nerde bulayım? Seslenen, candan da dışarı, mekândan da üstün bir yerde dedi.

210. Şu zindandakilerin ayaklarındaki ağır zincirleri çözeyim, gökyüzüne bir merdiven kurayım da can, yücelere ağsın.

Sen cana canlar katan güzelsin, nihayet bizim şehrimizdensin, öyle olduğu halde tutuyor, garipliğe gönül veriyorsun, bu, vefaya sığar mı?

* Avâreliği bir şerbet gibi içmişsin; evin yolunu unutmuşsun; o Kâbilli büyücü karı, kötülüğünden sana çok büyüler yapmış olacak.

Şu birbiri ardınca konup göçen kervanlar, hep oraya koşup gidiyor da senin başın nasıl dönmüyor, yüreğin nasıl kabarmıyor, neden bu?

Kervanbaşının, çanların önden, arttan gelen seslerini duymuyor musun? Nice yoldaşlarımız var da, nice hemdemlermiz, hep bizi bekliyorlar.

Bir bölük halk orda bizi beklemede, hepsi de bizim sarhoşumuz, bize dalıp kendilerinden geçmişler; a yoksul, padişahın yanına gel diye kulağımıza nâralar atıyorlar.

XVI

Şu güzelliğe bak, şu edayı seyret. Şu boya posa, şu yüze göze, şu ele ayağa bak bir kere. Şu rengi seyret, şu temkine, vekara bak, şu elbiseleri giyinmiş dolunayı seyret hele.

Selviden mi söz açayım, lâleyi mi söyliyeyim, yoksa yaseminden mi bahsedeyim? Mumu mu söyliyeyim, leğeni mi, yoksa seheryeliyle oynaşan gülleri mi?

* Âteşkede gibi bir aşk, şekle bürünmüş, sûrete girmiş ,gelip çattı da gönül kervanının yolunu vurdu; ey genç, bir nefesçik aman ver.

Geceleri tâ gündüzleredek ateşler içindeyim, yanıp yakılıyorum; o kuşluk güneşinin yüzünden ne de kutluyum, ne de apaydın.

220. Onun aya benzer yüzünün çevresinde dolanıp durmadayım, ona dilsiz dudaksız selâmlar vermedeyim, o hadi gel demeden kendimi yerlere çalmadayım.

Dünyanın gül bahçesisin, âlemin gözüsün, ışığısın; fakat cefa diyarına ayak bastın mı, dünyadaki bütün elemler de sensin, dertler de sen.

Canımı feda etmek için tapına gelirim ,zahmet verme, git dersin. Hizmet etmek için geri dönerim, a aptal dersin, gelsene.

Hayalin, ateşli âşıklarla düşüp kalkmada; dilerim, yüzün, bir an bile gözümden kaybolmasın.

A gönül, ne oldu sabrın, kararın, nerde işin gücün? Sabah akşam uykunu kim kaçırdı böyle?

Gönül, yüzünün güzelliğini anlatır, o büyücü nerkis gözlerini över, o sümbül saçlarından, o güzel kaşlarından, o tatlı maceralar besliyen lâ'l dudaklarından behseder.

Ey aşk, herkesin yanında bir çok adın sanın var, fakat ben dün bir ad daha takdım sana, bir adını daha söyledim: İlâcı olmıyan dert.

A güzel, canımın aydınlığı senden, senin yüzünden gökler gibi dönmedeyim. Canım güzelim, buğday yolla da değirmen şaşırıp kalmasın.

Artık ondan bahsetmiyeceğim, şu beyti söyleyip susacağım, yeter bu: Canım, şu hevesle yandı yakıldı, rabbimiz, sen hoş tut bizi.

XVII

A adı güzel Yusuf'umuz, damımıza ne de hoş çıkıyorsun; kapıyı açtık işte, buyur, damdan in, kapıdan gir içeriye.

230. Ey mercanla dolu denizim, andolsun Tanrı'ya, canım ivmede, sabrım kalmadı, şu başı dönmüş canın, bu değirmenin dönüşünden başı döndü artık.

Kervan başı, hatırım için olsun, Allah için olsun, sürme burdan kervanı, gitme bu konaktan ileriye ,hele develeri bir ıhlat şurada.

Hayır hayır, yürü ey deli, delicesine yürü, kanlar içinde bir hoş halde yürü; nelikten nitelikten söz açma, neliksiz yürü, niteliksiz yürü, cana konak yeri yok çünkü.

Kalıbın toprağa girerse canın göklere ağar. Hırkan yırtılırsa meraklanma, canına yokluk yok senin.

Gönül sırrına bigâne değilsin sen, göster yüzünü, bir aynasın çünkü. Mademki aşka düştün, elbette başına fitneler gelecek, sınamalar gelecek.

Bana diyorsun ki nasıl da gitmedesin, kayıtsızca, koşa-koşa gidiyorsun; dikkat et, kanlar içinde yelip yortmadasın, hem de nereyedek gideceksin, hiç söylemiyorsun.

* Söyliyeyim: Gönül ateşlerinin içinden geçerek, yerlere döşenmiş gönüllerin üstünden aşarak, gönül sevdasiyle yuvarlanıp durarak tâ Tanrı dilediğini işler denizinedek.

Her an bir elçi gelmede, canın yakasına yapışıp çekmede; her an gönülde bir hayal belirmede; yâni canın aslına gel diyor hepsi de.

Gönül, şu renk, şu koku âleminden ,o asıl nerde diye nâralar atıp elbiselerini yırtarak bucak-bucak kaçıyor.

XVIII

Bugün gördüm sevgiliyi, gördüm her işe, her güce aydınlık veren güzeli, Mustafâ'nın rûhu gibi göklere ağıyordu.

240. Güneş, yüzünü görmüştü de utanmıştı. Gök, gönül gibi yarılmıştı. Parçalanmıştı. Onun parıltısı vurmuştu da suyla toprak, ateşten de fazla aydın olmuştu.

Göster dedim merdiveni, göster de göklere ağayım. Dedi ki: Merdiven, senin başındır, başını al ayaklar altına.

Ayağını başının üstüne koydun mu yıldızların üstüne ayak basarsın. Hevâ ve hevesini yendin mi ayağını havaya atarsın, hadi gel.

Göklerde, havalarda yüzlerce yol belirir sana, her seher çağı, dua gibi göklere ağarsın.

XIX

* Ey dostumuz ,ey sevgilimiz, ey sırlarımızı bilen, ey Yusufumuzun ey pazarımızın aydınlığı, revacı.

İşte geçen yıl, bu yılımızın günlerine, anlarına gönül verdi. Müflisleriz biz ,sen yüzlerce definesin bize, yüzlerce paramızsın, pulumuzsun bizim.

Tembelleriz biz, sen yüzlerce haccımızsın, yüzlerce işimiz gücümüz. Uykuya dalmışız biz, sen yüzlerce uyanık devletimizsin bizim.

Hastalarız biz, sen hastalarımıza yüzlerce şifalar veren melhemsin. Biz tamamile yıkılmış gitmişiz, kereminle sensin mimarımız bizim.

Dün aşka dedim ki: Ey düzenbaz padişahlar padişahımız, baş çekme, inkârdan gelme, sen aldın sarığımızı.

Bana cevap verdi de dedi ki: Hayır, yaptığımız iş senden gelmede; çünkü dağımız, ne söylersen o sesi aksettirir sana.

250. Evet dedim, gerçekten de dağız, şu ses de bizim sesimiz; fakat ey dilediğini yapan dost, dilediğimizi yapmak, bizim elimizde değil ki.

XX

Toyumuz, düğünümüz kutlu olsun dünyaya. Tanrı, toyu, düğünü bir kumaş gibi tam bizim boyumuza göre ölçtü, biçti.

* Zühre aya eş oldu ,dudu kuşu şekere. Güzel yüzlü sevgilimiz her gece bir başka düğün yapıyor.

Sultanımızın devleti sayesinde kalpler ferahladı, insanlar biribirlerine eş oldu, zahmetler, sıkıntılar çıktı gitti.

Hadi bakalım, bu gece yeniden düğüne, toya gidiyorsun. Ey şehrimizi bezeyen güzel, güzellere damad oluyorsun.

Mahallemizde ne de güzel yürüyorsun, bize doğru ne de hoş salına-salına geliyorsun. Ey ırmağımız, ey bizi arıyan sevgili, deremizde ne de hoş, ne de güzel çağlaya-çağlaya akıyorsun.

Dileğimize uyuyor, ne de hoş gidiyorsun; ayağımızın bağını ne de hoş çözüyorsun. Elimizden tutup ne de tatlı-tatlı yürütüyorsun bizi ey dünyamızın Yusufu.

Cefa edersen yaraşır sana. Senden vefa ummak hatadır bize. Kanlara bulanmış canımıza dilediğin gibi bas ayağını.

* Ey canımın canı, canımızı sevgilimizin tapısına kadar çek. Şu kemik parçasını da al, ankamıza armağan götür.

Ârifler ,dünya padişahının, o canlara can katan padişahımızın devleti sayesinde raksedin, insaflılar, çarkurun, dönüp, oynayın.

260. Nesrinle gülün gerdeğinde davulu boynuma astım. Bu gece tefle, dümbelek en güzel elbisemiz.

Sus, bu gece zühre sâki oldu, kadeh sunuyor. Bizim pembe beyaz tenli sevgilimiz de kadehi aldı, çekip duruyor.

Tanrı hakkıyçin bu anda sûfîler, bizim rahmet dilememizden şevka geldiler de gaybleri bilen Tanrı'nın gayb huzurunda neşelendiler, bellerine gayret kemerlerini kuşandılar, semâa girdiler.

Bir bölük halk deniz gibi köpürüyor; dalgalar gibi secde ediyor; bir bölük halk da kılıç gibi savaşıyor ;bütün kederlerimizin kanını içiyor.

Sus, bu gece padişah mutfağa girdi, aydın yüzlü ,neş'eli bir halde aşçılık ediyor. Görülmemiş bir şey bu, helvamızı o tatlı sevgili pişiriyor.

XXI

* Ey ecel meleği, savaşımızdan kaç, savaşımızdan kaç. Çünkü sen *bizim rengimize boyanamazsın, boyanamazsın bizim rengimize sen.*

Savaşımıza girersen, bizimle savaşmıya kalkışırsan onun erlerinin saldırışlarından, onun açacağı ağır yaralardan bir tek damarın bile sağlam kalmaz senin.

Önce öylesine bir şarap çekmelisin, öylesine bir hoş sarhoş olmalısın ki kendinden geçmelisin de sonra katılmalısın âhengimize, sonra katılmalısın âhengimize.

Bu şarabı içmek istersen yürü, önce şişe gibi daral, şişe oldun mu da vur kendini taşımıza, vur taşımıza kendini.

Kim o kızıl şarabı içerse gelişir, murada erer, daralmış gönlümüzden ferahlıklar elde eder, daralmış gönlümüzden ferahlıklara kavuşur.

270. Çavuşumuz o ırmakta çok curalar çalar, altı telli çok berbatlar çalar, *çok padişahlara omuz vurur çavuşumuz.*

* Burda, şu hançer vuruşta zemanenin mirrihi bile dişidir. Başörtüsüyle gelinmez bizim savaşımıza, gelinmez başörtüsüyle savaşa bizimle.

* Güneşten ok istiyorsan dolunaydan kalkan edinmelisin; kaysersen yürü, geç ışığımızdan, geç ışığımızdan.

* Seni kesersek İshak ol bize karşı, dal denizimize de sus, sus da gücümüz kuvvetimiz kırıp dağıtmasın gemini, parçalamasın gemini gücümüz kuvvetimiz.

XXII

Vefa ve mürüvvetin coşar da belki bir kapı açarsın, kalk, gel dersin ümidiyle kapında oturmuşum.

Ey güzel yüzünde daima yüzlerce lûtuf, yüzlerce merhamet nûru parlıyan güzel, canım kapında, senden gelen misk kokularına, amber kokularına gark olmuşum.

Sorhoşuz biz, başımız dönmede, başkalarının işleriyle alış-verişimiz yok. Dünya alt-üst olsa gene umurumuzda değil, tek senin aşkın ebedî olsun.

Aşkın el çırpmada, yüzlerce başka-başka âlemler yaratmada, boşluktan, göklerden dışarı yüzlerce yepyeni asırlar meydana getirmede.

Ey gül gibi gülen aşk, ey akl-ı küll gibi güzel bakış; ey «Hel etâ» meydanının eşsiz binicisi ,güneşi tut, koy çuvala.

Bugün konuğuz sana, güler yüzünün sarhoşuyuz. Andolsun Tanrı'ya yüzünü andım mı gönlüm benden gidiyor.

280. Damından başka dam nerde? Adından başka ad hani? Ey tatlı, güzel edalı sâki, ne gezer kadehinden başka kadeh?

Bir uyanık can bulursam eteğine yapışacağım, himmet istiyeceğim. Ah, keşke uyuyabilseydim de rüyada yüzünü gösterseydin.

Ey kapısında kulları, köleleri toplanmış ulu er, dışarı çık, salın. Çünkü o gönüller kapan sarhoş gözler yüzünden sarhoşum, kendimden geçmişim.

Kanlı gözyaşlarını, derdinle yırtılan yüzlerce gömleği gör, feryatları duy, boynuma, yüzüme, önüme, ardıma bulaşan ciğerimin kanlarını seyret.

Yüzünü gören ilden ile gezer, bir mecnun olur. Ona ne diye ileneyim? Ne diye belâya çatmasını istiyeyim? Zaten taşları, topaçları yiyecek.

Ey insanların padişahı, bundan beter belâya da senden haberi

olmıyan can uğrar. Aman ,beni, seni görmez bir hale düşürme, körlük belâsına uğratma.

Kanlar, can denizinin kıyısına sel gibi akıp gidiyor; denizle bilişmişler, başka bildiklerden kesilmişler.

* Bir sel var, hayran-hayran akıp gidiyor; bir sel var, yolunu yitirmiş. O, hamdolsun Tanrı'ya demede, bu, ah edip «Lâ havle» okumada.

Ey bir güneş gibi doğup yok yoksul kişilere âşık olan, lûtfet, bâri kullarına bir ihsanda bulun, bir kerem et.

Gül seni ansızın görmüş de canından geçmiş, elbisesini paralamış. Çenk, senin çengini duymuş da feryada gelmiş, utanıp başını önüne eğmiş.

290. * Zührenin, senin nağmelerinden başka daha hoş, daha makbul nağmesi mi var, onun çaldığı ney de nedir? O, senden nağme öğrenmek için dudağını, senin dudağına koymada.

* Bütün kamışlar, hele şeker kamışı, bu ümide bel bağlamışlar, bu emeğe karşılaık ta oynayıp durmadalar: Yâni sen, dilediğini yüceltirsin, onlar da yücelmek istiyorlar.

Çenk sensiz kötü, ney sen olmadıkça hüzünlere gark oluyor. Onu kucağına al, öbürünü öp. tef de vur, vur, yüzüme de diyor, yüzüm değerli bir hale gelsin.

Bu paramparça gönlü bir güzelce sarhoş et, dağıt gitsin. Dağıt da dün kaybettiğini bâri şimdi bulsun.

Ey yüce padişah, bundan böyle ayık olmak yazıktır doğrusu, andolsun Tanrı'ya, artık ayık olarak Tanrı'm, seni anlatamam, senden bahsetmem ben.

Ya şarap ver, delil getirme; yahud kalk, sen söyle lûtfunla seni bulan kişi, sûfîce maceralara düşüp gitti.

XXIII

Ecel gelip çatsa da bütün varlığımızı kapsa ne çıkar bundan; ona yüzlerce canım olsa veririm de hoş geldin derim, merhaba.

Oynaya-oynaya göğe ağarım, ondan da neliksiz, niteliksiz tüm varlığa, sonra da sabrımı, kararımı aldın ey ev sahibi derim, daha da tez gel.

Sen aydan yıldızı kapar, parça-parça alır götürürsün; gâh süt emer çocuğu götürür, gezdirirsin, gâh dadıyı tutar, çekersin.

Dünya gibi bir gönlüm var, koskoca dağı bile çekip götürmede. Ben dağ çeken bir erim, ne diye bir saman çöpünü yükleneyim, kurtar beni şu samanlıktan.

300. Her kılım bir arslan kesildi amma ölüm iştiyakından da bezdim artık; ben unum, buğday değilim, nasıl oldu da değirmene geldim?

Değirmene buğday gider ,çünkü o, başaktan doğmuştur; halbuki ben başağın oğlu değilim, ayın oğluyum, yerim ne diye değirmen olsun?

Hayır-hayır, ay ışığı da pencereden değirmene vurur; vurur amma ordan yine aya gider, ekmekçi dükkânına değil.

Aklımla eş olsaydım, söylenecek neler söylerdim; fakat yeter, sus da havada esip giden yel, bu masalı duymasın [*].

---

[*] Bu gazelden sonra XXXII. şiir olan terciin son bendi, gazel olarak yazılmıştır, biz, o bendi, diğer nüshalarda olduğu gibi terciin son bendi olarak yazdık.

XXIV

Canla, gönülle seviyorum seni, bundan başka suçum yok. Safran gibi sapsarı kesilen yüzümden ne diye yüz çeviriyorsun?

* Ya bu kanlar yutan gönlü hoş tut, lûtfet, yahut da Tanrı dilediğini işler makamında sabretmiye bir kuvvet ver ona.

Yürüye-yürüye iki yol ağzına çattık: Ya sabretmek, yahut nimetlere şükretmek. Fakat ben, senin yüzünün ışığı olmadıkça, bu iki yolu da göremem ki.

Sen yüz döndürdün mü hiçbir arkta su akmaz. Kuşluk güneşi olmadıkça nasıl olur da zerreler belirir.

* Şarabın olmadıkça güzellerin başları ne diye döner, nasıl sarhoş olurlar? Sen korumazsan şeytan, nasıl olur da «Lâ havle» yle kaçar?

* İlâca kendi elinle bir avuç helîe atmazsan ne hap, hap olur, ne de pişip yuğrulur.

310. * Bulutun coşup kükremedikçe nasıl olur da güneş esed burcuna girer? Sensiz, zahitlerin ellerinde, ayaklarında bir tek damar bile nasıl olur da atar?

Ölümde anlayış gizlersin, uykuda uyanıklık. Taştan su çıkarırsın şimşekten vefa izhar edersin.

Gecenin kapkara seli nerde akıl fikir varsa alır götürür, o selden aklı fikri, «Hel etâ» müşterisinden başka kim geri alabilir ki?

Ey- parça-buçuk şeylerin de canına can olan, tümün de, ey bağabahçeye giyim-kuşam bağışlıyan ,ey her yanda, hayrete düşmüş can, gel diye davul çalan,

* herkes öşür almak için beni aldatır, bana gel der, fakat anlayışım kıttır benim, bu sözü pek anlıyamam.

Anlayış ne yandan geliyorsa o yana gitmek gerek; ömrünü kim uzatıyorsa ömrü uzun olsun diye ona dua etmek gerek.

Gönlünü daraltandır seni yeşerten, geliştiren, yüzüne gül ren-

gi veren, seni duaya zorlıyan da odur ,duanı kabul edip dileğini veren de o.

* Rı , ye, be yi, nun'u elifle birleştirir de rabbenâ demek için ağzına soluk verir, kuvvet bağışlar.

* Lebbeyk, lebbeyk ey kerem sahibi, başımda senin sevdan var, senin suyunla değirmen taşı gibi dönüp durmadayım.

Değirmen taşı döner amma bizim de gıdamız o yüzdendir, ekmekçinin kazancı da o yüzden; fakat değirmen bunu bilmez, ne diye döndüğünü anlamaz.

320. Onu sudur döndüren, o da döner durur; fakat Tanrı, suyu kesti mi yerinden bile kımıldıyamaz.

Sus ki şu sözlermiz, sırlarımızdan uçup geliyor; sen sus da sözünde hiç sürçmeyen söylesin.

XXV

Öylesine feryatlar edeyim ,öylesine tedbirlere girişeyim ki so nucu her münkirin gönül aynasındaki pası sileyim, gidereyim.

Gönül senin aşk atına binmiş de öylesine yol alıyor ki her adım da can ülkesini bile fersahlarca geçmede.

Her çeşit karanlığın inadına o aydın lâ'l dudaklarını göster de taş yüreklilerin başlarına arştan taşlar yağsın.

Böylesine aydınlığını neden inkâr ediyorlar, biliyor musun? bu devleti, bu ikbali görüyorlar, kendilerinden utanıyorlar, seni kıska nıyorlar da ondan.

Böyle olmasaydı bu çeşit kör oldukları halde sonunda gözler açılmaz, o yandaki yıldızlar gibi salkım-salkım olmuş binlerce ay par çası güzeli görmezlerdi.

Zaten senin nûrundaki neşeden körlerin gözleri açılıp duruyor yolunun güzelliği de topalları bile rahvan yürütüyor.

Yürütüyor amma yol alan, gene de yolda ansızın kendisinden ge çivermede. Zaten her akıl, senin yeşilliğinde boy atıp gelişmede, c havaya uymada.

Bu yüzden nice kişiler görüyorum, içleri bomboş, ney gibi fer yat ediyorlar; bu yüzden yüzlerce ulu erin boyu, gamla çenge dön müş, bükülmüş.

330. Bu yüzden binlerce kervan yoldan kalakalmış, bu yüzden nice geminin kolu kanadı sınmış, karaya vurmuş.

Bütün kırılıp dökülenler, canla gönülle ümitlerini sana bağlamış lar; senin sonsuz bilginden bilgiler, hünerler elde etmeyi umuyorlar

Umuluyor ki o senin lûtufların lûtfu olan lûtfun, keremin, kahr ortadan kaldırır da her taraf barışa kavuşur, savaşları yok eder.

Umuluyor ki yelip yortma bir başka çeşit olur, yol yürüyüş bi başka tarza döner, her gönülde zincir gibi birbirine ulanmış nağme ler belirir.

Tebrizli Şems'in güzelim dâvetinden, alımından her zerre yücelir göklere ağar, her kıl bir yiğit kesilir.

XXVI

Ey padişlar padişahı, kan uyumaz zaten. Ey ay-yüzlü, gözüme nasıl uyku girer ki cefadan, mihnetten gözümden bir kan deryasıdır, coşup akmada.

Dudağımı yumsam içimden gönlüm coşup kabarıyor; üstüne su serpsem daha da fazla kabarıp coşuyor.

Halk, aşkımı hoş görmüyor, beni kınıyorsa mazur görürüm; fakat ah, özürlü kişi nerden devlete erişir, nasıl olur da aydınlığa kavuşur.

* Kanım coşuyor da söz oluyor, ağzıma geliyor; o söz de kalemimden dökülüyor. Harflerse karıncalar gibi Süleyman'a yalvarmıya gidiyor.

Ey Süleyman ,ey padişah ,ey lûtuf sahibi, lûtuf bile senin sayende yücelir; senin incine sedef, canlardır, senin bahçende ottur gönüller.

340. Çaresiz kalmış karıncalarız biz, harmandan ayrı düştük, o yana bu yana dönüp dolaşıyoruz, feryadımıza sen yetiş.

Elinde bir avuç toprağız biz, âdeta kuluz, köleyiz sana; bunca körlüğümüzle gene de o güzeli görmedeyiz, gözetmedeyiz.

*Bize bakma, kendi lûtuflarını hatırla, «Hiçbir şeye ihtiyacı yok, her şey ona muhtaç» diye övmüştün kendini, her kötülük edene, hattâ iki âlemde de suçlu olana sen lûtfet.

Ey ululuk ıssı, ey güzel, gönül seni görmüştür, sadaka olarak lûtfet ona; senden başkasını nasıl göreyim yer yüzünde, yahut senden başkasını nasıl gözliyeyim gökyüzünde?

Gönül, o kutlu yüzlü padişahlar padişahından şaraplar içti, böylesine bir gönül, arı-duru âbıhayat içse gene boğazında kalır.

Güzellikte, alımda ay gibi parlak olan o güzeli görene, güneş bile karanlık görünür, can sıkar, bir kıvılcıma döner gözünde.

Ululanmadığı halde yüzlerce ululuğa sahib olan o güzel padişahın ayrılığına düşen âşıklara, tatlı can bile acımsı olur, kekremsi gelir.

Ey can, sözü kısa kes, bu sözleri söylerken yol almıya bak, tertemiz Tebriz'e doğru yürü, yürü o padişahlar padişahının yoluna.

Ey beden, köpek gibi tembel olma ,havlamıya kalkışma, varlığından geç de varlık padişahının yoluna düş.

* Yüzlerce varlık, elindeki bir avuç topraktan, yüzlerce padişahlar padişahı, safında bir kuldan ibaret olan güzel, ey yüzlerce Âsaf, kulu, kölesi kesilen, Süleyman'ı bile aşkiyle hayran eden dilber,

350. o zaman Süleyman, o sevgi yüzünden düzenlere düşeceğinden, belâlara uğrayacağından, o ululanmaların, onu yücelikten düşürüp aşağıltacağından korkup titremiye başlamıştı.

Ansızın bir şeytanlıktır, gelip çatmıştı; yücelik, padişahlık kadehi onu estirmişti de ondan ululuğu kapmıştı.

* O eşsiz padişah, bir an için mülkünün tedbirine düşmüştü, devleri, perileri saf-saf dizmiş, onlara güvenmiş, dayanmıştı.

Derken hevâ ve hevesine uyup gaflete düştüğünü anlamış, o bağlardan, bahçelerden göz yummuş, malının-mülkünün kendisine aid olmadığını bilmiş, aklı başına gelmişti.

Kazara kendisini o tarafın sevgilisiyle meşgul olmaktan alıkoydukları için kahır kılıcını devin, perinin boynuna çalmıştı.

Hemencecik, herkesin kendisine kul, köle olduğu Şemseddin'in lûtfu, ay gibi doğmuştu da yapma ey seçilmiş er, yakma âlemi demiş, onu menetmişti.

Padişahtan o müjdeyi alınca hemen secde etmişti; Tebriz'den öylesine bir vâde almıştı ki buna iki âlem feda olsa değer.

XXVII

Şu yoksul, nasıl ağlayıp inlesin ki o sevgili merhamete gelsin. Şu gözler, nasıl kan ağlasın ki o gül bahçesini göreyim.

Güneş beni aydınlattı mı az yanıp yakılıyorum ayrılıktan; gönül, bir yol göstersin bana da yeni baştan işe koyulayım.

Ey hünerlere sahib olan tüm akıl, bir afsun bellet bana, bir çare öğret de o çareye baş vurayım, o güzeller güzeli sevgilinin gönlünde bir merhamet peydahlansın.

360. * O Çigil mumunun ışığını gönül bulamıyor, o nura kavuşamıyor bir türlü; biri su, öbürü toprak; suyla toprak, o düzenbazın gönlünün ne istediğini nasıl bilebilir?

* Cebrail anlayışlıdır, zîrektir amma semiz buzağı yavrusunu nasıl tadabilir? Şu tuzakla tane, gagası hoş, kendisi yüce zümrüdüankayı nasıl olur da avlar?

Birisinin tuzağına tutulan zümrüdüankanın önünde sinek bile zümrüdüanka sayılır. Ey örümceğe benziyen akıl, yeter artık, ne vaktedek bu ağı kurup duracaksın?

* Nerde o nefesi kutlu Îsâ ki Meryem'in vasıtası olmaksızın coşup taşsın da onun yüzünden Hiristiyanların gönülleri, zünnarları koparıp atsın.

* Ateşe benziyen, ateş gibi yakıp kavuran gam Deccal'i ateşten bir yaygıdır, yaydı, nerde kötülükler yapan Deccâl'e hançer çekecek Îsâ?

* Bedene sağlıklar, esenlikler senden, cana kıyametler senden; kıyamete benziyen vuslatın gelip çattığına dair Îsâ alâmetleri gene senden.

Taş atılınca kadeh, derdinden başüstü düşer. Tiken, gülü olmayınca ateşlere yakılır.

* Azrâ'dan ayrılmış Vâmık'a döndüm, çünkü ona lâyık değildim ben; amma gene de sarhoşun gönlünde bir aşk sarhoşluğu, bir baş dönmesi var.

Devlet şatrancı şahın, yol azığı olarak yüzlerce can onun; bir samana yüzlerce dağ yüklenmede, bir gam yiyene yüzlerce gam, yüzlerce belâ verilmede.

Görüyorum; can padişaha ulaştı, kendinden geçti, kendiliğinden ayrıldı; canların kapıları da can padişahının lûtfuyla yapıldı, duvarları da.

370. Olabilir ki şimdi o yüce padişah, hadde sayıya sığmaz lûtuflarla o suçların yarlığanmasını dilemek âdetini kaldırır aradan.

* Ona yüz döndüren can, Bâyezîd'in huyuyla huylanır, yahut yüzünü Senâî'ye çevirir, yahut ta Attâr'a kokular verir.

Tapısında canın hizmet ettiği sevgili, öylesine bir sevgilidir ki onun kadehile günler bile sarhoştur; onun adını andın mı tekrar tekrar anmak gerektir artık.

Yüce padişah Şemseddin'dir o, Tebriz onun yüzünden can ülkesi olmuştur, oturamaklı arş gibi ışıklarla dopdoludur, nûrlar bile nûruna hased etmektedir onun.

* O söze başlıyan Rûh-ul-Emîn'in şu sırları açtığı ana yüzbinlerce aferin, olsun yüzbinlerce âferin o kutluların en kutlu saatine.

Sevgiden de, kinden de arı olarak onun aşk meclisinde otur da münkirin görmemesi için gerilmiş perdeye bak, o perde yüzlerce mıhla perçinlenmiştir de.

XXVIII

* Seher çağı o padişahı, «Hel etâ» anacaddesinde gördüm, gaflet uykusuna dalmıştı, Abû - Alî'den de haberi yoktu, Abu-l Alâ'dan da.

Başımı döndüren şaraptan bir kadeh doldurdum da önüne koydum, padişahım dedim, hadi iç.

A filan dedi, bu ne? Âşıkların kanı dedim, coşup köpürmüş, aşk ateşinin üstünde can gibi aparı bir hâle gelmiş.

Mademki sen içtin de can kabında köpürüp coştun ey Tanrı sırlarının bağı, bahçesi dedi, ben de canla, gönülle içeyim o şarabı.

380. O sorhoş sevgilim elimden kadehi aldı, o cana canlar katan şarabı can *gibi çekip içti.*

Hem neş'ede ,hem ferahta candan yüz mertebe ileriye geçti; gökyüzü, kemgöz uzak olsun sizden diyordu.

XXIX

Sâki, fazlasiyle sun şarabı, sun da korku da kaybolub gitsin, ümit de, düşüncenin de vur boynunu; biz nerdeyiz, o nerde?

Kadehi getir, sundukça sun, aklını kökünden sök at; o yüzünü örtmiyen geçimi, o apaçık görünen zevkı, varlık bağından çöz, kurtar.

* Bizim meclisimize sarhoş gel, yüzündeki örtüyü aç; ey Tanrı dilediğini işler sırrı, hani evvelce nasıl gelmiştin, gene gel öyle.

Yorulmuş, perişan delileri gör, varlık bağından kurtulanlara bak, aşka gönül verenleri seyret; işte bu andır belânın gelip çattığı an.

Daha tez gel, aklını başına al ,geç oldu; gönül bu il'e doydu artık; onu sarhoş et de şu, daha çabuk gel demeden gene kurtar onu.

Elimden şu ipi çöz de Abu-l-Hasan'ın ayağına bağla, kadehi sun da başımı, ayağımı kaybedeyim gitsin.

* Olaylar peşinde dedi-kodular ardında, her an Abû-Ali'yle, Abu-l-Alâ ile bahislere dalan kişi zevksizdir, zevksiz.

Bana ne su ver, ne ekmek ver; ne huzur ver, ne uyku ver, ey aşkının susuzluğuna bizim gibi yüzlercesinin kanı feda olasıca güzel.

390. Konuğunum bugün, sarhoşunum senin, darmadağınım senin yüzünden; bu haber bütün şehre yayıldı, her yer bu haberle doldu: Bugün işret günü, haydin, gelin.

Tanrı'dan başka müşteri arıyan, eşekten başka bir şey değildir; şu külhanın yeşilliğinde eşekler gibi yiyecek ot arar o.

* Bil ki külhandaki yeşillik adamın ağzını, sakalını pis kokutur. Mustafâ, fışkılıklardaki, sazlıklardaki yeşilliklerden uzaklaşın buyurdu.

Fışkılıklardaki yeşillikten de uzağım, bağlardaki, bahçelerdeki güzelliklerden de; kibirden de uzağım, benlikten de; ululuk şarabiyle sarhoşum ben.

Tanyerinden ay nasıl belirirse, otlar, yeşillikler arasında gül nasıl görünürse ansızın gönülden bir güzelin hayali belirdi de başgösterdi.

Dünyanın bütün hayalleri, onun hayaline doğru kaçışmıya başladı; hani, demir parçaları mıhladıza karşı nasılsa tıpkı öyle.

Lâ'ller ona karşı taş, arslanlar yaban eşeği, kılıçlar ona karşı kalkan kesilmiş, güneş zerrelerden ibaret.

* Dünya Turdağı'na döndü, her zerresi aydınlandı, rûh da Mûsâ gibi tecelliden aklını yitirdi, kendinden geçti.

Her sarhoş, kendisine göre bir vuslat âleminde, aslının aslıyle vuslatta; yoklukta usul tutmada, apaşikâr el çırpmada.

* Her ot yeşermiş, güzel. Her zerre, sabır sıkıntının anahtarıdır, şükür razılığın anahtarı diye nâralar atmada.

400. Gül bülbüle, ey benim gibi yüzlercesi feda olasıca, bekçiydin padişah oldun, niceye bir ömrü var olsun deyip duracaksın diye seslenmede.

İhtiyaca düşmüş zerreler, duaya koyulup ağlarlarken onlara bir şimşektir, çakmış, hem de öylesine çakmış ki şaşkınlıklarından duadan da kalmışlar.

Barış dileğin yoludur, hilim neşenin merdiveni. Ateş altının sarrafıdır, nûr sevginin sarrafı.

Aşk gecelerin ışığıdır, ayrılık buluşmayı pişirir kotarır; ey gönlümün üstünde yürüyen, vuslat da ayrılığın panzehiridir.

Güneş atlarımızdan bir attır bizim, dolunay bekçilerimizden biri. Aşk bizimle düşüp kalkan dostlarımızdandır; başımızda ne var, kim bilir kim anlar onu?

Ey bana onun sevgisini soran, onu ağırla, onu nimetlendir; çünkü ona karşı bütün dilekler, bütün istekler, o göründü mü, zerrelere benzer, dağılır gider.

Ey benim hikâyemi soran, aşkta bir kısmetim, bir hissem var; fakat sarhoşluk derdimi yok etti, ne mutlu bana, ne mutlu.

* Açılıp gelişme, elmanızın yüzünden, derlenip toplanmıya sabahlarımız sebep; kalb ruhlarnızdan bir rûh, halden hale dönüşte, elden ele düşüşteyse ümit ve yalvarış şekli var.

* Sizden esip gelen yeller gözlere nur verir, Yakubunuzun gözleri açılır; insanlar içindeki Yusufumuz Tanrı'nın sattığı şeye cömert davranır..

*Güneşle ay, onbir yıldızla önünüzde secde ederek yerlere kapandı, halbuki Yusuf bunu, hafif bir uykuya daldığı zaman görmüştü.

410. Ey sevgi yüzünden, yahut da ayrılıktan dolayı firkatin yırtıcı tırnaklarından şikâyet edip duran, ihsanların, lûtufların aslı, bizim gelirimizdir, halkın sarfettiği şeyler de bizim ihsanımız, lûtfumuz.

XXX

Ben nerdeyim, öğüt dinlemek nerde, döndür şarap kadehini ey sâki, dök cana canlar katan o şarabı canımıza ey sâki.

Ey âşıkların ellerinden tutan, ey âşıklara yardımcı olan sâki, can kadehini elime sun, uzak olsun, yabancıların dudaklarından, gizlice sun bana.

Ekmek ver ekmek yiyene, ver somunu o çaresiz tamahkâra, o ekmek âşıkına define lâyık değildir ey sâki.

Ey canın canının canına can olan, ekmek yemiye gelmedik biz; sıçra ey sâki ,kalk, padişah meclisinde yoksul yüzü takınma.

Önce o koca sağrağı al, o ihtiyarın eline sun, köyün ihtiyarı sarhoş oldu mu yürü sarhoşların yanına ey sâki.

Yürü ey lûtfu umulan, keremi beklenen sâki, tez ol, fazla fazla sun; sarhoş nerde, utanma nerde? Utanıyorsan bir kadeh de utanmanın başına saçıver gitsin.

Kalk ey sâki ,gel ey utanmanın, arlanmanın düşmanı; yanımıza gülerek gel ey sâki, gel de bahtımız da gülsün.

XXXI

Her an gökyüzünden gönüllere vahiy gelmede, tortu gibi niceyedek yeryüzünde kalacaksınız, göğe ağın demede.

Ancak ağır canlılardır ki tortu gibi dibe çökerler; tortusu arınansa üstüne çıkar.

420. Her an çamuru karıştırma, suyunu bulandırma da arınsın, tortun aydın olsun, derdine derman bulunsun.

Yalım gibi bir can, fakat dumanı nurundan fazla; duman da haddini aştı mı evdeki ışığı göstermez olur.

Dumanı eksiltirsen nurla aydınlanırsın; ışığınla bu dünya da aydın olur, o dünya da.

Bulanık suya bakarsan orda ne ay görürsün, ne gök. Hava da karardı mı güneş de gizlenir, ay da.

Güney yeli esince havayı tertemiz eder. Bu yüzdendir ki sabah çağları seheryeli, âlemi cilâlar âdeta.

Alıp verdiğimiz soluk da gönüldeki sıkıntıyı, derdi arıtır, adamın içini cilâlar. İnsan, bir an nefes alıp vermese varlığına yokluk gelir çatar.

Garip can, şu cihanda mekânsızlık âlemine iştiyak çeker; hayvan nefisse ne diye şu otlakta otlar durur, bilmem ki.

Ey mayası hoş, aslı temiz arı can, nice bir sefer edip duracak, gezip dolaşacaksın? Sen padişahın doğanısın, padişahının ıslığı nerden geliyorsa uç oraya.

«Terci'»

XXXII

Hem yüzün hoş, hem huyun hoş; hem zülfündeki büklümler, kıvrımlar güzel, hem başın, yüzün güzel. Hem şiven, edan hoş, hem meyvan. Lûtfun da güzel, kahrın da, cefan da.

Ey ebedî aşk sûreti ;ey güzelliği hadden aşkın. Ey ay yüzlü, selvi boylu, ey cana canlar katan, gönüllere neşeler veren dilber.

430. * Ey bağın, bahçenin, yaseminin canı, ey göklerin de ışığı, yeryüzünün de. Ey âşıkların feryatlarına yeten, ey «Hel etâ» meydanının essiz atlısı.

Ey lûtuf sofrasını yayan, ey kötü kişilere, nekeslere bile ihsanda bulunan, dudu da seni övüyor, keklik de, üveyk de.

* Ey Çin güzellerinin iki gözü, ey kaşlarını çattığı, yüzünü eğdiği görülmemiş güzel, yoksullardan çekme eteğini, yırtma razılık yüzünü tırnaklarınla.

Ey padişahları kendisine kul, köle eden güzel, padişahlar bile sana karşı yoksul, başlarını tapına koymuşlar, hepsi de seni övmede, övecek sözler düşünmede ey övülmiye değer padişah.

Ey zahitlere sabır veren, ibadet edenlere ihlâs bahşeden. Ey gönül genişliğine eriştikleri, sevgiliyle buulştukları vakit âriflerin gülbahçesi kesilen.

Âşıklarla eşim, bu gece uyumak istemiyorum, tâ seher çağınadek ey dost, sana dua edeceğim ben.

*Dışarda yoldaşlarım var, gönlümde iş erleri. Evde bir bölük dilber hepsi de tertemiz kardeşler (İhvân-ı Safâ) sofasında.

Ey bahçenin, yeşilliğin aydınlığı ,ey selvinin, yeseminin sâkisi, seni andım da ağzım tatlılandı, tercî' söyliyeceğim ben:

*

Yapayalnız seyrana çıkmadasın, yahut sarhoşların yanına, yahut da sevgiliye gidiyorsun, hem de salına-salına gidiyorsun.

Kader çevgeninin önünde başsız ,ayaksız bir bir top oldum; meydana gidiyorsan bari beni al da kendime getir.

440. Öylesine aydınsın ki güneşin nurunu bile ayıplamadasın, ay kara görünür sana; dönüp dolaşacaksan gökler bile dar gelir sana.

Öylesine eşi, dengi bulunmaz bir sevgilisin, öylesine güzelsin, dilbersin ki; çok geç, çok güç geldin amma çok çabuk, çok kolay gidiyorsun.

* Ey güneş yüzlü güzel, ey hastaları arıyan İsâ; hangi topluluğun yanına gidiyorsan ne mutlu o topluluğa.

Sen ya baştanbaşa cansın, yahut zemanenin Hızır'ı, yahut da âbıhayat; onun için de halktan gizlenmedesin.

* Ey düşünceler kıblesi, ey ormanlıklardaki Tanrı arslanı, ey hünerler kılavuzu, akıl gibi can içinde yürüyüp gitmedesin.

Ayrılık yoluna saptın mı âşık, gâh akıl, fikir kadehini kaybeder, ar, hayâ perdesini yırtar ,gâh da rûha akıl adını takar.

Ayrılık şöyle dursun, birşey arayıp bulmak için ne yana gitsen bulut gibi yaşlı gözlerle yanından ayrılmıyan o aydın ayla gitmedesin.

Ey her aklın, her gözün nûru, ey aydan da aydın, günden de; üçüncü tercî'e bak, onu güzelce bir süz:

*

Ey aydınlıklar içinde aydınlık, sana bir mesele soracağım; ne afsun akuyup üflüyorsun da gamı neşe haline getiriyorsun?

* Zaten afsun okumada tatlı dudakların var, Davut peygamber gibi senin de elinde demir muma döner, onu eritir, dilediğin şekle sokarsın.

450. Hayır, olsa olsa sen hiçbir kayıtla bağlanmıyan bir padişahsın, Tanrı ülkesinin beylerbeyisin; yaratıcının has çırağısın, bütün afsunlara boş vermedesin.

Seni tanıdım tanıyalı nice devlet atı sürdüm de sonucu kendimi dertlerden dışarı attım, korkulardan kurtuldum, emniyet yurduna eriştim.

Her an yeni bir canım ben, herdem başka bir bahçeye gidiyorum; bana el attın mı ne elim kalıyor benim, ne gönlüm.

*

* Ne gökyüzünü bilirim, ne sühâ yıldızını. Ne kumaş bilirim, ne pahasını. Hiçbir şey bilmem amma ,ay parçası güzelim, şunu bilirim ki sen benim rahatımsın, huzurumsun.

Ey insanların da rızkını veren, meleklerin de; ey şu düşünen gök-

yüzünün mili; bu kadar güzellkle, bu kadar alımla tutup konuğu gönlünden çıkarasın, imkân yok buna, hâşâ.

Ne güzel andır o an ki selvi boylum, yeşillikte yeşerip gelişsin, ben de onun önünde sevgi yeliyle söğüt gibi titreyip durayım;

* lâle kanla yıkansın, nerkis hasretle bakakalsın, gonce başından külâhını atsın, süsen, süsenliğinden geçsin.

Ey kerem meclisinin sâkisi, senin sarhoşunum ,senin perişanın. Ey gül bahçesi, ey İrembağı, bugün konuğunum senin.

*

Şuh gözlerine bak, meyhaneden sarhoş gelmiş, âşıkların kanlarını dökmek için eteğini beline çemremiş.

O güzeller güzeli andiçmiş, şu şarabı boyuna sunacağım, ne baba, ne ana, bir tek akıllı bırakmıyacağım;

460. Şu şaraptan öylesine sunacağım, bu şarapla onlara bir oyun oynıyacağım ki demiş, hepsini deli divane edeceğim, sen de sonucu şu adam yurdunda bir tek akıllı bile bulamıyacaksın.

* Leylâmız can sâkisi, bütün dünya onun Mecnun'u; Leylâ ile Mecnun'dan başka her şey beyhude, her şey faydasız.

Menzil atımızı elimizden alır, yahut da ılgar eder, varımızı yoğumuzu yağmalar; ister konuşulup görüşülen yer olsun, ister ibadet edilen yer; nerden aşkımızdan canını kurtaracak, imkân mı var buna?

Seni sarhoş görmezsem varlığını ateşlere yakarım, bağırır çağırırım, kavga - gürültü, sana şarap sunarım, sarhoş ederim seni.

Akıllıların devranı geçti, sâkilerin buluştukları çağ geldi; bu töreyi inkâr edene koca bir sağrak sun.

Bahar geldi, kış geçti. İçme zamanı, ney dinleme çağı gelip çattı. Kadehle şarabın buluştuğu an geldi, yemek yeme zamanı geçip gitti.

O düzenbaz kocakarı gitti, kış da geçti, yağmur, çamur da. Bahar geldi, ondan yüzlerce güzeller, yüzlerce dilberler doğdu.

Haydi sâkî, tekrar sun o kıpkızıl şarabı; sun da kulaklar açılsın, *ben de bir tercî' daha söyliyeyim:*

*

Ne kadar dilersen o kadar savaş, kızgınca alabildiğine tehdid et; şunu bil ki; külhan dumanı aslâ göğe ağmaz.

Ağsa bile gökyüzünü nasıl olur da karartır? Zaten gökyüzü o kadar arılığı, o kadar ışığı dumandan elde etmiştir.

470. A babam, kendini incitme, başını taşlara vurma; yanıp yakılan nefsinle savaşıp durma.

Aya tükürürsen o tükürük, kendi yüzüne gelir; onun eteğini çekersen senin elbisen daralır.

Senden önce de başka hamlar şu dünya kazanında kaynayıp coştular ,çok çarpınıp çırpındılar amma razılıktan başka bir çare bulamadılar.

Bir oklu kirpi yılanın kuyruğunu ağzıyla yakaladı, başını içeri çekip dertop oldu o düzenbez.

Ahmak yılan boyuna kendisini tilkiye vurmıya başladı, oklarına vura-vura delik deşik oldu.

O kütü yüzlü, sabırsızlığından, düzen bilmezliğinden, tez canlılığından kendisini öldürdü; bir müddet sabretseydi o belâdan kurtulurdu.

Sen de aklını başına al da her belâ oklu kirpisine kendini vurma, rahatça otur da kaza geldi mi hava boşluğu bile daralır de dur.

* Âlemlerin rabbi, ben sabırlılarlayım buyurdu; ey sabırlılarla oturan, sen, başımızdan aşağı dök sabrı, sen bize sabırlar ver.

Ben bir başka vâdiye gittim, geri kalanını sen söyle babacığım; sabırlılara her an yeniden yeniye selâm söyle bizden [*].

---

[*] Bu bent, XXIII. gazelin sonuna eklediğimiz notta da belirttiğimiz gibi ayrı bir gazel olarak yazılmıştır.

XXXIII

Aklını başına al ey âşıkların hekimi, bizim gibi bir sevdalı gördün mü sen? A sevgilim ,siz olmasanız helâk oldum gitti.

480. Ey yüzlerce topluluğun Yusufu, benim gibi hüzünlere batmış bir Yakup gördün mü? Aşkın eleminden yüzüm sapsarı bir hale geldi, ağlamaktan gözlerime ak düştü.

A Yusuf, tertemiz Yakub'un gözlerinden yaşlar akmada, hele bir bak da gör, sevgi yüzünden gözlerimden birteviye yaşlar akıp durmada.

* Yusufların gönüllerinde yüzlerce Mısır vardır, yüzlerce şeker kamışlığı; av, ister büyük olsun, ister küçük, hepsi de yaban eşeğinin karnında.

* İşret, zevk, safa vesileleri düzeldi, gönlüm ne istiyorsa oldu; fakat bil ki vakit, keskin bir kılıçtır, geçen günleri düşünme.

* Aşkta canınla oyna, İsrailoğulları gibi Mûsâ'ya, «Sen ve rabbin gidin, savaşın, biz burda oturacağız» deme.

Dünyada bu âşıklardan daha mazlum kimsecikleri göremezsin aslâ; akıl ve dirayet erbabına deyin ki: Sevenleri hoş görün.

* Derde düşsen de, feryad etsen de sonucu, rahmeti arşı kaplıyan ihsan ve adalet sahibi rabbin lûtfuyla bir yardıma nail olur, bir feraha kavuşuruz.

Bizim boyuna içişimizi biliyorsan, güzel yüzlü, şirin sâkimizden haberin varsa ona ulaş, bırakma onu, bil ki ondan başkasından hiç mi hiçbir şey umulmaz.

Ey akıllı, fikirli erlere hileler öğreten, bütün hilelere, düzenlere baş vurduk, fakat herşeyi gören, yapan sensin ancak ey görünmiyen şeyleri gören, bilen.

Sus da, geri kalanın, huyu-husu lûtuf olandan dinle; zaten anlayış da onun lûtfuyla her kötü şeye şifa olarak verilmiştir.

— T —

XXXIV

490. O hoca, gece yarısı birden bire hastalanıverdi, tâ sabahadek kendisini kaybetti, boyuna başını duvarımıza vurdu.

* Gök de ağladı haline, yer de. Onun feryadını duydu da gök de feryada geldi, yer de. Solukları bile yakıp yandıracak kadar ateşli, sanki âteşkedeye düşmüş.

Acayip bir hastalığı var, ne başı ağrıyor, ne sıtması var; bu derde yeryüzünde çare yok, çünkü gökten gelmiştir bu dert.

* Calinos onu gördü de nabzını ele aldı. O, bırak elimi dedi, gönlüme bak, derdim, sıraya, kaideye uyar dert değil.

* Ne safrası var, ne sevdası. Ne kulunca tutulmuş, ne istiska illetine. Bu hastalık ne biçim hastalık diye şehrimizin her bucağında yüzlerce lâf, yüzlerce kavga-gürültü var.

Ne uykusu var, ne bir şey diyor; aşkla besleniyor çünkü; şimdi bu aşk, hocaya hem dadı, hem ana.

Tanrım dedim, bir merhamet et de bir an olsun dinlensin, huzura ersin, o ne kimsenin kanını dökmüştür, ne birisinin malını almıştır.

Gökten ses geldi: Onu derhal kendi haline bırak, çünkü âşıkların uğradıkları belâya ilâc aramak, şifa ummak beyhudedir.

Bu hocaya çare arama, onu bağlamıya kalkışma, övüt verme ona; onun düştüğü yer, ne kötülük işlenen yerdir, ne ibadet yurdu.

Sen aşkı nice görmüşsün, nasıl anlamışsın? Onu âşıklardan bile duymamışsın sen. Sus, afsun okumıya kalkışma; aşk ne büyüdür, ne oyunbazlık.

500. Ey Tebrizli Şems, gel ey nur madeni, ışık madeni; çünkü bu ululuk ıssı, bu saltanat sahibi rûh, senin ışığın olmadıkça donuk, cansız bir haldedir.

— C —

XXXV

* Dal gamına ey can, çünkü sabır, sıkıntının anahtarıdır; dal gamına da sonucu melhemi yüz göstersin; sıkıntının anahtarıdır sabır.

* Dertlere, kederlere öylesine dal ki sonucu, ansızın Tanrı kürsüsü de tapına gelsin, ulu arşı da; çünkü sıkıntının anahtarıdır sabır.

Dünyanın nuruyla gül de dünyanın düğünü derneği ol, yasından kurtul, emniyete ulaş, çünkü sabır, anahtarıdır sıkıntının.

A gönlüm, erkekten de vaz geç, kadından da; sök, çıkar onların sevgisini içinden de aşkla dayın da o olsun, amcan da; çünkü sıkıntının anahtarıdır sabır.

Gökyüzü gibi iki büklüm olur, buyruğa uyarsan felekten de, eğri düzen işlerinden de kurtulursun, sabır anahtarıdır sıkıntının.

Hem benlikten halâs olursun, hem perçemini eline dolar da boynunu vurursun şeytanın; sıkıntının anahtarıdır sabır.

İkbalin ayağına gelir, devletin huzuruna. Kademiyle kutlanırsın, sabır, sıkıntının anahtarıdır.

İçinde bir dert var ki işin, onun yüzünden tersine dönüyor; hemencecik onu bağla sımsıkı, çünkü sıkıntının anahtarıdır sabır.

Tanrı'nın bir hoş âlemi vardır, bir an bile şu âleme bakma; Tanrı'dan başka mahrem yoktur o âleme, sabır sıkıntının anahtarıdır.

* **510.** Sus, sırları söyleme, sus ki «min ledün» sırrına ağyar nasıl erebilir? Sıkıntının anahtarıdır sabır.

— D —

XXXVI

Rintler selâm ediyorlar sana, canlarını kul, köle etmişler sana, kadehinle sarhoş olmuşlar, sarhoşlar selâm ediyorlar sana.

Aşkla herkesten fazla dillere düştüm, herkesten fazla kalleş oldum, dilberlerden de daha güzel, daha hoş bir hale geldim, sarhoşlar selâm ediyorlar sana.

Şu rûhânî kavgaya bak, şu tufana benziyen seli seyret, rabbin şu güneşini gör; sarhoşlar selâm ediyorlar sana.

Biri bana afsun okumada, biri benim tövbe etmemi beklemede, birisi benim gibi ayaksız koşup durmada; sarhoşlar selâm ediyorlar sana.

Ey dileklerin dileği, tez kaldır o perdeyi ,ondan başka hiç kimseyi bilmiyorum ben, sarhoşlar selâm ediyorlar sana.

Ey güzelim yağmurlar yağdıran bulut, gel. Gel ey dostların sarhoşluğu, gel ey gönül çalanların padişahı, sarhoşlar selâm ediyorlar sana.

Hayran et, zahmetten kurtar bizi. Yık, fakat definelerle dopdolu bir hale getir bizi, elde bulunan ebedî parayı tart, sarhoşlar selâm ediyorlar sana.

Bütün bir şehir, senin yüzünden alt-üst olmuş, hem haberleri var senden, hem haberleri yok; ey gönüle bakış kudreti, görüş feyzi veren, sarhoşlar selâm ediyorlar sana.

O ay yüzlü beye söyle, o büyücü gözlüye söyle, o huyu-husu güzel padişaha söyle: Sarhoşlar selâm ediyorlar sana.

520. O gavga beyine, o savaş erine söyle, o kargaşalığa, o sevdaya söyle, o yemşeyil, terü tâze selviye söyle: Sarhoşlar selâm ediyorlar sana.

Aklı başında hiçbir kimsenin bulunmadığı yere, bir tek sarhoş-

tan başka hiçbir sorhoşun sığmadığı makama, yolu, mezhebi bulunmıyan ülkeye söyle: Sarhoşlar selâm ediyorlar sana [*].

O neliksiz, niteliksiz cana söyle, o Mecnun'a tuzak olan dilbere söyle, o gizlenmiş, saklanmış inciye söyle: Sarhoşlar selâm ediyorlar sana.

O insanlara tuzak olana söyle, o dünyanın canına söyle, o sevgiliye, o hemdeme söyle: Sarhoşlar selâm ediyorlar sana.

* O masmavi denize söyle, o görür göze söyle, o Tûrusînâ'ya söyle: Sarhoşlar selâm ediyorlar sana.

O tövbemi yakıp yandırana söyle, o hırkamı dikip yamayana söyle, o günümün aydınlığına, ışığına söyle: Sorhoşlar selâm ediyorlar sana.

* O kurban bayaramına söyle, o Kur'an'ın ışığına söyle, o Rıdvân'ın övündüğü güzele söyle: Sarhoşlar selâm ediyorlar sana.

Ey padişahımız Husâmeddîn, ey bütün erenlerin övündüğü er, ey sayesinde canlarını, bilir ,anlar hale geldikleri sultan, sorhoşlar selâm ediyorlar sana.

---

[*] Bu beytin ilk cüz'ünde, nüshamızda «bî hıyş» yazılı, öbür nüshalarda «bâ hıyş»; bu ikincisini daha uygun bulduk.

XXXVII

Yürü, o rebapçıya söyle: Sarhoşlar selâm ediyorlar sana. Koş, o sukuşuna söyle: Sarhoşlar selâm ediyorlar sana.

O sâkilik eden beye söyle: Sarhoşlar selâm ediyorlar sana: O bâkî ömre söyle: Sarhoşlar selâm ediyorlar sana.

530. O kavga beyine söyle: Sarhoşlar selâm ediyorlar sana. O kargaşalığa, o sevdaya söyle: Sarhoşlar selâm ediyorlar sana.

Ey yüzünü görünce ayın bile utandığı güzel, sarhoşlar selâm ediyorlar sana.

Ey gönlün rahatı, huzuru, sarhoşlar selâm ediyorlar sana.

Ey canın canına can olan, sarhoşlar selâm ediyorlarlar sana: Ey bunca güzellik, bundan öte de daha yüzlerce güzellik, sarhoşlar selâm ediyorlar sana.

Orda bir kişi bile yok ki kendinde olsun, sarhoşlar selâm ediyorlar sana, burda bir tek sarhoştan başka sarhoş yok, sarhoşlar selâm ediyorlar sana [*].

Ey dileklerin dileği, sarhoşlar selâm ediyorlar sana. Kaldır yüzünden o perdeyi, sarhoşlar selâm ediyorlar sana.

---

[*] Bundan önceki gazelin birçok beyitleriyle örülen bu gazelde de «bî hıyş», öbür nüshalarda «bâ hıyş» tır.

XXXVIII

Âşıklara, mümkünü yok, hiç kimsenin öğüdü fayda etmez. Aşk öylesine bir sel değildir ki biri çıksın da önünü kesebilsin.

Sarhoşun zevkini, aklı başında olan aslâ anlıyamaz. Kendisinden geçenin kapısındaki toprağın değerini, akıllı kişi aslâ bilemez.

Âşıkların, gönül meclisinde içtikleri şaraptan bir koku duysalardı padişahlar bile padişahlıktan bezerlerdi.

* Hüsrev, padişahlığına ,Şîrin için vedâ etti. Ferhad da onun için dağa külünk vurmada.

* Mecnun, Leylâ'nın aşkı yüzünden akıllılar halkasından kaçmada. Vâmık aşk yüzünden her serkeşin sakalına, bıyığına gülüp durmada.

540. O güzelim candan ayrı geçen ömür, dönmüş, kaskatı kesilmiştir. Yoldaki belden, yardan haberi olmıyanın beyni kokmuştur.

Şu gökyüzü, bizim gibi âşık olmasaydı, şu gökyüzünün, bizim gibi başı dönmeseydi bu dönüşten usanırdı da yeter artık derdi, niceye bir dönüp duracağım, niceye bir?

Âlem bir neye benzer, oysa her deliğinden üfürüp durmadadır. Her feryat, o şeker mi şeker ,o tatlı mı tatlı, iki dudağın zevkini duyar, bilir.

Bak da gör, her toprağa, her gönüle üfledikçe ona bir ihtiyaç vermede, bir aşk sunmadadır da o yüzden elemlerle feryada gelmededir.

Gönlünü Tanrı'dan ayırırsan artık neye gönül vereceksin, söyle; cansızdır o kişi ki bir an bile gönlünü ondan alabilsin.

Susayım artık, sen tez ol da geceleyin şu dama çık, ey can, yüce sesle şehre bir gürültüdür, sal.

XXXIX

Bugün gülüyoruz, hoşuz, çünkü o gülen baht geliyor. Geliyor padişahlar padişahı güzelimiz meydandan.

* Bugün bozacağım tövbemi, kırıp uşatacağım pehrizi; çünkü Ken'an ülkesinden güzellerimin Yusufu geliyor.

Sarhoş bir halde, salına-salına gidiyorum, can gibi gizlice gidiyorum, o padişahın gelmekte olduğu tarafa, sora-sora, arıya-arıya gidiyorum.

Devlet sarayı yapıldı, göğün sarığı çözüldü, düşe-kalka gitmede, çünkü sarhoşlar meclisinden geliyor.

550. Buyruğumuza uy ey oğul, bize karşı vefakâr ol ey oğul, veresiyeyi bırak ey oğul, bak, bugün emir gelmede, buyruk gelmede.

Gök gibi nurlan, gül bahçesi gibi yeşer, geliş, balıklar gibi yüzmiye bak, o uçsuz-bucaksız deniz geliyor.

* Aklını başına al ey oğul, aklını başına al. Bana bakma, kendine bak; çünkü safran kokusu, söz söyliyeni güldürür durur.

Gene geldin ,gene el çırpmadasın, gene böylece evleri yıkacaksın, çünkü yıkık yerlere parıl-parıl parlıyan güneş gelmede.

* A eve kapanan ,sen gölgede yetişmişsin, yürü, çık dışarı; çünkü taş bile güneşin tesiriyle Bedahşan lâ'li olmada.

Gâh kanlıdır, gâh kan içmede, bâzı bâzı da hastalara çare bulmada, derman vermede; hele bu çaresize dermanın ta kendisi, çünkü onların yanından geliyor.

Bugün sarhoşları ara, gizli şeylerimi gör, ayıbımı görüp söyleme; çünkü onun yüzünden öylesine sarhoşum ki harflerim ağzımdan darmadağınık çıkıyor.

XL

Vefa sahibine âşık olmıyan can, ne de vefasızdır; Tanrı lûtfuna âşık olmıyanı Tanrı kahretsin.

«Gördüğünden gözü kaymadı» sözüne mazhar olan padişah, dünyayı gezip dolaştığı zaman nihayet bir şekil gördü ki o, şekillere âşık değildi.

Ben dün, bu şehrin kapısında toplanan bir bölük periden duydum, bizim şehrimize âşık olmıyana ev verin köyde diyorlardı.

560. * Yazık daima kuru toprağa düşen balığa, eyvah kimyaya âşık olmıyan bakıra.

Canın aslına kapılmıyan can nerde? Nasıl olur da demir, mıhladıza âşık olmaz.

Ecel kapısı kapalı, tezce kurtulmasına imkân yok; hem yaşamıya lâyık olmamıştır o, hem ölüme âşık değildir.

XLI

Kimdir o, kimdir o ki gönlü gamlandırır, fakat tapısında ağladın mı da acını tatlılaştırır.

* Önce yılan görünse bile sonucu define olur, inci kesilir. Öylesine tatlı bir padişahtır ki acıyı bir anda yolu-yordamı güzel bir hale sokar.

Karşısındaki şeytan olsa huri yapar onu; yasa batmışsa düğün, dernek haline kor; anadan doğma körü, bilgi, görgü sahibi kılar.

Karanlığı aydınlatır, tikeni gül bahçesi haline getirir, avucundaki tikeni çeker, çıkarır, gülden yastık düzer sana.

* Halil'ine yalım-yalım ateş verir amma Nemrûd'un yaktığı o ateşi de çiçek haline, ağustos gülü haline kor.

Yıldızları aydınlatan o, çaresizlere çare kılan o. Hem kula ihsanlarda bulunur o, hem de kulu hoş görür beğenip takdir eder.

Bütün suçluların suçlarını, kış mevsiminde dökülen yapraklar gibi döker, kendisine kötü söyliyenlerin kulaklarına özür getirme sözlerini telkıyn eder de

570. der ki: Ey vefa sahibi de, işlediğimiz suçları yarlığa, kul duaya başladı mı da kendisi gizlice âmin der.

Duadan kime zevk verirse o, onun âmin deyişini bilir; o kişinin dışını da, içini de incir gibi tatlı, güzel bir hale getirir.

* İyi işte de, kötü işte de ele, ayağa kuvvet verir, öyle bir zevk bağışlar ki arık beden, bu zevkle Rüstemlerin gücünü, kuvvetini elde eder.

Zevkle arık adam Rüstem kesilir, zevksiz olunca da Rüstem, gamlara uğrar, dertlere düşer. Zevk, canın eşi, dostu olmasa canın ne huzuru kalır, ne kararı.

Canı, seher çağı varsın da Şemseddin'in vasıflarını söylesin, onu övsün diye tâ vefa yurdu Tebriz'edek gönderdim; zaten o da gidilecek yolu bilir.

XLII

Yeryüzünü bağ bahçe haline getirmek için âşıkların baharı geldi. Can kuşunun uçması için gökten bir sestir, duyuldu.

* Hem deniz incilerle dolar artık, hem acı su kevser kesilir; hem taş, madende lâ'le döner, hem beden, baştan başa can olur.

Âşıkların can gözleri, bulut gibi tufanlar yağdırmada amma gönülleri, Tanrı bulutunda şimşek gibi parlamada.

Âşıkların gözleri aşkla neden buluta döndü, biliyor musun? O ay, önce bulutlarla gizlendi de ondan.

Ne neşeli, ne güleç andır o an ki o bulutlar ağlar; Yarabbi, ne kutludur o dem ki o şimşekler güler.

580. Yüzbinlerce katreden bir katrecik bile yeryüzüne dökülmez; çünkü dökülse bütün dünya yıkılır gider.

* Bütün dünya yıkılır, aşktan bir yıkık bucağa döner, niceler Nuh'la aynı gemiye biner, niceler tufana mahrem kesilir.

* Tufan yatışsaydı gökyüzü dönmezdi; o cihetlere sığmıyan dalga yüzünden bu altı cihet de oynayıp duruyor.

Ey altı cihetin kaydında kalan, hem gam ye, hem yeme; çünkü o taneler günün birinde yeraltından başgösterir, boy atar, bir hurmalık olur.

Bir gün gelir, topraktan baş çıkarır o kök, taze bir dal olur; hattâ iki üç dalı kurusa bile geri kalanı filizlenir, çoğalır.

O kuru dallar da ateş haline gelir, ateşse can gibi hoş gelir insana. O, bu olmazsa böyle olur, bu, o olmazsa öyle; ya yeşerir, ya ateş olur.

Bir şey ağzımı tutuyor; yâni hem damın kıyısındayım, hem sarhoşum; seni hayran eden şey de ondan hayran olur zaten.

XLIII

Güneş uykuya yattı, vakit geçti, akşam oldu; güneş kuyuya girdi; âşıkların can güneşi de Tanrı halvetine daldı.

* Hintlilerin arasındaki Türk, gece içinde bir gündüzdür âdeta; geceleyin gürültüyü bırak, çünkü o Türk, çadıra girdi artık.

Bu aydınlıktan bir koku alırsan uykuyu ateşe verir, yakarsın; zühre bile geceleri yürüyüp gitmek, kulluk etmek yüzünden aya eş oldu.

* **590.** Biz geceleyin kaçmadayız, o kovalamada. Ardımızda Hintliler var, çünkü biz altın çaldık, bekçi de haber aldı.

* Geceleri yürümeyi öğrendik, yüzlerce bekçiyi yaktık, yanaklarımızı mum gibi yalımlandırdık, çünkü beydakımız şah oldu.

Ne mutlu o kutlu yüze ki yüzünü o yüze sürer; ne uludur o gönül ki gönüllerin dilediği o makama yönelir.

Kimdir o gönül yolunda ah etmiyen? O ahın sularına batıp giden kişinin işi iştir.

* Denize battı mı deniz, onu başının üstünde taşır, hani kuyuya düşüp de sonra devlete erişen Yusuf yok mu, tıpkı onun gibi.

Derler ki: İnsanın aslı topraktır, sonunda toprağa karılır, toprak olur gider; bu kapıya toprak olan kişi, nasıl olur da toprak olur, mahvolur gider, imkân mı var buna?

Ekinler harman vaktinedek bir çeşit görünür amma harman zamanı yarısı halis iç kesilir, yarısı saman.

XLIV

Vakit gecikti, vakit gecikti, güneş kuyuya girdi; ey bahtı yar, lihi yaver kişiler, ayın doğacağı çağ, geldi çattı.

Sâki, kadehe doğru yürü; bekçi, dama çık,' ey rahatı, kararı k mıyan can, yürü, o padişah halvet istiyor.

Gözleri aydınlatan gözyaşları, harmanımı yakıp kül eden sak hattâ hani o yol-yordam öğrettiğin akıl, hepsi de gece yarısı yollar sapıtıp gitti.

600. * Gönülleri aydın erlerin canları gönül nuruyla geceyi ayd lattılar, Hintliye benziyen gece, o Türk çadıra geldi diye nâralar a rak kaçtı.

* Güzelim oyunlarla beydak gider, ferzin olur; o kutlu yüzlün sayesindeyse beydak gitti de şah oldu.

Geceleyin ruhlar, makamlarına ulaşır; maksatlar hasıl olur, g cenin kadrini bilip anlıyan kişi, gündüz gibi aydın bir gönül el eder.

* Ey gündüz mahşer günü müsün yoksa? Ey gece, Kadir gec misin yahut da Mûsâ'nın Tanrı tecellisine mazhar olduğu ağaç mı sen?

Geceleyin ay, yıldızları harman eder, ey gün, yürü, git ar bak, saman uğrusunun yolu sümbüle burcunun yüzünden samanla doldu.

Beden kuyusunda gaflete dalma, gökyüzü kovasına yapış; Y suf o kovayı tuttu da kuyudan kurtuldu, mevkie erdi, devlete erişti.

* Mustafâ gibi karanlık gecede arılık aramıya bak; çünkü o pa şah bir gece Mirac etti de, eşsiz benzersiz bir hale geldi.

Gece yüzünden âlem sustu, sen de artık tezcanla aramıya, akt mıya koyul; çünkü ses, gürültü, halvet yurdunun huzurunu kaçırır.

* Ey Tebrizli Şems, sen gece perdesine de muhtaç değilsin, d dan da sıyrılmışsın; ne doğudasın, ne batıda; işte şimdi söz kısal

XLV

Vakit geçti, akşam oldu, güneş kuyuya girdi. Âşıkların can güneşi de Tanrı halvetine daldı.

610. * Hintlilerin arasındaki Türk, gece içinde bir gündüzdür adetâ. Geceleyin gürültüyü bırak, çünkü o Türk, çadıra girdi artık.

Bu aydınlıktan bir koku alırsan uykuyu ateşe verir, yakarsın. zühre geceleri yürüyüp gitmek, kulluk etmek yüzünden aya eş oldu.

Geceleyin yola düşmüşüz, ardımızda da Hintliler var; çünkü biz altın çaldık bekçi de haber aldı.

Gece yol almayı öğrenmişiz, yüzlerce bekçiyi yakıp yandırmışız, yanaklarımız gül gibi yalımlanmada, çünkü beydakımız şah oldu.

Yeryüzünün pazaryeri dağıldı, yıldızların pazarını seyret; tanyerleri, yıldızlarla, değerli incilerle bir harman yeri oldu.

Niceye bir bu beden bineğinden çekeceğim bunu, benden boyuna saman ister ,arpa ister; halbuki gökyüzünde saman uğrusunun yolu, onun için samanlarla doldu.

Binek hayvanının nasibi yoktur, yüzünü devlet yüzüne koyamaz; devlet o canın nasibidir ki eşi benzeri bulunmaz onun.

Bedeni gördün ya, cana da bak. Mücevheri gördün ya, madeni de seyret; şu eşi bulunmaz acayip imana bak ki iman bile ona dalınca yolunu kaybetti gitti.

Mâna, boyuna diyor ki: Bana şu eski hırkayı giydirme; söz gerçekten de eski bir hırka, öylesine eski ki herkes eğleniyor onunla, dillere düşmüş.

Ben de ey mâna diyorum, gel, rûh gibi sen de şekle gir, gir de hırkalar da, eski elbiseler de canın nuruyla ipekli haline gelsin.

620. * Yeter artık bez yıkamayı bırak da periler duymasın, çünkü peri şöyle dursun, o rûh, Tanrı'ya en yakın meleklerden bile usandı. halvet istiyor.

XLVI

Nurunu göreli dünya gözümden düştü, varlık sanısı ebediyen çıktı gözümden.

Evveline evvel olmıyan makamdan bir şimşektir, çaktı, bütün âlemi yakıp kül etti. Birlik nûru bayrak açınca nice bizlik, benlik, yıkıldı gitti.

Biz vatanımızdan ayrılmışız, o yüzden yorgunuz, sınanmadayız. Vatanından ayrı düşen nasıl kendine güvenebilir?

Sâki ,mushaf yerine eline bir kadeh aldı, o kızgın kadehinden gömleğimize bir ateş düştü, yanıyoruz biz.

XLVII

Ham bir adam kavun yemek için can bostanına geldi, sen dünyada eşeğin keçi eti yediğini hiç gördün mü, yahut gören var mı?

Can bostanında yetişen turfanda kavun, nasıl olur da her öküzün, her eşeğin nasibi olur? O güzelim ,o eşsiz meyvaları aklı başında, yiğit erler yer.

* Batıda bulunanın yiyeceği Endelüs'ten gelir, doğuda bulunan da Hürmüz'ün nimetiyle nimetlenir.

* Kaysere hizmet ederse yiyeceği, içeceği kayserden gelir, onunla geçinir; Ürbuz'a kulsa Ürbuz'un mutfağından yer.

Kapıp alıcılıkla, hırsızlıkla bostancılığa girişen sonucu adalet memurları tarafından tutulur, Oğuzların işkencelerini çeker.

630. * Türk ona derler ki köy, onun korkusundan haraçtan emin olsun; Türk ona demezler ki tamaından her kutsuzun sillesini yer durur.

Akıllı kişi İlkbahara erişince kürklere boş verir, artık niçin kunduz kürküm yok diye gussalansın, tasalansın.

Safrası çok kişi, mizacının kötülüğü yüzünden tatlı nardan hoşlanmaz, kaçar canı ekşi nar ister fakat mayhoş nar yemesi daha iyidir onun.

* Sus öküz açlığına tutulup da on kişinin yiyeceği börülceyle üzümü yiyen kişi, zaten bu rûh şaraplarını içemez.

XLVIII

Can arkında âbıhayat gibi akmada sevgin; âbıhayat bile senin aşkınla arkda, seni araya-araya akıp gitmede.

Dünya, bildik kuşların seni övüş nağmeleriyle dopdolu, kuşlar anıldı mı gönül kuşum uçmada sanki.

Onların anışıyla vereyim canımı, hoş bir halde, gülerek vereyim bu canı; can, sevgiliyi anarak bedenden giderse nasıl olur da gülmez?

* Her can kuşu bir halka yapmış, üveyk gibi boynuna takmış, hepsi de benim gibi bir kafes yapmışlar, Süleyman'ın tapısına gidiyor.

Noksandan münezzeh varlığa mensub olan herkesin canından ,her an bir rûhanî hal, sarhoş, yıkık; varlığından geçmiş bir halde tâ rahmet sahibinin arşınadek gitmede.

Can nedir? Yüce padişahların küpü, içinde de gökyüzünün şarabı var; işte bu yüzden ya, şimdi söz de âşıklar gibi dağınık bir halde gidiyor.

640. Yememde bir ayrı zevk, yamaşamda bir ayrı zevk, söylememde bir ayrı zevk... Ötesi de böyle gidiyor işte.

Bu meyanda seninle çekişiyoruz ya. Ey ay yüzlü dilber, ne de güzel meydan; fakat kimin atı topalsa onun harcı değil bu meydan, topallar gidiyorlar bu meydandan.

Ay, senin çevgenine karşı kendisini bir top haline koydu, güneş de caniyle oynamada, top gibi yuvarlanıp gitmede.

Ayla güneş çok koştular, fakat tapına yol bulamadılar da nuruna boyandılar, sayvandan dışarda gitmedeler.

Dışardaki nûr bu olursa devlete ulaşan nasıl temkine kavuşur yarabbi, nasıl pırıl-pırıl parlayıp gider yarabbi.

XLIX

Kâra düşme, kâra düşme; kâra menfaata düşmek, âdeta yoksul görünmektir. Tertemiz kişilerde vergi vardır, Tanrı huyuyla huylanmıştır onlar ey oğul.

Zaten sevgide, sonucu ne nekeslik kalır, ne cömertlik; zaten cömertlikte gizlice bir karşılık bekleyiş vardır.

Şu cömertlik yol almıya benzer, nekeslikse konaklamana; fakat Nûh'un gemisine girdin mi nerden konaklamadan bir koku alacaksın, nerden yol almadan?

Kat kat üstüne yüzlerce kat yığılan şu şekiller, şu adlar, o yayılıp her şeyi kaplıyan nur denizinde neliksiz-niteliksiz, ona döner, o olur gider.

* Ey davar güden, Mûsâ'nın asâsı, varlık âleminde ancak aşktır. Gerçek varlık da, o varlığın görünüşleri ,oluşları da onun önünde büyücülükten meydana gelen şekillerden ibarettir.

650. Boğulmadan ten girdabının önünden bir yana çekil; çünkü varlık da, sevinç de altı yönlü âleme ışık veren o âlemden meydana gelir.

Ağaç gibi silkin, kendini kuru yapraktan da arıt, yaş yapraktan da; iyilik, kötülük rengi kalmadı mı birlik, teklik kalır.

Yol almıya bak, nasıl, nice deme, çünkü o, nelikten de dışarıdır, nitelikten de; sende ceylânlık varken nasıl olur da arslana hemdem olursun?

Sus, çünkü söz, ayrılık alâmetidir; yiğit ağzına ekmek alıp çiğnerken nasıl olur da ekmek ister?

L

Sûfinin neden aklı başına geldi, sâki neden işsiz güçsüz durmada. Sarhoşluk uykuya daldıysa bir başka sarhoşluk uyandı.

Güneş çukura daldıysa dünya seninle nurlandı. Güzel gözlerin mahmurlaştı da dünyanın gözleri sarhoşçasına süzüldü.

İlk işret kocaldıysa ne çıkar? Yüzlerce işret, yepyeni işret var. Saçların mademki zincir oldu, çaresiz deli olmak gerek.

Ey nefesi tatlı çalgıcı, şu öndeki, sondaki işreti seyret; artık kimse, kimseciklerin afsununu işitmez de, duymaz da, çünkü herkes sırları anladı.

* Padişahım, biz Mûsâ'yız ,sen de bâzı kere sopasın, bâzı kere ejderha. Ey güzeller, pahanız ucuzladı, çünkü Bulgarların yağma vakti artık.

Lâ'l dudakların şeker kamışlarını ezdi, gözlerin, hasedinden perişan oldu; can, gönül evini sildi, süpürdü, kendine gel, buluşup görüşme çağı geldi.

660. Her zaman özürler getiriyor, sarhoşluktan kaçınıyor, kaçıyorsun; ey can, ne diye beni savup duruyorsun, bu savuşun çok oldu artık.

Ey taş gönüllü güzel, bu gece hiç bir çaren yok; sen aysın, bir yıldızız; bu gece yıldız, ayla buluştu gitti.

Ey tan yerine sığmıyan ay, bu gece konukuz sana. Gece dünyaya perde saldı mı yalnız başına yol alanların işi iş.

Eziyetlerine, zahmetlerine katlandım, sandın ki öldüm artık; hayır, sen arı-durusun, bense tortudan ibaretim, fakat artık arı-duru olmıyan içilmiye başlandı, tortu içiliyor şimdi.

Gündüze benziyen vuslatınla, dünyaları yakan ayrılığınla, adama düzenler öğreten aşkınla nice sâf kişiler düzenbaz oldu gitti.

Ne hararetim vardı, ne başım ağrıyordu, öyle olduğu halde sabahadek başımı taşlara vurdum durdum. O gülbeşekere tamah ettim de mahsustan hastalandım.

LI

Sâkimize hizmetten başka bir işimiz yok babacığım; sâki, kadehi fazlaca sun da iyiden de kurtulayım, kötüden de.

Tanrı herkesi bir iş için getirir dünyaya; bizi de işsizlik, hünersizlik san'atı için getirdi.

Her gün zerreler gibi o ışığın önünde oynar dururuz; her gece yıldızlar gibi ay yüzlü sevgilinin çevresinde döner dolaşırız.

Bizden bir iş istiyecek olsaydın bize şu şarabı sunmazdın; bu şarabı içenin başı, hiç yere eğilir, batar mı?

670. Sarhoş nasıl olur da bir iş işliyebilir? Sarhoş, şarap ne yaparsa onu yapar, ne işletirse onu işler. Tanrı şarabı, hiçbir şeye ihtiyacı olmıyan Tanrı'yadek iki dünyayı da ortadan kaldırır gider.

Bu dünyanın sarhoşluğu, gece uyudun mu, geçer-gider; fakat tek Tanrı'nın sunduğu sağrağın verdiği sarhoşluk, seninle mezaradek varır.

A komşular, o rahmet ıssından bedava şarap geldi, o sâkiler de çocuğu dadılar gibi esirger, dadılar kadar tatlıdır onlar.

Gönül, olduğundan da fazla sarhoş ol, nereye gidersen sarhoş git; başkalarını da sarhoş et ki o da, bir kadeh daha fazla sunsun sana.

Nerde bir güzel görürsen ayna gibi otur önüne; nerde bir çirkin görürsen ört kilimle aynayı.

* Şehrin çevresinde güzellerle çekişip becelleşerek, cilveleşip işveleşerek dön dolaş, gizlice «Andolsun bu şehre» âyetini oku ;ne de mutludur bu şehir, ne de kutlu.

Başım döndü bu şaraptan, sersemleştim, artık susayım, sükûta dalayım, gördüğüm lûtfu, bulduğum keremi saymıyayım, zaten de sığmaz sayıya o kerem.

LII

Âşık nefes alıp verdikçe âleme ateş salar, şu aslı, temeli olmıyan dünyayı zerreler gibi dağıtır gider.

Dünya baştan başa deniz kesilir, deniz de heybetinden yok olur. Bir an bile insanlara tecelli etse bir tek insan kalmaz.

Gökyüzünden bir dumandır, kalkar da ne halk kalır, ne melek; o dumandan ansızın bir ateştir, çıkar da koca gökkubbeyi sarar.

680. O anda gökyüzü yarılır, ne varlık kalır, ne mekân. Dünyaya bir gürültüdür, dolar, bu yas üstüne de bir düğün, bir neşe yollar.

* Gâh suya ateşi salar, gâh su ateşi söndürür; bâzı kere de yel estirir de yokluk denizinin dalgalarını boz renkli, kara donlu ata yollar.

İnsanın can nurundan güneşin bile ışığı azalır; mahrem kişinin bile az söylediği, sır açmadığı yerde mahrem olmıyanlara pek o kadar sorma.

* O sırra karşı mirrih erkekliğini bırakır, müşteri defterini yakar, ayın ululuğu kalmaz, neşesi gama döner.

* Utarit çamura saplanır, zuhal ateşlere yanar, zührenin kararı kalmaz da neşe perdesini vurmıya başlar.

* Ne kavis kalır; ne kuzah; ne şarap kalır, ne kadeh; ne işret kalır, ne ferah, ne de yaraya melhem çalınır.

Ne su şekiller düzer, ne yel yeryüzünü döşer, ne bahçe güzelleşir, ne de nisan yağmuru yeri ıslar.

Ne dert kalır, ne ilâç. Ne düşman kalır, ne tanık. Ne ney kalır, ne nağme, ne de çengin zir ve bem perdelerine vurulur.

Sebepler arta kalır, sâki, kendisine şarap sunmıya koyulur; can, rabbim yücedir demiye başlar, gönül, rabbim daha iyi bilir sözünü söylemiye.

Kalk, sıçra ezel ressamı, nişan koyduğu, dilediği varlıkların elbiselerini eşsiz resimlerle bezemek için yeni baştan işe girişti.

690. Tanrı, hak olmıyan her şeyi yakmak için bir ateştir, tutuşturdu; ateş kalbi yakar yandırır da o âlemin ta ortasına götürür.

* Güneş Tanrı'dır ,gönül onun doğduğu tanyeri, hem de öylesine bir doğu ki şimşekleri her an Edhemoğlu'ya çakar, Meryemoğlu İsâ'ya vurur.

LIII

* Gönül ateşi yalımlandı mı inananı da sarar, inkâr edeni de. *Mâna kuşu uçmıya başladı mı bütün* sûretler uçar gider.

Dünya baştan başa yıkılır, can tufana gark olur; eriyip su olan inciyi gene o su kucaklar, meydana getirir.

Gizli sır meydana çıkar, dünyanın şekilleri yıkılır, ansızın öylesine bir dalga gelir ki tâ yemyeşil gökkubbeye yücelir.

Gâh kalem, kâğıt olur, gâh gâh da kendisinden geçer; can, iyiye de düşman olur, kötüye de, her an hançer saplar durur.

Tanrı'ya ulaşan her can, padişahın halvetine girer, yılanken balık olur da topraktan kurtulur, denize dalar, Kevser'e kavuşur.

Mekândanken mekânsızlık âlemine erer, o âlemde belirir; bundan sonra da nereye düşerse miske düşmüş, ambere dönmüş bir hale gelir.

* Yokluk ta yoksulluk eder, fakat yıldızlara kulavuz kesilir; hakan, kapısının eşiğinde toprak olur, Sencer, kapısının halkasını çalar.

Alev-alev yanan güneşten gönle, her an şu yandaki ışığı bırak da gene can ışığın uyansın, âlemi aydınlatsın diye bir ses gelmede.

700. Sen sevgiliye hizmet etmedesin, ne diye gizliyorsun kendini? Ey altın, o kuyumcunun vuruşlarını yedikten, onun eliyle dövüldükten sonra her an daha da hoş de, daha da güzel bu de.

Gönül ezel şarabiyle kendisinden geçmiş de güzel güzel bu gazeli söylemede; fakat bir an soluğunu tutar susarsa bundan da güzel söz söylemiş olur.

LIV

Sarhoşluk sana selâm etmede, gizlice haber yollamada; gönlünü kapıp aldığın kişi, canını da sana kul, köle etmede.

Ey varı yok eden, sarhoşun selâmını duy, öylesine sarhoş ki iki elinin de ayağını senin tuzağına kaptırmada.

Ey âşıklar göğü, ey âşıkların canlarına can olan, güzelliğin, âşıklar arasında aşkınıza diye sana şarap içirmiye başladı; âşıkların hayrını ister bir hale getirdi seni.

Ey her dudağın tadı tuzu, ey her mezhebin kıblesi, ay, her gece damının çevresinde dolaşmada, her gece bekçilik ediyor sana.

A gönül, ne de sarhoşsun, ne de hoşsun, padişaha dönmüşsün, padişahsın; bu kadar ululukla, bu derece yücelikle nasıl oluyor da aşk, seni kendisine râmediyor?

* Gönlünü şu topraktan koparıp ayıran kişinin devranı tâ zühal yıldızınadek ağar; ey topraktan yaratılmış beden, ey gönül ateşinden çıkan duman, bir bakın, bir görün bakalım, hangi hale getiriyor sizi, yerde mi kalıyorsunuz, göğe mi ağıyor sunuz?

Al kadehi sâkiler padişahından, ebedîliğe ulaşanlar gibi sarhoş ol. Yarı sarhoşsan noksanın var, eksiksin, seni tam sorhoş etmededir o.

Ey eşsiz, tek kişi, verdiğin selâm dudaklarından şimşek gibi çakarak çıkmada; bu selâm ağıza dudağa sığacak şey değil, sana tüm bir lûtufta bulunmda ey selâmına nail olan.

* **710.** Ay gamınla ikiye bölündü, yüzler gümüşe döndü, benizlerde renk kalmadı, elif gibi düzgün boy büküldü, cım'a döndü, bu cım da seni câm (kadeh) haline getirmede.

Aşk yüzünden meydana gelen feryada, figana bak, dökülen gözyaşlarını seyret; o şarap sağrağının ettiği işlere bak, çiğleri nasıl pişirmede ,seni de nasıl olgunlaştırmada.

Ey rengi, kokusu güzel şarap, onun cömertlik eli, bak, seni cana nasıl helâl, bedeneyse nasıl haram etmede.

Artık ben de beden olmıyayım da can olayım, inci olmaktansa maden haline geleyim; ey gönül, adının kötüye çıkmasından korkma, o sana iyi bir ad san vermede.

Yeter artık, söylenip durmayı bırak, ne nazım söyle, ne nesir, çünkü o düzenbaz güzel sana söz söylemiye başlıyor.

LV

Sarhoşluk selâm ediyor sana, gizlice haber yolluyor sana; gönlünü kapıp aldığın kişi, canını da kul; köle ediyor sana.

Ey varı yok eden, duy sorhoşun selâmını, öylesine sarhoş ki iki elinin de ayağını senin tuzağına kaptırmada.

Ey âşıklar göğü, ey âşıkların canlarına can olan, güzelliğin, âşıklar arasında, aşkınıza diye sana şarap içirmiye başladı, âşıkların hayrını ister bir hale getirdi seni.

Ey her dudağın tadı tuzu, ey her mezhebin kıblesi, ay, her gece damının çevresinde dolaşmada, her gece bekçilik ediyor sana.

Topraktan bedenler yapan, dumanı zühal yıldızları haline getiren, seni ne hale sokuyor ey toprak beden, ey duman gönül, hangi hale getiriyor seni?

720. Bir an oluyor ki sana kanat veriyor, uçuyorsun. Bir an geliyor ki demir sunuyor, denize atıp öylece kala kalıyorsun. Bir an sabah haline getiriyor seni, bir an akşam haline sokuyor.

Bir an titretiyor, bir an güldürüyor seni; bir an sarhoş ediyor, bir an kadeh haline sokuyor seni.

* Onun elinde bir mühre gibisin, gâh şarapsın, gâh onun yüzünden sarhoş; fakat bu mühreyi kırdı mı and olsun Tanrı'ya, seni tam, olgun bir hale getirir.

* Gâh o olur, gâh bu; fakat senin sonucun, temkin makamına ulaşmaktır; ancak seni şu renkten renge sokmakla makbul bir hale getirmededir, râmetmededir seni.

* Sen bir müddet Nuh'tun, her türlü sıkıntıya, her türlü eziyete ayak bastın, tahammül ettin; şimdiyse gemi gibi ayaksız olarak, adım atmadan yürütüyor seni.

Sus, hayran bir halde otur, hayretler yaratan bir hayran haline gir; olgun, pişkin sözler söyliyen bir ersin amma sözlerini hamlaştırıyor.

— R —

LVI

Gene ekşi suratlı bir başkası çıkageldi, belki de bu, bir zemheri. Ey şekerler gibi tatlı sâki, dök başına şunun bir kadeh şarap.

Ya şarap sun ona, yahut bir kolayını bul, yola sal onu; çünkü gül yüzlülerin arasında bir şeytanın bulunması hoş değil oğul.

* Ya peygamberlik şarabını sun da eşekliği kalmasın eşeğin, İsâ şarabiyle onda iki kanat bitsin göklere uçsun.

Gönül sarhoşlarının meclisine ayık biri gelirse içeri alma; bilirsin ya, sarhoşlar, sarhoşken hayır da işliyebilirler, şer de.

730. Ey bekçi, kapıya otur, ağzından ciğer kokusu gelen ateş gönüllü âşıktan başkasını sokma meclisimize.

Bu çeşit âşıktan başkasından el istersen tutar, sana ayak verir, ayak istersen baş; ödünç bel istersen de bel yerine balta verir sana.

Şaraba bulandıkça ne arım kalıyor, ne aklım, deli-divana bir âşık kesiliyorum; sağ esen değilim ben, kalkan gibi kılıcın karşısındayım.

Öyle bir okuyucu istiyorum ki diri bir âbıhâyat olsun, seher çağınadek bu perdeden okusun, söylesin de uykuyu ateşlere yaksın.

* Onun kapısındayken bedenimde bir damarı bile ayık bulursan, mademki Tanrı meydanında çakır keyif değil, arslanları bile tutup avlıyamıyor, bu yolda köpek say onu.

* Bir bölük halk yıkık, sarhoş, güzel bir halde bir bölük halksa beşe, altıya kul, köle olmuş. Onlar ayrı, bunlar ayrı, onlar başka, bunlar başka.

Hadden artık içtim, hadden aştım; ellerimi bağlayın, ağzımı tutun, sarhoşu korumak için bu gerek.

Bizim şu acımızı tatlılaştır, feryadımızı duy, bizi de kendin gibi kendimizden geçir de kendinden geçmiş bir halde seyret bizi.

LVII

Ey çene topağı tatlı mı tatlı güzel, altına benziyen şarabı sun da gönüller aydınlandıkça aydınlansın, gözler ışıklandıkça ışıklansın.

Ayıkların inadına o koca sağrağı sun da beden, cana dönsün, gece, seher çağına.

740. Uykuyu dağıttın mı Tanrı şarabını sun; çünkü iki kapıyı da kapamak, kereme, lûtfa sığar şey değildir.

Ey lûtuflar ,ihsanlar sahibinin şarabını içen, boş yere kınama beni; çünkü şükreden kurtulur, muradına erer, inkâr eden, lûtfu yalanlıyan da mahrum olur gider.

Ey meyhanede oturup konaklıyan, hem sarhoşsun, hem yıkılmışsın, öyle olduğu halde a kötü yaratılışlı, ne diye boş yere kınamadasın bizi?

LVIII

Gerçekten de gözlerinizi açtık, gizli şeyleri görmiye bakın. Gerçekten de aranızda durmadayız, yardıma gelenden müjdeyi gözetin.

Ey seher yeli, ey hoş haberler getiren, müjde ver de al gönlümü. A müjdeci, elimde bir canın var, feda olsun sana, al onu.

Senden bir bakışa nail olduk mu kılıçlar zırh kesilir, yıkık yerler gül bahçesine döner, dünyanın gözü aydın olur.

Ey ısıracak dişleri kalmıyan kahır, ey yüzlerce defa güldükçe gülen lûtuf. Canlar zafere kavuştu ya, artık can da gülmededir, cihan da.

Ey ulular ulusu, seni o ululukla kim görür de sonra tutar, hünerinden lâf ederse Tanrı'dan utansın.

O orman arslanı varlığımızdan bir damar bile bırakmadı, bizde ancak yarım bir düşünce kaldı, o da gece gündüz ayrılığını sayıklamak, ayrılığı sayıp dökmek.

Aferin o padişahın güzelliğine ki ay bile gördü de utandı, körlerin bile gözleri açıldı da tu, tu, kırk bir buçuk kere mâşallah dediler, lûtfunu sağırların kulakları bile duydu.

750. Ben sanki bulutuyum onun, oysa bana ay. O benim günüm, bense ona geceyim sanki. O canım benim, ben bedeniyim adetâ, o güzelliğe, o parlaklığa hayranım hasılı.

Canım nasıl olur da padişahımın aşkına doyar, o ilâcıma o dermanıma ihtiyacı kalmaz? Canımda öküz açlığı var benim.

Zevkım safam geçip gittiyse, aklım uykusuzluktan dağıldıysa gene de andolsun Tanrı'ya rûhum ondan vazgeçmedi, gene de andolsun Tanrı'ya canım onun lûtfunu inkâr etmedi.

Ah, duyanı olmıyan duadan, şefaatçisi bulunmıyan suçtan, günahtan, ilâcı, hekimi ele geçmiyen dertten; yüzüm, o gümüş bedenli güzel olmadıkça altın gibi sapsarı.

Ne vakit olacak ki incimi elde edeceğim de hamdolsun Tanrı'ya diyeceğim, neşeli bir halde o ağacın gölgesinde yatıp uyuyacağım,

Ne vakit sevgilimi göreceğim de derdime derman arıyacağım, gâh ona çektiğim ayrılığı anlatacağım, gâh ciğerimin kanını göstereceğim.

Ey varlık, ebedîlik denizinin incisi ,sen Tanrı gibi ne de gizliymişsin, ne de göstermezmişsin yüzünü. Herkesin hizmet ettiği güzelin, herkesin efendisi olan Şemseddin'in şehri Tebriz'miş, orda tanınmış bilinmiş o.

LIX

Bahar geldi, sevinç, neşe çağı erişti, kış geçti, katında bütün suçların, hataların yarlıgandığı Tanrı lûtfuyla tehlikeli mevsimi atlattık.

Rabbiniz size vahyetmede, gerçekten de suçunuzu yarlıgadık, elinizden çıkana tasalanmayın, razı olun, şüphe yok ki razılık, huyların en hayırlısıdır demede.

Gizlice, yapayalnız, biz onun lûtfunu biliriz diyen nice kişiler var, vazgeçin dâvadan, onun sırrını biz biliriz, duyulup bilinen şeyle uğraşmayın.

760. Ey genç, gizli şey sendedir, onu bilmiyenden isteme, gelip gidende arama; ortaya çıkan şeyden fayda gelmez zaten.

Aşağılık kişilere bak, niceleri hidayet nurunu gördüler, ay yarıldıktan sonra artık perdeleri kalkmaz onların.

Ey rabbimiz, ey lûtuf, ey kerem sahibi rab, sen de acımazsan kim acır bize? Doğru yola götürmek de elinde, kötü yola saptırmak da; bundan başkası zaten aldatma, aldanma.

Ey şevk, nerde arınıp esenleşme? Ne vaktedek kafiyeyle uğraşacaksın? Bendedir tertemiz huylar, ayrıca da kederleri, elemleri söndürür yok ederiz.

Sözüm dağıldıysa beni koruyan, görüp gözeten aşkım uzadı, yayıldı, aşk upuzun bir zaman bizim için, üstün padişah da aramızda.

Bu bir sır ki dile getirmek güç, bir kılıç ki parıldayışı pek fazla. Kuşluk güneşi gizlenemez, ancak büyücü büyü yaparsa o başka.

Ey gözümüzü bağlıyan büyücü, sihirlerimize ulaştın; artık bizi hoş tut, yahut konakladığımız yeri hoş gör, biz uykusuzluk diyarında konakladık artık.

Ey Mûsâ'nın kavmi, biz de sizin gibi çölde kaldık, siz nasıl yol buldunuz da kurtuldunuz, gizlemeyin bizden, haber verin bunu bize.

* Malımız, azığımız suya battıysa ne var? Menle selvâ bizim ya;

rabbimiz halimizi düzene koydu, yolculuk da güzelleşti bize, konaklamak da.

* Aşk bizi sevindirdikten sonra aldattı, uğradığımız zararı sen lütfunla gider, Peygamber, zarar vermek yoktur dedi.

770. Dediler ki: Hakkınızda ne yapacağımızı düşünürüz, kulaklarınızı açarız, dayandığınız direkleri yüceltiriz, siz insanların ışıklarısınız.

İşte size ulaşma merdivenleri, işte o merdivenin ebediliğe yükselen basamakları. Su varılacak yerden nimetlendir bizi, konduğumuz yerde ağırla.

Yaşayış, gerçekten de sizin yaşayışınız, ölüm gerçekten de sizin ölümünüz. Ahiret de sizin, dünya da; işte bu, şükredenin elde ettiği mükâfat.

Sus kardeşim, çok söyleme, amma işin yoksa sözü çoğalt, umadur; çürü sevgi yelinin estiği yerde, yok kaçıp sığınacak yer.

LX

Ancak âşık kişiyi, adamı aşka salanı, sarhoş ve aydın âışıkı al meclise, öylesine sarhoşu al ki külâhiyle kemerini farkedemesin.

* Söz söylemek, boyuna dövüş, savaş çıkarır meydana; adam, söz yüzünden Râfızî gibi her an Ali'yi Ömer'le savaştırır durur.

Sus, sözü kısa kes, o ay yüzlüyü seyre dal. Öylesine aydır o ki aya göründü mü nurundan gökyüzünde ikiye bölünür ay.

Ey ay yüzlü bey, ört yüzünü. Ey âşıkın canı, köpür, coş. Bizi de kendin gibi kendimizden geçir de kendinden geçmiş bir halde bir hoşça seyret artık bizi [*]

[*] Bu gazel, LVI. gazelle LIX. gazelin karışmasından meydana gelmiştir, böylece her iki gazel birleştirilerek bir kere daha yazılmıştır. Yalnız LVI. gazelin beşinci beytinden sonra bir beyit var ki o gazelde yok. Ayrıca birkaç beyit daha var ki her iki gazelde de bu beyitler yoktur. Biz, bu eksik beyitleri terceme ettik.

LXI

Yürü, can gözünü aç da âşıklara bir iyice bak: Onlar, gönül gibi alt-üst olmuş bir topluluktur, can gibi başsız ayaksız bir topluluk.

Hepsi de kazançsız çalışıp çabalamada. Hepsi de tencere gibi kaynayıp çoşmada. Hepsi de perdesiz, örtüsüz; hepsinin de gönlü, onun hükmüne karşı bir siper halinde, ne gelirse kabul etmiş.

780. Gönülleri bahçeden de daha neşeli, gülden de; hattâ selviden de daha hür onlar; akıldan da, fikirden de üstünler, âbıhayattan da temiz.

Kan denizlerinin dalgaları üstünden geçip gitmişlerdir de o kan dalgalarından, o kan köpürmesinden eteklerine bir zerre bile bulaşmamıştır, tertemizdir onlar.

Tiken içindedir onlar, fakat gül gibi. Hapistedir onlar, fakat şarap gibi. Balçık içindedir onlar, fakat gönül gibi. Gece içinde kalmışlardır, fakat seher gibi.

Zerreler gibi havadadır onlar, güneş kaftandır onlara. Balçığa ayak basmışlardır, gönlün tam içinden baş göstermişlerdir.

Sen de bir an olsun onların canlarına hemdem oldun, onların şarabını onların kadehinden içtin ya, hoşsun, sarhoşsun, onların şarabile hayırdan da geçtin artık, şer den de.

Yeter oğul sus, her kuş bütün bir inciri yutabilir mi? Dudu kuşunun yiyeceği şekerdir, karganınsa başka şey.

LXII

Tanrı bizi bu âleme niçin getirdi? Âlemi gürültülere boğalım diye; zaten onun zinciri delileri daha da deli eder.

Bu aşkan nerden aman bulacağız ki gökyüzü bile o büyük yayda, âşıklar gibi alt-üst olup gerile kalmış, gökyüzü bile onun tuzağına tutulmuş.

Şaşılacak derecede güzel, şaşılacak kadar şuh bir aşk ki canımıza neşe verdi; evet, her gece sarhoş, kendinden bile habersizce gel, gir kapıdan içeri.

Ey aşk, kanımı içmişsin, sabrımı, kararımı almışsın, senin geceleyin, gündüzün yapageldiğin sınamalar yüzünden seher gibi gizlenmişim, ne gecem belli, ne gündüzüm.

790. Lâtif bir hale gelsem de cana dönsem bile nasıl olur da candan gizlenebilirim? Hattâ yokluk âleminde yuvarlanıp gitsem o âleme bile bakar da görürsün beni.

Ey her yokluk, katında varlıklara sandık kesilen, ey yoklukta, varlığa kapı açan, bizi yarattığın vakit yokluktan getirmedin mi sen.

Varlık seninle hoş, senin sarhoşun, yokluğun kulağı da senin elinde. İkisi de senin kulun, senin var ettiğin nesne; ikisi de hükmünü kabul etmişler, başüstüne almışlar.

Köşkü yık, akıllıyı delirt, o şarabı kadehe dök de sun, ikisi de zarardan da kurtulsun, tehlikeden de.

Ey tez, ey güvenilir aşk, sana bir sarhoş selâm vermede, duy bu sarhoşun selâmını, taş yürekli olma.

Madem ki onun elini sen kırdın, madem ki uykusunu sen aldın; bari gel de mahmurluğunu dağıt, sarhoşların köyüne bir uğra.

— Ş —

LXIII

Yıldız da senin ay yüzünü görüp sarhoş olmuş, güzelim gökyüzü de, ey dilber, yüzün de güzel, kaşın gözün, saçların'da güzel; o bambaşka alımınsa güzelliğe de sığmaz, ondan da üstün.

* Gökyüzü ne senin gibi can Leylâsı görmüştür, ne benim gibi güzel bir Mecnun; zaten böylesine Leylâ, böylesine Mecnun da dünyaya hiç mi hiç gelmemiştir.

* Zaten akıllı kişi, şu kapkaranlık balçık yurtta ancak senin gibi Mûsâ gönlüne sahip bir dilberin benim gibi de güzel bir Hârûnun bulunacağına, amma eşimizin de bulunamıyacağına inanır.

* Ey şu yedi değirmenin tek mili, hem altın madenisin sen, hem kimya. Ey zemanenin İsâ'sı, gel de bize güzelim afsununu oku, dirilelim.

800. Delinmemiş bir inciyim ya, neme gerek ham, neme gerek olgun; senin gölgende; afyonunla sarhoş olmuş, yatıp uyumuşum ben.

* Zerreler, nağmenle oynarlarsa şaşılır mı buna? İşte şuracıkta Mûsâ'nın Tur'u da kendinden geçmiş, o güzelim yazı da oynayıp duruyor.

* A gönül, gönlünü hoş etmek için altın toplamada, hüner göstermedesin; fakat altından, hünerden zenginleşmiş de sonucu yere geçmemiş bir Karun gördün mü hiç?

O para, o pul, görünüşte güzel görünür amma güzelliğe yol yoktur ona; güzelim panzehir içinde gizli bir zehirdir, dağ yılanının zehri âdeta.

Yahut da kâfirlerin mezarları gibi mihnetlerle, ağır yaralarla dopdolu; fakat dışardan bakarsan atlaslara, ağır siyah kumaşlara bürünmüş, bezenmiş.

* Ben senin o cım'a benziyen kulağının, o sad'a benziyen gözünün, o elif gibi düzgün usûl boyunun, o nun'a benziyen kaşlarının yüzünden,

evet ,o harfler yüzünden can levhasına yazı yazar bir talebe oldum, bu harflerle yazıları okumıya başladım; bu çeşit güzel bir denizde gemi oldum, gemici kesildim.

* Ululuk mancınığına sahib olan şu gökkubbenin kemeri nerden bana benziyecek; ey her yanı ölçülü güzel, senin aşkına düşmüşüm ben, mîzân nerden bana eşit olacak?

Ey yüzlerce sarhoşluğun temeli, dün baş çekerek nasılsın, vasfa gelmez, tarife sığmaz güzelim, hayret âleminde hoş musun dedin.

Baş çeken her kötülüğü, yüzünün adaleti tuttu, boynunu vurdu; zaten de o kötülük sen yokken kendi kanını içmişti, bu cezaya müstahak olmuştu.

810. * Ey Tebrizli Şems, öyle bir ersin ki ululuğuna had yok, ululuktan da yüzlerce mertebe ulusun sen; benim canımsa öylesine bir balık ki karnında senin gibi bir Yunus var işte.

LXIV

Candan gönülden âşıksan sevgilinin cevrini, cefasını çek; âşık değilsen yürü, parasız pulsuz çalış, tiken çekedur.

İnci gibi arı duru, değerli bir can gerek ki bir dilbere yol bulsun, bu canların aybı olan canı bedeninden çıkar da dâra çek.

Gâh karanlığa dalar, gâh şaşırır kalır, şu candan bez, bezginlik yazısını çek üstüne.

Kendini görme, bana bak, bak da gör, candan bir eser bile kalmadı bende; sen de bülbül gibi sarhoş ol, varını yokunu gül bahçesine çek.

Şu sert, şu serkeş felek atı, rûhuna râmolmamakta; sen o tapının tez at koşturan süvarisisin alıştır koşmıya şu atı, râmet onu.

Tek, eşsiz atlısın da ne vaktedek eşeğe kulluk edeceksin? Eşek sana, eşek yükü taşı diyor, utanmıyor musun bundan?

Yahudiler gibi korkak, töhmet altında yaşamaktasın, o halde Yahudiler gibi sarığının üstüne samurdan bir sarı bağ bağla da Yahudiliğin belli olsun;

yahut da, Yahudilikten tövbe et, gözünün açılması için düşüncelerinin gözüne Mustafâ'nın ayağının bastığı topraktan al da sürme gibi çek.

* Ben senin o cım'a benziyen kulağının, o sad'a benziyen gözünün, o elif gibi düzgün usûl boyunun, o nun'a benziyen kaşlarının yüzünden,

evet ,o harfler yüzünden can levhasına yazı yazar bir talebe oldum, bu harflerle yazıları okumıya başladım; bu çeşit güzel bir denizde gemi oldum, gemici kesildim.

* Ululuk mancınığına sahib olan şu gökkubbenin kemeri nerden bana benziyecek; ey her yanı ölçülü güzel, senin aşkına düşmüşüm ben, mîzân nerden bana eşit olacak?

Ey yüzlerce sarhoşluğun temeli, dün baş çekerek nasılsın, vasfa gelmez, tarife sığmaz güzelim, hayret âleminde hoş musun dedin.

Baş çeken her kötülüğü, yüzünün adaleti tuttu, boynunu vurdu; zaten de o kötülük sen yokken kendi kanını içmişti, bu cezaya müstahak olmuştu.

810. * Ey Tebrizli Şems, öyle bir ersin ki ululuğuna had yok, ululuktan da yüzlerce mertebe ulusun sen; benim canımsa öylesine bir balık ki karnında senin gibi bir Yunus var işte.

LXIV

Candan gönülden âşıksan sevgilinin cevrini, cefasını çek; âşık değilsen yürü, parasız pulsuz çalış, tiken çekedur.

İnci gibi arı duru, değerli bir can gerek ki bir dilbere yol bulsun, bu canların aybı olan canı bedeninden çıkar da dâra çek.

Gâh karanlığa dalar, gâh şaşırır kalır, şu candan bez, bezginlik yazısını çek üstüne.

Kendini görme, bana bak, bak da gör, candan bir eser bile kalmadı bende; sen de bülbül gibi sarhoş ol, varını yokunu gül bahçesine çek.

Şu sert, şu serkeş felek atı, rûhuna râmolmamakta; sen o tapının tez at koşturan süvarisisin alıştır koşmıya şu atı, râmet onu.

Tek, eşsiz atlısın da ne vaktedek eşeğe kulluk edeceksin? Eşek sana, eşek yükü taşı diyor, utanmıyor musun bundan?

* Yahudiler gibi korkak, töhmet altında yaşamaktasın, o halde Yahudiler gibi sarığının üstüne samurdan bir sarı bağ bağla da Yahudiliğin belli olsun;

yahut da, Yahudilikten tövbe et, gözünün açılması için düşüncelerinin gözüne Mustafâ'nın ayağının bastığı topraktan al da sürme gibi çek.

— L —

LXV

* Ne de şaşılacak şey: Güz mevsimindeyiz, güneş hamel burcuna girdi. Kanım kaynamıya başladı, beden ırmağında bir deve gibi oynamıya, bedeni de oynatmıya girişti.

820. Şu kan dalgalarının oynayışına bak, Mecnunlarla dolu ovayı gör. Şu görünmiyen işreti seyret; ölüm kılıcından tamamiyle emin.

Leş bile canlanmada, ihtiyar bile gençleşmede, bakır bile madenden sızmış halis altın kesilmede. Şehrimizden gidenin yerine daha iyisi, daha güzeli gelmede.

Bir şehir ki işretle, bollukla dopdolu. Her sarhoşun elinde bir kadeh; bu, işret peşinde ,öbürü, sihhatte; âfiyette. Bu süt ırmağı, öbürü bal nehri.

Şehirde bir padişah olur. Bu şehirse ne acayip, padişahlarla dolu. Gökyüzünde ancak bir ay var, bu gökse aylarla, zühallerle dolu.

Yürü yürü; doktorlara, sizin orda işiniz yok de, çünkü orda ne bir hastalık vardır, ne de kimse rahatsızlık yüzü görür.

Ne kadısı var o şehrin, ne şahnesi. Ne beyi var, ne muhtesibi, dâva, düşmanlık, savaş, nasıl olur da deniz üstünde yürüyüp gidebilir?

LXVI

Ey gönül, öylesine bir gönülsün sen ki lûtuflar sahibisin, ihsanlar sahibi; gönlüm, yüzünün güzelliğiyle huzura kavuşur güzelim benim. Ey lûtfedip, kerem buyurup gönlümün halini soran, ey soruşu gönlüme rahat, karar veren güzelim benim.

Senin ikramınla diriyiz ey iki âlemin de kendisine râmolduğu dilber. Ey adının verdiği hayatla gönlün adına can kesilen, onu dirilten güzel.

Gönül, bedenin çevresinde bir halka oldu, sardı onu, bedenim gönlümle aynı hırkaya girdi; sonunda şu ikisi de sende gark oldu ey gönle lûtuflarda bulun güzel.

Ey gönlün ayağını tutmuş beden, canın da yeri mi, gönlün de adı mı anılır burda? Gönlün geceleri de seninle aydın, günleri de seninle kutlu.

" 830. Ey benim âşıkım, ey benim mâşûkum, aşktan başka ne varsa hepsini ver ateşe; sen beden cım'ında bir noktasın sanki, gönül kadehindeki berraklığa benziyorsun.

* Aklı Küll tapısından davul sesleri gelip durmada; gökyüzü ordusu geliyor, şimdicek gönlün buyruğu da erişmede diye bildiriyor.

O ordunun kılıç vuruşundan, padişahın düşmanlarını öldürüşünden yazı da kanla doldu, yol da; yol, gönlün kanını içmede artık.

* O saflar yaran saldırışlardan beden şeytanlarının başları ezildi; hutbe, padişahın adına okunmıya başladı; divan, gönlün buyruklariyle dopdolu.

Ey konuşması da, kulak çekmesi de şeker gibi tatlı olan güzel, bu terbiyeyle beni horlarsan horlayışın da gönül ikramıdır bence.

Sırlarını gizlemeseydim söylenecek neler söylerdim, neler söylerdim de bugün gönlün ileri gidenleri de, geri kalanları da, herkes, herkes gönlümün ahvalini bilirdi, anlardı.

— M —

LXVII

Dostlar bahar geldi, selviliğe konalım da yüzüstü uyuyakalmış bahtı selviliğin bahtı gibi uyandıralım.

Çimen gelinleri nasıl bir hileyle ayaksız olarak yürüyüp koştularsa biz de, hem ayağımız bağlı, hem de adım atarak o gariplik yurduna gidelim.

Toprak yurdundan kurtulan canın adı revan (akan, yürüyüp giden) dır. Biz de dizi bağlı canı tutalım, onların kondukları yere götürelim.

Ey yaprak, elbette bir kuvvet buldun da dalı yarıp çıktın. Ne yaptın da zindandan kurtuldun? Söyle, söyle de biz de şu mahpushanede senin yaptığını yapalım, şu hapisten kurtulalım.

840. Ey selvi, boy atıp yüceldin, yerden bitip yücelere çıktın. Ulu, sana ne seyir, ne seyran gösterdi? Bilelim de biz de seyredelim.

Ey gonca, gül rengine boyanıp çıktın, kendinden geçip geldin, geldin amma nasıl geldin? Söyle de ne yaptıysan biz de onu yapalım.

Bu ak renk nerden ,o amber kokusu ne yandan gelmede? Nerde bu evin kapısı ki kapıcıya kullukta bulunalım?

Ey bülbül, imdadına yetiştiler, feryadına kul olayım. Sen gül yüzünden neşelisin, ben senin yüzünden neşeliyim. O ihsana nasıl şükredebilirim ki?

Bahçenin Hızır'a dönmüş selvisi ,ey gizli sırlar söyliyen, söyle de kulağıma senin sözlerini inciden, mercandan yapılmış küpe gibi takayım.

Gül bahçesinden sırlar duy, harfsiz, sessiz hakikatler işit ey bülbül ,o masalı anlıyabilirsem sen de sazına düzen ver, çal dur.

Kumrunun sesi ayadek yüceldi, dudu şekere ulaştı, güzel, yeni nağmelerle ırlamada. Biz de canımızı nağmelerle sarhoş edelim.

LXVIII

Ey gönülleri aydın erlerin sâkisi, sun kerem sağrağını. Çünkü bizi yokluk ovasından bunun için getirdin sen.

Sun sağrağı da can, düşünceden geçsin, şu perdeleri yırtsın; çünkü düşünce cana zarardır, her an ömrü eksiltir.

* A gönül, bahsetme ondan, sus, bilmezsin onun hallerini; a amcasının cancağızı, ay gibisin amma yanağında onun beni yok.

850. Güzellik, bilgi sahiplerinin güzelliğidir, o ben, âriflerin yüzlerindeki bendir; fakat nerde onları görecek göz, nerde bunu anlıyacak irfan, nerde o gül bahçesi, nerde o koku, o kokuyu alacak burun?

* Sonucu sirke olan şarap, surat ekşiliğini giderir mi hiç? Arama bu şarabı, o şarabı ara; gam kadehi nerde, Cem kadehi nerde?.

Ey güzel yüzlü sâki ,o şarabı sun ki hikmet çiçeklerini bitirir, can deniziyle beslenir, gelişir, ordan gelir de insanın içini, incilerle dolu bir hokka haline getirir.

Dök münkirlerin başlarına soğuk-soğuk ah edişlerinin inadına dök o büyük sağrağı da bütün soğuklukları yansın, erisin, bütün «hayır» ları, «evet» olsun.

Mecliste kimse bulunmasaydı sözlerim daha da yüce olurdu. Ya nur ol, ya uzaklaş bizden, bu kadar sitem etme bize.

Göz ağrısı gibi göze yamandın kaldın, çevir yaprağı hoca, yoksa kalemi kıracağım ben.

Hay-huya düşen kişinin bu hay-huyu elbette bir yerden geliyor, bir sebebi var. Ya padişah var, ya ordu, bir yere tek başına bayrak dikilmez ya.

Yurt boş kalmaz, şu bedeni gider benden, kurtar şu bedenden beni; can, sarhoş bir halde balçığa saplandı, korkuyorum, ayağım sürçecek.

Ey Tebrizli Şems, ey güzel yardımcı, bizi gör gözet, ey yürürken ayağımıza kuvvet, ey hastayken canımıza sihhat olan.

LXIX

Ey âşıklar, ey âşıklar, ben toprağı mücevher haline getiririm. Ey çalgıcılar, ey çalgıcılar, teflerinizi altınla doldururum.

860. Ey susuzlar, ey susuzlar, bugüne bugün sâkilik eder, şu kupkuru toprak yurdunu cennete döndürür, Kevser ırmağı haline sokarım.

* Ey kimsesizler, ey kimsesizler, kurtuluş çağı geldi, kurtuluş çağı geldi. Her gam görmüş hastayı padişah yapar, Sencer'e çeviririm.

Ey kâfirler, ey kâfirler, kilidinizi açarım; çünkü ben mutlak hâkimim, dilediğimi mümin ederim, dilediğimi kâfir.

A yüce er, a yüce er, elimizde bir mum gibisin sen; hançer olsan kadeh yaparım seni, kadeh olsan hançer.

Bir katre meniydin, kan oldun, sonra da bu çeşit usûl boylu bir güzel haline geldin. A insan, yanıma gel de seni bundan da güzel bir hale getireyim.

*Derdi neşe yaparım ben, sapığı yol gösterici. Kurdu Yusuf haline getiririm, zehiri şeker.

Ey kadehler, ey kadehler, her kurumuş ağızı şarap kadehinin dudağına benzesin diye ağzımı açtım, sırrımı fâşettim.

Ey gül bahçesi, ey gül bahçesi, reyhanları nilüferlere eş edince gel benim gül bahçeme de gül al benden.

* A gökyüzü ,a gökyüzü ,toprağı amber yapıp tikeni misk kokuları saçan bir hale getirdiğim zaman nerkisten de daha hayran bir hale gelirsin sen.

Ey Aklı Küll, ey Aklı Küll, ne söylersen yerinde, doğru sözlüsün; hâkim de sensin, hükmünü yürüten de sen. Ben, bari az dedi-kodu edeyim.

LXX

870. Ey âşıklar, ey âşıklar, kadehi kaybettim; kadehlere sığmıyan o şarabı içtim.

* «Min ledün» şarabından sarhoşum; hadi, yürü, beni muhtesibe gammazla; o şaraptan sana bir tadımlık getirmişim, muhtesibe de.

* A gerçekler padişahı, benim gibi bir münafık gördün mü hiç? Dirilerinle diriyim, ölülerinle ölü.

Dilberlerle, gül yüzlülerle gül bahçesi gibi açılıp gülüyorum, kış gibi soğuk münkirlere karşı da kış mevsimine dönmüşüm, donmuş, buz kesilmişim.

A ekmek istiyen, bir bana bak, and olsun Tanrı'ya, sarhoşum ben, hiçbir şeyden haberim yok, fakat ne küpün çevresinde döndüm dolaştım, ne üzüm cibresi sıktım.

Sarhoşum amma onun yüzünden sarhoşum; batmışım amma onun ırmağına batmışım. Onun şekeriyle, onun gül bahçesinde gülbeşekere dönmüşüm.

Bir gün olur da yüzünün aksi, sararmış yüzüme vurursa yüzüm, Rum ülkesindeki güzellerin yüzleri gibi parlar, ay kesilir, Zencîlikten kurtulurum.

Şarap kadehine sarıldım, düşüncenin kanını döktüm, sevgilimle birleştim; fakat sen görmezsin, perdenin ardındayım ben.

Düşünceyi astım, çünkü düşünce adama ayıklık veriyor. Bezmişim düşünceden, zaten de düşünce yüzünden perişan olmuşum ben.

*Devran, benim devranım şimdi, kâinat bana hayran. Seyranım mekânsızlık âleminde, hakikat kaanından buyruk getirmişim.

880. Bir başka can var bedenimde, başka bir maden var canımda. Güzelliğimde bir başka alım var, izini izledim onun, ulaştım ona.

Vakit daraldı bana, yürü yürü, yola çıkma saati geldi dersen derim ki: Sen bu sözü diri olana söyle, ben canımı Hakk'a ısmarlamışım, çoktan ölüp gitmişim ben.

Sus, bülbül doğana dedi ki: Neden susuyorsun? Doğan, sen bakma sustuğuma dedi, padişah av avlarken tam yüz ere bedelim ben.

Öyle tuhaf bir kuşum ki acıktım da şu çayırlıktan uçtum; avcı da yoktu, tuzak da, tuttum da kafese girdim.

Dostlarla olunca kafes, bağdan da iyidir, bahçeden de. Yusufların hatırı için kuyu dibinde konakladım, orayı yurd edindim.

Onun derdinden ağlama, hastayım diye dâvaya kalkışma. Ben, yüzlerce tatlı can verdim de bu belâyı öyle satın aldım.

İpek böceği gidip gelir, ipekler örer ya, sözümü dinle: Ben de bir ipek böceğiyim, belâlar örer, belâ ipeklerini sarar dururum.

Beden kabrinde çürümüşüm. Yürü, benim İsrâfîlime git, benim için sûr üfürsün de dirileyim. Beden kabrinde yata-yata döküldüm, çürüyüp eridim, bittim.

Hayır, sen sınanmış bir doğan kuşu gibi kendinden göz yum; tavus gibi, ağır kumaşlar giyinmişim deme.

Bana panzehir ver diye doktorunun önüne baş koy, yalvar ona; çünkü bu yaman tuzakta ben ne zehirler yuttum, ne zehirler içtim.

* Can helvasını satan kişinin huzurunda tatlılaşırsın, canın tatlı bir hale gelir; çünkü ben can helvasından, «gelin, haydin» sesinden başka bir ses duymadım.

920. Seni helvanın tâ kendisi yapar ki bu, sana yüzlerce helva vermesinden daha da iyidir. Zaten ben can helvasının lezzetini, onun dudağından başka bir yerden tatmadım da, duymadım da.

Sus,çünkü söz söylerken helva ağzından düşer. Benim bir koku aldığım gibi elbette herkes, sözsüz de bir koku alır.

Her koruk, ey Tebrizli Şemseddin, gel, hamlıktan, tatsızlıktan için-için inlemedeyim diye feryada başladı işte.

LXXIII

Sevgilinin gül bahçesinden geldim, mahmur gözlerime bak, meyhanecinin mahallesinden geldim ben diye güzelim bir hayaldir, geldi gözlerime.

Diyor ki: Sarhoşluğun sermayesi de benim, varlığın dileği; isteği de. Yukarı da benim, aşağı da. Dönüp duran gökyüzü gibi geldim ben.

Ben oyum ki ta yaradılıştan beri geldim, rûhla uzlaştım, kaynaştım; dönüp gittim, tekrar geldim, pergel gibi bir noktanın çevresinde dönüp dolaştım.

Ben de gel dedim, hoşlar geldin, safalar getirdin; medet et, yardım et bana, yardıma geldin her halde. Dedi ki: Yardıma geldim, bu iş için geldim zaten.

Ayım ben, ışığımsın benim; hem gül bahçesisin sen, hem su. Bunca yolu senin için aştım, koşa-koşa ayakkabımı bile giymeden, sarığımı bile sarmadan geldim.

Gerçi hamsın oğul, fakat kutlu adın sanın var; acı davranma, çünkü çok lûtuflarla geldim sana.

Gülerek gir içeriye, acılığı yok et. Ey güzelim acılık, sevin, önce tiken geldim amma güller vereceğim sana.

930. Gül, sabır darlığın, sıkıntının anahtarıdır dedi de goncadan baş gösterdi; her dal vebal yok, çünkü sabrettim de inciler saçarak geldim demiye koyuldu.

LXXIV

* Ey Nefsi Küll, şekîller yapıp durma. Ey Aklı Küll, kalemini kır. Ey arıyan er, su üstünde ayak izini pek de arama.

Ey gönlü temiz âşık, akar su gibi arı-duru bir halde yürü; çünkü bu dalgasız, duru su, her an canlara can katmada.

Düğümsüz su, yel yüzünden bir an için pul-pul bir zırh giyinse bile deredeki suya kusur bulma, onun ne korkusu vardır, ne derdi.

Nakışsızlıktaki nakışları, şekilsizlikteki şekilleri gör. Her şeklin yüzlerce rengi, yüzlerce kokusu var. Azıksızlıktaki azığa bak, her dalda bir İrembağı.

O şekilleri bozan şekil yok mu? Canın da kaynağıdır o, gönlün de. Ondan utancından beden eridi gitti, can hareme kaçtı.

Şarabı, yeli yüzünden nice hür kulları, nefeslerini maden gibi çekip sustular, karınlarını dağ gibi şişirdiler.

Denizden mi bahsediyorsun, inciden mi ,yoksa acı hükmün, sert, dönmez takdirin, mutlaka hükmünü yürüteceğinden mi? sözlerle bir şey elde edemezsin, bayrağın altına kadar at sür, yürü.

Bu yolu acayip ,ters bir yol bil. Bil ki mevkiyle ululuk, kuyu dibindedir bu yolda. Dalgalanan kan denizine vardın mı kerem sofrasını kan içinde ara.

Ateşin içinde su var, su içinde ateş gizli. Can, ateşine atıldı mı neşe içindedir. Gönül, suyuna daldı mı nedametlere düşer.

940. Ey bize nimetler veren, ayaklarımızı diret. Sen olmadıkça rahatlar, zahmetlerin ta kendisidir, sıhhatler, hastalıktır ey sevgili.

LXXV

A gökyüzü, bu dönüşü o ay yüzlüden öğrendim ben, onun gümeşine zerreyim, bu titreyip oynamayı ondan belledim ben.

Hey yüzünün örtüsü ay olan, hey arkında can ırmağı akıp duran sevgili... Yüzüstü koşa-koşa gitmeyi o ırmaktan öğrendim ben.

* Gül bahçesi bana, bu nâfeyi nasıl dä aşırdın der durur. Ben bir arslanım ki nâfe kapmayı onun ceylânından öğrendim.

* Şimdicek şu güzelim ip canbazlığını ben de, kabak gibi, onun bahçesinden, onun kurumuş, bükülmüş hurma dalından ,onun alnına dökülen büklüm-büklüm saçlarından öğrendim.

Şu dünyanın bütün resimlerinden, nakışlarından gözümü de yumdum, ağzımı da; bu yüzden de renksiz ,kokusuz, şaşılır bir ressamlık belledim.

Onun ihsanı, onun o cömertliği, o yaratıcılığı gözlerimi açtı da o lütuf, o ihsan sahibinden öğrendim anbean can vermeyi.

* Uykuda cihet olmaksızın gidersin, cihetsizliğe yol alırsın; uyanıkkan altı yöne yürüme, cihetten söz etme; çünkü cihetten de ayrı bir yön belledim ben.

LXXVI

Gerçekten de kapınızı açtık, dostlarınızı kendinizden ayırmayın, uzaklaştırmayın onları; sizden ayrılana da hayıflanmayın, elbiselerinizi kirletmeyin, temiz olun.

Hamdolsun Tanrı'ya lûtfetti de dayandığım dinin sayesinde, kendisini övme kudretini ihsan etti bize; artık kapatmayın kapılarınızı.

950. A dostlar, hüzünlemeyin, sizi kâra kavuşturdum, zengin ettim sizi; düzene kaçıp kimseyi aldatmayın. Güç verdim, kuvvet verdim size, yüreklendirdim sizi, korkmayın, adınızı sanınızı aşağılatmayın.

Rabbim, aç gönüllerimizi ;rabbim, yücelt kadrimizi; rabbim, göster dolunayımızı; tapmayın uydurduğunuz yalancı rablere.

Ondan başka Tanrım yok benim, bütün yaratıklar, hayrına, lûtfuna nail olmuştur; ihsanı, vaadini yerine getirmiştir; siz de sizden sonra gelen soylarınızı mahrum etmeyin.

Sözden gönül kokusu gelir, gönül de sözden belirir, meydana çıkar; öyle söz söyleyin ki kabul edilsin, sizinle düşüp kalkanları rüsvay etmeyin.

LXXVII

Ey Cem'in kadehi gibi tertemiz yürüyüp giden, ey o ay yüzlünün aşkiyle töhmet altına giren; bu ölüm ,zaten senin temizliğini meydana çıkarır, o kadar gam yeme.

Ey cancağızım, canım, canınla beraber *kan denizi içinde* araştırıp durmada, bakalım inciyi kim elde edecek, kim elde ederse meydana çıkacak a amcasının canı ciğeri.

Ben nasıl göz yumarım ,nasıl ümitsiz bir hale gelirim o inci denizinden ki can denizinin kıyısından andan ana, durmadan muştuluk geliyor.

Ben aşka düştüm de tembelleştim, o tembellikle üstünlükten de geçtim, üstünlük dâvasından da; çünkü padişahın aşkıyle az, çok olmada, çok az sayılmada.

Gönül göğü, onun sofrasından şarap içti de yüzü sarardı; aşkı, benzimi görünce bu bizdendir, bizimdir diye seçti, ayırdı beni.

O renkten renge girmiyen padişahın aşkıyle renkten renge giren şu yüzüme bak; gâh gamiyle safran gibi sap-sarı, gâh utançtan bakam gibi kıpkırmızı.

960. Ben varlığımdan tamamiyle sıyrıldım, tam yok oldum da Tanrı tercümanı kesildim; ister sarhoş olayım, ister ayık, artık, eksik, onun sözünden başka bir söz duyamaz kimse benden.

* Mısır pazarına girdim, bir ulu kişinin katınadek gittim; bir Yusuf yüzlü gördüm, gördüm de gafletle bu kaça dedim.

Mısır azizi, sen âşıksın dedi, onu bağışladım sana; bu, ya olağanüstü ihsanındandı, ya cömertliğinden, ya kereminden.

Bense kadrini bilmedim onun, bu isteği heves sandım; ah ayrılığiyle çektiğim hasretten, ah gafletimden, ah ne de pişmanım şimdi.

Ey gücüyle, kuvvetiyle yüzlerce olmıyacak şey gerçekleşen sevgili, andolsun Tanrı'ya iki dünyada da senin gibi işe sarılıp başaran, kesin olarak derim ki yoktur.

* Ey Tebriz bu ululamayı sen, tâ Elest deminden elde etmişsin; hem de benim övündüğüm Şemseddin'den tâ önceden kalem yazmış bunu ve kurumuş artık kalem.

LXXVIII

Bahar geldi dostlar, bahçede konaklıyalım, kalkın da yeşillik gariplerinin başlarına çizginelim.

Arılar gibi çiçekten çiçeğe uçalım bugün, uçalım da şu dünya bal kovanının altı bucağını da mamur bir hale getirelim.

Bu kal'adan bir elçi geldi de davulu gizli dövme diye buyruk verdi ;biz de aşk davulunun dövüldüğü yeri nâralarımızla yıkalım artık.

Gökyüzünden gelen sesi duy: Kalkın ey deliler. Canım feda olsun âşıklara, bugün saçalım canlarımızı.

970. Zincirleri koparalım, her birimiz bir demirci; demircilrein kelpeteni gibi ateş yakılan yere gidelim.

Gönül ateşini, demircilerin ocağı gibi körükliyelim de bu nefesle demir yüreklileri fermanımıza râmedelim.

Şu âleme bir ateştir salalım, şu gökyüzünü birbirine katalım, şu ayak direyen aklı fırıl-fırıl döndürelim de kendimiz gibi başı dönmüş bir hale getirelim.

Başsız ayaksız bir topuz, gâh meydanın ucundayız, gâh başında; başımıza buyruk olmak nerde, biz nerdeyiz, nasıl olur da dileriz de şunu yaparız, isteriz de onu başarırız?

Hayır hayır, biz, tıpkı padişahın elinde dönüp duran bir çevgeniz, yüzbinlerce topu padişahın ayak ucuna yuvarlamaktayız.

Susalım, susmak da delilikle aynı hamurdandır; şu akıl denilen nesne, öylesine bir ateştir ki onu pamuğa sarıp gizliyoruz biz.

LXXIX

Gene yeni bayram gibi gelip çattım, zindanın kapısını kırmıya, insanları yeyip sümüren şu feleğin dişlerini dökmiye geldim ben.

* Topraktakilerin kanlarını içen şu susuz yedi yıldızın sularını ateşe yakmıya, yellerini yatıştırıp söndürmiye geldim ben.

Evveline evel olmıyan padişahın katından bir doğan gibi uçtum, dudu kuşunu yiyen puhuyu yıkık bucağında parçalamıya geldim ben.

Tâ başlangıçta padişaha can vermeyi ahdettim; ahdımdan peymanımdan dönersem canın beli kırılsın.

980. * Bugün tıpkı Âsaf'ım, buyruk kılıcı elimde, baş çekenlerin başlarını padişahın huzurunda kırıp vuracağım ben.

Bir iki günceğiz âsilerin bağlarını, bahçelerini yeşermiş görürsen gam yeme, gizli bir yoldan onların köklerini sökeceğim ben.

Cevirden, cefadan başka bir nesneyi, yahut nâmert zalimden başkasını kırıp dökmem ben; zerre kadar tadı tuzu olanı kırar dökersem kâfir olayım.

Nerde bir top varsa onu birlik çevgeni yuvarlar, meydana gelmiyen topu çevgenle vurur kırarım ben.

Meclisinde oturdum, lûtfu gibi işe sarılmsaını da gördüm, şeytanın bacağını kırmak için yolunda ücretli bir amele oldum.

Padişahın eline düşünce bir habbeyken maden kesildim, öylesine ağırlaştım ki şunu iyi bil, beni teraziye koysan kefesini kırarım.

Benim gibi sarhoş olmuş, yerlere yıkılmış birini nasıl evine alıyorsun, şu kadarcık olsun bilmez misin ki ben şunu kırarım, onu dökerim.

Bekçi, hey ne yapıyorsun derse üstüne şarap kadehini döküp saçarım, kapıcı elimi çekerse elini kırarım onun.

Gökyüzü, gönlün çevresinde dönmezse onu tutar, kökünden söker atarım, felek alçaklığa kalkışırsa boynunu kırarım.

Kerem sofrasını yaymışsın, beni de kendine konuk etmişsin; iş böyleyken ekmeği tutar, bir ucundan bir parçacık koparırsam ne diye kulağımı burarsın?

990. Hayır hayır, senin sofrandayım, baş konuğunum senin; konuğa bir iki kadeh şarap sunayım da utancı gitsin.

Ey canımın içinden bana şiirler söyleten, ağzımı yumar, susarsam korkarım buyruğuna uymamış olurum.

* Tebrizli Şems'ten şarap gelir de sarhoş olursam hiçbir şeye aldırmam, yürür, zuhal yıldızının bile direğini kırarım.

LXXX

Yüzünü göreli ey bana ay olan, aydın ışık kesilen sevgili, nerde oturursam oturayım, neşeliyim ,nereye gidersem gideyim, orası gülbahçesi bence.

Padişahın hayali görünen her yer, bağdır, bahçedir, seyran yeridir; nereye varırsam varayım, orda bir işret meclisi kurmaktayım.

Şu altı kapılı tekkenin kapıları kapalı bile olsa o ay yüzlü dilber, mekânsızlık âleminden doğar, penceremden başını sokar, gene girer içeriye.

Girer de hey der, esenlik sana, yüz türlü meze getirdim, yüz türlü şarap getirdim sana; padişahım ben, padişahlar padişahıyım, sipâhân (atlı asker, ordu, İsfahan) perdesinden nağmeler çalmadayım.

Apaydın güneşim, perdeleri bir hoşca yırtarım ben, İlkbaharım, tikenleri sökmiye geldim ben.

Gece gündüz zevk, işret, seyir, seyran, neşe ,çalgı istiyen, bilsin ki ben şekerlerin tadıyım, bademlerin yağı.

Sözünü tekrarla derim, ersin, lûtfula, kereme yeni baştan başla; hadi, şu mahzun olmayışının sebebini anlat, anlayışım az, aklım biraz kıt.

1000. O ağır işiten kulak der, başkalarının kulaklarından daha iyi; bu senin kulağın, öbürlerinin kulaklarından yüz kere daha üstün, çünkü onların kulaklarında hava var, senin kulaklarındaysa ben varım.

* Yürü yürü, devlet sahibisin, yaşayışa cansın, zevksin, işretsin. Rıdvan'sın, hurisin, cennetsin sen, çünkü eteğimi tuttun benim.

* Dağ da sensin, zümrüdüanka da, sağlam ip de. Su da sensin, suvaran da sen; benim hem bahçemsin sen, hem selvim, hem yaseminim.

Gökler önünde baş kor, melekler kanatlarını yayar; gönül sana der ki: Sana karşı mumum ben, fakat başkalarına karşı demir.

LXXXI

Dün, o sevgili, başıma bir altın taç giydirdi, ne kadar vurursan vur, o şarabın sarhoşluğu, o şarabın mahmurluğu gitmez başımdan.

Ebedilik külâhını diken padişah, gece giydiği külâhı başından çıkardı da benim başıma giydirdi, hasılı ne diyeyim, ebedî olsun.

Başla külâh kalmazsa ay gibi tamamiyle baş kesilirim; çünkü mahfaza, sedef olmayınca incim, daha da parlak görünür.

İşte buracıkta başım, buracıkta da ağır gürz; sınamak için bir vur, eğer şu kafa tasımı kırarsa bil ki akıldan da daha tatlıyım ben, candan da.

Kabuğu seçen cevizin içi yoktur; o, benim peygamberimin badem helvasından nasıl zevk alabilir ki?

Onun cevizlerle, bademlerle, şekerlerle yoğrulmuş badem helvası, hem dilimi, damağımı tatlılaştırır, hem gözlerime nur verir.

* **1010.** Oğul, içi buldun mu kabuğa bakmazsın, İsâ'nın bulunduğu yere geldin mi artık eşeğim nerde demezsin.

A canım efendim, niceye bir külâhtan bahsedeceksin? Tut ki sürüden bir eşek eksik olmuş, ne çıkar? İri-yarı atlımı seyret benim, arık atıma bakma.

Âşıkın gücü, kuvveti, iriliği, sağlamlığı, sevgilinin gücünden, kuvvetinden gelir; çünkü âşıkların ululuğu, büyükler büyüğü Tanrı'mdandır benim.

* Ey dertlere düşüp ah eden, ah ah deme, Allah de. Ey canın yetiştirdiği Yusufum, kuyudan bahsetme, mevkiden bahset, devletten bahset.

LXXXII

Ey aşk, beni put gibi kırıp döktün, kadıya götüreceğim seni; benden kimsecikler tanık istemez, çünkü şâhidim (güzelim) ben, borçlu değilim.

Hüküm verilen de sensin, hüküm veren de sen. Gelecek zaman da sensin, geçmiş zaman da. Öfkelenen de sensin, razı olan da; sonucu, andan ana, çeşit çeşit görünürsün sen.

Ey güzelim yüce aşk, ben senim, sen de bensin. Hem selsin, hem harman, hem neşesin, hem dert, hem de gam.

Şunlar da senden ibaret, bunlar da. Bundan da münezzehsin, ondan da. O geniş yazı da sensin o dağ da sen, kerem ovası da sen.

Yakınların tatlılığı da sensin, onların sarhoşluğu da sen. İnciler saçan deniz de sensin, altınlarla, paralarla dolu madenler de sen.

Söz söyleme aşkı da sensin ,susma sevdası da sen. Anlayış da sensin, kendinden geçiş de sen, kâfirlik de, hidayet de, adalet de, sitem de sen.

1020. Ey padişahlar padişahlarına padişah olan, ey akıl, ey can ülkesine taht kuran, ey yüzlerce eseri, nişanesi olduğu halde izi belirmiyen, yüzü görülemiyen, ey yokluk denizi, mahzeni olan,

sana karşı güzellerle çirkinler, iğnenin önündeki resme benzerler; dilersen kâğıda, o iğneyle güzel bir resim yaparsın, dilersen çirkin; sonra da onları ölümle, hastalıklarla yırtar atarsın.

Resimler, aynı kalemden çıktıklarını bilselerdi her resim, öbürüyle sütle bal gibi kaynaşır, birleşirdi.

Senin civarında can vermek için sana doğru gelene gayretin, git der, lûtfun, evet, beri gel diye çağırır.

Fakat lûtfun aşırıdır, âşıkı çektikçe çeker kendisine; aydınlık, nasıl karanlıktan üstünse lûtfun da kahrından artıktır, kahrından üstün.

Herkesi bir vehim, bir hayal, peşine takmıştır, yerden yere çeker durur; fakat o hayal ordularını çeken de sensin, senin elindeki bayraktır.

Ey mülk sahibi, ey devlet ıssı, derken bir başka hayal getirirsin de evvelkinden ululuğu kapar, onu, buna tutsak edersin sen.

Her an can ülkesinden bedene bir hayal gelir de kısmetleri dağıtandan habersiz, çocuklar gibi «kal'a bizüm» der [*].

Susayım, ağzımı yumayım da şu dünya karmakarışık, darmadağan olmasın; zaten de söze sığmıyorsun artık fazla eksik ne söyliyeyim?

---

[*] «Kal'a bizüm» Türkçedir.

LXXXIV

Şu dünyanın kararı, sebatı yoktur, niceye bir balçıkta karar edip duracağım. Sevgilimin, benim sevgime ihtiyacı bile yok.

1030. Kara toprak değilim ki yel essin de tozutsun beni; gökkubbe değilim ki boz renkli hırka giyineyim.

O, benim pazarımken, dükkânımken niçin dükkân tutayım? Can padişahıyım, niçin kul gibi görüp gözeteyim, hizmet edeyim?

Dükkânı yıkayım, benim dükkânım onun sevdası; lâ'l madenini buldum, artık nasıl dükkâncılık ederim?

Başım yarık değil, neden bağlıyayım başımı, söyle. Dünya hekimiyim, ne diye hasta göstereyim kendimi?

Gönül bahçesinde bülbülüm, baykuşluğa kalkışırsam ayıptır bana. Onun gül bahçesinde bir gül fidanıyım, tikenlik edersem yazıktır bana.

Padişaha yakın oldum, adam almıyanlardan uzaklaşmam gerek. Mademki aşkına kavuştum, kendimden bezmeliyim ben.

Elimi bir işe atarsam bağlar zincirle ellerimi; ayık durayım diye niyetlenirsem şarap küpünde boğar beni.

Ey hoca, şarap kadehiyim ben, nasıl olur da bir gönlü gamlandırırım? Evin mumuyum, ışığıyım ,nasıl olur da evi karartırım?

Bir gececik gel, konuk ol bana da ay değirmisini önüne koyayım; gönlünü bana ver de sana lûtuflar edeyim, gönlünü alayım.

Aşkta cansız bir hale gelirsen canın da ben olurum, cihanın da; bu da yeter sana. Hırsız sarığını aşırırsa sana ben sarıklık ederim.

1040. Başkasına gönül verme, benim gibi bir inci bulamazsın. Kolayca gel, gir içeriye, gam yeme de, ben senin gamını yiyeyim, senin kaydına kalayım.

Nefsimi tembellikten, usançtan kurtardım, ruhumu korkudan arıttım; ecelsiz ölüm olmaz, halbuki ben ölüme de kumanda ediyorum, ona da buyruğumu yürütüyorum.

Şükrüm lezzetlerinedir, sabrım âfetlerine; ey sâki, kalk, sun şarabı da içeyim, sarhoş olayım.

Şarap, kaynatıp yaptığım şarap, zevk, neşe muştuladığım zevk, muştuladığım neş'e. Üzümüm olgun, niçin koruk sıkmıya düşeyim?

Ey görüş sahibi çalgıcı, seher çağınadek şu perdeyi vur, şu perdeden çal: Diri kaldıkça, başım sağ, esen bulundukça ne vaktedek leş kesileyim?

Tut ki bu gece, gece kuşusun, yahut da bir güzelin kucağındasın; periler gibi uykusuz kalıver, uyuma da ben raksedip oynıyayım, olmuş, olacak, herşeyden haber vereyim.

Andolsun ki temel direklerimiz kuvvetlendi, delillerimiz apaçık bir hale geldi; hamdolsun padişahımıza, arslanım ben, ne diye sırtlanlık edeyim?

Zevk, safa geldi, hüzünler gitti; şükürler olsun lûtuf, kerem ıssı, dilekleri veren Tanrı'ya; ey müşteri, diz çök de ben satın alayım seni.

Tanyeri ışıdı ışıyalı tef çalmadayım, düğünüm var çünkü, duvağı ateşlere vuracağım, yakıp yandıracağım, ne vaktedek örtünüp duracağım ben?

Tanyeri gibi ben de şu duvaklarla örtülü gökyüzünden bir bucağa çekildim ,arş ıssını konuk ettim, kâinata cebbarlık edeceğim, herkesin sınık gönlünü onaracağım artık.

1050. Ev, evi olmıyanındır, mal, malsızın. Sus, susarsan senin için söz söylerim ben.

Tebrizli Şems'le aynı huya sahipsem, yıldızımız birse güneş gibi altı yöne de nurlar saçmam, altı yanı da ışıklara boğmam gerek.

LXXXV

Çok cahdettim, iyilik aynası olmıya çalıştım; fakat ben çalıştıkça sen, bir *şarap yurdu, bir meyhane olmamı* takdir ettin, böyle hükmettin.

Her derde deva olmak, çatlak kemikleri bile onaracak bir hekim haline gelmek için has kişilerin meyhanesi oldum, dalgıçlara deniz *kesildim, noksansız bir güneş oldum.*

* *Melek şekilleri yaptın da şu balçık yeryüzünde cilvelendirdin,* yücelettin onları; yakınlık iksiri olayım diye de beni tuttun, uzaklara attın.

*Hârûtluğu yalımladın, nice kişilere büyü öğrettin; beni de karanlıkların mumu olayım diye böylece yakıp yandırdın.

* Türk daima Türklükte bulunur, Tacik Taciklikte: Bense bir an gelir; *Türk olurum*, bir an olur, Taciklik ederim.

Gâh padişahların *tacı olurum*, gâh şeytanların düzeni. Gâh çevik akıl kesilirim, gâh çelik-çomak oynıyan çocuk.

Yüzündeki kızıllık ben olayım, saçındaki incelik ben olayım diye ikiliğin kanını döktüm de tek Yusuf'la kaynaştım, birleştim.

LXXXVI

Kapımda düşüp yıkılan sarhoşu aslâ sürüp kovmam; evimde şarap varsa korum önüne, otururum onunla, beraber içmiye koyulurum.

1060. Konuğum olan sarhoş, canımdır, benimdir o, tacımdır benim, padişahımdır benim o; kalksın başımın üstüne otursun benim, o derece azizdir bana.

Dostum, yakınım, beni sarhoş et; az sarhoş olduğum günü ömrümden saymam ben.

Ömrümü altın gibi şaraba vakfettiğimden sâkiden başkasının yüzüne bakmam, sâkinin buyruğundan dışarı çıkmam.

Nice bir deneyeyim kendimi ,nice bir sınayayım şu akıllı, düşünceli canımı; sarhoş olduğum gün gemiyim, gezer görürüm, halbuki aklı başında olduğum gün demir atmış gibi kala kalırım.

* Beden şarabı nerde, can şarabı nerde? Gök nerde, ip nerde? Sen sonu gelmez hayırsız kadehle sarhoşsun, ben Kevser havuzunun şarabiyle sarhoşum.

Sarhoş vardır, kusar; sarhoş vardır, uzağı yakın eder, yeryüzünde yollar aşar; bu, yeryüzünde hor hakirdir, o, gökyüzünde ağırlanır, sayılır.

Ey kervan başı, sarhoşsan, gönlün aydınsa bu gece uyuma; sus sus ey keremlerin tâ kendisi, şu şaraptan iç.

LXXXVII

* Kendine gel; öyle şaşkın şaşkın bakma şu sapsarı yüzüme; Mekkeli olan bilir ki ben Bathâ'lıyım.

O gönüler alan lâle yüzlü güzelimin yüzünden benzim safrana dönmede; neşeme neşe katan o güzelin yüzünden her an işim gücüm artıp durmada.

Gönlüm kara benzedi, her lâhza eriyip gidiyor; orayı isteyip durmada gönlüm, çünkü ben oralıyım.

1070. Hayat nerde daha fazlaysa, nerde daha düzgünse insanlar orda daha fazla kendilerinden geçmişlerdir. İstersen gel de bana bak; canın çalıp çağırmasından deli divane oldum.

O kar, her an erimekteyim, sel oluyorum da çağlaya-çağlaya denize gidiyorum, ben denizim, denizdenim demekte.

Ben de yalnız kaldım da durgunlaştım, dondum, cansız bir hale geldim; kar gibi, buz gibi belâ dişlerinin altında ezilip çiğnenmedeyim.

Su gibi düğümsüz bir hale gel de dişlerin zahmetinden kurtul; düğümlendim mi elbette beni döversin, ezersin, çiğnersin.

Kendine gel de bırak şimdi kar suyunu, hâlis şarapları seyret, kaynayıp coşuyorlar, keskiniz, kavga, gürültü çıkartırız biz diyorlar.

Çok söyledim a babam; bilirim ki sen şu kadar bilirsin ancak: Ben ney gibi başsız ayaksızım, o neyzenin elindeyim ben.

Her an daha fazla coşmadayım, daha fazla atılmadayım daha fazla köpürmedeyim, akıl gibi kanatsız uçuyorum, çünkü yücelerdenim ben.

Benden usandıysan zamanın padişahına bak, onu gör de sana ıssılık versin; o helvacı güzelim, seni tatlılaştırsın.

Ey varlığı olmıyanların varı yoğu, ey dertliler dermanı, ey ben Kafdağındanım, zümrüdüankaya mensubum diye canı uçuran güzel.

Yeter artık, susayım, susayım da bu çeşit konuşmayı bırakayım, fakat o sumıyacaktır, bu sözleri söyliyecektir, zaten ben dudu kuşuyum, onun aşkıysa şeker, şeker yüzünden söylemiye koyuluyorum.

— N —

LXXXVIII

1080. Ey sevgilim, ey sevgilim, ey aman nedir, bilmiyen sevgilim. Ey dilberim, ey gönlümü alan, ey bana mahrem olan, benim gamımı yeyin.

Ey yeryüzünde bize ay olan, ey gece yarısında bize seher kesilen, ey tehlike anında siperimiz, ey benim şekerler yağdıran bulutum.

Canımda ne de güzel akıp durmadasın, derdime ne de güzel derman olmadasın. Ey benim dinim, ey benim imanım, ey benim incilerle dolu denizim.

Ey gece yolcularına meş'ale, ey deli âşıklara zincir olan, ey her kafilenin yöneldiği kıble, ey kervan başım benim.

Hem yol kesensin ,hem kılavuz. Hem aysın, hem müşteri. Hem bu yandansın, hem o yandan. Hem dayandığım bucaksın, hem güvendiğim yer.

* Yusuf peygamber gibi geliyor, müşteri istiyorsun. Mısırımı, pazarımı ateşlere yakmıya geliyorsun sen.

* Turdağımda Mûsâ'sın, her hastama şifalar veren İsâ. Hem nurumun fevrine nursun, hem Ahmed-i Muhtâr'ımsın benim.

Hem zindanda munissin bana, hem gülen devletlimsin. Andolsun Tanrı'ya, bunların da yüz mislisin, ey benim çok çok övdüğümden de fazla övüşe lâyık sevgilim.

Bana, bu yana sıçra diyorsun, diyorum ki: Nasıl geleyim tapına. Diyorsun ki: A benim düzenbazım, a benim kulum, bahane bulmıya kalkışma.

Diyorum ki: Padişahlara lâyık, sayıya sığmaz bir hazinesin, diyor ki: Evet, fakat bedava elde edilmez; can isterim, hem de ne can... Diyorum ki: Pekâlâ, hadi, hafiflet yükümü.

* **1090.** Hazine istiyorsan baş koy, aşk istiyorsan can ver; safa gir geri dönme ey benim Hayder-i Kerrâr'ım.

LXXXIX

A bağcı, a bahçıvan, güz geldi, güz geldi; dallarda, yapraklarda gönül derdinin eserlerini gör, nişanelerini seyret.

A bahçıvan, dikkat et de dinle, ağaçların feryadını içercesine duy; her yanda dilsizce ağlayıp feryad eden yüzlerce can var, yüzlerce can.

Gözler sebepsiz yaşarmaz, dudaklar sebepsiz kurumaz, gönlünde bir dert olmadıkça kimseciklerin yüzü safran gibi sararmaz, safran gibi sapsarı kesilmez.

Hasılı gam kuzgunu geldi, hayıflanarak nerde gül bahçesi, nerde diye sorarak bahçeye ayak bastı.

Nerde süsen, nerde ağustos gülü, nerde selviliklerin lâleleri, nerde yasemin? Nerde çayırın, çimenin yeşiller giyinen güzelleri, nerde erguvan, nerde erguvan?

Nerde meyvaların dadıları, nerde bedava bal, süt? Herkesin canı, ciğeri kupkuru, süte hasret çekip durmada.

Nerde işi gücü tatlı bülbül, nerde o kû kû diye öten üveyk kuşum benim? Nerde güzeller gibi yakışıklı tavuslar, dudular nerde, dudular nerde?

* Âdem gibi bir buğday tanesi yediler de sanki cennet köşkünden ayrıldılar; bu sınama yüzünden taçları başlarından uçtu, bu sınama yüzünden elbiseleri üstlerinden döküldü.

* Gül bahçesi Âdem gibi mahrumiyetlere düştü, hem ağlıyor, hem bekliyor; bütün sözü de lûtuf ve kerem sahibinden ümit kesmeyin, ümit kesmeyin lûtuf ve kerem sahibinden sözü.

1100. Bütün ağaçlar saf kurdular, hepsi de yaslı, siyah elbiseler giyinmiş. Bir yaprağa bile sahip değiller, hiçbir şeycikleri kalmamış, bu sınanma yüzünden ağlayıp feryad ediyorlar, feryad edip ağlıyorlar bu sınanma yüzünden.

Ey leylek, ey köy ağası, lûtfet de bir cevap ver soruma, yere mi geçtin, yoksa göğe mi çıktın, göğe mi?

A düşman kuzgun dediler, o su gene akar gül bahçesine, âlem gene renkle, kokuyla dolar, tıpkı cennetler gibi, cennetler gibi tıpkı.

A saçma sapan söylenip duran kuzgun, üç aycağız dayan hele; sen körsün, senin inadına gene dünyanın bayramı gelir, gelir gene bayramı dünyanın.

* İsrâfîlimizin sesiyle kandilimiz aydınlanır; o can güneşinden ayrılıp ölmüşken gene diriliriz, o güneşe benziyen merhametli canla gene hayat buluruz.

Ne vaktedek sürecek bu inkâr, bu şüphe? Güzellik madenisin sen, tadın tuzun yerinde; gözbebeği gibi merdivene muhtac olmadan uç göğe, uç göğe bakış gibi merdivensiz.

Canavara benziyen güz ölüyor, mezarını, çiğner, tekmelersin elbet ,bekçi bekçi, işte şimdicek devlet sahibi doğuyor.

* Ey sabah, aydınlat dünyayı, şu Hintlileri uzaklaştır, zamanı ısıt, afsun oku, afsun oku.

* Ey işi gücü güzel güneş, gene gel hamel burcuna, ne buz bırak, ne çamur, amberler saç, amberler.

Gül bahçesini gülüşlerle doldur, dirilt o ölüleri, mahşeri de aydınlat, hem de şimdicek apaçık, apaçık, hem de şimdicek.

1110. Tohumlar hapisten kurtulmuş, biz de evlerin bucağından kurtulduk. Bahçe gayb âleminden yüzlerce armağan getirmiş, yüzlerce armağan.

Gül bahçesi yüzlerce güllerle dolar, dedi-kodu biter, zaman doğurmıya başlar, babalık eder zaman, doğurtur.

Leylek, gök gibi yüce köşkün üstüne, lek-lek diye öterek senindir mülk, ey yardımı dilenen, ey yardımı istenen diye öterek gelir, konar.

* Bülbül berbat çalarak, üveyk kû-kû diyerek, öbür kuşlar da, civan bahtın, genç taliin çalgıcısı olarak gelirler.

Bu kıyametle öylesine yüklüyüm ben ki söz söyliyemiyorum, keseceğim artık sözü, zaten gönlümdeki düşünceleri anlatmıya da imkân yok, mümkün değil onları söze getirmek.

* Sus da dinle bahçeden, kuşlardan gelen yeni haberleri babacığım; mekânsızlık âleminden uçarak bir oktur, geldi.

XC

A âşıklar, â âşıklar, dünyadan göçme vakti geldi çattı, göç davulunun sesi geliyor can kulağıma.

İşte şimdicek kervan başı kalkmış, katarları düzüp koşmuş, bizden helâllık dilemiş, ne diye uyumuşsunuz siz ey kervan halkı.

Bu önden, artdan gelen sesler, göç sesleridir, develerin boyunlarındaki çan sesleri; can da, soluk da her an mekânsızlık âleminde belirmektedir.

Şu başaşağı dönmüş kandillerin ışığından, şu masmavi perdelerin ardından gizli şeyleri açığa vurmak için bir bölük şaşılacak halk gelmede.

1120. Şu dolap gibi dönüp duran gökyüzünden, bir ağır uykudur, seni bastırmış; feryat şu pek tez geçen ömürden, sakın şu ağır uykudan.

Her yanda mum, meş'ale, her yanda ses, iş güç... Çünkü bu gece dünya gebe kaldı, ebedî dünya doğuyor.

* Sen topraktın, gönül oldun. Bilgisizdin, akıllandın. Seni bu çeşit çekip buraya getiren, gene çekip sürüyerek oraya götürüyor.

Onun bu çekişleri bile, onun hoşa gitmiyen şeyleri bile hoştur, tatlıdır; ateşleri sudur onun, yüzünü asma ona.

Onun işi, gönüllerde oturmaktır, kârı, tövbe bozdurmaktır; onun sayıya sığmaz düzenlerinden zerrelerin bile gönülleri tir tir titremede.

Ey ağız yarığından sıçrayıp duran acı gülüş, ey köy ağası benim diye övünüş, ne vaktedek sıçrayıp duracaksın, teslim ol, boyun ver, baş eğ, yoksa seni yay gibi çekerler, bükerler.

Hiyle tohumlarını ekip duruyordun, hayıflanmadaydın, Tanrı'yı yok sanmıştın, şimdi gör bakalım a kaltaban.

A eşek, saman yemen daha doğru, kara tencere daha lâyık sana, ey evinin de, soyunun-sopunun da aybı, ârı, yerin dibine geçsen daha iyi olur.

Bende bir başkası var da bu öfkeler ondan gelmede; su yakarsa bil ki ateştendir, ateşte ısınmış, kaynamıştır da ondan.

Elimde taş yok, kimseyle savaşım yok benim, kimseyle kavga etmiyorum, çünkü gül bahçesi gibi hoşum ben.

1130. Benim öfkem onun yüzünden o âlemden; öfkelenen ben değilim, o. Bu yana, o yana sıçrıyan o, bense eşikte oturmuşum, kımıldadığım bile yok.

Eşikte oturan o kişidir ki dilsizdir, fakat söyler; bu remzi söyledin ya, yeter artık, dilini kes, başka söz söyleme.

XCI

Bu kimdir bu, bu kimdir bu? Âşıkları deli divane edendir bu; nuruyla yeryüzü, gökten bile daha güzel bir hale gelmiş.

* Canları kendisinden geçirendir bu, yahut hazinelerin mücevheridir, yahut bahçelerin selvisi, yahut da Rûh-ul Emîn'in ta kendisidir bu.

Canın da sarhoşluğudur, cihanın da, gözün de sevgilisidir, ağzın da; kazancı da yıkıp dağıtandır, dükkânı da; suçlardan çekinmenin de yağmasıdır, dinin de.

Güneşle ay onu görüp utanmıştır. İnciler saçan bir taş yüreklidir; öylesine zalimdir ki demir dağlar bile her lâhza onun korkusundan dağılıp gitmededir.

Güneşin bile onun sayesinde sermayesi çoğalmıştır. Yüzlerce ay onun harmanında nesr-i tâir gibi yemlenmededir.

Gel ey ebediliğin ruhu, geldi şirin yüzlü, gel ey kuşluk güneşi, gel ev tam anlayışın ,tam görüşün ta kendisi.

Gel de yüzleri aydınlat, gönül tarlalarını sula, ayakkaplarını çıkar da, geç, canların başlarına otur.

Ey anlayışımız, geç kendinden; ey kulağımız, müjdeyi duy; ey aklımız, sarhoş ol; ey gözümüz, devleti seyret.

1140. * Eyyub'un gözleri açıldı, Yakub'un oğlu geldi, güneş aya eş oldu, işret meclisine otur sen de.

Keseler örmedeydim, altın hırsıyla yanıp yakılıyordum, artık yoksul görünmeden vazgeçeyim. Çünkü pusuda define gördüm ben.

* Ey «söyle» emrinin tek binicisi, ey aklının önünde Nefsi Küll'ün, yenini çiğneyen bir çocuk gibi çocuklaştığı dilber.

Görüşe sahib olan kişi onu gördü mü görüşü yüzlerce defa faz-

lalaşır, ellerini başından yukarıya kaldırır da ne de güzel yardımcı di-ye el çırpar.

* Onun bakış sidresinin gölgesinde insan, Cebrâilleşir, Cebraâ-il'in huyuyla huylanır, semiz danaya konuk olmak, başkasının haddi değildir zaten.

Tanrı sofrasına yol bulmuştur o, haslarla uzlaşmış, onlarla birleş-miştir o; karagözlü huriler, ona saçmak için ellerine tabaklarla nimet-ler almışlardır.

* Şu can sırlarının kitabını ne vaktedek aşağılık kişilere okuyup duracaksın? Bu kitab, apaşikâr, ta sağtaraf ehlinin ellerine kadar uçup gidiyor zaten.

XCII

* Bu kimdir bu, bu kimdir bu? Bu, ikinci bir Yusuf'tur, olsa olsa Hızır'dır, İlyas'tır bu yahut da âbıhayâttır bu.

Rûhânî bir bahçededir, yahut Tanrı meclisidir bu. Isfahan sürmesidir bu, yahut da noksanlardan münezzeh Tanrı nurudur bu.

* Canlara can katandır bu, yahut Me'vâ cennetidir bu, güzel sakimizdir bu, yahut da can şarabıdır bu.

1150. Şeker kamışı dengini andırıyor, sevgilinin ağzına benziyor bu. Baştaki sevdayı andırıyor bu. O gümüş bedenliye benziyor bu, neşe, sevinç bu, kolaylıkla ferahlık bu.

Bugün sarhoşuz babacığım, bugün tövbeyi bozduk babacığım, bugün kıtlıktan kurtulduk babacığım, bu yılın bolluğu bu.

* Ey Davut nefesine sahip çalgıcı, varımı yoğumu ateşe sal, aşağı yukarı perdelere vur, çalıp çağırma zamanı bu zaman.

* Senin sarhoşunum, senin perişanın; senin buyruğuna bağlıyım. Sana kurban olanım, senin İshak'ınım, kurban bayramı bu.

Korkudan da kurtulduk, ümitten de; aşk nerde, utanma, arlanma nerde? Toprak başına utanmanın, arlanmanın, şandan şereften geçme çağı bu çağ.

* Kırmızı, sarı güllere bak, şu fitneyi, kargaşalığı gör, denizin dibindeki tozu seyret, İmranoğlu Mûsâ'ya ait bir şey bu.

* Her cismi can ediyor, canları Tanrıyı bilir bir hale getiriyor, adalet sahibi Süleyman ediyor onları, belki de divana ait bir hüküm bu, devlere hükmediş bu.

Ey aşk, o saçma-sapan söz söyleyişin nerde, o neşen, işretin o

güzelliğin hani? Kimse sözünü anlamıyor, bir harfinin bile anlamını kavramıyor, sanki süryanca bu.

Parlak güneş gelmede, sarhoş bir halde salına-salına gelmede, topla cevgenle gelmede, sanki meydanda bir sultan bu.

Nerde bir top varsa çevgenle yuvarlanır gider, sen de top gibi elsiz ayaksız bir hale gel, birlik çağı bu.

1160. Elsiz ayaksız bir top olursan onun çevgeni sana ayak kesilir, padişahın tapısına koşarsın, çünkü bu gidiş, rabbânî bir gidiştir.

O su, gene dereye geldi, şimdi destini taşa çal; secde et, bir şey söyleme, çünkü bu meclis, padişah meclisi.

XCIII

O yana gitme, bu yana gel ey gülen gül fidanım benim, ey aklımın aklına akıl, canımın canına can olanım benim.

Bu yana bir bak, bizim tarafımıza bir uğra, şeker kamışında bir coş ey âbıhayâtım benim.

İsterim ki gece karanlığı bassın da gizlice geleyim sana, gece, geceleyin yol alanlara, senin yüzünle aydınlansın.

Aşkına karşı kim oluyorum ki ben? Kanlı gözyaşlarına sâkiyim ben, şarap sağrağım gözlerim; şarabı süzen de kirpiklerim.

Gözyaşlarımdan şarap sunmadayım sana, gönlümden de kebab; budur yaşım kurum elimde bunlar var ancak.

Gözümün denizi bir an bile inciden mahrum olmasın, güzel lâl'in, bir an bile madenimden eksilmesin.

Bütün bunlarla beraber nerde şükrün, nerde ahdin, nerde yeminin; vazgeç bu cevirden, bu cefadan ey ahdi, amanı güzelim benim.

İşte gözlerim yaşarmada, akıyk renkli dudaklarına kavuşmak için işte, yüzüm altın gibi sararmada.

1170. Tanrı, yüzüne imanınızı tazeleyin diye bir yazıdır, yazmış; o güzel yüzden, o güzel yazıdan dolayı her an imanım artıp duruyor

Kızdığın zaman gözlerin, gözlerime gizlice öyle bir söz söyler ki o söz, benim gizli ateşime aittir.

Derki: Gönlünü sağlam tut, o güzelin hışmından, nazından ürkme; önce bir kadeh tortulu şarap iç de sonuna bak bu işin sen.

* Her gülün bir tikeni vardır, definenin üstünde de yılan olur. Çektiğin acı, ettiğin sabır, sonucu tatlı dileğine ulaştırır seni a benim canım.

* Bu sözü duyunca ben de mademki dedim, bana eziyet etmek istiyorsun, o eziyet hazinedir bence; tut ki Abû-Hurayralaştım, gamın, mihnetinse tağarcığım oldu.

Elimi tağarcığa atar, dilenciyi sultan ederim, istiyene altınla, gümüşle dolu bir kese sunarım, çünkü dolunay konuğum oldu benim.

Gönlüm ne isterse hiç şaşmadan onu çıkarırım tağarcıktan, böylece de benzim kızarır, sofram nimetlerle dolar.

Dedi ki: Bu söz iyi kaçtı, aklını başına devşir de tağarcığı kaybetme; iyi bir anahtar buldun ey güvendiğim kapıcım.

Sabır, darlığın, mihnetin anahtarı, sabır yücelme derecelerinin merdivenidir, sabır sıkıntının panzehiridir ey benim arapça okuyan Türk'üm, ey benim arapça bilen güzelim.

* Lâ havle demeyi bırak oğul, yeter artık, çünkü şarap şeytanı büsbütün azıyor; lâ havleyi bıraktım da şeytanım lâ havle demeye başladı şimdi.

●

XCIV

1180. Nice zamandır ki yola düş sesiyle yoldan kalmışım, ne kadar zamandır ki koş sesine dalmışım da çadır yerini yitirmişim.

Beni bu koş, bu yola düş sesinden ne vakit kurtaracaksın da sana, senin devletine, ay yüzlü güzelime, harman yerime ulaşacağım [*].

Ey güneşin nuruna sahip sevgilim, yolculukta, dağda, ovada, derede, belde, sabah akşam senin aşkınla neşeliyim amma

nasıl açılacak yolum, nerde o yüz , nerde o padişah, onu söyle bana, bilhassa bana söyle ki o padişahın arzusiyle yandım yakıldım.

Ne vaktedek haberinizi seheryelinden soracağım? Ne zamanadek kuyu suyunda balıkların hayalini arayacağım?

Bahçe gibi yüz kere yandım, tekrar baharın lûtfuyla parladım, her iki halde de Tanrı'nın sanatına hayranım ben.

---

[*] Bu iki beyit şudur:
İy bes ki ez âvâz-ı düş vâmandeem ez râh men
Vey bes ki ez âvâz-ı koş gum kerdeem hargâh men
Key vârehanî zin koşem key vârehânî zin düşem
Tâ derresem der dovletet der mâh o hırmengâh men

XCV

Dün, sevgilimin hayali, gönlün çevresinde dönüp dolaşıyordu. İçeri gir de dedim, yüzünün nûruyla içimi, iç âlemimi aydınlat.

Ey padişahlar padişahı, ey benim sultanım, sultanlarımın sultanı benim, ey aklı başında olan canımı ateşlere atanım.

Ey bahariyle ömrümü yeşerten ,benim canım da ettiğim işlere şaşırıp kaldı, herkesin canı da.

Ey gökyüzünde meleklerin canı, ey denizlerde balıkların tespihi, her güzellikte, her güzel yüzde senden bir tat, bir tuz var.

1190. Her ulunun ulusu sensin, her peygamberin delili sen. Hem hüküm yürütürsün, hem adalet ıssısın, hem benim çaresiz derdime çaresin sen.

Güneşinin parlaklığıyla toprağım altın definesi kesildi, her yana uçan düşüncem, ışığınla kanatlandı.

Senin lûtuf kucağında bir çeng gibi nağmelerle doluyum; yavaş vur da tellerim kopmasın.

Can bahçesine rahmetinin ilkbaharı vurunca ya tiken gülde kayboldu, yahut da bütün tikenlerim gül kesildi.

Yüzünün devleti sayesinde şu kanlar içen gönlüm, her gece bol bol verdiğin yüz tane altın sofra kurmada.

Sevgilimin hayali her gece gelir, elini atar da başımı kaşır; sonunda da başıma el atan o güzelim, tuttu sarığımı götürdü benim.

Beni yokluktan getiren, her lâhza söyletmede, sonucu da beni söyleten, bütün söylediğim sözler oldu gitti.

XCVI

Gül, o güzelliğiyle, yasemin, o lâtif üç yaprağiyle senin yüzünü görse, sana kavuşsa her yaprağı üç batman olur, öylesine gelişir, öylesine güzelleşir.

Ey güzelim, hayat, gül bahçendir senin. Ey dilberim, açtığın yara, kutluluktur bana. Kuluna kul olmak bile padişahlıktan büyüktür, sultanlıktan üstündür.

Sana can bağışlarım dedin; hayır hayır, seni ölüdürüm de de mum gibi başı (fitili) kesilmekle büsbütün dirileyem, aydınlanayım.

1200. Zahit neyi arar? Merhametini. Âşık neyi arar? Yaranı, cevrini, cefanı. O, elbiseler giyinmiş bir ölüdür, buysa kefene bürünmüş bir diri.

O, canını kurtarmıya koşar, bu, aşka kurban olur. O, canını elde etmek için baş kor, buysa kendi canına düşmandır.

* Ey hamel burcuna girmiş güneş gibi canımda parlıyan, ey yüzünün ışığıyla beni Yemen akıykına döndüren.

XCVII

Aşkla o kadar birleştim, o kadar kaynaştım ki ben aşk kesildim, aşk da ben oldu; böylece aşkla fitneler elinden kurtuluyorum, sınamalara yabancı oluyorum.

Evet, tam uzlaşıp birleşme yüzünden insan, yabancı olur âdeta; bu müşküller bir çözülse zemanede düşman kalmaz.

Bir deniz var ki bizden uzak değil, görünmemekte, fakat gizli de değil; hem söylemiye izin yok; hem de onu söylememek kâfirlik, nankörlük.

* Ondan bahsetmek teşbih oldu, susmaksa tatil. Bu, dermansız bir dert, sen kurtar bizi ey lûtuf, ey kerem sahibi.

Dünyanın şekli, rengi, kokusu, her an ondan yardım istemekte; tıpkı ağzını açmış çocuk gibi hem ondan haberi yok, hem de ondan gıda istiyor.

Hem uykudadır gönül, hem uyanık, daima da coşup durmada; kapağı kapanmış tencere gibi ateşte yurt tutmuştur gönül.

Ey bize hiçbir söz söylemeden o şaraptan bir kadeh doldurup sunan, her an bir efsâne, sükût içinde nâra atıp duruyor.

1210. Kahrında, yüzlerce merhamet, nekesliğinde yüzlerce vergi, bilgisizliğinde yüzlerce bilgi var; zan gibi sükût ederken söz söylüyor.

* Senin susarak söylediğin sözleri, sana düşüp aklı başından gidenler duymuş. Susuyorum, fakat seninle coşmadayım, tıpkı Aden denizine benziyorum.

Lûtfun Tanrılık etmede, dilekleri vermede. Yarabbi senden ayrı olanı da lûtfet, kendinden geçir.

Ey bizim gönül hoşluğumuz, nazımız; ey aslımız, başlangıcımız; sonucu aklımızla Hasanın babası ne bilir sırrımızı bizim.

Ey aşkı bizi satın alan, başkasından çekip ayıran, ey elbisemizi yırtın, el at yırtılan elbisemize.

Ey aklımın kanını döken, gönlümden sabrı kaçıran, ey canımla kaynaşan, birleşen, her şeklin canını kırıp döken.

Âşıkın telef olduğu yere bir kuş uçar gider de umduğu avı ölmüş bulursa kendinden geçer, kefenini yırtmıya koyulur.

XCVIII

Zemanede güzelimin bahtı da aslâ uyumaz, benim gözlerime de aslâ uyku girmez; ey güzelliği dünyaya mum olan, gözlerim o muma *leğen kesilmiştir.*

Göz de, gönül de aşkınla uykudan, yemekten kesildi, sevginle beslendi, gelişti; ikisi de selvi gibi, ağza ihtiyacı olmadan senin lûtuf, kerem suyunu emiyor.

Canın işi gücü, asılsız iş güç değil, can rızkının pisliği yok, bu rızıkla geçinen abdest bozmaz. Can şehrinde, erkeksiz, kadınsız, her an bir sûret, bir şekil doğuyor.

1220. Her şekil aydan da güzel, baldan da, şekerden de tatlı; yüzbinlerce debdebeyle çeşit çeşit bezenip kuşanarak hepsi de benim sevgilime hizmet ediyor.

Hepsi de dervişlerin saltanatına hayran, gökyüzünün suyu, onların deresinde akmada. Ey gönül, sen de sarhoşca onların mahallesine geldin ya, el çırp artık.

O ay gibi aydın alınlı güzelin yüzünden yeryüzü, göğe döndü; meded edin, şu fitnelerle dolu nakışlardan kurtarın bizi ey Müslümanlar.

XCIX

Ansızın bir koku aldım, belki de sevgilimden geliyor bu koku belki de o vefalı sorhaş güzelim beni anarak şarab içmede.

Ey canda, gönülde konaklıyan dilber, nasıl olur da onun gönlünden çıkarım ,beni anmaz; her lâhza hasta gönlüme bir macun hazırlamada.

Hele şimdi o coşkunluk yüzünden, o örtülüp gizlenemiyecek coşup köpürüşünden rahmet, benim sırlar denizimde ceyhun gibi çağlayıp akıyor.

Bu söyleyişim, şu sözlerim, hallerime perdedir, gülbahçesine benziyen gönlüm, tikene benziyen düşüncemden öylesine utanıp arlanıyor ki.

Nerde benim sevdama lâyık bir nâra, bir ses; nerde benim nurlarıma benzer bir güneş, yahut ay?

* Bırak şimdi bunu, benim pasımı gidererek Zencileri birbirine katmak, kırıp geçirmek için Habeş ülkesine Rum diyarından bir kayser geldi.

Damına çık da seyret, haberi, her lâhza gönül pençeresinden giriyor da ateşlerle beslenen canıma gelip çatıyor.

1230. Onunla buluşmaktan nasıl bahsedeyim. Güzelliğini nası anlatayım? O dudu kuşları, benim şu söz tuzağıma yaklaşmıyor ki.

Sevgilime, sözlerimin kadrince bakma; fikirlerimin gönlünde Mûsâ'nın Tûrusinâsını seyret.

Benim o uyanık devletim, bu gece bu sözlerle uyanıklara, sırlara ait bir remiz söyliyecek, bir işarette bulunacak.

* O uykusuz fil, geceleyin nasıl oldu da Hindistan'ı rüyasında gördü, şaşıyorum buna; Leylâ sevgilisini aramak için Mecnûna döner gönlüme geldi benim.

Bu gece gönül selimden suyum, toprağım yıkılacak, çünkü nehirlerimin çeşmesi gönül oluğundan akıp duruyor.

* Kulağıma öylesine haykırdı ki o sesle her zerre sarhoş oldu. Benim uçan Ca'ferimin kanat seslerini duyuyorum ,anlıyorum ki uçtukça uçuyor.

* Yarabbi, canıma bu dilden başka bir dil ver de birliğini söylerken zünnârım çözülmesin.

Gönlümden sabrı, kararı aldın ,beni sarhoş ettin, yerlere yıktın; nerde bilgim, nerde hilmim ,nerde o her şeyi anlıyan aklım?

Oğul, ört bunu, o gümüş bedenli güzel duymasın; ondan başka ne varsa, can bile olsa ağyardır bana.

Ey eşsiz güzelim, ey sözle anlatmama imkân bulunmıyan, ey vasfı söze sığmıyan dilberim ,ey suçlarımı örten, söze bir güzellik ver, şu sözü bir beze.

1240. * Ey bir sofrada beslendiğimiz dudu kuşumuz, keyfiyete sığmıyan şekerden başka bir şey çiğneme; ne ayndan bahset, ne arazdan, ne şekilden söyle bana, ne eserlerden.

Canım, gönlüm, küfürden de kaçar, imandan da, oyana gider. Ondan başka işim gücüm varsa cehennem kesilir bana o iş güç.

A güzelim, tablam senin şekerlerinle dopdoluyken başkasının davulunu nasıl döverim ey saçının her büklümünde yüzlerce misk olan, yüzlerce güzel koku satana kokular veren sevgilim.

Oğul ,beni konukla; budur yiyeceğim, içeceğim; budur bağım, bahçem, budur altınım gümüşüm diye tâ seher çağınadek bu perdeden çal.

Uyumuş gönlüm uyandı, gece sarhoş olanım ayıldı; o bol bol yağmurla dolu bulutumdan canıma bir şimşektir, çaktı.

Ey gözlerime ibret kesilen, önce gelenlerin de, sonra gelenlerin de ibret gözleri bu çeşit bir aşk görmedi gitti.

Çok taş oldum, çok inci kesildim, çok inandım, çok kâfir oldum; şu çağırışta, şu tekrar tekrar, çeşit çeşit hallere girişte gâh ayak oldum, gâh baş.

Bir günceğiz de kendimden geçeyim, iyiye, kötüye boş vereyim, herkesin muhtac olduğu o ihtiyaçsız Tanrı'nın sıfatlarını söylemiye koyulayım.

* Canım bunlardan bir neşe almadı ey yol-yol hâreli göğün sahibi ,ey gülyüzlüm, ey benim gülbahçem, ey cennetim benim ,ey çiçeklerim benim.

Bu gece de nedir; yüzyıllar geçti de bu ateş sönmedi, bu cehennem yatışmadı; ben utancımdan su kesildim de gene şu ateşim sâkinleşmedi.

1250. Her an daha da fazla gençleşmedeyim, daha da fazla gizlenmedeyim kendimden; o düzgün, o yolunda devletimin sayesinde

daima daha da fazla güzelleşmedeyim daha da fazla alımlı bir hale gelmedeyim.

* Mademki canın bir parçasıyım, tüm can olayım; gülün tikeniyim, gül haline geleyim. «Duyduk» sözü oldum, beni döndürüp halden hale sokan güzelimin şu devrinde «Söyle» sözüne döneyim.

Ey el çırpanım, şaşırma, ey çalgıcım, tembelleşme; bir gün olur, o vergi sahibi padişahım senden özürler diler elbet.

Bir gün gelir, onun sarhoşu olursun, bir gün olur, elini öpersin onun, bir gün gelir, sarığım gibi perişan olur gidersin.

* Ey canım, kendisine Ferhat kesilen güzel, bu gece can, onu andı; çengi tellerimi kırdı, feryat bu yeni türeden.

Ona karşı Mecnûn da kim oluyor, onun aşkıyla gönlü yaralanan Leylâ kesilir; türesi hoş Leylâ da Leylâların sabrını, kararını alır gider.

Oğul, babanın elini tut, seher çağına kadar vefa göster ona; çünkü bu gece o ateşler yağdıran bulutun yüzünden kıvılcımlara boğuldum ben.

* Şarap onun için haram oldu ki can sabırsızlaşır onu içince; kutsuz zühal de ay yüzlümü görmiye yol vermez ona.

Can onun yüzünden titreyip duruyor ya, fakat o, yüzlerce titreyişe değer; nerde benim uçsuz bucaksız coşkun denizimin dalgalarını arıyan, o dalgalara can veren gözler?

* Ey beşin, altının padişahı, kıyametedek onu söyliyeceğim; hayret bile benim haşır-neşir olmama hayran olup duruyor.

1260. İster söyle, ister söyleme, benim ona sabrım yok ey yüzü bu yılım olan, saçları geçen yılım olan sevgilim.

Halk ondan çekinip durmada, halbuki onun tapısında ölüm şeker gibi bence; onsuz yaşamam ölümüm zaten, onsuz övünmem de aybım, ârım benim.

Âh aldatan aydan ,yâr, yâver olmıyan, kalakalmış bilgime danışmıyan, kaydıma kalmıyan yıldızdan.

Güzelim, milin çevresinde döneceğim, yıldızlardan halvete sığınacağım, fakat nerde sabah şarabı içenlerin sabahı, nerde hür kişilerin topluluğu?

Ey sözler söyliyen, kocamış, usanmış kişilerin pehlivaniyle omuzdaş ol, uy onlara; çükü şu dilden, şu kıt'alarımdan, şiirlerimden bezdim artık.

Tebrizli Şems'ten başkasından bahsetme, yardımdan, zaferden başka bir söz söyleme, aşktan gönül yanışından başka bir şeyden söz açma; bil ki bundan başka bir şeyi ikrar etmiyorum ben.

C

Canımın içinde hırsızlamacasına, gizlice akıp gitmedesin, tıpkı can gibi; ey bağımın, bahçemin aydınlığı, sen salına-salına yürüyen selvimsin benim.

Mademki gidiyorsun, bensiz gitme a canımın canı, bedensiz gitme; ey benim parıl-parıl parlıyan ışığım, gözümden çıkma, ayrılma.

Başı dönmüş canıma dilbercesine bir bakarsan yedi göğü de yırtarım, yedi denize de aşarım.

Kucağıma geldin de küfür de kulum, kölem oldu, iman da ey seni görmek, bence din olan, ey yüzü bana iman kesilen güzel.

1270. * Beni başsız ayaksız bir hale getirdin, elimi, ayağımı aldın, uyumadan, yemeden, içmeden kestin beni; ey Yusuf-ı Ken'anım, sarhoş bir halde gülerek gir içeriye.

• Lûtfunla cana döndüm, kendimden geçtim, ey varlığı benim gözlerden silinen, gizlenip giden varlığımda gizlenmiş güzel.

* Ey nerkisi sarhoş eden, gözlerini süzen güzel, gül senin yüzünden elbisesini yırtmada; dallar senin lûtfunla yüklü, tomurcuklar vermede, ey benim ucu-bucağı bulunmaz bağım, bahçem.

Bir an oluyor, beni dağa çekiyorsun, bir an geliyor, bağa çekiyorsun, gözlerim açılsın diye bir an da ışığın dibine götürüyorsun beni.

Ey canlardan da üstün can, ey madenlerden de değerli maden, ey alımı alımlardan ileri güzel, a benim güzelim benim dilberim.

* Mademki yurdumuz toprak değil, ko çürüsün, dökülsün ten, korkum yok; gökleri bile, düşünmüyorum ben, ey vuslatı zühal yıldızıyla buluşmıya benziyenim.

* Can, senin güneşinden ayrı kaldı mı havadaki zerreye döner, ey benim dört temelimin temeli, dört direğimin aslı, esası, niçin sensiz kalıyor, niçin?

Ey benim padişahım Salâhaddin, ey yol bilenim, yol görenim, ey temkinime aldırış etmiyenim ey olması mümkün olanlardan da üstünüm

CI

* Erguvanın güzelliğine dalıp ergononun nağmelerini dinliyerek ne vaktedek ecelden kaçıp duracaksın? Bak da gör, işte, çeke-sürüye götürüyorlar seni, gerçekten de biz, dönüp ona varacağız.

Ne vaktedek tamahla evleri kilitliyeceksin, ne zamana kadar yeyip içmiye koyulacaksın, yemlere dalacaksın ,ecel tuzağı seni zebûn etti gitti.

1280. At öldü, gümüş eğere hacet kalmadı; ağac-ata bin, salacaya eğer vur da şu aşağılık dünyanın yalanını masalını seyret.

Ağır elbiselerini, gömleğini çıkar, kefene teslim ol; bağdan, yeşillikten çık, toprak içinde kanlara bulanarak oturmıya bak.

Hırsızlamaca güzelleri seyrederdin, onlarla sırdaş olurdun, ellerini çırparak gelirdin; hani onlar, nerde onlardan bir eser şimdi?

Ey temiz kişilere çenesini eğen, onlarla eğlenen, bugün çeneni bağladılar, oğlun, ev kilfetin, seni evden çıkardılar.

Nerde o gece işretlerin, eğlenip zevk edişlerin, nerde o şeker gibi dudakların? Nerde o nefes ki aklınla, hünerinle aya bile efsun okur, üfürürdün?

Nerde o ekmek istiyeni savman, nerde o kavgan, nerde o ufalanmış ekmeğin bile üstüne düşmen? Ey başaşağı çukura düşen, nerde kolyen, nerde gerdanlığın?

Nerde o, saçma-sapan işlerin, nerde o usancın, bezmelerin? Nerde o işte, güçte, düzende, hiylede sonunadek çalışmaların a düzenbaz?

Ey bu bağ benim bağım, o han benim hanım, bu da benim, o da benim deyip duran, ey her benim demesi yetmiş batman çeken, şimdi bir saman çöpü bile senden üstün.

Nerde o devlet çağlarının gururu, şuna-buna bıyık altından gülüş, kimseyi beğenmeyiş? Nerde o saldırışların, yumruklayışların, nerde o delilikten benzinin kıpkırmızı kesilişi?

* Bir gececik bile sabaha kadar tövbeye koyulmadın, yanıp yakıl-

madın ölümü yaratan Tanrı'ya bağlanmadın, onunla hiç mi hiç ilgilenmedin.

1290. Bugün de artık o serseri inancın, o temelsiz, o gevşek dinin yüzünden kötekler yersin, geçmişe hasretler çekersin, pişmanlıklar duyarsın.

O vefaya sarılmayışına, Tanrı'ya yabancı davranışına peygamberlerle olan macerana nâdim olursun, nasıl olur bu iş hocam, nasıl olur?

Amıcam, aynaya benze, dilsiz dudaksız efsâneler söyle, çünkü olay hüzün verirse sarhoşluk kaybolur gider.

CII

Gönlün çevresinde o kadar döndüm, dolaştım ki dönüşümün fazlalığı yüzünden ne beden, benim yükümü çekebilir, ne can savaşıma dayanabilir.

O madenin çevresinde o kadar dolaşacağım, canla öylesine savaşacağım ki hem varlığım tamamiyle çözülüp dökülsün, hem tellerim tamamiyle üzülüp kırılsın.

Sen çok inatcısın oğul, ben de inatçıyım; öylesine ayak direrim ki erkek arslan bile bu ayak direyişime karşı baş eğer.

Beden, meşâlelerle süslü gökyüzü gibi canın çevresinde nasıl olur da dönmez ey pergele benziyen canımın güzellik', alım noktası?

Su kılavuz oldukça bu değirmen döner durur, amma senin bundan haberin bile olmaz da buğdayım un oldu, yeter artık der durursun.

Halbuki o, senin işine aldırış bile etmez, senin buğdayınla, yükünle ilgisi bile yoktur, su bulundukça benim sırlarımın çevresinde, gökyüzü gibi boyuna döner.

Onun elinde bir kalburum ben, beni oynatır, döndürür. Kalburu ele almak, sallayıp döndürmek onun işidir, kalbur olmak da benim işim.

1300 Ne gerçeklik kaldı, ne gösteriş; ne su kaldı, ne ot; işte o zaman, ey gül yüzlüm benim, hadi gel, dedim.

Ey sarhoş canıma can olan, ey dün gece elimden kaçan, kırma beni, kırık gönlüme bak, kalk ey ordu kumandanım.

Ey güzel yürüyüşlü canım, sevgilinin huzurunda kıvran da, sevgilim sana, ey benim canım, ey benim rızkım ,geçimim desin.

Şu bedenim bir iğe benziyor ,sustum mu Tanrı ip örmede, bu iğle beden iplerimi yumak haline getirmede.

İplikle ipliğin salınışı gizli de, iğle iğin dönüşü görünüyor; iğ, onun tutuşu, çekişi olmadan nasıl bu besbedava işe koyulurum ben diyor.

Beden sarığa, can da başa benziyor, o, başa sarılmada, her katı öbürünün üstünde, tıpkı sarığım gibi.

Ey terü tâze Şemseddin, sen gâh sarıksın, gâh baş; korkuyorum bir bahane bulur, benimle buluşmaktan dönersin, bana görünmezsin diye.

CIII

Ey tez, çevik uçanım, gayb âlemine uç, bu yana değil; gizlilik evine git ey düşüncem, ey anlayışım.

* Aklı küllün bayram yerinde bir davuldan başka nesi var dünyanın, göklerimin harman yerinde bir samandan başka nesi var gökyüzünün?

Ben yaraladım gönlünü senin ,yarama melhem sürme. Ben yırttım hırkanı, yırtık hırkama el atma.

1310. Bundan daha güzel işlerime bak, çünkü ben baştanbaşa âbıhayâtım. Ey kendisini helâk edeceğimden korkup duran, bu kadar kötü zan besleme hakkımda.

Can denizinin kıyısında şu deniz, bir katre bile olmaz; benim gamlı anlarıma karşı neşe bir habbe bile etmez.

Tavşanlar, keklikler, ceylanlar, padişahlara avlanırlar; benimse özengime başaşağı bağlanmış erkek arslanları seyret.

* Benim «Sen olmasaydın gökleri yaratmazdım» ülkesinin güzeli olan sevgilimin yüzünden arslanların gönülleri kan kesilmiş, ova kanlara boyanmış, insanı mecnun edenler bile ona mecnun olmuş.

* Usanmış bezmişsen gel de Tanrı şarabından bir kadehcik iç; insanı sarsan, harekete getiren şarabımdan Uhuddağı bile oynar, dağılıp uçar.

* Öylesine şaraptır ki ışığı direksiz dayaksız göğe vurur, içersen onun bir yudumundan canımda ne coşkunluklar var, anlar, bilirsin.

O şarap, içine tesir eder, aklını arttırır, gözünü gönlünü aydınlatır da o vakit şu çer-çöpe benziyen cismindeki inciyi görürsün.

Dünya, içi piliçle dolu bir yumurtanın üstüne oturup yatmış tavuğa benzer; benim meleklerimin kolları kanatları, o yumurtayla beslenir gelişir.

Günün birinde o tavuk, bir tekmeden ürküp sıçrar, yumurtayı

bırakırsa işte o vakit yedi gök de benim tertemiz yumurtamın nûrundan yok olur gider.

Dibi olmıyan deniz, ey eski toprak diyor, eteğini çemre de inci al benden, bende kıskanacak, esirgiyecek göz yok.

1320. Zâtım vehimlere sığmaz, düşünceler mat olur bende, şaşkınlıktan dolayı biri iki görenden başka nerde benim eşimden, ortağımdan bahseden?

* Gerçi misvâke benziyen şu sözlerimden dişler arınır, ağız güzelleşir amma gene de sus, sustuğun zaman kendinden geçiş deryasına daha da fazla gark oluyorsun çünkü.

CIV

«Bu gazel, CI. gazelin aynıdır. Ancak 11. beyti bu gazelde değişik, ondan önceki beyit de CI. gazelde yok. Bu iki beyti yazıyoruz:»

Ey kokusu yolumda tüten, ey âhı bana yoldaş olan; o padişahlar padişahı sevgilimin aşkıyla renk de hayran oldu bana, koku da.

Canım zerre gibi havaya ağdı, çünkü her çeşit ağırlıktan ayrıldı; böyleyken ey dört direğimin aslı, temeli, niçin sensiz olsun, senden ayrı bulunsun, niçin?

CV

Sevgilim dün bahçede hem geziyordu, hem de ey yeşillik diyordu, cevrini çeken yüzlercesi var amma bak da gör, bir tane benim gibisi var mı?

Neden dedim bu olayı bana sormuyorsun? Dediki: Benim sorularım kulağa sığmaz, ağza gelmez.

Sormayı bırak amma dedim, bâri gizlice anlatmayı bırakma; gönlün gizlice anlatışlarından, imâlarından, işaretlerinden can da yanar dedi, beden de.

Seferle nasılsın, yolculukla ne âlemdesin dedim. Ay gibi dedi, parlak, güzel, hoş bakışlı, kendi çevremde oynıya oynıya gidiyorum.

* Kendi çevresinde dönüp dolaşmak hatadır ,ancak mile yaraşır bu, çünkü o, vatanında seferdedir, dururken yürümektedir.

O padşahlar padişahından kervanbaşı da sarhoş olmuştur, develer de. Ey kervanbaşı, sevgilimin diyarından başka bir yerde konaklama.

1330. * Ey işretimiz, nazımız bizim. Ey aslımız, başlangıcımız bizim Artık Hasan'ın canı, yahut Abu-l Hasan nerden bilecek sırrımızı bizim?

* Ey canımda aşkı, hamel burcundaki güneşe benziyen, ey gözümde boyu-posu, yüzü-gözü, Yemen'deki akıyka dönen.

Önce gelip geçenler de, sonra gelenlerle gelecekler de kıyamette bir araya toplansalar o topluluğun içinde gene de senden daha güzeli bulunmaz.

Mecnun, senin yüzünü görse Leylâ'yı unutur, Leylâ görse mecnun gibi dertlere düşer, belâlara uğrar.

Seni arama yüzünden gülün ayağında çok tikenler var. Ayrılığınla yasemin, vay benim yasım, vay deyip duruyor.

Yüzünün güneşi rızkımızı vermiyorsa iki dünyadaki bütün zerreler tamaa kapılırlar da ağızlarını açarlar mıydı hiç?

Hayvan kurban edilince canı bedeninden gider, parça-parça eti bu yandan dirilir gene.

Ateş, o parçalara ebedî yaşayışları anlatır, ey yok olan candan kurtulan, zarar görmiyecek cana ulaş der.

* O parçalar da «keşke kavmim bilseydi, anlasaydı» diye nâra atar; nâraları bu yana gelse, duyulsa ne kibir kalır, ne küfür.

* Ne bir gönülde korku kalır, ne bir gülün ayağında tiken. Sen de lebbeyk lebbeyk, evet diyerek yurda varıncayadek yürü.

1340. Bu sözün iştiyak perdesi ardında söylenecek sonu var amma bir sâki belirir de bizi kendimizden geçirirse söyleriz.

CVI

Sevgilim ,dün bahçede hem geziyordu, hem de ey yeşillik diyordu, cevrini çeken yüzlerce kişi var, amma bir bak da gör, var mı bir tane daha benim gibisi?

Dudağımın kadrini bilmedin, benimle kavgalara giriştin, işte bak, öylesine yaktın erittin beni ki zemanede herkes hayran bana.

Ey fitneler koparan, halkın üstüne ateşler döken, her gönlü, gökten uzattığı gizli bir iple asakoyan.

Tertemiz, dupduru denizinde bütün dünya çer-çöp; erkeğin de, kadının da canı, gönlü, senin denizinde oynayıp duruyor.

Gökkubbeden dışarı nice mumlar, kandiller yaktın; can şehrinden de, beden şehrinden de dışarı nice şekiller yaptın.

Ey yüzünün hayali olmayınca bütün gerçeklerin hayal kesildiği güzel; sen olmazsan bedenimdeki can, kefene sarılmış ölüye döner.

Ey gözüm, onun parıl-parıl parlayan nuru olmadıkça bir şeyler görme. Ey canım, onun cana canlar katan canı olmadıkça yürü git, can çekişip durma.

Dedim ki: Ne diye olayı bize soruyorsun? Bizim sorularımız dedi, kulağa da sığmaz, ağza da gelmez.

Ey sevgilinin gölgesini sevgili sanan, ey yıllardır bedenini gömlekten fark etmiyen.

1350. Hadde, sayıya sığan canın, o hadsiz sayısız canla birleştimi canın bedenine sığmaz, mumun leğenle örtülemez.

CVII

Her yana bir hoşça kaçmadasın, fakat hayır, kaçma bizim halkamızdan, etme bu işi. Ey ay, ülker yıldızının topluluğunu bozuyorsun, hayır, eyleme bu işi.

* Sen nurlarla, ateşlerle dopdolu nev-rûzsun, bizse ardında geceyiz âdeta; nerde konaklıyorsan oraya geliyoruz; hayır, etme bunu.

* Ey hamel burcundaki güneş, bağ, bahçe senin lûtfunla, ikramınla elbiseler giyindi; halbuki sensiz kışın yaralariyle işten, güçten kalmıştı, hayır, eyleme bu işi.

Ey güneşi, bize dadı kesilen, peşindeyiz gölge gibi; a dadı, lûtfun olmadıkça yapayalnız kalıyoruz, etme, reva görme bunu.

CVIII

* Aşkın, sonradan geldi amma öncekilerden üstün, o sevdalardan fazla; Tanrı, fermanını, «Sonra gelenler ileri geçtiler» diye yazdı.

* Tuğrası, «Gerçekten de biz açtık »âyetiyle bezendi, altın yazıyle yazıldı; şekilleri, mavi renkli can denizinden başgösterdi.

* Âdem bir kere daha geldi de din tahtına geçti, kuruldu. «Saf saf dizildik» âyetiyle bildirilenlerin başları, şükür secdesine indi.

* Dünyada âşıkların saflarına karşı Rüstem de kim oluyor? Âşıklar her gün kan denizinde karayağız atlarını sürüp koşturuyorlar.

* O debdebenin, o ululuğun yüzünden her yanda yüzlerce kesik baş, kan deryasında şeker gibi oynaya-güle, «Gerçekten de biz dönüp ona varacağız» diyerek yüzmede.

1360. Âşıkın gölgesi taştan yaratılmış bir dağa düşse o bile yerinden sıçrar, dokuz kat gök, yüz kere, gerçektir, inandık demeye koyulur; inanmıyorsan bir dene de bak.

Işıdı da ışığı dağa vurdu; dağdaki gürültüyü dinle; zaten yoksul dağ. Mûsa'nın bile zebun olduğu bir makamda kim oluyormuş?

Mûsa'nın önünde gök bile bayağı bir merdiven; gök nerde, ip nerde? Can nerde, aşağılık dünya nerde?

Güneşsin, altın bir tabaksın, tencereni Tanrı kaynatmış, aşını Tanrı pişirmiş; evvelce istenen bir kişiydin, şimdi isteyen kişi oldun sen.

O, bıldır dikilmişti, bu yıl yapraklandı, yerden baş verdi, boy attı, kendine afsun okuyor.

Can, sunduğu kadehle sarhoş oldu; hey gidi hey, ne de güzel kadeh, ne de hoş tas; öylesine bir tas ki gök kubbe bile ona secde etmek için başaşağı gelmiş.

* Ey Tebrizli Şems, ey firdevs bahçesiyle İrmebağının bile hased ettiği güzel, lûtfunla, kereminle çengimi çalmıya başladın da aşk âleminde bir Erganon kesildim ben.

CIX

Bir hırsız gördüm, halkın malını matamı çalmadaydı; fakat bizim hırsızımız, nasıl oluyor da hırsızı da çalıyor, aşırıyor?

Hırsız, hırsızlıkta aşırı giderse padişahtan yardım isterler; fakat padişah hırsızlığa kalkışırsa kimden aman isterler artık?

* Aşktır bütün hırsızların gönüllerini çalan padişah; böylece de Tanrı bütün serkeşleri, saçlarından tutup çekerek o serkeşin huzuruna götürür.

1370. * Aşktır şahnelerin gönüllerini çalan padişah; o hırsızın tapısında seyret de bak, nice şahneler var.

Dün gece, ey uyuyanlar, hırsız geldi diye bağırdım, tez elden hemen ağzımdan dilimi çaldı o.

Elini bağlıyayım dedim, ellerimi bağladı benim; zindana götüreyim dedim, halbuki dünyaya bile sığmıyor o.

Hırsızlığındaki taddan tuzdan dolayı her bekçi hırsız oldu; hilesinden, düzeninden her zekî kişi, ortadan silindi, görünmez oldu.

Bir bölük halk gördüm, gece yarısı nerde o hırsız diye toplanmış; o da nerde o hırsız diye sormada, onların içinde, fakat, ortada yok.

Ey her sözün aslı, temeli, ey düşman gibi görünen, ey dost yüzü takınan, ey hem ebedî hayat olan, hem ansızın gelip çatan belâ kesilen.

Ey gönlün kanı içinde yürüyüp giden, gönül helâl olsun sana; vur, yarala beni, vazgeçme yaralamaktan, gerçekten de aman istemiyorum senden.

Yayını bir hoşça geren, at bana o güzelim oku, feda olayım okuna, a dilber, kul köle olayım yayına.

Damarlarımda açtığın yara, candır bana, cânıma can katar benim; böyle olduğu halde ney'e dönmüş vücudu kılıç vurup kesmen yazıktır ey dünya padişahı.

* Nerde İsmâil'in boğazı ki hançerine şükretsin, nerde Circîs ki senin açtığın yaralarla her ân can versin.

1380. Padişahımız Tebrizli Şems belki seferden geri gelir; zaten onun gibi er, bütün insanlar arasında birkaç taneydi, o da gitti, zümrüdüanka gibi büsbütün kayboldu, izinin tozu bile belirmiyor.

CX

İşte bu, kâfirlerin anlayışı, şu, sabredenlerin elde ettikleri mükâfat; işte bu da toz toprak içinde yatanların dirilip hayat buluşları; ne de güzel ümit, ne de güzel yardımcı.

* Yüzlerce güneş senin yüzünü, güzelliğini görmüştür de utanmıştır. Güneş, salkım devşirmede (sünbüle burcuna girmede), sense işe güce koyulmuşsun; gönle gelince: Apaçık görün de anlayın diye göğüste nâralar atıyor.

Her gıdada, gökteki yüce meleklerden, ey uyulan tertemiz rûh, ey âlemlere rahmet diye bir ses var.

Hapiste kalmış gerçeklerden bir kapı açılmada, şekayık bahçelerine bir tazelik, bir parlaklık gelmede, kıyamet gününden önce ince, bilinmesi güç şeylere ait bir haber zuhur etmede.

Ey gönül, gözle bir tuzak kur, gözün yoksa ödünç bir göz al; ey can, herkesi çağır, her çareye başvur da sıçra, kurtul şu sudan, topraktan.

Ey can, sen tenbel misin ki? Sen büyük savaşlar arslanısın, safları bozup o sağlam kaleyi alman gerek.

Tez ol ey sevilen, ey seven, duamızı sen duy, dileğimizi sen ver sesini duy; sevgili gizlendiyse, görünmüyorsa iyice bak da gör, can ona gidiyor işte.

* Hünerlere sahip can, kan denizine garkolunca kimlerle oturmadayım, kimlerle düşüp kalkmadayım, «Keşke kavmim bilseydi» diyor.

Diyor ki: Selim, denize gidiyorum; ruhum, göğe ağıyorum; lâ'lim, incilere ulaşıyorum, ya tac olurum artık, ya yüzük taşı.

1390. * Bu aklı, bu anlayışı bulan kişi o sayıya sığmaz şekerden tadar da Mûsa gibi kayadan arı duru su fışkırtır.

Mademki sarhoş oldum, sıçrayayım, gönül atına eğer vurayım; çünkü padişaha, o bütün aylardan üstün aya iştiyakım var.

Bırak babacığım şu sözü; söylemek, görüşe perdedir; şarap içeceksen o şarabı iç, bir şarap seçeceksen o şarabı seç.

Bekliyerek, gözetliyerek susmak daha iyi, çünkü sözde boyuna ıztırap var; yardım edecek geldi, yardım edecek geldi, Müslümanlar yardım isteyin.

* Müstef'ilün müstef'ilün, ey ulu, ey sarhoş olarak oturup kalktığımız zaman da, kalkıp yürüdüğümüz zaman da bize, bizden, yüreğimizin damarından daha yakın olan.

CXI

Hadi, tef çal; hadi, tef çal; devlete erişeceksin çünkü. Ey erkeğin de, kadının da dert yoldaşı, ercesine davran, gam yeme.

Kuvvet ver, kuvvet al ey alış-verişle uğraşan er, boş verme, boş verme, mutlak kâra doğru adım at.

Şerefim azalır diyorsan korkma, o sana yüzlerce şeref verir, canın dirilir de mezara girme aybından da kurtulur, mezarcıya muhtac olma aybından da.

Bugün sarhoş geldin, ârı, hayâyı birbirine vurdun; hadi, ey can mumu, parla, aydınlat her yanı, hadi, leğen altına giriş aybından da kurtuldun artık.

Şu hırkayı yaktım, halkın kabul edişinden, reddedişinden geçtim; haber ver: İsterse Abu-l Alâ soğuk davransın, hoşlanmasın benden, isterse şu Abu-l-Hasan kızadursun bana.

1400. * Kişizadeysen ne diye menfaat peşine düşmüşsün, menfaat peşine düşmek rezalettir, adamı rüsvây eder, hele Huten güzelinden bir şey umarsa insan...

Sevgilime yüzlerce can feda olsun, feda olsun o tacıma, sarığıma benim; onunla külhana girsem cennet bile kıskanır o külhanı.

O külhan gülbahçesi kesilir, külü, tozu süsen olur, sevgilimin huyuna döner, öylesine bir hal alır ki söylememe imkân yok, vasfa sığmıyor ki.

Sevgilimin buyruğuna uyayım da susayım; ağzımı yumayım; o ipin havasiyle ip gibi oynayıp durayım.

«Tercî'-i bend»

CXII

* Hiç de bilmezdim, hiç de aklıma gelmezdi ki ay, bir şekle bürünsün de yeryüzüne gelsin; güzelliği, bütün Çin güzellerini ateşlere yaksın.

Akıllara gelir mi ki o erkek arslan, ormanlıklardan koşup gelsin de bütün âşıkları, şu çeşit kanlara garketsin.

Gönle, a gönül dedim, bir kere daha ciğerinin kanlarına bulandın; sus dedi, sus, bir kerecik gel de gör onun yüzünü.

Yüzünden mi bahsedeyim, huyundan mı? Alnına dökülen kâküllerini mi öveyim, saçlarını mı? sarhoş gözlerinden mi dem vurayım, yanağını mı, alnını mı söyliyeyim yoksa?

Hasılı tutkunum ona, o şarabın sarhoşuyum, onunla yıkılmışım yerlere; gece, seher çağınadek yârabbi diyorum, yardımıma koşun ey Müslümanlar diye feryad ediyorum.

Nerde kâğıt? O güzelin yüzü gibi parlak, güneşe benzer bir resim yapayım da şu suyun, toprağın hânümânını ateşe vereyim, yansın soyu-sopu.

1410. Ayrılığiyle yeryüzü, göğe yüz tutmuş, fakat gök de feryad etmede senin yüz mislinim ben diyor.

Her ikisine de gizli bir yurttan, ey âşıklar, ey talihsizler, işte buracıkta, kutluluk pusuda diye cevap geliyor.

Devlet darmadağın olmuş âşıkın yoluna çıkmış, eline, tam görüşten bir meşale almış da kılavuzluğa gelmiş.

Bu güvenilir yalımlarla her iyinin, her kötünün gönlündeki sır, sütteki kıl gibi ortaya çıkmış, tıpkı kıyamet günü bugün.

Bizim ırmağımıza gönül veren ciğer, susuz kalır mı hiç? Emîn olan haznedara haznenin kapısı kapanır mı hiç?

Ey bahçe, dayandın, sabrettin de bulutlar geldi üstüne; ey gerçek sabırlılar, sabır darlığın, sıkıntının anahtarıdır.

Bu ay, dünyanın güneşi mi, gökten mi geldi bu ay? Sevdası can gibi; feryat gibi gizliyeyim onu [*].

Gizliyeyim de can, yapa-yalnız tatsın onu .Tercî' kulağından tutsun da perdelerden dışarı çeksin onu.

*

* Mustafâ, Tanrı'ya, niçin müstağnîsin bizden; söyle artık, halktaki bunca şeyler, bunca haller nedir, hikmeti neydi bu yaratışın demişti.

Tanrı demişti ki: Ey cihanın canı, ben gizli bir defineydim, o ihsan, o vergi definesinin meydana çıkmasını istedim.

1420. Bir ayna yarattım ki arkası yer, yüzü gök. Riyâdan, gösterişten sıyrılırsa arkası, yüzünden daha da iyi, daha da güzel bir hale gelir.

Üzüm, şarab olmak isterse bir zaman küpte kalıp kaynaması, köpürmesi gerek. Yüz olmak istiyen arkanın da ezilip düzelmesi gerek.

Toprakla eş olan su, beğenilir bir ayna olur mu hiç? Fakat topraktan ayrıldı mı berrak bir ayna kesilir.

Bedenden uçan cana da padişahım, gel der, kötü dosttan ayrıldın, benim dostumsun şimdi sen.

*· Bu meşhurdur, bakır, kimyagerin muamelesiyle altın olur; bu bulunmaz kimya bakırı altın eder.

Bu güneş, Tanrı vergisiyle zengindir, ne tac ister, ne elbise; yüzlerce kele külâh olur o, her çıplağa elbise.

* İsâ, gönül alçaklığı göstermek için eşeğe bindi, yoksa seher yeli, hiç eşeğe biner mi?

Ey ruh, araştırmada ırmak gibi başını ayak yap. Ey akıl, bu ebedîlik için ebedî ol diye nâra urman yerindedir, değer.

* Tanrı'yı o kadar an ki kendini unutsun, dua ederken dua sözünün dal'ı gibi iki büklük olasın.

Bilirsin ki istek pazarı hilelerle, düzenlerle dopdoludur; ey ulu er, aklını başına al da sersemleşme, yaramaz işlere düşme.

1430. Cana ulaşmak, gülen devlete kavuşmak istiyorsan, lûtuf da görsen gül gibi güledur, kahır da görsen.

Bu hazır yemek coştu, çoğaldıkça çoğaldı, hoş oldu amma üçüncü tercî' geliyor ey her cesedi canladıran tertemiz can.

*

---

[*] Bu beyit bir kere daha yazılmış.

Sâkim burda olsaydı onun sunduğu şarabı içerdim, büyücü şuh gözlerinden öğrenirdim de yüzlerce bozulmıyacak büyüler yapardım.

Korkak gönlüm, bir hoşça yiğitleşseydi de onun arslanlar avlıyan avcısı kesilseydi şu anda erkek arslanları tutar, eğer altına sokardım.

* O sümbüle benziyen kaşlar, o harmanı güzel mi güzel ay sayesinde şu beden öküzünden kurtulurdum, gökyüzüne ağardım.

Padişahımın meclisinden sarhoş bir halde çıkardım da her şehre buyruğumu yürütürdüm, her derde derman olurdum.

Ne biçerdim, ne ekerdim, mutlak bir hayal kesilirdim; ne yaş olurdum, ne kuru, ne sıcak olurdum, ne soğuk.

Ne ekmek havasına düşerdim, ne can belâsına; ne top gibi yeryüzünde yuvarlanırdım, ne toz gibi havaya uçardım.

Ne başı dönmüş selviye dönerdim, ne oynayıp duran sümbüle; ne lâ'l elbiseli lâle kesilirdim ne sapsarı safran.

Ne de gizli gönül derdinden gonca gibi ağzımı yumardım; bu cihandan da, o cihandan da geçerdim de Tanrı nûruyla beslenirdim, gelişirdim.

1440. Din padişahı her an, evet diyor, bunca hallere girdin, bu hallerin yüzlerce misli çeşit çeşit hallere düştün, çeşit çeşit göründün, çünkü ben senin kaydındaydım, yol açın diyor, seni bu hallere sokup yolluyordum.

Yeşilliğe yağan rahmetler gibi yeryüzüne ben yardım etmedeyim, her tek kişinin çiftiyim, her çiftten de münezzehim, tekim.

* Süleyman'dan saltanat alınınca balık satmıya başladı, rahatça otursaydı karıncayı bile incitmezdim ben.

Kışsız yaz olsaydı gülün ayağına hiçbir tiken batmazdı; mahmurluğu olmıyan şarap bulunsaydı üzümü sıkmazdım ki zaten.

Şu büyücü kârının düğümlediği düğüm can ayağımdan çözülseydi her yol kesenin körlüğüne rağmen yüzlerce Rüstem olurdum, yüzlerce babayiğit er.

Gözlerimiz seninle aydın, ömrün ebedî olsun ey güzel, ey neşemiz, ey cömert yiğit, ey bizimle uzlaşan dilber, benim gibi yüzlerce kişinin canı feda olsun sana.

— V —

CXIII

A âşıklar, a âşıklar, onun yüzünü görenin aklı gider, deli divane kesilir. Huyu değişir, darma-dağan olur.

Sevgiliyi aramıya koyulur, dükkânı yıkılır; deredeki su gibi yüzüstü sürünerek koşar, başını ayak yapar.

Aşk âleminde Mecnun oldu mu felek gibi dönmiye başlar; fakat böyle böyle bir hastalığa tutulan da sonucu onun ilâcını elde eder, derman bulur.

Tanrı'ya toprak olana melekler secde eder. Ona kara bir kul kesilene güzelim gökyüzü köle olur, kul kesilir.

1450. Sevdası, dertli gönlü avucuna alır da koklar durur. Eline aldığı, kokladığı gönül, nasıl olur da hoş bir hale gelmez?

O, nice gönülleri yaraladı, nice uykuları kaçırdı. Onun sihirbaz nerkis gözleri, sihirbazların bile ellerini bağladı.

Bütün padişahlar, onun yoksulu. Bütün güzeller, onun ihsanını toplamada. Arslanlar bile onun mahallesindeki köpeklere karşı kuyruklarını kısmışlar, teslim olmuşlar.

Gökyüzüne bir bak, melekler kalesini bir seyret. Onun burcunda, onun kale bedeninde nice ışıklar var, nice meşaleler var.

* O davulsuz, dümbeleksiz padişahın kalesinin dizdarı Aklı Küll. Kalede, kime yüzünü gösterirse onu yetiştirir, geliştirir.

Ey ay, onun yüzünü mü gördün, güzelliği ondan mı aldın? Ey gece, zülfünü mü gördün onun? Hayır, hayır, hayır. Olsa olsa, saçlarının bir telini gördün ancak.

Bu gece, karalar giyinmiş, yaslı olacak her halde; kocası ölmüş dul kadın gibi siyah elbiselere bürünmüş.

Fakat inanma, gece yalancılık ediyor, gizlice onunla işrette. Gözsüz amma gözlerini görüyor da kaşını çattırıyor onun.

Ey gece, bu feryadıma, bu figanıma yardım istemem senden, sen e kader çevgeninin önünde, onun topu gibi yuvarlanıp durmadasın.

Bu çevgene top olan kutluluk topunu elde eder; gönül gibi onun əvgeninin önünde top gibi başsız, ayaksız koşar durur.

1460. Ey lâle gibi kızıl yüzünden safran gibi sararmış yüzümüz; y derdiyle, saçlarındaki tarak gibi gamlara batmış gönül.

Sen aşka dayan, çünkü aşk baştanbaşa yüzdür, gözdür, bu yana önmüştür, seni gözlemededir; zaten aşkın civarında yüzden, görüşən başka bir şey yoktur.

Şekli yoktur, fakat işi gücü şekil yapmaktır. Ey gönül, sen bir ırlü şekilden, sûretten geçemiyorsun, çünkü onun cinsinden değilsin.

Temiz bir gönle sahip olan herkes, gönül sesiyle topraktan meyana gelen bedenin sesini farkeder; bu ses, onun ceylân şekline girıiş arslanının kükreyişidir.

Tek Tanrı'nın eliyle dokunan, gene de bir dokumacının elinden, ir dokumacının mekiğinden meydana çıkar.

Ey canlar, mekiği olan güzel, ey yüzü, bize kıble kesilen, bu yeri öşeyip bezeyen, var edip meydana getiren göktür, şu toprak yeryüzü e onun karısıdır.

Gönlüm, onu kıskanarak yanıp yakılıyor; iki gözüm ona kırba esildi; fakat o, nerden ıslanacak? Deniz bile ancak topuğuna çıkıyor.

Bu aşk, bana konuk oldu, canımı vurdu, yaraladı; yüzlerce lûtufır, ihsandır bu. Yüzlerce aferin eline, koluna.

Elimden, ayağımdan geçtim, araştırmayı bıraktım ey araştırmayla bizim araştırmamızı silip süpüren, yok eden dost.

Niceye dek hay gönül deyip duracağım? Vazgeç şu gönül sevasından da sus artık. Gönül, onun «Hû» sesini duyunca benim hay - uyumun değeri, faydası kalmaz zaten.

CXIV

1470. Sabahları güneş doğmadan sırça gökkubbede gün ışığı parıl-parıl parlar; akşamlayın batı kızıllığının kanla dolu kadehi, senin kan yalaşan temreninden meydana gelir.

Yarlarda yarlardan, sellerde sellerden, oynaya-yuvarlana, çağlaya-atıla akan sular, sonucu, senin denizinin kıyısına varır da o denize karışır gider.

O kadar yüceliğiyle, o kadar azmiyle ay bile senin yüce, usûl boyunu görmek için yüzünü yukarıya tuttu, başını kaldırdı da külâhı yere düştü.

Her seher çağı bülbüller, senin yemyeşil bahçende, sana ulaşanların havalarından nağmeler düzer, âşıklar gibi feryada koyulur.

* Ey güzel, canlar dîdarını arar, gönüllerin hepsi de sevgiliyi; ey alabildiğine geniş bahçesinde dört ırmağın da coşup aktığı dilber.

Biri, akıp duran su ırmağı, biri bal ırmağı, öbürü, seyret de bak, taptaze süt ırmağı, öbürüyse senin kızıl şarap ırmağın.

Ne vakit mühlet vereceksin, ne vakit testi üstüne testi sunarak şaraba kandıracaksın beni? Nerde o fikir ki şarap kadehinin yaptığı işleri anlatayım.

Zaten ben kim oluyorum ki? Gök bile bu büyük sağrağın dönüşüyle mest; bir an bile aşkından aman bulamıyor, bir an bile senden şarap içmekten geri kalmıyor.

Ey gümüş kemerli ay, eskidenberi aşkla bilişliğin vardır senin; ey gökyüzü, âşıklık, yüzünden de bellidir senin.

Gönle eş olan âşk, gönlün söz söyleyişinden pek bezdi; sus ey gönül, ne vaktedek sürecek şu çalışıp savaşman, arayıp taraman?

1480. Gönül dedi ki: Ben onun neyiyim, onun nefesleriyle feryad etmedeyim. Bu sözü duyunca ağla öyleyse dedim, feryad et şimdi, ey canım, sevdasına kul olasıca.

Gerçekten de kapınızı açtık, ayırmayın dostlarınızı; hamdolsun seni baştanbaşa kaplayıp kucaklıyan aşka.

CXV

Hasedinden Îsâ'yı kıskanan, onun yüzünden perişan bir hale gelen nâdanın canı çıksın, yüz köpek sakalına pislesin [*].

* Eşek nasıl olur da ceylânı avlıyabilir, eşek nasıl olur da nâfe kokusunu verebilir; kim koklar eşeğin sidiğini, yahut koklamak için kim arar, kim sorar?

Akar suya kancık eşek işerse suya bir ziyan gelmez amma gene de susuz kalıp içmemek gerek o suyu.

* Ey nazı, işvesi ahlâksızlara, yüz tırmalayışı kahpelere benziyen, o düzenden, o hiyleden eşek bile eşekliğiyle utanır, Tanrı'dan «Onlar hayvanlardan da daha sapık» âyetini duy.

Susayım da Tanrı, ebediyyen yüzünü kara etsin onun, ben sâkiye el atayım, zaten onun edasından, lâtifelerinden sarhoşum.

---

[*] Beyti tam çevirmedik, aslı şudur, farsça bilenler anlarlar:
Îy kûn-ı har kez hâsidî Îsî buved teşvîş-i û
Sed kîr-i har der kûn-ı û sed tîz-i sek der rîş-i û

CXVI

Ey aşk, sen mi daha düzgün, daha usûl boylusun, yoksa bahçen mi, bahçendeki elmalıkta yetişen elma ağaçları mı daha düzgün, daha usûl boylu? Ey yeniay, bir çarkur, dön ey iştiyak çekenlerine canlar bağışlıyan.

Senden gelen acı tatlılaşır, küfür, sapıklık, din kesilir, çer-çöpün ağustos gülü olur; canına yüzlerce can feda olsun senin.

Ey halkın başını döndüren, göklere merdiven dayarsın, insana kanatlar verirsin, başlara yüzlerce kavga salarsın.

1490. Ne şirin huylusun ey aşk, ne güzel yüzlüsün ey aşk, ne de işret seversin ey aşk, ey eşine, dostuna neşeler veren.

Ey güzel, şakayıktaki renk, senin rengin; bütün gerçekler, sana karşı şaşırmış, bönleşmiş, her zerre, lûtfunu, ihsanını umarak sana yönelmiş.

Sen olmadıkça bütün pazarlar bozuk-düzen, kârdan kalmış; bağ da senin yağmurunu ister, bahçe de ,üzüm de, çiçekler de.

Ağaç senden öğrenir oynamayı, terütâze yaprak, seninle ayak vurur yere, senin âbıhâyat kaynağından içerler de yapraklar da sarhoşluğa koyulurlar, meyvalar da.

Bahçe, senden armağan olarak güzü olmıyan bir bahar istiyorsa senin güller saçan rüzgârınla yapraklarını döküp saçmak için istiyor.

Işığı zühal yıldızına vuran, onu bile parlatan yıldızın, gökyüzündeki duran, dolaşan bütün yıldızları görür de onların sönüklüğünden utanır.

Senin neşe bahçelerinde ne de hoş dâvetçilerin var, sana konak olan can, ekmek yerine neşe yer.

Sınadım bir zaman ben, sensiz bir lezzet bulamıyorum, sonu gelmez tuzun olmadıkça ömrün nerden tadı tuzu olacak?

* Sefere gittim, geri geldim. Sona vardım, ordan gene başa dön-

düm, yeni baştan başladım işe; şu can fili, rüyasında senin Hindistan'ını gördü;

senin Hindistan'ın sarhoşlarının meydanı; senin nağmelerinin lezzeti yüzünden kızoğlan-kızlar bile gebe.

1500. Tedbirlere giriştim, fayda etmedi, gönül, zincirlerini kırdı da çeke-sürüye canı, tâ senin otağının önünedek getirdi.

Orda ne bir inatcı görüyorum, ne bir soğuk kişi; orda her an bir hayat var, her an ucuz, bol ihsanlarından bir ihsan.

Dağ, hilmine bakmış da utanmış, o hilimden dolayı gönül de küstahlaşmış, deli gibi, küstahcasına sayvanına sıçramak istiyor.

Sen demirde, dağda, taşta nice kapılar açtın, gönül de karıncaya döndü, senin tasında, kadehinde bir yarık arıyor.

Kıyametedek yüzünü vasfetsem, boyuna söylesem, sayıp döksem gene de anlatamam, âcizim; senin uçsuz bucaksız denizin bir çanak su almakla biter, tükenir mi?

CXVII

Uyan, uyan; hadi, gece geçti, uyan bez, bez, bez kendinden bile.

* Mısırımızda bir ahmak, işte şimdicek Yusuf'u satıyordu, bana inanmıyorsan pazar şuracıkta, git de gör.

Neliksiz niteliksiz Tanrı, seni keyfiyetsiz bir hale getirir, yüzünü gül gibi kızartır, tabanına batan tikeni çıkarır, ondan sonra yürü gül bahçesine.

Her hileyi, her düzeni işitme, ne diye kanı kanla yıkarsın? Kadeh gibi baş aşağı gel de ondan sonra tortulu şarap iç.

Çevgenine karşı topa benze, topa; akbabasına meze olmak için leş bile ol, leş bile.

1510. Gökten ses geldi, âşıkların hekimi geldi diyor; senin yanına da gelmesini istiyorsan hasta ol, hasta.

* Bu gönlü bir mağara say, o sevgilinin halvet yurdu bil; mağara dostuysan hadi, gel, mağaraya gir, mağaraya gir.

İyi, sâf, bön bir adamsın sen, altınını hırsızlara kaptırmışsın; hırsızı bilmek, paranı elde etmek istiyorsan yankesici ol, yankesici.

Sus, onun denizinde denizi, inciyi az vasfet; dalgıçlık etmek istiyorsan soluğunu tut, soluğunu tut.

CXVIII

(divane ol divane)

Bırak ey âşık hileyi, düzeni ~~virane ol virane,~~ ateşin tâ ortasına atıl, âdeta gönlüne gir de pervane ol, pervane.

Hem kendine yabancı kesil, hem evini yık da ondan sonra gel, âşıklarla aynı evde otur, aynı evde onlarla düş kalk.

Yürü, gönlünü siniler gibi yedi kere yıka kinden de sonra gel, aşk şarabına kadeh kesil, kadeh.

Sevgiliye lâyık olman için tamamiyle can kesilmelisin; sarhoşların yanına gidiyorsan sarhoş ol, sarhoş.

* Sen kadir gecesisin, burda kadir gecesi ol, kadir gecesi gibi ruhlara köşk ol, konak kesil.

Düşüncen nereye gidiyorsa seni de peşinden sürükler, oraya çeker; düşünceden geç de kaza ve kader gibi en ilerde yürü, en öne geç.

1520. Hevâ ve hevese meyletmek bir kilittir ki gönüllerimiz onunla kilitlenir; sen anahtar ol, anahtarın dişi kesil; anahtarın dişi.

* Mustafâ, Hannâne direğini okşadı, bir ağaçtan da aşağı değilsin ya, Hannâne direği ol, Hannâne direği.

* Süleyman, kuşdilini duy, öğren diyor sana, halbuki sen bir tuzaksın ki kuş senden kaçıyor, tuzak olma, yuva ol, yuva.

Güzel, sana yüz gösterirse ayna gibi dol onunla; güzel, sana karşı saçlarını çözer açarsa, yürü, tarak kesil, tarak.

* Ne vaktedek ruh gibi çift ayakla, beydak gibi tek ayakla koşacaksın, ferzin gibi eğri büğrü gideceksin, aklını başına al, akıllan.

Armağanlara, mallara sahib oldun da şükrane olarak aşkı verdin; malı bırak, mal şöyle dursun sen aşka şükrane olarak kendini ver, kendini.

Bir müddet ateş oldun, yel oldun, su kesildin, toprak oldun; bir müddet de hayvan oldun, hayvanlık âleminde yeldin yorttun; mademki bir müddet de can haline geldin ,bâri sevgiliye lâyık bir can ol, sevgiliye lâyık bir can.

Ey söz söyleme kabiliyeti, niceye bir dama çıkacak, kapıya geleceksin? Eve uç artık, dille söylemeyi bırak, vazgeç sözden, vazgeç de sus.

CXIX

Sâkî, şarabın azaldıysa sağrağımızı rehin al; şarap senin lûtfundan senin verğinden geldikten sonra canı bile rehin versen değer.

* Nice iğdiş, nice ağa, Tanrı şarabının verdiği sarhoşlukla şehrimizde dükkânını, varını yoğunu rehin etmiştir.

1530. Marifet atına binmiş, İbrahim Edhem'e bak, o padişah bile tahtını, tacını feda etmiş gitmiştir.

O eşi bulunmıyan tek güzel o şaraptan bir yudumcuk putun mayasına damlatır da kâfir, o kara taşın sevdasiyle imanını rehin eder.

Ben o meyhanenin sarhoşuyum; kuşlar gibi hiçbir tuzağa kanadımı rehin etmedim, yalnız o tek inci tanesinin tuzağına düşmüşüm, onun tuzağına tutulmuşum.

Malımı rehine koydum diye neden titremedesin, onun için canından bile geç; can rehîn olmuş ne çıkar, keşke yüzlerce canım olsaydı da ona rehin etseydim.

* Abû - Bekr başını, Ömer oğlunu, Osman ciğerini, Abû - Hurayra da tağarcığını rehin etti ona.

Onun padişahlarla bile muamelesi buyken yoksulun, şarap için bütün halkı rehine koymasına ne diye şaşıyorsun?

Sus, bülbüllüğü bırak da gül bahçesine gel, seyret; bülbül, gülüp duran güle kanatlarını da rehin etti, başını da.

CXX

Sırları bilen bir sarhoş gördün mü bil ki onun sarhoşudur o. Gönlü diri biri var gördün mü bil ki o var etmiştir onu.

Neşelerle, çalgıyla, çaganakla dopdolu, geceyle gündüzün farkında olmıyan bir baş gördün mü bil ki o başı o kaşımıştır, o.

Dünyadakiler hep birbirinin zıddıdır, birbirinin kanına susamıştır, hepsi şer peşindedir, savaştadır, fakat ayağımızı bağlıyan heybeti yüzünden bahsetmiye imkân yok ki.

* **1540.** Her an birine şarap sunar da ağaç gibi boy atar o; onun kalkışına ,sıçrayışına şeytan da hayran olur, peri de.

* Arslan gibi birini görmüşsün de bıyığını adamakıllı burmuşsun amma a şişman hantal, bu senin lâyığın, bir de onun lâyığını gör bakalım.

Kalıbının cüzleri, onun lûtfuyla birbirine eklendi de düzüldü koşuldu, hallerini de birbirine ekler, düzer koşar; eklerin birbirine rağbet edişleri, onun rahmetiyledir.

Ne de hoş bir ovadır bu ova ki yer yer orda salına-salına nazlanarak yürüyen, ancak aşktır, o ovanın üstünde Tanrı'dan başka bir şey yoktur, altında yokluktan başka bir şey yok.

Söz oltasını az ör, çünkü av, sana zebun olmuyor ki; az ör de avları tutsun, av da onun oltasına, ağına karşı sarhoştur zaten.

CXXI

Dünyda böylesine ay olamaz, burda topalla ey gönül, inada kalkışma. Beni savaşla korkutup duruyorsun ha, hadi, savaş bakalım, hadi savaş.

Biz o ebedî şaraplarla Tanrı sarhoşuyuz; sense akıllısın, hünerlisin. Yürü, ad-san kaydında kaladur.

* Kâğıttan elbiseler giyinerek din padişahının huzuruna gittik biz; sen sûret âşıkısın, kalem gibi renge kapılıp kal.

Sevgilinin aşkıyla can ver, düğüm aşksız çözülmez. Ey rûh, burda sarhoş ol; ey akıl, topalla burda.

* Rûm, yüzünü görüp sarhoş oldu, Zenci, saçını görüp yıkıldı; artık istersen Rum ülkesine git, istersen Zenciler diyarına.

1550. Onun ayranına düşmüşsün, zaten de onun aşkından doğdun sen. İstersen yüzlerce fersah ileriye koş, bu puttan kurtulmana imkân yok.

Müminsen seni aramadadır, kâfirsen seni çağırmada. Bu yana yürü, doğru bir er kesil, o yana var, kâfir ol, ikisi de bir onca.

Gözün bağında kalmış, kulağın şirin sözlerinde. onun gelirine dal, bal arısına dön, onun hurma fidanına sarıl, salkım-salkım geliş.

Hem gökyüzü, okuna yay kesilmiştir, hem su, onun emrine tâbidir. Doğruysan var, ok ol, eğri-büğrü gidiyorsan yürü, yengeç kesil.

Onun yüce, geniş, hoş bir ülkesi var. Nasıl olursan, ne olursan ol, ona lâzımsın sen. dilersen akıyk ol, lâ'l ol, dilersen kerpiç ol, taş ol; o ülkeye o da lâzım, bu da.

Lâl'sen de gel, taşsan da gel, belâ seline düş, yuvarlan, selle denize koş, o sûh aşka konuk ol.

* Hızır'ın âbıhayâtına benzer bir deniz; ne kadar içersen iç, eksilmez. Denizin suyu eksilirse o zaman gönlün daralsın, canın sıkılsın.

Balıklar gibi denizde git, gel. Kuruluğu hatırlarsan denizden karaya yüz tut.

Gâh dudağını dudağına verir, gâh seni kucağına alır. Öyle yaptı mı yürü, ney ol, böyle yaptı mı var, çenk kesil.

Düşmanı yoksa da her yanda onun bir sarhoşu var; halvet yurdunda sürünüp durma; âşıkların geçit günü geldi, öne düş, öncü ol.

1560. Onun bağından gafil olan, şaraba muhtac olur. Üzümle şarapla dolu bir bağ... Gâh şarab olur, gâh afyon.

* Meryem gibi sus da bir Îsâ nefesli konuşsun. Kim sana iş arasında, var da erkek eşeklerle dos ol dedi [*].

[*] Bu gazelin 10. ve 7. beyitlerini bir semâ' esnasında okuduğunu Eflâki haber veriyor (20. a).

CXXII

Andolsun Tanrı'ya kadehten de usandım şimdi, sağraktan da, susaktan da; nerde deniz gönüllü bir sâki ki testiyi kadeh diye sunsun bana.

Bana, beni alıştırdığını sun, hırsızlamacasına gizleme benden, sendedir o, aranma o yanda, bu yanda.

Her defasında beni aldatırsın, meclise gelsene dersin; ne istiyorsan yanıma gel de kulağıma söyle benim.

İyi ya, bir güzelce yalanına aldanırım, düşünmem, bakmam bile buna, çünkü ben zaten halka gibi kapıdayım, kulağına nasıl dudağımı kor da söz söyliyebilirim sana?

Ben kapıdayım, sen ulaşmışsın, canım köpüktür; sense deniz gönüllüsün; Allah için olsun, tembelliği bırak da düşmanımın kanını dökercesine dök şarabı.

Akıl bana yâr oldukça sözlerimin aslı yok; her an olmıyacak bir hayal gelir, tapısında yere baş kor.

* Yârabbi, şarabınla benzi gül gibi kızaranın gününe gün katılır gerçekten de; çünkü o Hızır olmuştur, Hızır gibi her an âbıhayâtla abdest almadadır.

Gökten ses geldi; meclisinize feda olalım, dostlar ne mutlu size, ne mutlu, hoş olun bu ihsanlarla, içmiye bakın denmede.

1570. Şu gönüller açan şaraptan içen topluluk, ferahlara garkoldu; o yanda kadeh, bu yanda kadeh, sonucu, içleri çarşıya, pazara döndü.

Kimsenin kendinden haberi kalmadı, ört kapıyı, aç kemeri; ey oğul, biz elden çıktık artık, elini bizden yu.

Ben senin şûh gözlerinle sarhoşum, alnına dökülen salkım-salkım saçlarla sarhoş; gül renkli şarabının sayesinde renkten de kurtulmuşuz, kokudan da.

Sus, çünkü kendinden geçerek hay-huya kalkışırsan bil ki Tanrı lûtfuyla buraya ne hay sığıyor artık, ne huy sığıyor.

Dün gece apaydın sabaha kadar kendimden geçmiştim, aklım başımda yoktu; bir an olsun baş nerdeydi, son nerde?

Ey Tebrizli Şems, ey canın, gönlün kendisine kul kesildiği er, gerçi adımı ırmak üstüne yazdın, belki de unuttun beni, amma gene de gel nolur.

CXXIII

Ey niyetlenenler, yola düşenler, sizi doğru yola sevkedene ulaşın, ona kavuşmak için düşün yola, aşın yolları: Araştırın sizi kutluluğa ulaştıranı, nerderir o ulu, nasıl buluşursunuz onunla?

Aşk, bir ışıktır ki yüceltilmiş, bir sırdır amma ne de güzel içilecek, arınılacak zaten de sevgi ırmağı boyuna akar, kesilmez, mahabbet ateşi boyuna yanar, söndürülmez.

Aşk, elemlerle beraberdir, fakat gene de yücedir; sevgi derdine uğrıyan havalandı, uçtu derlerse sakın inkâr etmeyin, uzak görmeyin bunu, olmaz demeyin.

Ona kul, köle olup sevgiyle hizmet etmek, azatlısı olup başıboş gezmekten hayırlıdır size; aşkıyla ağlıyan gözü hastadır, göz ağrısına uğramıştır sanmayın.

1580. Âşıkların işine akıl ermez, dertlerine devâ olmaz, onlara dert, zaten en zararlı devâdır; aşka düşmiyen, aşk vâdisinde konaklamıyan kişileri doğru yolu bulmuş, muradına ermiş saymayın.

Dostlar, ye'se düşmeyin, zahmetten sonra rahmete kavuşursunuz; ancak sevgiden başka bir elbise giymeyin, sevgiden başka bir libasa bürünmeyin.

Aşk büyülerinin ipi düğümlenmiştir, aşkın elem ve eziyet ateşi yalımlanmıştır; aşk, kaybedilmiş bir nimettir ki bulmıya çalışmıyan mahrum olur gider.

Sevgiliyle buluştuğum gün bağırdım: Aklım da başımdan gitti, suçlardan çekinip kaçınmam da yok oldu; fakat bu, varlık içinde bir varlıktır, fakat bu ebedî bir nimettir.

Aşkı elden kaçırırsanız gaflete düşmeyin, araştırın, bulmıya savaşın onu, aklınızı başınıza alın; ne uyuyun, ne yeyin, ona ulaşmadıkça, onu görmedikçe rahat etmeyin.

— H —

CXXIV

Ey âşıklar, ey âşıklar, deliyim, divâneyim, zincir nerde? Ey can zincirini oynatıp şakırdatan, dünya, senin yüzünden şakırtıyla, gürültüyle doldu.

Bir başka zincir yaptın da boyunuma attın, kervanın yolunu kesmek için gökyüzünden at oynatıp koştun.

Kalk ey can, kalk ey cihan, topıaktan, toprak yurdundan uç, gökyüzündeki şu meşale bizim için dönüp duruyor.

Gönlünde dert olanın yolunu yağmur nerden vurur, çamur nasıl onu yoldan alıkor, o ancak aşkta konaklar, başka konağı yoktur onun.

Ödleğin biri bir gün bağırdı, kötü çoban dedi; o keçi, sürünün içinden bana baktı, acaba ısırır mı beni?

1590. Çoban ödleğe, ısırsa da dedi, hattâ tekmesinin altında öldürse de er kişiye ne gam, korkar mı hiç keçiden? Ödlek, hele doğru dedin dedi.

Akıl nerdeki söz söyliyesin, ayak nerdeki koşup yortasın, karadan kaçıp denize dalasın da depremden emin olasın.

Padişahlar padişahı olasın, saltanatın daimî olsun, zühal yıldızından bile yüce olsun yerin, şu süprüntülükten çıkasın.

* Aklı Küll gibi, işe güce koyulasın, bal ırmağı gibi coşup köpüresin, hamel burcundaki güneşe, sünbüle burcundaki aya dönesin.

Yüzlerce kuzgun, yüzlerce puhu, yüzlerce üveyk, senin için nağmeler düzmüşler; şu oyalanmadan vazgeçseydin gönül sırlarını duyardın.

Gönül sahibiysen aşka düş, gönülsüz bir hale gel, aklın varsa deli ol, çünkü, şu cüz'î akıl, senin aşkının gözüne bir su kabarcığı gibi görünür.

Sonucu gayb sûreti gelip yetişir de seni sûret âleminden çeker,

sıyırır; çünkü onun o birbirine karışmış kıvırcık siyah saçları yüzünden bu mesele sarpasarmıştır, çözülmesi güçtür.

Fakat gene de bu yolda hoşlukla, güzellikle eteğini kaldırman, çekmen gerek; çünkü aşılacak yol, âşıkların kanlarına bulanmıştır.

Yürü ey gönül, yürü kervanla, yapayalnız bu yolu aşmıya kalkışma; çünkü şu gebe kalmış zaman fitneler doğuruyor.

Dediğim gibi gidersen zahmetsiz gidersin, Tanrı'nın amanında olarak yol alırsın, denizde kayık gibi yürürsün, ey gönül, mademki gittin, gidiyorsun, bâri zahmetsiz, şikâyetsiz git.

1600. Gönlünü canından aldın mı savaştan da kurtuldun demektir, barıştan da; dükkâna da ihtiyacın kalmaz, azığa da.

Canın düşünceden kurtulur, tehlike yolları kapanır, dilediğin ulaşır sana, dostlukla uzlaşır seninle.

Gündüz, Rum ülkesine mensup şu kavgacı, gürültücü adamdan kurtuldun, emin oldun ya, geceleyin de her yanı çanla dolu şu Zenciden korkma.

Sus ey şirin yüzlü, yürü, tulumun ağzını bağla ey saka, çünkü dalgalar testiye, kadehe sığmaz.

CXXV

* Ey aşkıyla Cebrâil'in bile gökyüzünde raksa girdiği, ey savdaiyle, havada yıldızların, göğün, âlemin coşup oynadığı güzel,

* şu yedinci kat göğün altında her şey, tâ öküze, balığa kadar bütün varlık sevinç içinde, neşeli; tâ öküz, tâ balık burcunadek yukarda herşey oynamada .

Gönlü kanlarla dolan âşık meyhaneye gitmiş, şaraba bir ateştir almış, küplerin içinde oyuna girmiş.

Gönül görmüş ki yüzsuyu, şerefi, onun aşk mahallesinin topraklarına dökülüp saçılmış; ateşlerle dopdolu, zahmetler içinde oynamıya koyulmuş.

* Can, Eyyup peygamber gibi o lûtfun, o keremin zevkıyla, kurtlarla dolu vücuduyla belâlar içinde oynamıya başlamış.

Hattâ Âdem peygamberin soyundan, bundan sonra geleceklerin canları bile senin yokluk âlemin de raksa girmiş.

1610. Yokluk meyhanesinde ulu, yüce padişahlar padişahları, hem külâhsız, taçsız, başbuğ olmuşlar, hem kaftansız, elbisesiz oyuna girmişler.

Bir bölük halk, azıcık bir şey görmüş, fakat hasede düşmüş, kibrine, namusuna, ârına yedirememiş de kimse görmeden, yalnızca oynamıya koyulmuş.

Kibirliler, nefse uyanlar, nerden padişaha lâyık olacak, bu padişahımızın yüceliği yüzünden yüzlerce yücelik, ululuk oynamıya başlamış.

Bir bölük halkı görürsün, ekmekle çorba için oynuyor; bir bölük halk da var ki aşka düşmüş, onlara aldırış bile etmiyor, oynayıp duruyor.

Ne hoştur o inci ki onun denizine gark olmuştur da sonucu, seçilmiş bir deniz kesilmiş, o seçimde oynamıya koyulmuş.

O nerde, kendi aklıyla taklide düşen, korkusuyla dönüp durarak ümide kapılan, öylece de oynamıya girişen nerde?

Bütün bunlarla beraber gene de o adam, gaflete düşenden, inkâra döşenenden iyidir; hiç olmazsa arada bir ikrar eder, arada bir yoktur sözünden kurtulur da oynamıya girişir.

Bir bölük halk var, o yiğitin sevdasiyle varlıktan da geçmiş, yokluktan da; bir bölük halk da var, kendi sevdasiyle tamamiyle yok olmuşum, yokluğa dalmışım diye oynamada.

Yarasa karanlıkta, karanlıkların sevdasiyle oynayıp duruyor, güneşi seven kuşlarsa seher çağından kuşluk zamanınadek raksediyor.

Ey tez giden seheryeli, var git, Tebrizli Şems'e de ki: Hallerini söyle bana, benimle raksa gir, benimle oyna.

CXXVI

1620. Sarhoşlara bak, hepsi de bizim sarhoşumuzun başına üşmüş, akıllarını fikirlerini bırakmışlar, esenlikten geçmişler, belâya düşmüşler.

Dedim ki: Ey can sarhoşları, ey can elinden şarap içenler, yüzbinlerce can, yüzbinlerce gönül, sizin başınıza üşmüş, size sarılmış.

Dediler ki: Allah'a şükürler olsnun, lûtfuyla şu ay doğdu; darlıktan mahrum kalmıştık, yokluğun ta dibine dalmıştık.

Cefasından kaçtık, bir zaman ondan uzaklaştık, düşmanlar gibiydik âdeta, cefa içinde eziyet içinde kalakalmıştık.

Vefa kadehini kaldırmış, işi dükkânı bırakmış, işliyen kâr eden bir çok tatsız tuzsuz dükkânı öylece salıvermiş elinden.

Gözlerine sürme çeken, her şeyi görüp bilen akıl, güzel gözlülerle görüşüp konuşmıya düşmüş, onlarla düşüp kalkmıya koyulmuş; etrafı gözeten kuzgunsa nerde bir asılmış adam varsa oraya konmuş.

Ağzında tat varsa, lezzet alıyorsan şu acı ,tatlı küplerden bir tat, hevâdan, hevesten geçmek mi daha iyidir, yoksa hevâ ve hevese kapılmak, asılıp kalmak mı?

Bir ömürdür gönlüm, aşkıyla âvare oldu, onu arayıp duruyordum, bir de baktım ki zavallı gönül bir güzelce Tanrı'ya yapışmış meğer.

Ey yiğit, dünya evine güveniyorsan kalk da seni hem azad eden hem tutup asakoyan, tutsak eden kimdir, göstereyim sana.

* Ebedîlik yurdunda öldürülenleri, fakat canları diri olanları gör, genç Mansur gibi razılık darağacına asılmışlar.

1630. Ey aşk, padişahım sensin, benim için bir darağacı kur; asılmamış kandil evi ısıtmaz.

Erlere yapışan kişinin ayağının toprağıyım, kimyaya sarılan bakıra kulum, köleyim ben.

Kalk sırça, çalgıya düzen ver, zevka semâa başla; başaşağı duran tefle nağmesiz bir halde duvara asılmış olan ney, hoş değil.

Tef bağlı gönülleri açar, ney hastanın canına canlar katar; şu gönül açan, ne diye kapalı durur, o cana can katan, nasıl olur da asılı kalır.

* Bugün bir gayret et, el açıklığında bulun, cömertlikle canını ver, Hâtem bile kâfirken kurtuldu, çünkü cömertliğe sarılmıştı.

Bu cömertlik ekmek için kurulu tuzağa benzer, fakat temizlik, neşe, can tuzağıdır tıpkı; cömertliğe sarılan nerde, neşeye, safaya sarılan nerde?

* Cömert sanki bir korkak kişidir ki tehlikeye düşmüş de malını, mülkünü sığındığı mağarada vermiş; sûfiyse Mustafâ'ya sarılmış Abû-Bekr'dir âdeta.

Bu, bir güzele gönül verir, bir başbuğa can feda eder, mefaatine düşkün adamsa müşteri gibi paraya pula asılmıştır, pazarlık eder durur.

Bu, timsah gibi deryalara dalmış, denizler hayran ona; şuysa yeni yüzme öğrenmiş, bildik kişilere sarılmada.

Sanki bu işler güçler, bu ululuk, bu debdebe, ya gerçektir, ya gösteriş; fakat âşıklarla bizim bulunduğumuz yerde gerçek de asıla konmuştur, gösteriş de.

1640. Gece oldu ey benim canım, cihanım, ey geceleyin yol alanların gözü, ışığı, ey aya benziyen yüzüne karşı gökyüzünde ayın bile asılıp kaldığı hayran olup kendinden geçtiği dilber.

Ben yeniay gibi neşeliyim, sevinçliyim; sen yeni bir mevki, yeni bir devlet gibi cana canlar katıyorsun ey gamiyle yeniayın da benim gibi iki büklüm olup kaldığı güzel.

Can, bilgiyle bir dağdır, bedense bir saman çöpü sanki; bir saman çöpünün koca bir dağı tutup kaldırdığını kim görmüştür?

Yol alanları bıraktın gittin, etme, başkalariyle sohbette bulunma; yoksa belâlara düşersin de belâlara uğramış adamdan çare umana döner, kala-kalırsın.

Yüce kişilerin canları bile bu işin sonucu nedir, nasıldır diye kan olmuş; kötü zanna kapılanların canlarıysa sonunda başaşağı asıla kalmış.

Yüce erlerin tertemiz canları, canın önceden ektiği tohumu görmüş de sonu düşünmeden vazgeçmiş, öne, başlangıca sarılmış.

Asıl seslenen gönüldür, gönlün sesidir beden dağına akseden; ey sese yapışan, sus da sesin geldiği yere sarıl.

Dilden çıkan söz kibir verir, kibir de senin yalvarışını yer bitirir; kibrinden ayrıl da ululuk ıssına yapış.

CXXVII

Kimdir bu, kimdir bu ki tatlı-tatlı, güzel-güzel gelmiş; sarhoş, ayakkapları koltuğunda, evimize girmiş.

O ona hayran, düşüncenin başı dönüyor. huzurunda yüzlerce akıl, yüzlerce can, elsiz ayaksız bir hale düşmüş.

1650. O lâ'l dudaklı güzel hileye saptı; elinde kürek, ateş istemek için geldi amma bu yapayalnız gelişinden maksadı neydi; acaba kimi yakacak bilmem ki.

Ey ateş madeni, gel. Bizden ne diye ateş istersin? Ey zamansız gelen sevgili, andolsun Tanrı'ya, bu bir hile, bir afsun.

Ey yüzü kuşluk güneşi gibi parlak güzel, ey evin bucağı, yüzünün nuruyla sahraya, ovaya dönen sevgili, duvak nasıl gizliyebilir seni?

Ey Yusuf, kuyunun üstünden aksin, kuyudaki suya vurdu da kuyunun suyu yüzünün ışığıyla coştu, köpürdü, ağzına kadar kaynadı, fışkırdı.

* Hoş geldin ,hoş geldin, sihirbazlara bile ustasın sen. Peygamberin hüdhüdü gibi ankanın huzurundan gelmişsin.

Ey ciğerimde âbıhayât olan cevgili, her cevrin yüzlerce batman şekere bedel, her an yüce Tanrı'dan bir başka sûrete bürünüp görünmedesin sen.

Ey gönüller alan güzel, sen hiçbir bucağa sığmazsın. Ey güzelliğine, denizlerden fazla gözyaşları döktüğüm sevgili.

Ay yüzüne karşı gök de bir ayna, yer de. O oyna, sanki canlandı da seni seyre çıktı.

Yarabbi, ecelimden önce ilimden de geçir beni, amelden de; hele şu, bütün ağızlara gelen konuşma, söyleme ilminden büsbütün geçir.

Ey iştiyakı, başlara çöken sevda sevgili, sus, sus da sözlerimi bir başka yoldan dinle artık [*].

---

[*] Bu gazelin ilk mısraı yerine, bundan önceki gazelin ilk mısraı yazılmış, bu gazelin ilk mısraı da, o gazelin ilk mısraı olarak kaydedilmiş ve her iki gazelde de bu yanlışlık, kenara işaret edilerek düzeltilmiştir.

CXXVIII

1660. Bu kimdir, bu kimdir ki ansızın gelmiş, halkamıza girmiş? Tanrı nuru bu, Tanrı'dan gelmiş.

Şu lûtfu, şu rahmeti gör, şu bahtı, şu devleti seyret, yıldızı düşkünlerin çaresini bulmak için ay gibi çıkagelmiş.

* Güzel Leylâ'ya bak, ne güzel de Mecnûn'u arzulamış; o rûh kehlibarına bak, her otu, kendisine çekmek için gelmiş âdeta.

* Kokularındaki lezzetten, güzelliğinden, güzel huylarından, «Söyle; gelin» demelerinden canlar ,kapıya gelmişler.

Yokluğa yüzlerce kul resmi çizer, bayrak sahibi padişah resmi çizer, çeşit çeşit resimler yapar, onun güzelim hayalleri gönle hoş gelmede, güzel gelmede.

O ihtiyacı olmıyan güzel, bu hayalleri bir gün gerçekleştirir de yol yitiren o şekiller, yaşayış âlemine gelirler.

Suyu acı bir kuyuya benziyen şu yerden ,Kur'an kovasına yapış da çık; ey Yusuf, kuyuya sarkıtılan şu kova, sonucu, senin için sarkıtılmış.

Ne vakit senden vazgeçeceğim de bilgi güneşiyle padişahın gölgesine geleceğim ey söz?

Yarabbi, ecelimden önce beni ilimden de geçir, amelden de; hele şu ağızlara gelen, dillere düşen sözden büsbütün geçir beni [*].

[*] Bu son beyit, bundan önceki gazelde de vardır.

CXXIX

Lûtfunla toprak, beden olmuş, beden, düşünce, söz haline gelmiş; sözdan, düşünceden de gayb âleminde nice sûretler, nice şekiller gebe kalmış.

1670. Her şekli, her sûreti besleyip yetiştirmişsin, fakat bir mâna var ki soğutup dondurmuşsun; şekil, sûret, şimdi mâna olunca nerden geldiği andınlanmada, belirmede.

Birisi buzu görse aslı nedir, bilmez; fakat sonunda buzun su olduğunu gördü mü buzun aslı hakkında artık şüphesi kalmaz.

İyi şeylerden başka bir şey düşünme; çünkü düşünce, sûret dokumasının ipliğidir; güzelleşen, iyi olan her düşünceden doğan her sûret, güzeldir, iyidir.

Ne yana bakarsan o çeşit gelir sûretler; şu halde suretler, bakıştan meydana gelir de erkek, kadın şekillerine bürünür.

Aydın olanla otur, çünkü ona, gönülden bir pencere açılmıştır. Toprak, gül, süsen bitirir amma ona da su yurd olmuştur.

Tanrı'yla düşer kalkarsan güzel, kayıtsız bir can olursun; ne de parlak bir hale gelirsin yarabbi, ey benim canıma can kesilen.

Bir yandan bir devlettir, bir ikbaldir gelmiş, ah etme zamanı geçmiş, hey-hay diye neşelenme çağı gelip çatmış; ağıllanmış dolunay gibi elsiz ayaksız gelip erişmiş.

Canım, dinim, kulu, kölesi olasıcayı nasıl göreyim yarabbi, zaten ona karşı bu temkinim de nedir ki ey aklıma temkin veren dilber.

Her zerreye mahrem o, her hoş nefesliye hemdem o; görmiyen, onun yüzünden zahid olmuş, gören gene onun yüzünden rintleşmiş, bir şeye aldırış etmez olmuş.

Ey sevdası Tanrı aşkı olan, ey arayanda arayan, ey neyine üfliyen, ey maden istiyen,

1680. isteyen de o, istenen de. Sevên de o, sevilen de. Yusuf da o, Yakub da; hem gerdanlık olmuş, hem gerdan.

Vasıflarını kısa kes, çok arama, çünkü onun da senin gibi sonucu yok. Niceye bir suyla, yağla uğraşacağım, olmıyacak şeyle oyalanacağım, halbuki suyum, yağım olup gitmiş, muradıma ermişim ben.

CXXX

Ey meclisinde canla gönlün aşkına düşüp de oynayıp durduğu, ey savaşında sayısız başların kesilip de yerlerde yuvarlandığı güzel.

* Ey Rûh-ul Emîn, sen yeryüzü meydanına gelmiye niyetlenince şu topraktaki zerrelerin hepsi, bu niyetini duydular da oynamıya başladılar.

Gönül kanı dökülsün diye tam yerinde verilmiş buyruğun gelince ey padişahım, kan, kanın yüzünü bezedi, ona rastıklar çekip süsledi de fermanındaki isabet yüzünden oynamıya koyuldu.

Ey Âdem peygamber zamanından şimdiyedek gelip geçen bütün padişahların en dirayetlisi, canımı rehin al, zaten senin kasdını duymuş da oyuna girişmiş.

* Hârezmlîler, neliksiz niteliksiz Tanrı didarını inkâr ettiler amma senin görüşün yüzünden Hârezmin de ayak urarak raksetmede.

Ey yüzünün güneşi, ayı bozguna uğratan, yola gelen ay da senin sıkıştırmadan memnun, oynamıya koyulmuş.

* Tebrizli Şems, bir kerecik gönül mushafına bakarsa o mushafın üstünü, esresi, ötresi de raksa girer, senin cezmin (niyetin) de.

CXXXI

Bu yanda birkaç rint var ki gölgesinde gizlenmişler. Şu güneş gönül tavanından onların canlarına vurmuş, parlatmış.

1690. Her yıldız bir zühre olmuş, her zerre bir güneş kesilmiş; ıeş de, yıldızlar da onların huzurunda zerre kesilmiş, dönüp durda.

* O akıllarını, gönüllerini kaybedenlerin, o canlarını zühal yılının bulunduğu yedinci kat göğe ulaştıranların her biri, çadırsız, :aksız bir Keyhusrev, bir padişah.

Çok zamandır binek oldun, âlemin etrafında dolaştın. Bir de can ›sine sefer et de baştanbaşa can olan kavmi gör.

Tanrı'nın bu kadar ihsaniyle, bunca güzellikle, dilberlikle beragene de buyruğa garkolan, buyruktan baş çekmiyen, emre tapan ri seyret.

Onların gönülleri kinsiz; passız bir ayna sanki. Gönülleri, gökyü- ɉibi bir meydan kesilmiş de padişah, o meydana gelip konmuş.

Onların hey-hey nâralarından, şekerler çiğneyen lâ'l dudakların- şehrimizde meze de ucuzladı, şarap da, her şey de.

Dün gece olduğu gibi gene kendimden geçseydim, fitnelerden neseydim bunun geri kalanını kendimde olmadan söylerdim.

Fakat şimdi ağzımı yumuyorum ,çünkü kendimdeyim. Gönlüm o- pla sarhoş oluncayadek susuyorum.

Can sultanının sultanı, Tebrizlilerin Tanrı Şems'i... Her can, onun ünden deniz kesildi; her cisim, onun yüzünden mercan haline

CXXXII

Ey benim işimden gücümden usanan, benden bezen, her an biraz daha fazla susuzum ben, nihayet bir dileğimi yerine getirirsen nen eksilir yani?

1700. Yokluk, senin yüzünden var olsa, yok olan bir elbisedir, bulup giyinse, varlıktan bir bayrağa sahib olsa bir ziyan etmezsin ki.

* Yahut merhamete müstahak olan bir makama, bir mertebeye erişse, mektebinde Levh-i mahfuz'dan bir âyet okusa

* Ey âlemlere rahmet, yakıyn denizinden, şu toprağı yurd edinenlere bir inci, denizdeki balıklara bir rahat, bir huzur bağışlasan.

O denizin dalgası bazı kere inci verir, lûtfu bâzı defa gemiyi yüzdürüp götürür, bunca yaratığın her birinde, ondan bir hal vardır, bir neşe vardır.

Zaten o denizin çoğuyeri, şükredenler gibi secdededir, bâzı bâzı da bir hizmet için dalgaları ayağa kalkıp boy gösterir.

* Bu gizli denize karşı şu dünyanın yedi denizi, bağışlamakta bulunan bir ihsan sahibine, ibadete koyulmuş bir rahibe benzer.

İncilerle, mercanlarla dolu denizimiz bizim, uzun ömrümüz, canımız bizim, ömrümüz sonsuz olur, bize bir son bulunmaz lûtfunla.

Ey katre, eğer bir anlasan, sellere yoldaş olursun, sel de seni ya denize kadar götürür, yolda hiçbir zarar görmezsin.

Yahut da baş çeker, gafil olursun o her yanı kaplıyan aşk seli, kulağını tutup çeker; çünkü o seni esirger ,korur.

Müstef'ilün müstef'ilün, şimdi şekeri gizliyeyim, çünkü şekerimi yağma ettirmiye gayb âleminden bir çok dudu kuşları yolladılar.

Yeniden yeniye, çeşit çeşit şekerleri seyret, çiğnemekten çıkan seslere kulak ver; fakat ne bu şekerlerin bir şekli var, ne bu duduların çeneleri ,dişleri; hiçbiri görünmüyor.

1710. Tanrı'nın bir başka şekeri daha var ki şeker kamışına gelmez o, onu yemeye ne dudu kuşunun gücü, kuvveti yeter, ne insan boğazında o kabiliyet vardır.

O şekeı Tebrizli Şems'e benzer âdeta; o da göklere sığmaz; onun güneşinin doğduğu yer, şaşılacak bir alandır çünkü.

CXXXIII

Ey dünya bağına bir kıl çadır kuran, ey cisme, cana ateş salıp düzülüp koşulmuş, bezenip süslenmiş bir rûh haline getiren [*],

ağaçların ayakları bağlıydı, sen çözdün. Gül bahçesinin alanı topraktı, incilerle sen döşedin.

Muammalar söyleyin kuşa söz söylemeyi sen öğrettin. Solmuş, perişan hale gelmiş gönül doğanına yüzlerce kanat verdin.

Ey ölümsüz ömür ihsan eden, ey azıksızlık azığı veren, gerçekten de ölüm okuna sağlam bir siper verdin sen.

* Âşık bu yolda kalem gibidir, eğri büğrü adım atar, düz gitmesi için can defterinde ona tertemiz bir mıstar meydana getirdin.

* Bir hayvanı, bir öküzü insan yaparsan şaşılmaz, çünkü deniz sığırının pisliğini de denizde amber haline getirdin.

Senin yolunda bütün dünyayı zapteden, âlemi kaplıyan kişiye de gene onun cüzlerinden yüzlerce kılıç, yüzlerce asker verdi; tıpkı güneş gibi, güneşin hüzmeleri gibi.

Âdem'in önünde melek secde ederse şaşılmaz buna, topraktan yaratılan insana gökyüzünü bile sakalığa dikmişsin, gökleri bile kul köle etmişsin ona.

1720. Yıldızlarda, taşa, toprağa tesir ediş kabiliyetini yarattın, bu tesiri yeryüzüne döktün, gönül yolundan göğedek bir merdiven, bir geçit kurdun.

Kara toprağa doğurtmak, doğurmak için bir meyil, bir şehvet verdin de bir toprağı baba yaptın, öbürünü ana.

Mezarın içinde cenete kapılar açmıya gücün kuvvetin var; beden mezarında da beş duyguyu yarattın, âleme kapı açtın.

---

[*] Bu beyitteki «kıl çadır» ı, «alaçuk» tarzında ve türkçe kullanıyor.

Babanın öfke ateşinde yüzlerce rahmet yağmuru gizledin, erlik soyunun gönlünde yüzlerce ateş yarattın.

Balgamımızdan, safshould ramızdan, kanımızdan ,sevdamızdan, şu dört hırkadan rûha bir çadır kurdun ey padişahım.

Bir gün gelir ki şu söz, duyanla düşmanlığa girişir, ben sana âbıhayat gibi söz söyledim ,sen sağırlıktan geldin, duymadın der.

Ey Tebrizli Şems, mânaları kıldan kıla anlat; madem ki baş yaptın, el de ver ona, ayak da ver ona.

— Y —

CXXXIV

Ey serkeşler güneşi ,ey kimseye baş eğmiyen güzel, gökyüzüne samanyoluyla uzlaştın; kullarla sütle bal gibi kaynaştın, birleştin.

Yahut cana can katan şarap gibi her cüz'e neşe verdin, yahut da erem yağmurları gibi yeryüzüyle birleştin, sindin şu yeryüzüne.

O kadar ateşlere daldın ki ateşi bile yaktın, tutuşturdun, kadar izini aradık ki sonunda izinin tozu bulunmıyanla birleştin, kayaştın.

1730. Ey ihtiyacı almıyan Tanrı sırrı, ey iyiden de, kötüden de ıüstağni olan, kendinden yançizdin de güçlü, kuvvetli babayiğitle uzştın, kaynaştın sen.

Canlar, seni çok aradı amma hiç kimsecik senden bir koku bile alaıadı; meyus oldular ,gönülleri perişan oldu, derken ansızın onlarla irleşiverdin.

Bir cinsten olanların birleşip kaynaşmalarına şaşılmaz. Zaten aycinsten olmıyanlar uzlaşamazlar; fakat sen ne busun, ne o; öyle olJğu halde bununla da uzlaşıp kaynaştın, onunla da.

İki dünya da senin konuğun, sofranın çevresine oturmuş ,sen de ız çeşit nimet döktün, konukla kaynaştın.

Öylesine kaynaştın ki kendisini senden ayırdedemez; evet, nasıl ırdedebilir ki bedenin canla kaynaşıp birleştiği gibi kaynaştın, birştin onunla.

Sen, bu gül bahçesinin güzelliği, tazeliği oldun da ey koca ihtiır, gençleştin gitti; ey ok, artık ava ulaşırsın, çünkü yayla birleştin.

Ey herkesin devleti, bahtı, herkesin varını-yoğunu çalmışsın; pek vik geldin, yol kestin amma kervanla uzlaştın, kaynaştın gitti.

Sen yol öğrettin, yürüyüp yol alıyor felek; uzlaştın cihanla, can ı yücelere uçuyor, cihan da.

Hayranım lûtfuna; şu kahır baş çekti, inada kalkıştı mı kasapların koyunu tutup başını ard oyluğuna büktükleri gibi onu tutar, boynunu büküverirsin.

Yusuf yüzlü güzellere âşık öldürmeyi öğrettin; şeytana benziyen tikeni gül bahçesiyle sen kaynaştırdın.

1740. Bırak şunu ey bilip anlıyan kişi, tertemiz bir bakışla ona bak, onu seyre dal; yeryüzünün cüzlerinden kurtuldun, gökle uzlaştın, kaynaştın sen.

Ey can kuşu, tuzaktan kurtuldun, gül budağına kondun, gönül vesveselerinden halâs oldun, cennetlere girdin ,o âleme kavuştun.

Ey dirilik suyunun şerefi âbıhayat, gökyüzü damından geldin, damımızda döndün dolaştın da olukla buluştun, kaynaştın.

Geceleyin hırsız nasıl bulabilir seni, evde değilsin ki; dama sopacağızını vurmadasın, bekçiyle uzlaştın sen.

Bunun sırlarını kıldan kıla, perdesiz, harfsiz söyle, ey söz söylerken harfe, sese karışan ,harfle, sesle kaynaşıp birleşen.

CXXXV

Ey lûtfu, cana sarhoşluktan da güzel bir hal veren, canı, şarapsız, kadehsiz, ebedî sarhoşluktan daha hoş bir hale sokan,

bir an olsun gel, cana öylesine lûtuflarda bulun ki lûtfettiğin o an temizlikten de temizdir, her şeyden de; o eşi bulunmaz anı niceyedek bekliyelim biz?

Öylesine yağmacı bir padişahlar padişahısın ki yağmandaki devlet yüzünden düşman bile ne vakit gelip de onu yağma edeceksin diye beklemekte.

Kendi şekli midir, yoksa canlar bağışlıyan âlemin şekli mi, nasıl olur da can, bunu bilmez? Ayak, elbette kendisine uyan, kendisinin olan ayakkabıyı bilir anlar.

Ayak, başkasının ayakkabısından daralır, sıkılır, fakat kendi ayakkabısında hoştur, rahattır.

1750. Can da eşini, dengini bilir, iyiyi kötüyü anlar, çünkü gayb âleminden her cana, kendi miktarınca bir biliş, bir anlayış verilmiştir.

Bu kabiliyete sahib olan akıl, şu zamanda, o ana takat getiremiyeceği için dünyada mahpuştur.

Hani şehzade çocuktur da büyüyünce giyeceği elbise hazineye konmuştur, mahzende kilitlenmiştir ya, tıpkı onun gibi.

Gönül kilidini aç da, hazineye yürü; hazineyi elde edersen iki dünyada da hiçbir soruya ihtiyacın kalmaz.

Erlerin meyhanesi gönüldür ,orda ne sarhoşluklar elde edilir, bir bilsen... Fakat şimdi çocuksun, ayağın balçığa saplanmış, sonuna kadar dayan hele.

Sonuna kadar dayan da bir bucaktan tali, sana bir salkım getirsin; bak, uzaktan bir tozdur, kalkmış, bayrak gibi parlamış, yücelmiş;

bayrağın üstüne de bu, sahibimiz, ulumuz Şemseddin'in, can gözü açık olanlara bir delil, bir burhan olan, o Tebriz'in de, Çîn'in de övündüğü padişahın alâmetidir diye yazılmış.

CXXXVI

* Ey tek binici hasbek,can âleminden at sürdün de meyhaneleri birbirne kattın, tâ meydan yerine doğru at koşturdun.

Gökte oturanlar, bizim bizim kulağımızı burdular, sense bıyığını burdun da onların yanına doğru at sürdün.

Ey bir adım attı mı iki dünyayı da aşan, ah bir bilsen, hangi alandı at sürüp gittiğin alan?

1760. Zaten hicaplar da, kafiye de senin aşkınla harab olmuş; onlara doğru yürüyüş etti mi hiçbir perde bırakmadın ki sen.

Cana at sürdün, çapula koyuldun mu aklın da başından aklı gider, aşk da sana hayran olur, hattâ cisimden bir isim kalır ancak.

CXXXVII

Artık âşıkların hatırına bir an olsun riayet et, ey ay yüzlü, bir ancağız gökyüzünü şereflendir.

Söz arasında adı anılınca, insana eski, yıllarca dinlenmiş şarapların sarhoşluğunu veren, tercümana, bir ancağız olsun, gönül alıcılığını öğret.

Deniz, avucunda bir nemdir senin; bunca cömertliğinle gene de bir mahremi mahrum ettin; etme, bir ancağız bekçiyi uykuya daldır.

Aşkın neşesi vasfa sığmaz bir şarap sunuyor, şaraba da boyuna afyon katmada; artık bu şarapla kendinden geçen sarhoşun, o izinin tozu belirmiyenden bir an olsun, nasıl bir nişane verebilir, ondan nasıl bir eser gösterebilir?

Yüzünle dünyayı aydınlat ,feleğin gözünü mahmur bir hale getir; bir an olsun şu kederleri âlemin canından uzaklaştır.

Ey candan da yüz kat daha tatlı olan, dille seni vasfetmek ne mümkün? Ancak sûfi söyliyebilir onu, bir an olsun getir o sûfiyi.

Tövbeler olsun ey akıl, sûfi nerden yol bulacak ona? Her kuş nerden o yana uçacak ki, bir an dilini tut.

Ey Tanrı güneşi, ay bile aşkınla yenini, yakasını yırtmıştır; lâ'l dudaklarının aşkına, ey akşam kızıllığı, bir an için bırak onu.

1770. Gönlünde yalnız onun aşkı bulunsun, beyhude tedbirlerde bulunma, hiçbir yerde konaklama, bir ancağız bütün varlığı yok et.

Ey korkusunda emniyetler bulunan, ey çevresinde dönüp dolaşmada kararlar, istirahatler gizlenen, can, öylesine arzulmada seni ki sana kavuşma tamamiyle bir an gelmiş, emniyeti de terketmiş, amanı da.

Bedenim yay gibi, gönlüm de sanki yay kirişi; ey can, yayı göğe kur, bir an olsun o merdiveni gökyüzüne daya.

Gamınla her yerde bir genç, hiçbir âfete uğramaksızın kocalmış;

kaşını göster de bir devlet göreyim, bir an olsun ebediyete kavuşayım, kocalmıyayım ebediyen.

Şu feryad edene bak, artık vefayı da an bir kerecik olsun; padişahım, lûtfet, adalet göster, merhamet eyle de bu yana da bir ancağız çevir atının başını, dizgin sür.

Bir an olsun, bu yana gel, şekerler çiğnet cana, bir an olsun apaçık nura yer ver gözlerimizde, görelim seni.

Sıçrayıp atılmayı diledim mi ok kesilirim, daha iyi bir hale getirmek için uçar da köye giderim ben, kaşını bir an göster de bir gereyim o yayı.

Ey aslı olmıyan, vehimde doğan ayrılık kuzgunu, kuzgun gibi ne vakit beni bırakıp gideceksin sen?.

O, her gören kişinin özlediği nur, o padişahlık ışığı ne vakit filânı bir an istiyorum diyecek?

Ey arslan nefis, nasıl oldu da ayrıldın o aşktan? Ey arslan tabiatlı nefis, at şu lezzetli nimetleri, at şu sofrayı itin önüne, at gitsin.

1780. Ey can şarabından haberi bile olmıyan, niceyedek hünerden lâf edeceksin? Bir an olsun, o ekmek tuzağını at cehennemin ta dibine.

Nerde zamanın padişahı, herkesin kendisine kul olup hizmet ettiği Şemseddin? Ey Tebriz, padişahlığı apaçık görünen o padişaha bir an tapı kıl, kulluk et.

CXXXVIII

Ey padişahımız, sultanımız, saltanatına ön, son olmıyan padişahın saltanat yurdundan geldin; ayların ta kalbine girdin, padişahların sancaklarını zaptettin.

Ey canın iş yurduna temel olan, mekânsızlık yurdundan bir ay gibi doğdun da geldin; yüzlerce güneşi, göğü, zerreler gibi birbirine vurdun, dağıttın da geldin sen.

Öylesine bir meşale yaktın, tutuşturdun ki gündüzü de yakıp yandırdın, geceyi de; suça karşı öylesine bir özür belledin ki iyilik bile kötülükten utandı âdeta.

* Ey yüzlerce müşterinin zühresi, ey Tanrı lûtfunun sırrı, ey peri, hasede uğramamak için can ülkesine gizlice gel de al gönlü ele.

A güzeller güzeli, salına-salına gel, çünkü haremdesin sen, hem her ibadet edenin hasret çektiği güzelsin, hem her ibadet yurdunun kıblesisin sen.

* Yaratıcısının nuruyla parıl-parıl parlıyan yüzü, eşi olmıyan bir güzlliğe sahip, alnına dökülen kıvrım-kıvrım saçları, Ahmed'in taylasaniyle bezenmiş, misk gibi kokan, misk gibi simsiyah olan o saçların benzeri yok.

* Tebrizli Şems gidince can da gölge gibi gider ardından; ayağının bastığı toprak, ya göze tutyadır, yahut ebedîlik nûrunun sürmesi.

CXXXIX

A gönül, ne hale geldiğini söylemiyorsun, ömrüne ömürler katan aşka düştün, gâh gamla mecnun oldun, gâh mihnetle kan kesildin.

1790. Aşkından dem urunca yokluk yurdunda yüzlerce fitne meydana geldi; ey kademi kutlu, gelişi tatlı çalgıcı, sabahadek çal gitsin.

Şarab içme çağı geldi, boğazımıza kadar borca daldık, şarap yüzünden dedim ya; hayır hayır, bırak şu şarap lafını, kadehsiz, şarapsız sarhoş olanları da seyret.

Sen ateş gibi baş çekiyor, inad ediyorsun, bense topraklar gibi döşenmişim yerlere; bir ateştir, salmışsın bana, yanıyorum, yakılıyorum, güzelsin güzel, güzelsin güzel.

Ey yokluk, saldır varlığa, yoket; sarhoşluğa koyul, ver gönlünü sarhoşluğa, el çırp, el çırp.

Ey ay dedim, bize bak, denizlere dönen gözleri seyret, gitme oraya, buraya bak, kutlu olsun dedi, ne de hoş, hele sevdaya bak.

A bülbül, gül bahçesinden söyle, o selviden söz aç, o gebe dalı söyle, gizleme, apaçık anlat.

Hep şekle bakıp durma, nazlı nazenin cana bak ki Rûh-ul Emîn,-in parıltısıyla yeryüzü, göğe döndü.

* Her şekil, kalkana benzer, o resmi yapanın elindedir, onun yüzünü, gözünü gizler. Sûret, bürünülen bir örtüdür, sûreti yapan, Âzer perdesinin ardındadır [*].

---

[*] İlk beyti, "Y,, kafiyesine uymakla beraber her beyit, musammat şeklinde, aynı zamanda da müfred tarzındadır, yani her beyit, bütün cüzleriyle ayrı kafiyeti hâizdir: bu bakımdan bu gazel, klâsik şekline uymıyan bir şiirdir.

CXL

Ey ay yüzlüm, ay da sensin, müşteri yıldızı da. Ay, yüzünün çevresinde dönüp durmada, şeni tavaf etmede; güneş de, yusyuvarlak gök de aşkınla dönüp dolaşmada.

Yârabbi, ben mi arıyorum seni, yoksa sen mi arıyorsun beni? Ben, ben oldukça, benliğimden kurtulmadıkça ne ayıp bana, o vakit, ben, bir başkasıyım, sen bir başkası.

1800. Ey bize, bana sarılan, bizim de, benim de, her ikisinin de kanını döken, ortada bir başkasını belirten; fakat o, ne insan, ne peri.

Ayak olmıyacakmış, olmasın; zaten ayak tikenliğe götürüyor bizi. Baş olmıyacakmış, olmasın ,zaten baş, ikilik haline düşer de kâfir olur.

Bir su derede akar gider, bir su da dere kıyısında donar, buz kesilir O, tezce yürür, buysa pek yavaş. Sen de aklını başına devşir de tez yürü, yürü ki donup buz kesilmiyesin.

Güneş taşa der ki: Taşlıktan kurtulasın da mücevher olasın diye parladım, vurdum sana.

Zevali olmıyan aşk güneşi de önce kul oldukça kul olasın da sonucuna ulaşırsın diye gönlüne vurmuştur.

* Padişah, doğan kuşuna, ben der, kendi cinsinden soğuyasın da yalnız bizim yüzümüzü göresin diye iki gözünü bağladım, örttüm senin.

Güneş koruğa, ben der, bir daha sirke satmıyasın da helvacılık sanatını iş edinesin diye mutfağına kadar geldim.

Doğan, evet der padişaha, buyruğuna uyarım da yalnız senin yüzünü görürüm, senden başkasını hayal etmem, candan kulluk ederim sana.

Gül, bahçeye der ki: Varını-yoğunu satasın da bizimle uzlaşasın, bizimle yeyip içesin diye malımı-mülkümü ortaya döktüm.

Burdan altın alıp da bir başka güzelle yiyen kişi, eşeklik etmez de ne yapar, eğri otur da doğru söyle.

1810. Îsâ, bakırını altın eder, altının varsa mücevher yapar, mücevherin varsa onu daha da güzelleştirir, aydan da, güneşten de daha güzel bir hale sokar.

* Parasız pulsuz müşteri değil ,hattâ «Allah satın almıştır» sırrına mazhar eder seni; Yusuf'san bu gömlekten bir koku alırsın elbet.

* Meryem gibi bize de kuru daldan yaş hurma biter; bize de Îsâ gibi, istemeden, beşikte ululuk verilir.

Bağsız, asmasız üzüme bak ,gecesiz, kutlu; parıl-parıl parlıyan nuru seyret, savaşsız, kavgasız ,Tanrı ihsanı olan şu üstün, şu yardıma mazhar olmuş devleti gör.

* Ateş gibi yüzümden dünya hamamı kızıştı, çocuklar gibi hamamdaki resimlere bakıp ağlama pek.

Yarın görürsün, o yüzü, yılana, sıçana gıda olmuş, o nerkis gözleri karıncaların girip çıktığı bir pencere haline gelmiş.

* Ay ışığı ışıtmadıkça ,ay, o duvara vurmadıkça duvar kapkaranlık kalmış da, «Gerçekten de biz dönüp ona varacağız »âyetini okumuş; görüyorsan ,görüşe sahipsen o yana bak.

Ya Tebriz'e yürü, Şemseddin'den haz al; yahut da bunu anlatanların sözlerine gerçek olarak inan.

«Tercî'-i bend»

CXLI

Ey bizi yeryüzünden yemyeşil göğe çeken, ey can, daha çabuk çek, daha çabuk çek ,ne de güzel çekmedesin bizi.

Bugün ne de güzel kalktım, gürültüler ediyorum, kavgalar ediyorum, bugün daha da yücelmedeyim ,çünkü bugün daha iyi, daha güzel çekiyorsun beni.

1820. * Bugün her susamışı havuza, dereye atıyorsun, Zün-Nun'la İbrahim'i suya, ateşe çekiyorsun.

Bugün bütün halk yanmış, yakılmış, hepsî de sana göz dikmiş, herkesten önce kimi çekeceksin, kimi bağrına basacaksın diye beklemede.

Ey güzelliğin aslının da aslı, bugün bir başka şey olmuşsun sen; yürekten gönlü ne de hoş almışsın, baştan aklı fikri ne de güzel çelmedesin.

Ey gök, bir çadırsın; ey yer, güzel bir yurtsun; ey gün, inciler saçıyorsun, ey gece, amber yaratıyorsun.

Ey seher çağı, ne de hoş ağarıyorsun; ey yel, ne de iyi hemdemsin; ey güneş, yıldızları öldürmedesin; ey ay, ordu çekmedesin sen.

Ey gül, gül bahçesine gidiyorsun; ey gonce gizlice yol almadasın, ey selvi ,yerin dibinden ne de hoş kevser suyu emmedesin.

Ey rûh, bedenin huzuru seninle, tene şarapsın sen; ey şeriat, anahtarımsın benim; ey aşk, şuhsun, yol kesmedesin; ey akıl, defter dürmedesin sen.

Ey şarap, gamı def eden sensin, yaramıza melhem olan sensin; ey usûl boylu sâki ,kadehle deryaları içip sömürmedesin.

Ey seheryeli, haber çavuşusun, her seher çağı sevgiliden haber getiriyorsun; o amberleşmiş saçlardan ne de güzel armağanlar alıyorsun.

Ey yol uğrağı toprak, gönlünde binlerce gül bahçesi gizli; ey başını ayak edip koşan su, koşup gidiyorsun amma denizden inciler almadasın.

1830. Ey lâ'l kaftanlı ateş, aşktan yalımların var; ejderha gibi ağzını açmışsın her şeyi çekip yutuyorsun.

Tercî' şu oluyor ki sen bizi yücelere çekmedesin; canı tutmuşsun da canlar bitirip geliştiren yere çekiyorsun.

*

* Can Îsâ'sını yeryüzünden ülker yıldızına çekmedesin, ne alt var ne üst, böyle bir âlemde tâ yüceler yücesi Tanrı'yadek götürmedesin.

* Mûsâ gibi gözden kaynaklar çıkarmadasın, gönül Mûsâ'sını her an, Tûrusînâ'ya çekiyorsun.

Şu kararsız aklı çekedur, ne de güzel çekip götürürsün sen; şu kanlar içen canı çekedur, güzel çekiyorsun çünkü.

Sen canımıza cansın bizim, bütün canların özüsün sen; canın tâ özünden kalktın da bizi, bize çekiyorsun

* Biz «Lâ — yok» gibi başaşağı gelmişiz, sen bizi lâ'dan dışarıya çıkarıyorsun da yoku, çeke-çeke tâ «İllâ — ancak o var» yurdunun başköşesine, İllâ'ya çekiyorsun.

* Bir puthane olan nefis, seninle Mescidiaksâ olmuş; kandile benziyen şu aklı gökkubbenin tavanına çekmedesin.

Padişahlar, kötülükte bulunanların hepsini de bağlatıp zindana sürükletir; sense suçluları, onların attıkları kuyudan, zindandan çıkarıyorsun da seyir-seyran yerine götürüyorsun.

Arıklanttığın bedeni misklerle, amberlerle doldurmadasın; bir sineğe, tutuyorsun da zümrüdüankanın kanadını armağan sunuyorsun.

1840. Murdar bir kuzguna benziyen bedeni, leşe rağbet ettiriyor, dudu kuşuna benziyen tertemiz canıysa sarhoş şekerler çiğner bir halde yücelere çekiyorsun.

* Dertli, yorgun halinde ,sebepsiz, bahanesiz, Meryem'e kuru meyvasız hurma dalından yaş hurmalar veriyorsun.

* Yusuf, topraklara ,kanlara bulanmış bir halde kuyunun tâ dibinde, zebunken her an gizli bir yoldan onu tutuyor, yücelere çıkarıyorsun ey canım benim.

* Yunus amansız denizde, bir balığın karnında mahpusken tutuyorsun inci gibi tâ denizin dibinden kendi yanına alıyorsun onu.

* Gönül sarhoşlarının meclisinde melekler sofrasını yayıyor, Mesîhâ yemeklerini sunuyorsun gönül sarhoşlarına.

Başka bir tercî' de şu: Bugün sofra çekmedesin, can cennetini kerem etmede lûtfetmede, konuğun önüne getirmedesin.

*

Âşıkların gönül derdini ne de hoş, dermanın bulunduğu yere çekiyorsun; iştiyak çeken her *susuzu, tâ âbıhayât kaynağına kadar* götürüyorsun.

Fakat padişah olmıyandan başkasını ,anlar, duyar bir gönle sahip bulunmıyandan gayrisini nasıl olur da çekersin? İnsan olan herkesi tutuyor, böylece çekiyorsun.

Padişahlar padişahı sensin, sonu bulunmaz ihsan sensin; şu âhır zaman kıtlığında kerem, lûtuf sofrasını yayan ancak sensin işte.

İki üç aşağılık yoksula karşı öylesine gönül alçaklığı gösteriyorsun ki; sanki edna bir kulsun da padişaha sofra götürmedesin.

1850. Zenbillerini lâ'lle, inciyle doldurmadasın, yağmurun saman çöplerini götürmesi gibi onların zenbillerini taşımadasın âdeta.

* «Tanrı çağırıyor» buyruğu, zindandakilerin halâsı için geldi de zindandakiler, dertlere gamlara düştüler; sanki onları zindana götürüyorsun.

Görünüşte Firavun'u yılanla korkutuyorsun amma gerçekte lûtfun, ihsanın onu yılana benzer nefsin elinden satın almada.

Kereminle Firavun'a, seni tahta, saltanata götürüyorum dedin, inad etme, bırak, ben çekeyim, götüreyim seni, çünkü sen darmadağan çekiyorsun.

Firavun, bu bağ senden dedi, Mûsâ arada bir vasıta; beni de Mûsâ gibi çek ,götür ,çünkü onu gizlice çekiyor, götürüyorsun.

O, dedi ki: Eğer o Mûsâ'dan ibaret olsaydı sopa nasıl olurdu da ejderha kesilirdi, avucu, nasıl olurdu da ay gibi parlardı, sen rahmândan baş çekiyorsun?

Mûsâ'yı, çağrılmadan Şuayb'e yolladık; bun'da kalmış, çaresiz bir hale gelmiş âşık gibi ne diye ona özeniyor, tamâa düşüyorsun?

Mûsâ'mız isyan etmedi, sebebe baş urmaktan ufanmadı; on yıl Şuayb'e çobanlık etti, çoban adına nasıl dayanabilirsin sen?

Ey Tebrizli Şems, söz söyleme kabiliyeti seninle coştu köpürdü, bu köpük baştan aştı, çünkü sen tutmuşsun onu tâ zühal yıldızına çekiyorsun

Bir başka tercî' de şu: Ey can, her dem çekiyorsun amma bir an olur da az çekersen gönlümün derdi artıyor.

*

1860. Ey bizi çekip götüren, pek pervasızca çekip götürüyorsun; sen bir güneşsin; biz neme benziyoruz, bizi yücelere çekiyorsun.

Ölmüş birkaç kemiğe bir kere daha can veriyorsun, gam gussa zîndanına hapsedilenleri seyre, temaşaya götürüyorsun.

Bundan önce de canlar, gökte meleklerle şarab içmedeydi; can, onu gene oraya çekiyorsun diye iki elceğizini çırpmada.

Ey güneş, ey ay, ey aydınlık; dinlenecek yer sensin, emniyet yurdu sensin; yolumuzu vur, ne de hoş yol vuruyorsun; çek bizi, ne de güzel çekiyorsun.

Ey iyileri koruyan güneş, ey genç baht, taze tali, bizi de saka tulumu gibi almışsın, o akan ırmağa götürüyorsun.

Sağrağını görünce sarığımı da rehine verdim, gönlümü de; düşünceye hadi dedim, sen git, çünkü sevdaya doğru çekiyorsun beni.

Ey akıl, beni var ediyorsun, ey aşk, beni sorhoş ediyorsun; her ne kadar aşağılatıyorsan da yüceler yücesi rabbedek çekip götürüyorsun beni.

Ey aşk, acı buyruğunu ver, bizi senden başka herkesten kes ayır; ey sel, çağlıyorsun, çağla; bizi denize götürüyorsun sen.

Ey can, gel, ikrar et; ey ten, git, inkâra döşen. Ey yokluk, beni darağacına as, çünkü varlığa götürüyorsun beni.

İyi kötü, herkes, ne çekerse kendisine çeker; halbuki sen görülmemiş bir gönül çekicisin, bizi tutmuşsun da bize çekiyorsun.

1870. Ey baş, onun lûtfuyla baş oldun; ey ayak, onun keremiyle ayak kesildin de kılavuzluğa düştün; kibirle nasıl oluyor da baş kaldırıyorsun, tembellikle nasıl oluyor da ayak çekiyorsun?

Ey baş, yere baş koy eğer gökyüzü gerekse sana; ey ayak, balçığa az saplan ovaya gitmeyi diliyorsan.

* Ey göz, insanlara bakma; ey kulak, hayrı, şerri duyma; ey akıl, eşek beyinli olma, Mesîhâ'ya gidiyorsun sen.

Andolsun Tanrı'ya, gerçekten de pek iyi, pek güzel çekiyorsun; elsiz, hançersiz çekip duruyor, neliksiz niteliksiz tapıya, cihetsizlik cihetine götürüyorsun bizi.

CXLII

Ey dost, iyilik edersen, kendi devletini, kendi ikbalini yüz kat arttırmış olursun, hattâ umulur ki yüzünü bu yana dönersin de bizimle de uzlaşırsın.

Ben yolu suladım, tozları yatıştırdım, her bir yanı bezedim, suçundan geçtim. Belki bizimle uzlaşırsın artık.

Ben yokluktan meydana getirdim de tahta çıkardım seni; belki bize çalışırsın, belki bizimle uzlaşırsın diye eline bir ayna verdim.

Ey direklerimin, temellerimin oğlu, ey benden derman istiyen; artık bir bak da ihsanımı gör, belki uzlaşırsın bizimle.

Şarabıma kadeh ol, kendine yabancı kesil, derdime düş, derdimle ayni evde otur da belki bizimle uzlaşırsın.

Ey şehzade, adalet göster, kendini azad et kendinden, ecel gününü an, belki uzlaşırsın bizimle.

1880. Ok nasıl yaydan fırlarsa can zümrüdüankası da öyle fırlar, uçup gider; ey falan, onu düşün; belki bizimle uzlaşırsın

Dinlerinizi sağlamlaştırmıya bakın, ahidlernizi araştırın, imanlarınıza; yeminlernize âşık olun, belki uzlaşırsın bizimle.

Ey altın, gümüş biriktiren ,ey her şeker dudaklıya gönül veren, bâri gel de güzellik nedir ,gör ,belki uzlaşırsın bizimle.

Vefalar tohumunu ektim, acayib resimler düzdüm, nice perdeler açtım ben, belki uzlaşırsın bizimle.

CXLIII

Ey ebedîlik atına binip şu geçici manastırdan giden, yolunu, izini bilirsin, görürsün, bildiğin yere gidiyorsun sen.

* Cismi, arazı yoldaş edinmeden, tuzağa, yeme kapılmadan, bir kasta düşüp oyalanmadan, acılıktan tatlılığa, mahrumiyetten murada erişmiye gidiyorsun.

Yem toplıyan akıl gibi değil, kinlerle dolu nefis gibi değil, yeryüzünde yaşıyan yaratıkların ruhları gibi de değil; sen canlar canısın, o çeşit gidiyorsun sen.

Ey felek gibi işler dokuyan, ey ay gibi parıl-parıl parlıyan, ey yoldan bir iz, bir eser bulan ,izi ,eseri bulunmıyana gidiyorsun.

Ey onun sevdasına garkolan, ey onun şarabıyla kendinden geçen, onun adlarının okunup bellendiği medreseden mânalara gidiyorsun.

Kimsecikler, armağansız gidiyorsun sanmasınlar diye deredeki suya benziyen huyun, zamana renk vermiş, koku bağışlamış.

1890. Geceleri bu dünyadan kalkar da tâ gökyüzünedek yüzlerce kervan yola düşer, gider; sense yapayalnız gidiyorsun amma tek başına yüzlerce kervansın zaten.

Ey o dünyanın güneşi, nasıl oluyor da bir zerrede gizleniyorsun sen? Ey padişahlar padişahı, bekçiliğe gidiyorsun sen.

Gören göz, bir yere, bir yurda gidiyorsun sansın diye geceden de, gündüzden de dışarı birçok şaşılacak tılsımlar düzüp koştun.

Ey gayb lûtfu, sen ne kadar bahar şekline bürünüp gelmedesin; ey mutlak adalet, ne kadar da güz mevsiminde görünüp gitmedesin.

Artık şu şekillerden çık, başından örtüyü at; niceye bir insan şeklinde çobanlık edip duracaksın?

Ey can gibi hem eseri görünen, hem zatı gizli olan; ey dünya, tapısında kul, köle kesilen; ne vakit can gibi gizlice seni görürüm? Dilsizlik âlemine, sükût makamına gidiyorsun sen.

CXLIV

A adı güzel Yusuf, hey güzel dilber, yolda bir yoldaş bulamazsın; akıl Yakub'undan ayrılma da yolda bir kuyuya düşmiyesin [*].

Köpektir boş yere her kapıda kıvrılıp yatan, yatıp uyuyan; eşektir yorulup kalan, gördüğü çadıra yönelen.

Gönüldeki bu aşk, bu hased, bir bak bakalım, ne yandan geliyor? Fakat bunu gönle, gönül yapan bilir, anlar kişiden başka kim anlatabilir ki?

Kuş gibi, yumurtayı bırakma, gör gözet onu bir bekçi gibi, fakat gönül yumurtandan civciv çıktı mı hani, artık sarhoşluk da senindir, buluşma da, kahkahalarla gülüp eğlenme de.

1900. Amıca, ondan başkasının eteği yok ki ihsan etmek için şunu-bunu koysun, hepsi de yoksul onların; sen padişahlar padişahının eteğine yapış iki elinle.

Onun derdine düş, güneş gibi geceyedek, gamlarla eş ol, ateşler içinde yürü, gece olunca da ay gibi bir hoşça dön, dolaş onun damının çevresinde.

Onun damının çevresinde şu yıldızlar, tâ sabahadek sopacıklarını vurup bekçilik ederler; andolsun Tanrı'ya, kutlu bir tapıdır orası, andolsun Tanrı'ya kutlu bir kapıdır.

O peygamberler, hani gökyüzüne yüz tuttular ya, işte onlar, yeryüzü tuzağından da kurtuldular, ahmak kişinin şirk koşmasından da.

Demir nasıl mıhladız tarafından çekilirse onlar da öbür dünyaya kapıldılar; kehlibarın önünde saman çöpünün kolsuz, kanatsız uçtuğu gibi öbür dünyaya uçtular.

Bil ki o lûtfetmedikçe yeryüzünde hiçbir gıda bitmez, o emretmedip yaratmadıkça bir gölge bile vücuda gelip yere düşmez.

* Rûhlar, «Gezin» sesiyle develer gibi esrik ,çöl Arabı o develere ıh-ıh der, dilediği yerde ıhtırır onları.

---

[*] İkinci mısra yerine, 2. beytin 2. mısraı yazılmış, altına da doğrusu kaydedilmiştir.

* Can remilcisi, gönül levhasına gerçekler remilini dökerse döktüğü rakamlarla kum bile halis, ayarı tam altın kesilir.

Daha iyi yürüyün yoldaşlar, daha iyi yol alın, dünyaya öyle bir hekim geldi ki her ölüyü diriltir, her anadan doğma körün gözlerini açar o.

* Bunların hepsi de olur biter amma yüzündeki perdeyi kaldırdı mı ne zühre kalır, ne nağme, ne de ağlayıcının vah-vahları.

1910. Sus, bülbülsen yürü, kanadını aç, gül bahçesine uç; bülbül de tikenliğe gelir amma nadirdir bu, bâzı bâzı ancak.

CXLV

Gökyüzünden her an, şaşılacak bir sestir geliyor; fakat hal sahibi olandan başka kimsecikler o sesi duymuyor.

Ey eşek gibi başını aşağıya salan, şu suyu az iç, şu çayırı az otla; bir ancağız da başını kaldır da yukarıya bak, belki bir alâmet, bir delil görürsün, olur ya.

Sâki, şu âhır zamanda gök küpünün ağzını açtı, ruhlardan bir ordusu var, şaraptan da bayrağı.

Nerde dünyada o arslan yürekli ki ona lâyık bir bahadır olsun, arslanları avlıyacak derecede yiğitlik gösterirsin? Erle oturup şarap içenin de padişah olması, er olması gerek.

Şirk koşan kulak, ne çeresiz kulaktır ki gökyüzünden gelen sesi duymaz; Tanrı'dan bir rahata, bir huzura kavuşmamış can, çaresiz canlır, tadı tuzu yoktur o canın.

Ne olur bir gececik canı, yârabbi demekten halâs etsen; beden kabırinden çekip çıkarsan da geniş bir alana götürsen.

* Ayaktan ipi çözersen gökyüzünedek uçarsın, gökyüzü gibi her çeşit kırılıp dökülmeden, her türlü âfetten, zarardan, emin olursun.

Canın birliğe kavuşur da ecel kılıcından kurtulursun, öylesine bir bahçeye girersin ki orda güz mevsiminin yağması hiç mi hiç yoktur.

Susayım, susayım da aşk, kendisini kendi anlatsın, canı besleyip geliştiren, ucu sonu olmıyan bir anlatışa dalsın.

CXLVI

1920. Gökyüzünden gönüller alıcı sorularla bir kokudur, geldi; her gönlü yorgun, her gönlü kırık avı beden tuzağından kurtarıyor.

Her kuş, yüzlerce kanada kavuşuyor, ülker yıldızına doğru uçtukça uçuyor. Her dağ, her ağırlık, o oturamaklığıyla, o ağırlığıyla beraber yücelip uçmaya başlıyor âdeta.

* İbrahim'in kuşlarına bak, paramparça oldukları halde her birinin parçası canlanıp uçup kendi başına gitmiş.

A parça, ne kanadın var, ne başın; nasıl da uçuyorsun dedim de dostluk yeliyle açılıp saçılıyorum da ondan dedi.

Artık şehirde zurna sesinden başka bir feryat duyamazsın, hiçbir evde, çenkten başka bir ağlayış işitemezsin.

Tambur, yaşayış dediğin bizim yaşayışımız diye gönülden nağmeler koparmış; can arısı, şu baldan mimarlık öğrenmiş.

Bugün vergisi denizler gibi bol, sonsuz, o yüce, o kerem sahibi sâki, ululuğu, cebbarlığı bırakmış, kullarla kaynaşıp uzlaşmış.

Kaza ve kaderin fitne kulağına her an bir düzenbazlık üfürür ya, bugün bu gussadan kurtulduk Tanrım.

* Can okuyucusu ,okuyor da Meryem oğlu gibi üfürüyor, sâkimiz de Tanrı arslanı gibi tekrar tekrar saldırıyor, şarap sunuyor, kerrarlıkta bulunuyor.

İki üç put kırarsa karşılığında yüzlerce put yonup yapar; iki üç testi kırarsa ne çıkar, balçık yoğurup testi yapış sanatı azalmadı ya onun.

1930. Ey bülbül, gülün devleti sayesinde güzel bir seste, hoş bir ezgiye sahib oldun amma sevgiliyle buluşur onunla düşer kalkarsan pek az söz söylersin de bütün bunları unutursun.

CXLVII

Gönül bahçesine girersen gül gibi güzel kokulara sahib olursun; göklere uçarsan melek gibi yüzün aya döner.

Yağ gibi seni yaksa bile aydınlık kesilirsin; gamdan kıla dönersin amma mum gibi meclislerin başına geçersin, meclisleri aydınlatırsın.

Hem mülk olursun, hem padişah. Hem cennet olursun, hem Rıdvân. Hem gök olursun, hem iman. Hem arslan kesilirsin, hem ceylân.

Mekândan kalkar, mekânsızlık âlemine gidersin, kendinden ayrılır, tekü tenha yol alırsın; bineksiz, ayaksız yürürsün, deredeki su gibi tıpkı.

Canla gönül gibi tek olursun, görünmediğin halde görünür durursun; hem acı olursun, hem tatlı, ayni şarap tabiatını elde edersin.

* Mesîh gibi kuruluk tabiatından da uçarsın, yaşlık tabiatından da, girdapları deler, yol edersin, cihetten kurtulursun, her yan bir olur sana.

İçindeki hevâ ve hevesi bırakır, bomboş kesilirsin, soluksuz diri kalırsın; artık Yâ Hû denizine garkolursun da bundan Yâ Hû demekten vazgeçersin.

* Her acıyı tatlılaştırırsın, her uzağı yakınlaştırırsın; gök gibi dokuz kat oldun mu artık nura perde kesilmezsin.

Devlet sahibi padişah ol, yüceliklere eriş, ay kesil, nice bir üveyk kuşu gibi kû kû deyip duracak, arayıp tarayacaksın?

1940. Her eve pencere olursun sen, her bağa gül bahçesi kesilirsin sen; senlikten geçtin mi, varlığını bıraktın mı benimle olmadan ben olursun sen.

Yeryüzünde bu kadar da baş çekip ululanma, neşeli, güzel bir

halde baş indir de şeftali dalı gibi terü taze olasın, gülesin, güzelleşesin [*].

Artık aydınlık istemezsin, kendinden müstağni kalırsın; padişah gibi yoksulları besleyip yetiştirme kaydına düşersin, ay gibi karanlıkları ararsın.

Can istemezsin, can bağışlarsın, her derde derman bulursun, devâ verirsin; yarana melhem aramazsın, yaralara melhem olursun.

---

[*] Bu beytin ikinci mısraı yerine bundan sonraki beytin ilk mısraı yazılmış, bundan sonraki beytin ikinci mısraı da bu beytin ikinci mısraıyla birleştirilerek bir beyit olmuştur. Mâna ve cüzlerdeki kafiyeler bakımından ,diğer nüshalarla da karşılaştırarak beyti düzelttik ve mânayı ona göre verdik.

CXLVIII

Barış istiyorum senden, uzlaşma, kaynaşma *istiyorum; dün,* barışa dair bir işarette bulunmuştun, bir söz söylemiştin cana.

Can öylesine sevindi, öylesine neşelendi, öylesine çalıp çağırmıya başladı ki... Bütün önemli işi bundan ibaret zaten; barış nağmesini söyleyip çağırmaktan başka bir iş, güç var mı, göremiyorum bundan başka bir iş.

Can, birisine kızdı mı cihan hapishane kesilir ona; cana, bedenle barışma, kaynaşma fikri gelir mi acaba yârabbi?

Birine kızarsan başını alır gidersin; fakat baş, sana kızarsa eyvahlar olsun barışın başına gelenlere.

Gönlüm, araştırıp dururken, seninle buluşmanın bir elini öpse, yok mu? İşte o zaman şu gönül, barışın, uzlaşmanın ayaklarının tozunu defalarca öper, öptükçe öpesi gelir.

Bedenin işlediği iyilik, canın lûtfuyladır, canın ihsaniyledir. Ne vakit cömert davrandıysam, ne zaman cömertlikte bulunduysam bu cömertlik, barışın cömertliğiydi.

1950. Kış bulutu gibi ağladım ,yapraktan da soyundum, meyvadan da, çırıl-çıplağım şimdi. Artık barış kaftanını giyeyim de ansızın bir kükriyeyim, bunu istiyorum.

Padişah olayım, padişahlara da padişah kesileyim, aya bile ihsanda bulunayım; barışın yüzünü gördüm mü o vakit yüzüm güler benim.

Ey yüzlerce bahçenin, yüzlerce yeşilliğin canı, yurdu şereflendir; kötü düşünceli, fena tedbirli oluşum, barışa yer bırakmadı amma gene de lûtfet.

O hayallere bile gelmiyen, düşüncelere bile sığmıyan ilkbahardan gel de şöyle bir letafet ver âleme; böylece de barış göğünde gam sisi kalmasın artık.

Can denizine karşı şu ettiğimiz işler, onunla şu çekişip durmamız, yahut da barışın ululuğuna karşı şu şeytanlığımız, şu ululanmamız hiç de hoş değil.

Ey edebe sığmaz işlerde bulunan, sus, dudak ucuyla, hafifce bile olsa bir şey söyleme de barış duasındaki istek, gösterişsiz olsun.

CXLIX

Her yana bakınmıyasın diye hayali gönülde; haddini aşmıyasın diye hadsiz lûtuflarda bulunmada.

* Şu altı kapılı tekkeden dışarıya ayak basarsan dini temiz sûfîlerle buluşur, onlarla vecde gelir, onlarla düşer kalkarsın.

Sende gizli bir kapı var, altı kapıyı, altı yanı araştırıp durma, gizli bir kapı var sende ki her gece o kapıdan uçar gidersin.

Uçtun mu ayağına, bir hayal ipi bağlarlar, tamamiyle uçup gitmiyesin diye sabah çağı, bu iple geri çekerler seni.

1960. Geri dön, rahim zindanına, yaratılışın tamamlanıncıyadek gir şu rahme; bu dünya rahme benzer, onun için de kanlar içmedesin, kanla beslenmedesin.

* Canın kanatları bitti de beden yumurtası ondan kırıldı; can, Ca'ferlik göstermek için Ca'fer-i Tayyâr kesildi.

CL

* Bahar mevsimi gelip çattı, seyret de bak, bağlar, bahçeler hûrilerle, perilerle doldu; sanki Süleyman, orduya yüzüğünü gösterdi.

* Habeş toprağından ay gibi Rum yüzlü dilberler doğdu, sanki senin gibi güzelim Müslümanlar imana geldi, kâfirlikten çıktı.

Gül bahçesine bak, nar çiçeğini seyret, suda sevgilimin aksine dal, şu mahmur nerkisi gör, o kırmızı goncelere hayran ol (sevgilinin gözlerini, dudaklarını seyret).

Katmerli gül yapraklarına bak, altınla gümüş gibi nasıl da birbirine karışmış; hiçbir kuyumcunun sanat ocağından çıkmıyan asım-takım mücevherler, halkalar âdeta.

* Bülbülün canında gülü, gülde de Aklı Küllü gör; renkten renksizliğe uç, belki oraya bir yol bulursun.

Gül aklı yağmalamada, nesrin işaretler etmede, sanki şu suretleri, şu resimleri yapan işte buracıkta, perde ardında demede.

Ey savaşa barışı veren, taşa su yürüten, şu kötü renkli toprağı nasıl da renklerle bezeyip meydana çıkarıyorsun.

Dallarda tazelik, selvilerde yücelik, ululuk, gülde yüzlerce güzellik var amma ey can, bambaşka bir şeysin sen.

1970. Bağın, ovanın, gülün yeri mi, mezenin, şarap kadehinin sıras mı? Rûhun da yeri değil, Aklı Küllün de; çünkü sen canın canından da daha hoşsun, daha güzelsin.

CU

Bahçe onu bilseydi terü taze dalından kan damlardı. Akıl onu anlasaydı gözünden ırmaklar coşardı.

O ay parçası güzel, bir gün, gün değirmisinden baş çıkarıp görünseydi havada, zerre zerre Mecnun'lar, Leylâ'lar belirirdi.

* Onun akıl defineleri bir bucakta aşağılık bir yere aksetseydi o yıkık yerin her yanında yüzlerce Karun hazinesi meydana gelirdi.

* Gönle vuran güzellik göze de görünseydi her elini, yüzünü yumıyan kirli kişi Şeyh Zün-Nun kesilirdi.

Ey bakınıp duran tâcir, ne vaktedek bakıp kalacaksın? Sevgiliyi elde etmek ucuz olsaydı bu bakşıla sevgili meydana çıkardı elbet.

Yeni bir konuk geldi amma şu nimetler bütün dünyaya yeter, hattâ dünyadakiler daha fazla olsaydı nimetler de daha fazla geirdi.

CLH

Dün gece gönül sırrını; taş yürekli, lâ'l dudaklı, kâfirliğe bile iman bağışlıyan, küfrün bile imanını arttıran bir dilberin yüzünde gördüm.

Böyle bir sevgilinin yanında kim kalkar da candan, gönülden bahseder? Böyle gümüş bedenli bir güzelin huzurunda kim altından, gümüşten söz açar?

Aşkın ağzı olsaydı bütün dünya bir lokma alurdu. Aşkın kapısı olsaydı padişahların canları o kapıda bekçilik ederdi.

1980. * Ben de duyardım, gönül gönül derlerdi; şimdi başıma geldi de anladım, ey güzelliğine karşı gönlün de, canın da utanıp kaldığı güzel; ey aşkıyla Düldül'ün bile bir eşek gibi çamura saplanıp kaldığı dilber.

Ey can, gel de inciler topla. Ey gönül, gel de güzelliği seyret. Aman bu âfetten, bu belâdan ey Müslümanlar.

Beden nedir ki onun gam süvarilerinin ayakları altına serilsin? Baş nedir ki öyle bir padişahın huzurunda yerlere kapansın?

İşte bak sevgilimin vuslat demi gibi tatlı, onun lâ'l dudakları gibi şirin, güzel ilkbahar gelip çattı; artık âlem yeşerecek, yemyeşil olacak.

Yüzü her an bana, benim gibi güzel yüzlü bir sevgilin var mı diyor. Gönlüm her an ona, benim gibi bir kulun var mı diyor.

Dostlar, bahar geldi, kalkın, gül bahçesine gidelim; fakat benim baharım sensin, başka bir şeye bakmam ben.

Çiçeklerin, meyvaların edaları var, şiveleri var; biz de senin gül bahçesine benziyen yüzünde açmış bir nilüferiz sanki.

Bülbül, çalgıcı gibi tef çalmada, ağaçların yaprakları el çırpmada. Her gonca, benim gibi hoş, benim gibi güzel, benim gibi terü tâze bir gonca var mı demede.

Bahçe bezensin, kuş kanatlansın, uçsun diye o merhametli, o yemyeşil ilkbahar, salına-salına, eteğini sürüye sürüye gelip çattı.

Halk hayran olsun, yüzünü göremiyen körün, sözünü duyamıyan sağırın inadına sevgilimiz canımıza can kesilsin diye ilkbahar geldi.

1990. * Bir yerde padişah o olursa bütün padişahlar kul olurlar; bir yerde sevgili o olursa her gönül âşık otu kesilir.

Sevgilimin hayali, gönülde salına-salına yürümede, sonsuz yüceliğe sahip, güzel mi güzel bir ay, lûtuf ve ihsan sahibi, debdebeli bir padişah sanki.

CLIII

Bundan önce sözlerime müşteri arardım, sözlerimi alacak adam isterdim; şimdi şu sözlerimi benden almanı istiyorum senden.

* Herkesi aldatmak için nice putlar yondum ,fakat bugün Âzerliğe doydum, Halil'in sarhoşuyum.

Öylesine bir put gelip çattı ki ne rengi var, ne kokusu; ona daldım da işten güçten kaldım; artık putçu dükkânına bir başka usta ara.

Dükkânı elden çıkardım, o işlerden vazgeçtim, deliliğin kadrini tanıdım, öğrendim, düşüncelerden geçtim gitti.

Gönlüme bir sûret gelse git ey yol azdıran derim, çık dışarı; ağır davranırsa vurur, paramparça eder, yere yıkarım onu.

Onun Mecnunu, onun deli divanesi kesilen kişi, Leylâ'ya lâyık olur mu hiç? Canı, ordan, o yandan olan kişidir ki yeri bayrağın dibidir.

CLIV

* Şu iki kıbleye dönüş, bir an olsa da akıldan, candan uzaklaşsaydı aklımız Âdem kesilirdi, nefsimiz de Havvâ olurdu.

* Âdem, gönül sayvanından inip de şu balçığa gelmeseydi kutlu ders verişi esmadan da üstün olurdu elbet.

2000. Zanna kapılıp kabul etmeyiz bunu diyen, Halil gibi kabul ettim, teslim oldum deseydi gölge gibi başaşağı yere düşen nefsi, başı yücelerde bir güneş kesilirdi.

Beden varlığı yok olsaydı şu nefis yücelirdi, başı göklere ererdi, tamamiyle yok olduktan sonra da varlık birliğine ulaşırdı.

Yarasaya benziyen benlik gözünde zayıflık, görmezlik olmasaydı, bir güneşin yerine cana canlar katan yüz güneş doğardı

Tanrı katında, sınama zamanı iyiyle kötü bir olsaydı ay yüzlü Cebrâil'le İblis ayni yüze, ayni güzelliğe sahib olurdu.

İnsan, sırları bilseydi hayırla şer belirmezdi; kendisince bilinmiyen her şey de belirirdi, ortaya çıkardı.

Şu herşeyi görüp gözeten, şu casusa benziyen duygumuz, bizim tutsağımız kesilmiştir, hapsimize düşmüştür bizim; mademki hiçbir şeyin aslını görmüyor, keşke büsbütün kör olsaydı.

Aşağılık nefsin duygusu, sinek gibi kâsenin kenarına konmuştur; sinek, konacak yer olarak kâseyi seçmeseydi derhal zümrüdüanka kesilirdi.

Yıldızlar ,tıpkı kâselere ,tıpkı şu altın taslara benzer; tamâa düşenler için düzülüp bezenmiştir onlar, keşke süslenip bezenmeselerdi.

Sus, düşün ki söz, mekânsızlık âleminden gelir; gözün ordaysa sözle nasıl uçabilirsin oraya?

Tebrizli Şems'in sayesinde her zerreyi bir yakıyn nuru bil; zevk söylemede, sözde olsaydı her zerre söze gelirdi söylerdi.

CLV

2010. Ey her gönül bahçesinin parlaklığı, ey her evin penceresi, güneşin, her zerreyi bir inci tanesi gibi parlatır.

Ey her çaresizin imdadına yetişen, ey her âverenin yeri yurdu, sığınağı, sen her düzenciyi düzeltir, yola getirirsin, her masaldan maksat sensin, her kıssadan alınan hisse sensin.

Ey dümdüz, usûl boylu selvinin hasreti ,ey padişahlar padişahlığının parlaklığı; dilerim ki dostlara lâyık bir dost veresin dostlara.

Her başta senin sevdan, her dudakta senin şarapların... Şerbetlerinin feyzi olmadıkça dünya, bomboş bir kadehten ibaret.

Her padişah senin yoksulun, şahininin en bayağı avı; ey birteviye herşeyi, herkesi halden hale döndürmesi, her deliye zincir kesilen.

Her ışığın bir ateşi vardır, her gülün bir tikeni; her yıkık yerdeki defineyi korumak için de bir yılan bulunur.

Ey gül bahçesinde tiken bulunmıyan, ey tertemiz ışığının ateşi olmıyan; senin definenin çevresinde ne yılan var, ne yılanın yarası, ne dişi, ne ısırışı.

Bir işrettir düzdün, yüzlerce sınama tohumu ektin, şehrimizde bir tek akıllı fikirli adam bırakmadın.

Düşünceler, sanatlar, hünerler, senin aşkından bir renk almış da güzelleşmiştir. Geceleri, seher çağlarınadek çenkler, senin göğünde doğan aya karşı çalıp çağırır, inler durur.

Akıllılıkla delilik birbirine karışmış, birleşmiş, yola yüzlerce mezeler dökmüş, nimetler döşemiş... Düşünce ,bir tarak gibi senin o kıvırcık, simsiyah saçlarına asılakalmış.

2020. Ey gözleri nerkise benziyen, uyku, gözüme bir tiken oldu

âdeta; uyanıkken çok rüyalar görüyorum, fakat yığılmış yüklerin ardından bakıyor, gözlüyorum da öyle görüyorum.

Bakkalın bile yoğurdu ekşi olduğu halde gönlü müşteridedir; dudağını yummuştur, tâ sabahadek uyumaz, aklı fikri başında, öylece dükkânın bir bucağında oturur durur.

Sabah oldumu kazanca koşar, alış-verişe girişir; sonucu müşteri yüzünden kuru nanesi yeşerir, tâze nane haline gelir

Ey tarlayı bırakıp da çöplüğe, çor yere buğday eken, ey ışığı pencere sanan, sen tıpkı pervaneye benziyorsun.

Bir gün gelir, elbiseler giydirir, anlatış, tarif ediş kabiliyeti verir de Aklı Küll'le cüzlerini birleştirir, uzlaştırır, bir sevgili ihsan eder sana.

Sus, sen bundan kurtulmuşsun, bu tuzaklardan sıçrayıp çıkmışsın; canını da, gönlünü de fettan bir dilbere vermişsin sen.

CLVI

Daha seher çağındayız, güzel, ferkad yıldızı gibi parlak, selvi gibi yüce, usûl boylu, şeker dudaklı, ay parçası sâki, kadehi doldurdu.

O sarhoş gözleri, alnına düşen o tuzağa benzer büklüm-büklüm saçları, o elindeki kadeh, çaresizin çaresi, dertlinin dermanı.

Yaseminlerle dolu bir gül bahçesinde, bir kaynağa, bir fıskiyeye karşı kara gözlü huriler, çenklerini kucaklarına almışlar, sağda, solda çalıp duruyorlar.

Ey şirin sâki, Ali'nin, Abul-Alâ'nın canı için hadi, durma, her derdin, her gamın inadına al kadehi eline, sun.

2030. Gökteki güneş gibi döndür, mücevherler saç, şu gaddar âlemde susuzlara, şu toprak yurdunda oturanlara sun.

Ey büyüler yapan, ey hünerlere sahib olan, ey deliliğin elindeki, avucundaki varı-yoğu ,iş çağı gelip çattı, bizim hepimiz de o işin ehliyiz zaten.

Bir kadeh içince hayâ elbisesini attım üstümden, gaddar, mağrur, oyunbaz bir güzelle acayip bir aşk oyununa giriştim.

Göktekiler bile gökyüzünde o şarabın kokusuyla sarhoş olmuşlar, başları dönüyor; her ulu kişi benim ay yüzlü güzelime karşı secdeler ederek sarhos bir halde kendinden geçmiş.

Şarap denizleri yer-yer akmada, her yeşillikte elli ırmak; artık kızan, öfkelenen adamların inadına vur şu testiyi taşa ,kır gitsin.

* Aşağılığa rahmet gelmede, yokluk iksiri gelip çatmada; sarhoşluk padişahı ağır bir orduyla ulaşmada.

Damın üstünden gelip geçenlere bir baksan, bir görsen onları, geçim çadırını sökersin de ateşlere yakarsın .

Sarhoş dediğin, köpürmüş ,coşmuş denizin dalgaları üstünde sağa, sola yuvarlana- yuvarlana, düşe-kalka, aşağı-yukarı, dala-çıka giden gemi gibi yürür, denize atılmış direk gibi eğri-büğrü gider.

Diyorum ki: Ey iş ,güç sahibi ,ey canı illetlerden kurtulmuş er, pencere yok, kapı perdesi yok; nasıl ettin de kurtuldun ecel hapsinden?

Nasıl kurtuldun şu acı, şu ekşi dünyadan, şu çocuğunu yiyen ihtiyar felekten; hem masallar söyliyen, hem söylediği halde susan, hem kul olan, hem buyruk buyuran dünyadan?

2040. Dedi ki: Dünya padişahı, gizlice bir kadeh sundu bana, onu içince bir de baktım ki can şehrinde gezip dolaşan bir yıldız kesilmişim.

Şu sınanmış dünyaya, şu sınama yurduna geliş de gizlidir, gidiş de; her şeyi iyiden iyiye örten Tanrı gayretiyle bu sır, erkekten de saklıdır, kadından da.

Nasıl geçtim de çıktım, şaş da kal, bak da gör, ne yarık görünüyor ,ne kapı; sanki kaynağı yokken kayadan fışkıran bir suyum ben.

Ey şekerler lezzeti, hemen o koca sağrağı sun; analar gibi süt ver bana, çek, al beni beşikten.

Ey ârif kişilerin varı-yoğu, zevki, neşesi, ey nerkislerin hayranlığına hayranlık katan, ey topraktan yaratılan şu dünyaya, şu dünyadakilere rızık veren, ey her âvarenin maksadı olan,

o bekçiye benziyen, o hırsızdan, her aşağılık kişiden adamı emin eden şarap yüzünden şimdi, her gönlü sıkılmış kişinin fikri secdelere kapanmada.

Ey ruh arayan, yaralının huzurunu, kararını araştıran kadeh; ey güneş yüzlü, her yıldızın kanını döküp duran sâki,

ey gönüllerin rızıklarını veren ,ey hem adam olanlara, hem olmıyanlara can kesilen, ,hem basıp yağmalıyan ,hem yağı basansın [*], hem düzgünsün, hem ters, uzlaşılmaz biri.

Şu şekillere can vermedesin, sanki sûr sesisin sen, dünyayı mahşere döndürüyor ,herkesi birbirine katıyorsun; zincirin, her cabbarın boynuna sanki bir altın gerdanlık, ona sanki şeref vermede.

Candan akıllıca düşünceleri aldın götürdün, mevkiinden azledilmişe dönen şu aklı çeldin; aptal, bön kişinin aklını da bilgiyle yankesici, bir düzenbaz yaptın.

2050. Şüphenin boynunu vurmak için beye de saldırmada, paşaya da; ya aklın başına vurarak usûl tutuyor, ya düzenbazlığın düzenine vurarak tempo tutuyor.

Yeter, sus da topluluğa gir, erkeğin, kadının toplandığı, buluştuğu yere gel; balçıktan şekiller düzen ustanın halvet yurdunda, sanat mekânında sen de sûretler yap, sonra da yaptığın sûretleri kır dök.

Gül gibi hem söz süylüyorsun, hem susmadasın, yüzünü hiç de ekşitmiyorsun; hem gönül evinin başköşesindesin, hem uçar kuş gibi yüceler yücesinde.

---

[*] Yağı basan türkçedir, aynen böyle kullanılmıştır.

CLVII

Bütün varımızı-yoğumuzu bir nazik, bir zarif dilber, bir nazenin oğlu nazenin güzel çalmış da götürmüş; onun düzeni hiçbir mescitte bir tek seccade bile bırakmamış.

Feleğin hırkası onun yüzünden on parçaya bölünmüş, kamer burcu onun yüzünden delinmiş; hele benim gibi bir sâf, bir bön, eline düşerse vay haline onun.

Ödağacımızı ateşledi, tütünümüz göklere ağdı, sâki, bizim abes işlerimizi kırdı geçirdi, yok etti o görülmemiş şarapla.

İşi güçleştiriyor, denizde konaklıyor; can, gönül kıssasını söylüyor, nerde gönül vermiş bir âşık?

Gönül veren o kimsedir ki adamakıllı sabreder, dayanır; senin gibi kıyı-bucak, her yana gezip duran, derken bir köşeye düşüp yıkılan adam değildir gönül veren.

Bir gama, bir gussaya düşmüşsün; nerden gönül vermiş bir âşıksın sen? Ya bir kahpenin arzusundasın, ya bir mahabbet tellâlının vesvesesine kapılmışsın.

Utan sakalından, utan o darmadağan sakalından; işin sonucundan iki gözünü de yummuşsun da saçma-sapan sözlerle ağzını açmışsın.

2060. O yana ait akıldır güzel akıl, sonucu görmede çeviktir, hırstan, şehvetten arınmıştır, âşıklığa hazırdır o çeşit akıl.

Sus ki söz kuşum hızlı-hızlı yeşilliğe doğru uçuyor, bir odacığa konmuş deftere rehin olmaz o.

CLVIII

Eteğimi tutmuş ,beni puthaneye çekiyor bir düzenbaz, bir yankesici; etek gibi peşinden gitmedeyim bir kan içicinin.

Bir an var eder beni, bir an alçaltır, bir an sarhoş eder o yalnız kendisini, yalnız kendi dileğini düşünen sarhoş.

* Mühre gibi elindeyim onun ,balık gibi ağındayım, büyücü bakışlarının yüzünden Babil kuyusuna eğilmişim.

* Lâhûtum da o Nâsûtum da; Hârût'um da o, Mârût'um da. Kötü işlere girişen herkesin inadına mercanım da o benim, yakutum da.

Güzelim bir su gibi görünmedesin, ateş burcunda bir aysın sanki, fakat sevgilinin göğsünde mermerden yapılma bir gönülsün bir kayasın âdeta.

O dünya hazinesinin sırlaını gizlice söyliyeyim sana, fakat mühlet ver, mühlet ver. de bir parçacık kendime geleyim.

Birgün, yüzünün hayaliyle tâ ırmağına kadar götürdüm testiyi; ışığın aksini bir yıldız gibi suda gördüm.

Gökte aradığımı dedim, yeryüzünde buldum, Tanrı'nın lûtfu, umulmadık bir anda çaresize çare oldu.

2070. İlk safta şükrediyorum, Hint yapısı kılıç da elimde, üstünlük, yardıma kavuşma bahçesinde, o gül yüzlünün ışığıyla açılıp saçılayım artık.

Mihnetten, gamdan yay gibi iki büklüm olmuştum ya, o zaman geçti ;o vakitler şu bedenim, her haris, her tamahkâr kişinin elinde bir kemikti sanki.

* Var olmak için verdiği buyruğun tuğrasındaki büklümle şu köhne yayım yenileşti; Îsâ ,beşiğe bağlı olduğu halde söz söylemiye başladı.

* Gönle öylesine bir ateştir, düştü ki önüne hiçbir kötü çıkamaz; hiçbir serkeş baş kaldıramaz, kötülüğü buyuran hiçbir nefis kalmadı artık.

Âşıkların dünyası güzelleşti, âşıkların buluşup birleşecekleri çağ geldi çattı, âşıkların gönlü her çeşit fitneciden ,düzenbazdan kurtuldu.

Tatlı tuzlu, alımlı can, felek gibi arş üstünde dönmede, artık her yıldız gibi göğün altında dönmez, aşağılık yeri yurd edinmez.

Akılla can, karıncalar gibi dünya tasına üştüler, bir yarık, bir çatlak arıyanlara gizlice bir perdedir, açıldı orda.

Artık gül fidanı tikenden kurtuldu, çünkü gönülden emin oldu, düşmanı kalmadı, gül derecek, gül yaprağı sığacak hiçbir kimse yok çünkü.

Sus, sus ey dil, süsenlerin dili gibi ;nerkis gibi göz kesil de bahçeye bakadur.

CLIX

Gönül dün gece harap, sarhoş bir halde onun yüzünden her yana, her yere yıkılıp duruyordu; gül fidanına benziyen boyu-posu yüzünden can, hür süsen gibi yüzlerce dile sahib oldu [*].

2080. Gönüller, dudağı yüzünden tâ sonunadek tatlar içinde, şekerler gibi; fakat bir an gizlenirse ona düşkün Ferhad gibi ağlamıya başlarlar.

Şu topraktan yaratılmış kalıp, lûtfuyla yüzlerce cennet bahçesine dönmüş; yel, onun civarından esip geldiği için ölüleri diriltmede İsâ'nın bile hasedini çekmiş.

Külhana benziyen tabiat âleminden ansızın bir halife gösterdi; müminler emîrinin yüzünden Bağdat, onunla övünmiye başladı.

Göklerdeki melekler tespihlerindeki zevkı onun yüzünün nuruyla buluyorlar. Bütün ibadet edenlere kılavuzluk gözü, yol gösterme ışığı, onun sayesinde veriliyor.

Binlerce can, onun çevresinde; oysa ay gibi ortada. Sarhoş bir halde salına-salına gitmede, kem gözler değmesin ona.

Ayın ondördünün parlaklığı, onun yüzündeki nurdan. Şimşadın, alnına dökülen saçlarındaki amber gibi güzel koku, amber gibi rek, o büklümler, o kıvrımlar, gene ondan.

Aşk padişahının askeri yüzünden bir dünya yıkılırsa ne olur ki? Canlara can olan yüzlerce dünya yaratır karşılık olarak.

O bakışlar, âşıka zulmederse de güzelliğe, alıma, iki dünyada da lûtuflar, ihsanlar, gene ondan.

Nazla, ululukla gökyüzüne ayak bastın; yeryüzü, zerre kadar anlasaydı ki bu güzeller padişahı ondan doğdu, onun lûtfuyla meydana geldi.

---

[*] Bu gazel «V» de yazılacakken unutulmuş ve bahrin son gazeli olarak yazılmıştır.

Onun güzelliği yüzünden putlara da yüzlerce kargaşalık düştü, put yapanlara da. Nihayet put yapanlar, feryada koyuldular da put yapmaz oldular.

2090. Nedir, nasıl güneştir bu güneş ki güzellik göğünde parıl-parıl parlamaktadır? Bu âbıhayât, nasıl oldu da onun lûtfuyla coştu, böyle bir derya kesildi?

Birisi, tapısında hizmetler edilen Şemseddin'in eğerörtüsünü başına koydu, fakat o da kim oluyor ki? Şemseddin, öylesine bir er ki güzelliği, yüceliği yüzünden Cebrâil bile ayağının altına kanatlarını sermiştir.

Tebriz, onun yüzünden sırrını açar da can gözü görmiye başlar. Ona hased edenlerin görmiyen gözleri de sonucu büsbütün kör olur gider.

BAHR-İ MUZÂRİ'

— Arîz —

Müstef'ilün faûlün müstef'ilün faûlün

— A —

I

Nice demdir, toprağımıza katre-katre, yudum-yudum öylesine şarap döktü ki toprağımızın her zerresini feryada getirdi, her zerremizde bir çığlık var, bir feryat var.

Göğsümüz yarıldı, açıldı; gönül aşk dokumıya koyuldu; ulu Tanrı'nın kadehiyle şişe sâf, tertemiz bir hale geldi.

Çiçekler açılmış, kötü gözler görmüyor. Gayret, ağzını yalama diyor bana, şarab içmiye koyul.

Ey can, görünür görünmez canımı da kaptın, gönlümü de; müşteri sen olduğun için kumaş değerlendi.

Bulutun yeşillikler yağdırır, kadehin can verir, derdin insanın içine ne de güzel siner; artık sen bu derde başka dert katma.

* Ey aşk, sağ oldukça senin şarabınla sarhoşum ben, «Yaklaştı, yakınlaştı» makamına vardığım zaman senin lûtfunla yüceyim, senin lûtfunla aşağı.

Sana nasıl ay diyeyim, ay hummaya tutulmuş ,sapsarı kesilmiştir. Selvi desem doğrudur bu söz, fakat

2100. selvi yanar, ay, son üç gece görünmez olur, canların aslına asıl olandan başka hiçbir şeyin aslı yok.

* Güneş tutulur, ay tutulur, vaktin Halîliysen ikisine de istemem sizi de, ikisinden de yüz çevir.

Dediler ki: Bütün dostlar öldü gitti, yokoldu; Tanrı'yı seven, ona sevgi besliyen yok olmaz.

* Âbıhayât Tanrı'dır, kaçıp Tanrı'ya sığınanın rûh, kölesi olur, Rûh-ul Kudüs lalası.

Yüce Tanrı lûtfuyla candan kopan gülüşten başka halkın şu gülüşleri, hep çakıp sönen şimşektir âdeta.

R

Ey sucubaşı, o akar çeşmeyi aç, aç da bahçe de uyansın, çiçekler de göz açsın.

İki gözünün karanlığında lûtuf âbıhayâtın gizlenmiştir; o gözbebeğiyle gözleri denize çevirmiştir.

Senin lûtfunu görmedikçe kimsecikler oynamaz; hattâ rahimdeki çocuklar bile lûtfunla oynar.

Rahimde oynamak da nedir ki? Yoklukta oynamak da bir şey mi? Mezardaki kemikler bile nurunla raksa girer.

Dünya perdelerinde çok oynadık, dostlar, çabuk olun, davranın o dünyadaki raksa.

2110. Canlar, şu koca, şu kaba kalıplarla oynuyor, şu ağır yükü bir attılar mı seyret oyunlarını o zaman.

Doğmadan önce de ayak vurup sıçramada, rahimlerin karanlıklarında candan şükretmek için oynayıp durmadaydık.

Hepimiz de oynıya-oynıya, şu besbedava nimetlere şükretmek için tekkeden gelmiş sûfîleriz.

Şu nimetlere can versek yerindedir, zaten şu, bol mu bol defineye karşı sûfînin canı da nedir ki?

Şu cihan nimetlerinin konduğu kabın kapağı göktür; sofrasından nasıl bahsedeyim, dilin harcı mı o bahis?

Yola düşmüş sûfîleriz biz, padişahın nimetlerini yiyenleriz biz; yarabbi, bu kâseyi şu sofrayı ebedî kıl [*].

Padişahların kâselerindeki nimetleri elde etmek için boş kâseden başka ağımız yok, kâsemizi o nimetlere uzatmaktan gayri kârımız yok; zaten her ham kişi de bu kâseyi, bu ekmeği elde edemez.

O nimetlerle dolu kâseyle pis, bulaşık kâse arasında, sineğe, o ev sahibine utanç veren mahlûka göre ne fark var ki?

Fakat adam olan kişi, yemediği, tatmadığı halde o nimetleri görüp bazı kere dilini ısırır, susar; bâzı kere de ağzını açar, onları övmiye koyulur.

---

[*] Bu beyit, Mevlevîlerde sofra gülbangi olarak okunur.

III

Felsefenin verdiği inkârı gönlümden sürdüm, çıkardım; gönlümü yudum, arıttım; gözümde de Yusuf'a ait şekillere yer verdim.

2120. * Görülmemiş, eşsiz bir güzel gerek ki dille övülmesi mümkün olmasın, böylece de tertemiz Âdem'e secde etmek doğru olsun.

Bir Tûr, amma nasıl Tûr; bir nûr, amma nasıl nûr? Her lâhza yüzlerce sönmüş ışığa nur bağışlasın, yaksın, yandırsın onları.

Güneş doğunca her zerre meydana çıkar, yüz gösterir, fakat gizli zerrelerin meydana çıkması için de bir başka nur gerek.

Varlıkların aslı o, cömertlikler denizi o; nasıl da olmıyacak şeyleri avlamada o.

«Tercî'-i bend»

IV

Ey esirgeyici sâkiler, sevda gene arttı, sevda gene arttı; şu sararmış benizlere bir kızıllık verin, bir kızıllık.

Ey sâkiler beyi, ey canımın elinden tutan, ey efendim benim, iş çağı geldi çattı, ercesine davran.

Sevgili, akıl da senin sarhoşun, ruh da; nedir o iki elinle tuttuğun? Getir, koy ortaya, gizleme.

* Ey göğü kararsız hale getiren ,ey aklı sarhoş eden; bir an olsun aç kucağını, safraya uğradım, safraya.

* Ey Fütüvvet ulusu, ey peygamberlik kitabının dîbâcesi, ey mürüvvet padişahı, helvayı yalnız başına yeme.

Bizden kaçıp bir bucağa gittin, o güzelim yüzü senden başka kimsecikler görmesin diye eline bir ayna aldın.

2130. Ey güneş yüzlü, âlem senden aydınlansın diye her durak yerinde, her konak yerinde bir pencere açtılar.

Bunu içmezsen, merhamete gelmezsen yeni bir tercî'e girişeyim, belki o tercî'le coşarsın.

*

Ey gönül gözlerinin nuru, göz gibi yol göstermedesin sen; ey sevgili, can sınadı bunu, onun canına canlar katıyorsun.

Can nereye yüz çevirse sana çevirir yüzünü, amma gene de bilmez ki sen nerdesin ey can.

Nerdeysen orda «Elest» dâvetinde bulunursun, sarhoş edersin, varlık verirsin cömertliğinle, ihsanınla.

Gönle sitekler verirsin de her yana çekersin onu, gâh aşağılıklara sürersin, gâh gönül açıcılığa feraha sürüklersin.

* Bir fayda elde etmek, bir kâra kavuşmak dileğine düştün mü o civarda ümitsizlik ölmüştür artık, çünkü senin mağarana sığınan köpek bile evliyalık etmiştir.

İnsan o yana koştu mu göğünde doğan ay ona vurur, yolunu ışıtır onun; o hem gayb mülkünü bulur, hem razılık aklını elde eder.

Kim ne diyebilir ona ki muhtac arar, eteğini altınla doldurur, gelir de bir yoksul araştırır, dilenciye ihsanda bulunmak için dilenciliğe girişir âdeta, dilenci dilencisi olur.

Şimdicek şu işin dalını, kökünü bir başka tarzda anlat, şu eseri görünmiyen denizi göster, izini çıkar meydana.

*

2140. Sevgiliyi anlatmıya koyuldum mu gönül kaybolup gidiyor; kendimi kaybettikten sonra nasıl arayabilirim onu?

Ne söylerim, ne ararım, hüküm onun elinde; sâki de o, bâki de, ben ancak bir kadehim, yahut bir susak.

Tikensem, oklu kirpiysem senin yüzünden ipek kesilirim, bin katsam bile bu yolda tek bir iplik olurum.

* Seni bir öpersem Îsâ gibi rûh kesilirim, elmanı koklarsam Mûsa gibi can veririm.

Yıkık bir evim ben ,senin definene ayrılmış bir yıkık yer. Sen âbıhayâtsın; ırmak gibi senin ayaklarının altına döşenmişim ben.

İnsanlarla düşer kalkardım, görüşür konuşurdum, geniştim, her şeyi hoş görür bir huyum vardı; senden başkası gönlüme girmesin diye daraldım bugün, huyumu değiştirdim.

Görülmemiş eşsiz güzelliğin, ince mi ince hayalin yüzünden sevdam da mahremsiz kaldı, hay-huyum da, kimse bir şey anlamıyor benden.

Yüce bir yardan aşk seli geldi, Allah aşkına olsun vuslatınla bir bent kur o sele.

V

Burda biri gizli, kendini yalnız sanma; kulağı pek keskindir, kötü sözler söyleme.

Gönül kaynağına bir ayakbağıdır, atmış o peri; hayaline gelen her sûret, o perinin yüzünden geliyor.

2150. * Nerde kaynak varsa orası perilerin konağıdır ,oraya ihtiyatla gitmek gerek.

Şu beş duygu kaynağın, bedeninde akıp durdukça bil ki o peri, bu bentleri açmıştır, şu beş kaynağı ayırmıştır, akıtmıştır.

* Vehmetmek, tasavvurda bulunmak gibi beş tane de iç duygun var ya, bil ki her beş kaynak da yayım yerine doğru yürüyüp gitmede.

Her kaynağın iki kalesi, elli tane de suyolcusu var, gönlünü cilâlarsan yüzlerini gösterirler sana.

Su başında edebe riayet etmezsen perilerden zarar gelir sana; çünkü bu çeşit tanınmış periler, serttir, pervasızdır.

Ne kadar çalışsan takdir, tedbiri bozar, onun düzeni bizim gibi yüzlercesinin kilimini aldı götürdü.

Şu kafesteki kuşlara bak, ağdaki balıkları gör, o düzenbazın hiylesi yüzünden ağlamıya koyulmuş gönülleri seyret.

Her güzele hıyanetle hırsızlamaca göz atma da o güzelim padişah, seni gözünden çıkarmasın.

Birkaç beyit daha kaldı amma o kaynak kayboldu gitti, yarın bir davranır, sıçrarsak o kaynak gene coşar, gene akmıya başlar.

VI

* Canların baharı geldi, oyna ey yaş dal; Yusuf'un Mısır'a girişi gibi şekerler geldi dünyaya, oynamıya başla.

2160. Ey anasının sütüyle beslenir gibi aşkla beslenip gelişen padişah, yürü, coş ey arslan, ey babasının canı, gir oyuna.

Çevgene benziyen saçlarını gördün de top gibi koşup geldin, baştan ayaktan geçtin, başsız, ayaksız oyna.

Kanlı kaatil biri, elinde kılıç, çıkageldi de nasılsın dedi bana; hayır olsun dedim, yok dedi, şer, raksa gir.

Aşkla padişahlar bile onun göğünde yağmurlara dönmüş, orda kaftanın ne lüzumu var ey güzel kemerli, oynamıya bak.

Ey varlığa dalmış sarhoş, yokluk yazılmış sana, yokluk fermanı gelmiş, sefere hazırlan da raksa gir.

Elinde şarap kadehi, yaya geldi o güzelim; dişi değilsen o erkek arslanın sevdasiyle oynamıya başla.

Savaşın sonu geldi, çenk sesi duyuluyor, Yusuf kuyudan çıktı, a hünersiz, marifetsiz kişi, oyuna dal.

Ne vaktedek sürecek vaatler, ne vaktedek secdede kalacak baş, ne vaktedek şu ayrılık, daldığım rengi, eseri yok etmiyecek? Raksa gir.

Ne vakit gelecek o zaman ki bana, ey bir şeyden haberi olmıyan, yok ol, her şeyden haberdar olan, oynamıya kalk diyecek?

Tavusumuz ne vakit gelecek de o renkler belirecek, can kuşu, kolsuz kanatsız raksa gir diye çalıp çağıracak?

2170. * Dünyanın körleri, sağırları, Mesîh'ten deva buldular, *Meryemoğlu Mesîh, onlara, ey körler, sağırlar, oynayın dedi.*

* Tapı kılınan Şemseddin'dir, Tebriz'e Çin ülkesi bile hased ediyor; ey dal, ey ağaç, onun güzellik baharında oynayın, oynayın.

VII

Ebedîlik şarabını getiriyorsun amma şu bir kadeh şarap bile sensiz sinmez içimize.

Çalgıcı bırak kadehi, şu çeşit feryatlara dal; ey can, o paha biçilmez güzelliğe bir paha biç bakalım;

* bir paha biç, o seni bağlıyan aşk zincirine, o gönlüne âfet kesilene, o Bâbil kuyuna, o büyüler madenine.

Tekrar getir, bir daha sun o kadehi de işimiz, âyarı tam altına dönsün, o vefa âdetine yeni baştan giriş, yeniden başla vefa göstermiye.

Mayası kötülüklerle yoğrulmuş şeytan bile lûtfunla melekleşir; temizlik, doğruluk memleketine senin tuğran çekilmiştir.

Ey göklere yücelen, ey seçilmiş er, ben senin nurunda, her an Mustafâ'nın nurlarını görüyorum.

Yol bağlanınca elimdeki kazancım, varım-yoğum bir ahtan ibaret oldu, kehlibara benziyen aşka karşı dağ bile bir saman çöpüne döndü.

Aya benziyen Şemseddin'i Tebriz anlar; sen duayı duy, arada bir de âmin de.

VIII

2180. Çalgıyı, neşeyi uyandır, ver kendini bana, bana uy; kötü gözlerin kör olması için çevir yüzünü, böylece bak bana.

Dirilmek için kendini bana ver de sonra o güvenilir afsunu oku, üfür ölüye Îsâ gibi.

Ey yüzü aydan da güzel ,yüzünü yüzüme koy da bu kul, o ebedî devleti görsün.

Hani bu öpüş, yavuklunundur, o öpebilir ancak demiştin ya, rüyada gördüm, benmişim o, şeker dudaklarını öpüyormuşum, o şekerden tadıyormuşum.

* Meleklere can kesilseydi, o sevgili, «Kimseyi oğul edinmez» âyetini yüzünde gösterseydi, eşsizliğini âleme bildirseydi ne olurdu yarabbi.

Senin eline yapıştığım andanberi başka hiç kimseyi görmedim, yalnız öylesine bir kendinden geçiş âlemine daldım ki orda ne akıl kalmış, ne fikir, hepsi de kaybolmuş gitmiş.

Sun o nar renkli kadehi, doldur, ağzı ağzına doldur da gözüm doysun, haset bir yana kalsın.

* Yücelerden gelen şarabı, «Yoktur ondan başka tapacak» meclisinde sun da ruh, Tanrı'yı görsün, kalıbı yıksın gitsin.

Akıl aynası, şu yünden yapılma mahfazaya benziyen kalıptan bir hoşca çıkıp gittikten sonra artık istediğin kadar bu yün parçasını döv.

IX

Ey can suyunun suyolcu başısı, kır testiyi, kır sürahiyi de huzurunda gözler, kâse gibi açılsın.

2190. Vur bönlüğümüze ey akılları darmadağan eden, insanı şaşkına çeviren; vur da şu akıl, sınamalarla bönlükten vazgeçsin.

Beden çanını kırdın ya ,aklın da ârını, hayâsını gider, o müzevvirin birşeyler yapmasına meydan verme.

Büyü yapar da halkın dilini bağlarsa sen, Mûsâ'nın sopası gibi yürü, aç dilleri.

Âşıkın susması daha hoştur, denizinse coşup köpürmesi. Sükût içinde söylenen sözler, aynada görünen şekiller, yüzler gibi daha hoştur, daha güzel görünür.

X

* Sevgili, şu araştırmamızı hoşgör, aşk kullarıyız biz, aşk müritleriyiz; saçımızdan sen tut da çek kendine bizi.

Sağraksız, kadehsiz, lâle renkli, lâleye benzer şarabı sun da gül bile yüzümüzü görüp secdeye kapansın.

Mahmur, sarhoş bir hale getir gözümüzü bugün; cennet bile hased etsin köyümüze, o hale sok köyümüzü bugün.

Altın, gümüş madeniyiz, altına düşman nerdedir ki? dostumuza da kutluluk bizden erer, düşmanımıza da.

* Taraz mumu kesildik, boyumuz uzadı, başımız yüceldi; boğazımız gelişti, gönlümüz ferahladı, bu şarapla bu hale soktun bizi.

Ey âbıhayat, selin kaptı bizi, helâl olsun, kır şimdi testimizi.

2200. Huyumuzu bilmiyorsan sor şarabın letafetinden, o şarap kendi huyuna döndürdü bizi.

Denizi dösken bize, gene kanmayız, gene dolmayız, doymayız biz, çünkü başımıza başaşağı koydun susağı.

Bir başka konuk geldi, eline bir başka kap al; çünkü bu kap, bizi yıkamıya yetmez.

Bak, bahçeye takım-takım sarhoşlar geliyor; nasıl mahmur bir halde gelmesinler ki? Kokumuzu aldılar.

* Utarit, şu yol açan sesimizi duysa hünerinden vazgeçerdi de bütün defterlerini silerdi.

Aşka düşüp de övünmeyi istiyenler tef gibi sille yer durur; sen mızrabı al eline de üç telli sazımızı çalmıya başla.

Yeter, sus artık, ansızın şu dedi-kodumuzu duyarlarsa, şu sözlerimizi işitiverirlerse dünya bile, dünya ehline acılaşır gider.

XI

Şimdicek o bütün sûretlerin, o bütün güzeliklerin aslı olan güzeli tutacağım, bakışımıza kıble kesilen o sevgiliye güzel bir tuzak kurdum ben.

Duvarın kulağı vardır daha yavaş söyle; ey akıl, dama çık, gözetle; ey gönül, sürmele kapıyı.

Pusudaki düşmanlar hep bunu bekliyorlar; bir şey duydular mı birbirlerine söyliyecekler,. dedi-koduya koyulacaklar.

2210. Şu gönülden gizli bir söz duyulmuştu; düşmanlara yüz tuttu da ne duyduysa bir-bir hepsini okudu, teker-teker, kuru-yaş, ne varsa, ne duyduysa söyledi.

Zerreler gizliyse de birbirlerine düşmandır onlar. Kuyunun dibinde konuş, seher çağını halvet zamanı seç.

Ey can, düşman şöyle dursun, günün birinde düşmanın hayali, geçip giderken şöyle bir gönlüme uğramıştı.

İşte o gündenberi biz dostla yolda ahdettik; sırrı gizliyelim, başımızı önümüze eğelim dedik.

Biz de erleriz, madenin üstündeki taştan da aşağı değiliz ya; külünk vurulmadıkça maden, altınını gösterir mi?

Deniz bile kesesini büzmüş, yüzünü buruşturmuş, ekşitip oturmuş, inciyi ne vakit görmüşüm, haberim bile yok diyor.

XII

Seninle buluşanların canlarına yüzlerce can katılır, halbuki bir kadınla buluşsan pörsürsün, o buluşma, bele bir gevşeklik verir.

Çünkü ölüyle buluşmak, bedeni dondurur, üşütür; dünya ehline bak da bu hali gör, anla.

Onların beylerinin canları da perişandır, tüccarlarının canları da; bu çeşit güzellerin toprak başına.

Dine ait aşka yürü de güzelleri seyret; yüzleri, göğün çevresini bile nurla doldurmuş, ışıtmıştır.

2220. *Gizli bir güzel*, her ihtiyara bir gençlik bağışlamada; o yuvadan erguvana gelen şu cana bak hele.

Susacaksan sus, yoksa burdan çıkar giderim; dilinin şomluğundan ağzını örtüyor senin, baksana.

XIII

Amberler saçan saçlarını dök, harekete getir, sûfîlerin canlarını raksa sok.

Güneş de, ay da, yıldızlar da gök çevresinde oynamakta; biz oynıyanların ortasındayız, şu ortadakileri de oynat.

Çalıp çağırarak lûtfedişin yok mu; en aşağı bir nağmesi bile gökyüzü sûfîsini dönüp oynamıya başlatır.

Koşa-koşa, şarkılar söyliyerek gelen bahar yeli, dünyayı güldürür, gençleri ayağa kaldırır.

Nice yılanlar dost olur, gül, tikenle eş olur, ihsan zamanıysa bahçeyi bir padişah haline getirir.

Bahçe içten içe yürür gider, yol alır da sana der ki: Sen de içten içe yol al, yol al da canına can gelsin.

Nihayet gonca açılır da süsenin sırrını söyler selviye, lâle söğüt ağaciyle erguvana müjdeler verir.

Her fidanın sırrı, dipten baş verir, yücelir de yayılır, boy atar; mirac edenler, bahçede göğe merdivenler kurmuşlardır.

2230. Kuşlar, bülbüller dallara konmuşlardır, bekçilik ederler âdeta, bekçilerin maaşı da hazneden verilir.

Şu yapraklar, dillere benzerler, bu meyvalar da gönüllere; gönüller yüz gösterdi mi diller çözülür, sözler değerlenir.

— B —

XIV

Yıldızlar seslendi: Çok aydın bu gece. Bu sesi duyunca yılıdızlara, elbette dedim, ay benimle bu gece.

Yücelik damına çık herkese seslenmek, herkesi çağırmak için; gül devşirilecek gece bu gece, şarab içilecek gece bu gece.

Sevgilimiz, sabahadek, gönül gibi kucağımızda; eli, sevgiyle boynumuzda bu gece.

* Sabahadek Zenciler Rum halkıyla savaşta; sabahadek çalgıcılar, ten ten ten diye ırlamada bu gece.

Sabahadek şarap kadehi dönmede, ihsanlar edilmede; sabahadek gül, süsenle halvette bu gece.

Bu gece vuslat şarabını halkın ileri gidenlerine de sunacağım, geri kalanlarına, bilgisizlerine de; ay yüzlü dilberin pencerede, bize bakıyor, o neşeyle sunacağım şarabı herkese bu gece.

* Davut gibi bize de, demir, mum gibi yumuşamada, çünkü sevgili mıhladız, gönül de demirdir bu gece.

Aç gönlün elini, çöz elindeki bağı da aşkın ayağına vursun başını, çünkü kem gözün korkusundan ağlayıp inliyen o zavallı, emin bir bucaktadır bu gece.

2240. Altın gibi sararmış yüzümü boyuna öp ey baht; çünkü kesilip düzelen bu altın, madendedir bu gece.

Hiyleyle, düzenle yolumuzu kesip duran yok mu? Vur sırtına eşek semerini, öylesine şaşkın, öylesine sersem bu gece.

Zağlı kılıcı, hiçbir işe yaramaz, tahtadan âdeta; o upuzun mızrağı da iğneye dönmüş bu gece.

O sarp kalesi örümcek çadırı sanki, atının çukalı, kendinin zırhı, yağ gibi erimiş bu gece.

Sus, çünkü tamah eden, uman, daima peltektir; onunla ne diye bahse girişiyorsun, o peltek bu gece.

XV

* Ey yüzlerce ragâip gecesinin canı, âşıklara rağbet et, sarhoşların arasında otur, işte ay, işte yıldızlar.

O görülmemiş; şaşılacak şeylerle dopdolu olan, o mahşer kesilen, kıyamete dönen gün bile güzelliğinin önünde görülmemiş, şaşılacak şeylere garkoldu gitti.

* «Temiz şeyler» dedin, «Temizlere» saçtın; fakat senden daha temiz kimdir, kim olabilir, ey temizlikler madeni.

* Cana, her an, senden bir sultanlık verilmede; buna karşılık kime şükredeyim, padişaha mı, perdeciye mi?

* Temiz kalblileri toprağın altına soktun, hepsi de murakabeye dalmış sûfîler gibi başlarını hırkalarının yakasından içeriye sokmuşlar.

2250. * Aşkın geldi de düşünce, onun huzurunda ölüverdi; senin aşkın çınseher, düşünceyse yalancı sabah.

Ey akıl, hayran ol, ne vuslat ara, ne hicran; gaib olmıyanla nasıl olur da buluşmak istenir?

Can nedir? Yokluk, ihtiyaç; senden başka can bağışlıyan kim ey hacetler kıblesi, ey istekler sevgilisi?

* İşte kıyamet geldi çattı, işte alâmetlerinden biri: Güneşin batılardan doğdu.

Ey çekişi üstün, ürküp kaçanları, mihnete uğrıyanları o can çekişlerinden bir çekişle çek kendine.

Çek de şu iki göz, Tanrı sabahının ışıdığını, istek ağının yırtıldığını, isteyenin istenen olduğunu görsün.

Aşkla istek nedir? Tecelli aynası, nefisle haset nedir? Ayıplar aynası.

Nerde yeşillikler bülbülü? Ona öyle sözler söyliyeyim ki ağızlara düşmemiş olsun, hiçbir kâtibin eli yazmamış bulunsun o sözleri.

O sözler ne sûret nakışlarına aittir, ne sâf şeylere ,ne bulanık şeylere; ne geçmişe dairdir, ne hale, ne zahitliğe aittir, ne mertebelere.

Aklım yerinden gitti, kalanını sen buyur ey kapısından kimsenin umidine ulaşmadan, mahrum olarak dönmediği zat.

XVI

2260. Bütün sevenlerin işleri altına döndü bu gece; bütün hasetçilerin canları kördür, sağırdır bu gece.

Tanrı'nın güzellik denizi dalgalanmada, dalgalar gibi salınmada, coşup köpürmede; yoldaki toprak bile onun gelişiyle ambere döndü bu gece.

Daima hoşuz, iyiyiz amma Tanrı'nın lûtfuyla biz, başka bir haldeyiz bu gece, o, bambaşka bir halde bu gece.

Yüz çevirme, öylesine bir dosttur ki yanı başındadır senin, baş eğ, çünkü bu baş, ordan hoş, hordan sarhoş.

Mademki geldi de elini tuttu, bu gece el çırpıp, raksa dal ki devlet dalı yemyeşildir, terü tâzedir bu gece.

Andolsun Tanrı'ya, bu gece uyku haram bana, çünkü su kuşuna benziyen can Kevsere daldı bu gece.

— T —

XVII

Bugün şehrimiz öylesine parlak, öylesine canlı ki; güzeller padişahı aramızda bugün.

Neden hayran olmaz, nasıl gülmez bir şehir ki orda zamanın eri, kahramanı vardır.

O güzellik güneşi yeryüzünde parladı, ışıdı mı o an, toprak yeryüzü, gökyüzünden de iyidir.

Gökyüzünde yeşiler giyinmiş melekler kanat çırpıyorlar, yani sultanımız, padişahımız odur, o, yüzlerce dünyaya değer diyorlar.

2270. Bizden selâm söyle de de ki: Ey sevgilinin canına can olan, acı zayıflara, aşkın pek amansız.

Bahar sen olunca dünya nasıl olur da yeşermez, güzelleşmez? Arslan beçkilik edince nasıl olur da eminlik olmaz?

Gönül kapısını vurunca daha içeriye girmeden can, kokusundan anladı ki o merhametli sevgilidir gelen.

* Elini tutup çeken, seni yaratandır; sana can yoldaşı olan o sâhip kırandır o .

O, öylesine bir aydır, öylesine bir güneştir ki tutulmaz; öylesine bir şaraptır ki sersemlik vermez insana, ziyansız bir kârdır o.

O ulu padişah, öylesine kutlu bir meclis kurdu ki mum da bedava bugün, şarap da, güzel de.

Halk sarhoşluk olunca pehlivan geçinen kişinin mayası meydana çıktı, âcizler de anladılar artık.

Seheryeli delâlet etti de gül tikenden ayrıldı, yağmur da bahçedeki otları sınamada.

Sus da harfsiz, dilsiz, o söylesin; zaten dil, o dilse bu dillerin ne değeri kalır ki?

XVIII

Kimdir kapıdaki dedi, kul et dedim, kölen olayım senin. Ne işin var dedi, a ay yüzlüm dedim, sana selâm vermek isterim.

2280. Ne vaktedek duracaksın dedi, beni çağırıncıyadek dedim. Ne vaktedek coşacaksın dedi, kıyamet kopuncayadek dedim.

Aşk dâvasına giriştim, antlar içtim, aşk yüzünden malımı, mülkümü, adımı-sanımı yitirdim diye yeminler ettim.

Dâvaya tanık ister hâkim dedi, tanığım gözyaşı dedim, yüzümün sarılığı da dâvamın doğruluğuna delil.

Dedi ki: Tanığın tanıklığı makbul değil, gözüne gelince: O, zaten edepli, terbiyeli değil ki, kötülüklere bulanmış biri. Adaletinin yüceliğine andolsun ki dedim, ikisi de âdildir, ikisi de suçsuz.

Gelirken dedi, kimdi yoldaşın? Hayalin dedim, padişahım, hayalin. Peki dedi, kim çağırdı buraya seni? Kadehinin kokusu dedim.

Ne niyettesin dedi; vefa etmek, dostluk etmek isterim dedim. Benden ne istersin dedi, herkese, her şeye gösterdiğin lûtfu isterim dedim.

* Neresi daha güzeldir, neresi daha hoş diye sordu, kayserin köşkü dedim. Ne gördün orda dedi, yüzlerce kerem dedim, yüzlerce lûtuf.

Yol neden bomboş dedi, yolkesenin korkusundan dedim. Kimdir yolkesen dedi, şu kınanma, yerilme dedim.

Emin yer neresi dedi, zâhitlik, çekinmek dedim. Zâhitlik dediğin nedir dedi, esenlik yolu dedim.

Âfet nerde diye sordu, aşkının civarında dedim. Orda ne âlemdesin sen dedi, dosdoğruyum dedim.

2290. Sus, eğer onun esprilerini söylersem kendinden geçersin ve ne kapın kalır, ne damın.

XIX

Her an selâm getirir, bu mektup filândan, der; sanki selâmla kâğıt, şehrimizde pek pahalıymış.

* Bu hileyle hiçbir köse, hiçbir güzelden bedavaca öpücük almadı; burnunu uzatıp koklamak, erkek eşeklerin âdetidir.

Parası-pulu olan nerdeyse bil ki gümüş bedenli bir güzel de ordadır; sen canım, cihanım deyip durma, o can, senden kaçar gider.

Madenden tırnaklarınla kazı, ne yap yap, bir çaresini bul, altın elde et, altını da gizlemeye kalkışma; çünkü altın saklandı mı güzel de gizlenir, görünmez olur.

Küpe altın olmasaydı kulağa takılmazdı; kulağa takılan altın küpe, takan kişinin huyuna delildir.

Amma gene de altının, gümüşün, paran-pulun olmadığı halde bir güzel elde etmiye çalış, olur ya, talih yardım ederse devlet ele girer.

Ancak bu sevgilidir ki altın almaz, sen ona altın gibi bir can sun; çünkü ölü altın orda geçmez.

Altın, orda bir taştan ibarettir ki sanki içi yarılmış da içine yüzlerce fitne tohumu ekilmiş; potadan çıkmış, sızırılmış altına aldanan hamdır, kaltabandır.

Sus, bir yere aşk geldi mi söz nedir ki orda? Sus da altından da aşağı olma, çünkü sevgili de dilsiz, o da susuyor.

XX

2300. Senden gelen her cefayı canıma minnet bilirim, senin suçunu da kabul ederim, boynuma alırım, kendi suçumu da.

Ay yüzlü güzel, senden yüzlerce cefa gelse o cefalar, ağır kumaşlardan biçilmiş elbiselerdir bedene, esenliktir cana sanki.

Âlemde herkesin senden bir nasibi var, benim nasibim de aşkın. Ne de güzel ettin de bana onu lûtfettin sen.

Şarabının lezzetinden gâh kadeh sarhoş olmadadır, kadehindeki lezzet yüzünden gâh şarap coşup köpürmededir.

Yüzünü görür görmez mâna secdeye kapanmada, sözünü duyar duymaz her harf oynamaya başlamadadır.

Âşık, fazla sarhoş olunca kınanmaya başlar; çünkü şarabın mezesi kınanmadan başka bir şey olamaz.

— D —

XXI

Yüceliğinden seni gözlerine aldılar, gözlerinde yer verdiler sana; fakat gördün ya, sonunda hepsi de gitti, seni yapayalnız bırakıverdiler.

* Ey kardeşlerine emniyet edilen Yusuf, sattılar seni onlar, hem de ucuza sattılar, değerini pek azalttılar.

Bu dünyanın vefasızlığını görenler, yola düşmeyi uygun buldular, yaşayışı terkedip gittiler.

Gizliden gizliye çok düşmanın var, sen görmüyorsun; bu kadar düzene baş vurdun, fakat onlar seni mat etti sonunda.

2310. Görünmiyen padişahlar halini gördüler de sevgilerinden lûtfettiler; hepsi de dua etti sana.

Gönülde yurd edinenlerle otur; çünkü kin güdenler, mektebe yeni başlayan çocuğa döndürdüler seni, ne elin kaldı, ne ayağın.

Onlar gizlênmişlerdir, bunlarsa sır ehlidir, bir düzen kurdular da seni çenk gibi birden, iki büklüm ediverdiler.

Kork onlardan, düşüncelerini bilirler senin; bunlardansa pek vefa umma, gördün ya, sana da vefa etmediler.

XXII

Bir ev dolusu sarhoş, gene de yeni sarhoşlar geldi, bağlı deliler, zincirden boşandı.

Duymasınlar diye çok ihtiyatlı davrandık amma sanki kaza ve kader, bir davuldur, dövdü, sanki onlar da bu davulun sesini duydular.

Bütün sarhoşların canlariyle âşıkların gönülleri, ansızın kafesi kırdılar, kuşlar gibi uçup gittiler.

Dün yoldan geldim, böyle bir topluluğa rastladım işte. Kendimi onlardan çektim amma onlar beni tutup kendilerine çektiler.

Canı, seçip gökyüzünü konak edinen kişiyi, istidadı olan, görüş sahibi bulunan gözlerden başka gözler göremez.

Bir sâki meydana çıktı, gökyüzüne fitneler saldı, her tarafı birbirine kattı. İşte şarap o zamandan itibaren coştu, kekremsileşti, içinde bulunduğu tulumu da o yüzden yırttılar.

2320. Sarhoşlar testileri kırdılar, küp diplerine oturdular, yarabbi, ne çeşit şarab içtiler, ne biçim meze yediler?

XXIII

Denizin balığa hiçbir ihtiyacı yoktur, çünkü denize karşı balık, âdi bir yaratıktır.

Uçsuz bucaksız denizde balık bulamazsın a canım benim, fakat Tanrı'nın sonsuz denizinde pek çok balık vardır.

Deniz dadıya benzer, balık da süt emer çocuğa; âciz çocuk daima süt için ağlar durur.

Bütün bu hiç bir şeye aldırış etmemesiyle beraber eğer denizin balığa bir meyli, bir sevgisi olursa, bu büyük bir lûtuftur, büyük bir keremdir.

* Bir balık var ki deniz onu istemekte; kim o balığı bilir, anlarsa yüceliği yüzünden ayakları esîrin de üstüne basar.

Deniz, hiç kimsenin işine aldırış etmez, ancak o balık bir işarette bulunur, bir buyruk verirse onu dinler, onun sözüne uyar.

Büyük bir inayete mazhar olan o balık sanki padişahtır da o uçsuz, bucaksız deniz, veziri.

Birisi cüret eder de ona balık adını takarsa denizin her katresi, onu kahretmek için bir ok kesilir.

Ne vaktedek remizlerle konuşacaksın, remizlerin şaşırtıyor insanı, daha aydın anlat, daha açık söyle de gönül gözü görsün, gördüğünü de anlasın.

2330. Herkesin kendisine hizmet ettiği Şemseddin, hem efendidir, hem sahip; Tebriz, onun yüzünden miske dönmüştür, amber kesilmiştir.

Dünyadaki tikenler, onun lûtuflarını görseydi yumuşaklıkta, letafette ipeğe dönerdi.

Şarabiyle, güzelliğinin verdiği sarhoşlukla canımın kendinden haberi olursa canım çıksın.

XXIV

* Safra illetine tutulup hasta olan, şeker tadı nedir bilmez; her taş yürekli kişi, bu yolda yalancı taşla inciyi farkedemez.

Ağ örmekle uğraşıp duran örümcek, kendi sanatından aldığı zevkten başka bir zevk bilmez de, anlamaz da.

Mevkiinden, işinden ayrılan kişi, şaraba düşer, kadehe sarılır, öylesine sarhoş olur ki başıyla ayağını ayırdedemez olur.

XXV

Pek hoş bir vakit, şimdi bize mutlaka şarap lâzım; böyle bir zamanda can vermeli de bir kadeh şarab almalı.

* Bizim şarabımız, içkimiz, gayb küpünden gelir; bizim konakladığımız, meclis kurduğumuz yer yüce arştır.

Nerde bir yoksul görürsen onunla oturman gerek; nerde bir falcı, bir cinci görürsen kaçman gerek.

* Fakat yemeklere düşkün yoksuldan kaç, varlığından, benliğinden geçip yoksullaşan, Bâyezîd'e benziyen yoksul gerek bize.

2340. * Tertemiz nurdan doğan, elbette temizleri ister, fakat pislikten doğana da pis şey gerek.

Yalnız, kalpla ayarı tam altın da birbirine benzer, bunlar ancak Tanrı nurunun ışığıyla seçilir.

* Tanrı gönle bir kilit vurmuştur, üstüne de mühür basmıştır; bu kapıyı açmak için gamlar içinde çırpınmak gerek.

Eşek mahallede yatıp uyuduktan sonra kapı kilitliymiş, ne korkusu var? Fakat dışarı çıkmak için evdekilerin kilidi açmaları gerek.

* Bir yılda iki bayram kutlamak, irfansız kişilerin işidir; biz yol sûfîleriyiz, bize her an iki bayram kutlamak gerek.

Can dedi ki: Sana uydum, yeni doğdum ben, yeni doğanlara yeni rızıklar lâzım.

Bize o kurtuluş, o murada eriş yerinden taze taze geçim geliyor; genç, taze olmıyanlaraysa elbette kuru kemik gerekir.

* Ey erlerin semâ meclisine selviler gibi gelen, artık ölünün, ölü gibi cansız kalanın şahsından da bir dirinin çıkması, ölülerin bile dirilmesi gerek.

Kuru dalsan ateşe atılmaktan başka bir çaren yok; fakat yaş dalsan, yeşermişsen sonucu yapraklanıp, meyva verip, eğilmen lâzım.

Ana memesine gelip de taşan o zevki elde ettin; tuttu da ağzına verdi senin, elbette emmen gerek artık.

2350. Sus ki bir aziz ömrü fasahatla tükettin, bir müddet de susanların bahçesinde yapayalnız dolaşman gerek.

Ey Tanrı güneşi Tebrizli Şems, beni söze sen çektin, sen söylettin beni; iki günceğiz de sükût âleminde nefes almak lâzım.

XXVI

Zaten lûtuftan, tatlılıktan başka ne gelir şekerden; ay, göğü ışıtmaktan başka ne yapabilir?

Gül bahçesinde, gönül çeken, güzelim renklerden başka ne olabilir; taze daldan yapraktan, çiçekten başka ne bitebilir?

* Müşteri yıldızından kutlu talihten başka ne bulabilirsin; altın madeninde apaydın altından başka ne bulunur?

* O ışıtan, o parıl-parıl parlıyan güneş lâ'le ne bağışlar; âbıhayâttan ciğer ne hale gelir?

Güzelliği yaratan güzeli görünce göz ne olur, Allah için bak da bakışın ne halé gelir, bir anla.

Biz kendimizi coşkunluğa, sarhoşluğa, güzele tapmıya vermişiz; artık yaşadıkça ne gelir bizden, başka ne yapabiliriz biz?

Bizden bir parçacık varlık kaldı, ercesine davran sâki, sun o kızıl şarabı, bundan daha kısa söz mü olur?

Sarhoşsun, daha da sarhoş ol, ne altın kalsın, ne üstün; geç kendinden, hiçbir şeyden haberin olmasın, zaten haberden ne çıkar ki?

2360. Gül gibi, gül renkli elbiselerle dışarıya çıkalım, deli divane olalım, deli divane; ne çıkar uykudan, ne çıkar yiyip içmeden?

Ey padişah Salâhaddin, şu sûreti bırakma, gitme bu âlemden de meleklere bir göster, insanda neler var.

XXVII

Semâ'dan sonra dersin, o coşkunluklar ne olur ,o taşkınlıklar nereye gider? Sanki hiçbir şey olmamış, yahut da olanlar olmuş, hepsi de yok olup gitmiş.

İnkâr etme, Mûsa'nın sopasına bak. Bir an sopaydı, bir an geldi, ejderha oldu.

* Beden de ejderhaya benzer, dudaklarını yummuştur. Halbuki o, bir âlemi yutmuştur da sonra gene sopa haline gelmiştir.

* Yumurtaya benzer bir inci coştu, eridi, deniz doldu; deniz köpürdü, köpüğünden yer oldu, buğusundan gök.

Gerçekten de, gizli bir atlı, padişahlık elbisesine bürünmüştür, her an saldırır, gelir, sonra gene aslına dönüp gider.

Bizden gizlenir amma yok demiyesin diye bir başka âleme gitmişmiştir de göze görünmez olmuştur.

Her hal, beden yayındaki oka benzer; yaydan çıktı mı hedefe yüz tutar.

* Sedef, kıyıda bir katre kapıp yok olur amma işi bilen dalgıç, o katreyi gene denizde arar.

2370. Erkekle kadının aşkı yüzünden kan coştu da menî oldu; derken o iki katreden havaya bir çadırdır kuruldu.

Sonra da gene can âleminden insan askeri geldi, akıl vezir oldu, gönül de padişah oldu, geçti, tahta kuruldu.

Bir müddet sonra gönül, can şehrini andı, özledi, geri döndü; ordu da gene varlık âlemine gitti.

Mânalar nasıl gelip gitmede dersen uyku çağı gelince bir dikkat et de bak; o çağ, düğümü çözer, gerçeği gösterir sana.

XXVIII

Bir an olsun düşüncelerden vazgeçsen ne olur? Balık gibi bizim denizimize dalsan ,orda dalgalar yutsan ne çıkar?

* Düşüncelerinden uyur, onlardan vazgeçersen Ashâb-ı Kehf'ten sayılırsın, düşüncelerden mukaddes, münezzeh bir nur kesilirsin, ne olur bu hale gelsen.

Sen bir saman çöpüsün, bizse devlet kehlibarıyız; şu samanlıktan sıyrılıp kehlibara dönsen ne olur ki.

Artık bu sefer toprak olacağım diye yüz kere ahdettin. Bir kerecik de ahdinde dursan ne çıkar yâni.

Sen gizli bir incisin amma şu samanlıkta toprak rengini almışsın. A güzel yüzlü, ne olur yüzündeki tozu-toprağı bir yıkasan da arınsan.

Padişah oğlusun sen, Cebrâîl'in bile secde ettiği varlıksın sen. Ne çıkar a yoksul, babanın yurdunu bir arasan.

2380. Ey Tanrı dostlarını, erenleri Tanrı'dan ayrı sayan, erenler hakkında iyi bir zanna, iyi bir düşünceye sahip olsan ne olur?

Tümden ayrılmış bir parçasın, bedenden ayrılmış bir elsin ancak; bâri bundan böyle bizden ayrılmasan ne olur ki?

O vakit başsız kalırsın, malın-mülkün gider, hırstan, kibirden ayrılırsın; fakat işte o zaman ululuk âleminde başgösterir, görünürsün, ne olur bunu yapsan.

Tanrı zikrinden bir şerbet iç de düşünceden kurtul. Ey Tanrı rızasına mazhar olan, savaşa sarılmasan ne olur ki.

Yeter artık, sen bir dağa benzersin, dağda altın madenini ara, bağırmayı bırak. Bağırıp dağı seslendirmesen ne çıkar ki.

XXIX

Bu can bir kadeh, fakat kadeh nerden bilecek bunu? Tertemiz birisi doldurmada, o da, topraktan yaratılan insana ulaştırmada içindekini.

Huzur, karar bırakmıyan aşkıyla işine, gücüne koyulmuş; arştan almada, yeryüzüne saçmada.

Hadi, getirip sunduğu yeri bilmiyor, bâri aldığı yeri bilseydi ne olurdu?

Toprak, nimetlerini canlara saçıp dökmek için madenler gibi parıl-parıl parlamış, dilleri olsaydı toprağın da bir nüktecik söyleyiverseydi bize, fakat nerde?

Dilleri olsaydı da o ormandan, o ebedî ormandan söz açsaydı bize, o ormanın canlarımıza neler hazırladığını bir söyleseydi bize.

2390. Burda kaplan da Yâ Hû diye nâra atıyor, ceylân da; ey ahın da sığınağı, bizim kim çekmede, kim sürüklemede diyor.

Bir arslan ki varlığımıza kendi sütünden başka bir şey vermiyor; bir arslan ki varlığımızı varlıktan kurtarıyor, kendimizden halâs ediyor bizi.

O arslan, bize âhu şeklinde gösteriyor kendini, bu düzenle ormanadek sürüyor bizi.

* Gâh Fâtiha veriyor bize de feyzler ihsan ediyor, gâh bir saman çöpü veriyor ancak, alçaltıyor bizi; fakat biz Fâtiha olduk mu da nazlanıyor, okumuyor bile bizi o.

XXX

Gene devlet güneşi gökyüzünde göründü, tanyerinden doğdu; gene canların dileği, can yolundan gelip çattı.

* Gene Rıdvân'ın razılığıyla cennet kapıları açıldı, her rûh, boğazınadek Kevser havuzuna daldı.

Gene geldi o padişah ki padişahlara bile kıbledir; gene geldi o ay ki aydan da üstündür, yücedir.

Sevdadan başları dönenlerin hepsi de atlara bindi, çünkü o tek binici, o eşsiz padişah, ordunun tam merkezine, kalbine geldi, kondu.

Kapkara toprağın bütün cüzüleri hayran oldu, gözleri kamaştı; mekânsızlık âleminden, kalkın, mahşer çağı geldi, çattı sesini duydu.

Keyfiyete sığmıyan o ses, ne içten geliyor, ne dıştan; ne soldan geliyor, ne sağdan; ne arttan geliyor, ne önden.

2400. Peki diyorsun, orası ne taraf? Aranıp durulan taraf. Diyorsun ki: Ne yana döneyim yüzümü? Şu başın geldiği yana.

O yana ki meyvalara bu olgunluk ordan gelmede; o yana ki taşlara mücevher vasfı ordan ihsan edilmede.

* O yana ki kızarmış balık, ordan gelen feyizle Hızır'ın huzurunda dirilmişti; o yana ki ordan gelen keremle Mûsa'nın eli parlak aya dönmüştü.

Bu yanış, gönlümüze aydın ay gibi doğdu, bu hüküm, başımıza, övünülecek bir taç gibi kondu.

Cana izin yok ki bunu anlatsın, söz açsın bundan; yoksa bir söze gelseydi nerde bir kâfir varsa küfürden kurtulurdu.

Kâfir de dara düşünce o yana yüz çevirir, bu yanda bir dert gördümü o yana inanır.

Dertli ol da dert, sana kılavuz olsun, o yana götürsün seni, o yana ki dertten bunalan görür o yanı.

O yüceler yücesi padişah, kapı da adamakıllı kapanmış, kilitlenmişken insan hırkasını giydi de bugün kapıya geldi, giriverdi içeriye.

XXXI

Ansızın tuzağımıza tutulan kuş bütün tuzakları yırttı, hepsini kırdı geçirdi de mekânsızlık âlemine uçtu.

Şarap mânasız boş şarab olmaktan çıktı, öylesine arındı ki sâfın sâfından da sâf bir hale geldi, iki dünyanın derdinden de coştu, köpürdü, tortuyu dipte bıraktı, küpün ta ağzına çıktı.

2410. Canı, şu topraktan yudu, arıttı da ondan sonra miraca ağdı gönül, orda konaklayınca da orası daha hoş geldi kendisine.

Tazelik, parlaklık âleminde çok tatlılıklar buldu, lâle yüzlüleri vasfa koyuldu da yüzü safran gibi sarardı.

Kim o aydan geri kalırsa bu nakşı, bu sûreti, bu güzellik yazısını okuyamaz, din nakşında kalır, andolsun Tanrı'ya, kâfir olur gider.

Ben, kendi vasıflarımdan geçtim, kendimden soyundum, çırçıplak oldum; çünkü çıplakların süsü püsü, giyimi kuşamı güneştir.

Varlık âlemindeyken «Tanrı uludur» demek hoş değildir; bu baş kurban oldu mu o vakit «Tanrı uludur» sözü gerçekleşir, ulu Tanrı'nın gerçek varlığı zuhur eder.

Bezgin candan bu ululuk uzaktır, aşktan usandın mı gemi hareketten kalır, demir atar, durur.

Ey Tanrı güneşi Tebrizli Şems, gönül senin güneşine karşı öylesine mutlak bir yokluğa düştü, öylesine zerreleşti ki zerreden de küçük, ondan da değersiz bir hale geldi, yok oldu gitti.

XXXII

Kaçıp kurtulacağın kişiye, muhtac olmadığın kişiye, yahut da ayağının altındaki topraktan başka bir varlığın sana yardım edeceğini, elini tutacağını umduğun kişiye kız; öfkelen.

Tutalım bıraktın onu ,geçtin ondan; padişahsın, beysin, eşin yok; çaresiz bir gün gelecek, ölüm, bey kesilecek sana.

Üstünsün, eşsizsin, Hızır'ın içtiği âbıhayâtı içtin diyelim; onun suyunu içmiyen, mutlaka ölüme tutsak olacak.

2420. * Ey yaratılış canının pîri, ey vehimden doğan değil, görünüp duran pîr, amma kocalıp kadit kesilen, bu yüzden saçı-başı süt gibi ağaran pir değil;

ey pîr, hiyleyle ,düzenle, küstahlıkla işi tersine çevirerek pîre pirlik etmiye kalkışan kişiye pirlik etme.

Senin için ölene, ululuğunun karşısında hor-hakıyr bir hale gelene pirlik et.

Kaşının kılını yeniay sanan kişinin gözüne nasıl olur da güneş, değirmi görünür?

Ululukla bıyığını burup duran kişi, ululuk nurundan nasıl aydınlanır, nurlanır?

Ey zengin, malını-mülkünü gösterip durmaktan vazgeç, kendini yok et de varlığının zerresi güneş kesilsin.

Beş duyguya da bu kara sellerden bent kur da koru, sonucu Aklı Küll, altı cihetten de, rahmet yağdırsın sana.

O hamurun mayasıyla şu ten hamurunu mayalayamazsan yüz yıl fırına koyup kızdırsan gene de ekmek mayasız olur.

* İki ok atımı kadar yaklaşmayı istiyorsan ok gibi dosdoğru ol; onun yayına ,ancak ok gibi olan girer, gerilir, atılıp menzile varır.

Sus da gücün yeterse mânaları harfsiz söyle; harfsiz söyle de söz alanına gönül hâkim olsun.

XXXIII

2430. Bayram geldi, hoş geldi; gönüller çeken sevgili geldi; her ölü, mezardan sıçrayıp kalktı, tapısına geldi onun.

Canı savaşa çağırmıya dil geldi gönle, o dost, baş çekerek geldi, can da ayak sürüyerek gelir artık.

* Can, onun kaynağından ballara, şekerlere garkoldu; ay o aya benzer Türk yüzünden harmana düştü, ağıllandı.

Can, onun nefesindeki ışık yüzünden meleklere kıble kesildi; su bile ateşin yanında durunca ısınır, kaynar, ateş tabiatini elde eder.

Meleklerin canları, gönülleri, Tanrı havasına eş oldu da o yüzden gökyüzü, meleklere yaygı kesildi, döşeme haline geldi.

Er ol da gönül aynanı cilâla, oraya vuran yazıları, nakışları oku; altı yan da, nakışsız, cihetsiz ,türlü nakışlarla, türlü yazılarla bezenmiş.

O lâ'li, sonucu koynunda bulursun, yüreği temiz kişilerin gönüllerine saçılmıştır onun nuru.

* Bid'at şerbetindeki afyondan sarhoş oldu, uyudu kaldı; devlet, onun rahmet direğinin üstünde taht kurdu, oturdu.

Ne akıllıdır o kulak ki bir el, onu tutmuştur da çekmiştir. Ne aktır o yüz ki o tırmalamıştır o yüzü.

Sus da şu beşten, altıdan dışarı olan gökten gelen beş vaktin nöbetini dinle.

XXXIV

2440. Davran, sıçra, kalk uykudan da bak, işte apaydın gün geldi; gönlünü tut, çek, sök çıkar uykudan, gitme çağı gelip çattı.

Ne vaktedek işaretler gelip duracak da sen duymazlıktan geleceksin? Korkuyorum, aşk, bu hoca aptallaştı, bön bir adam bu diyecek.

Başak devşirenler geçip gittiler de şu başak devşiren oturakaldı; öyle ağırlaştı, öyle hamlaştı ki harmandaki yığına döndü.

XXXV

Ey âşıklar, güzellikte herkesi geçen o ay, haber gönderiyor size. Gökyüzünde bir tomar üstüne bir satır yazı yazdı, kimdir burda okumak bilen ki gelsin de okusun o satırı.

*. Safranla yazılmış, can sırrıdır bu satır, her harfi, yeniden yakılmış, yalımlanmış bir ateş, tâ yüreklere işlemekte.

Bir bucağa sığınmışız, aşka düşmüşüz, yamalı hırkaya bürünmüşüz; biz nerdeyiz, halk nerde? Fakat o boğazımızdan tutmuş, bizi çekip duruyor.

Elsiziz, ayaksısız, bir top gibiyiz, onun bulunduğu tarafa yuvarlanıyoruz; çevgen saçları, bizi o yana doğru koşturup duruyor.

Bu yana koştum mu çevgeni saldırır da kendi tarafına çeker beni, söyle bakalım, kim bilir bu sırrı?

Ne yanda olursam olayım, sarhoşum, onun çevgenine tapmadayım; hükmünü yürütünceyedek yokluğun tâ içinde varım, var gibi görünmedeyim.

1450. Bezdiğin, usandığın için git, uyuyanlara uy, onlarla beraber yere baş koy, yat, uyu; çünkü üşüyüp donanları da uyku kurtarır.

Şemseddin'im Tebriz'de meydana çıkar, görünürse andolsun Tanrı'ya, iki dünyada da ne tortu kalır, ne dert.

XXXVI

Mahmur gözlerini görünce karar mı kalır gönülde; aya benzer yüzün görününce yıldızlar sayılır mı artık?

* Zevk çalgıcın neşe çengini okşayıp çalmaya başladı mı gökyüzündeki zühre yıldızının kârı mı kalır, kazancı mı?

* Güzelliğinin yağma beyi ne yana asker sürerse o yanda şehir mi kalır, ülke mi?

Cana canlar katan gül bahçen, can bahçesine bir güldü mü güllerde akıl mı kalır, tikenlerde tikenlik mi kalır?

Padişaha benziyen aşkının casusu, bir gönle girdi mi aşktan başka bir kimseye yer mi kalır orda?

Ne mutludur, ne neşe çağıdır o zaman ki baht yâver olur da ansızın, canı kucağına alırsın, beden de kıyıda kalakalır.

Öylesine güzelden başa bir sarhoşluktur, çöker de artık gönül tac, taht mı arar, yoksa âr, hâya mı kalır?

Tanrı'dan dilerim ki Tebrizli Tanrı Şems'i, gönül mağarasında doğup parlasın da mağaradaki dostuyla kalsın.

XXXVII

2460. Ey güzelliğinin tapısına ancak huri gibi kademi kutluların gelebildiği dilber, senin hayal evine gamın girmesi doğru mudur, gam yakışır mı oraya?

Her varlık senden, her varlığın başlangıcısın sen; senin varlığına karşı yok olmak yaraşır bize.

* Ey gam, derlen, toplan; işte şuracıkta neşe ordusu, neşelilerin Keykubadı da şimdicek yüzlerce bayrakla gelip giriyor ülkeye.

Ey gönül, gamlanma; şimdicek o tatlı padişahtan, nağmelerle dopdolu, fakat içi bomboş çenk geliyor.

O Tanrı'ya mensup sâki, padişahlık meclisinden gelmede, o mânalar çalgıcısı şimdicek nağmelere başlıyacak.

Ey gam, ne de küstahsın, ne diye bana, kapıma düştüğünü söylemezsin de kapımdan içeriye girmiye kalkışırsın?

Sonucu ey gam, senin ateşinden de kurtulacağım da cana canlar katana teslim olacağım ben.

XXXVIII

Aşkta diri olmak gerek, ölüde iş yok. Diri kimdir, bilir misin? Aşktan doğan kişi.

Kükremiş arslanların kızgınlığı, bütün erlerin erlikleri, aşka karşı hiçbir şey değildir.

Yolda yol kesenler var. Bu yoldaşlarsa kadındırlar. Kınalı ayak, bu yola yaraşmaz, o çeşit ayakla bu yol aşılmaz.

2470. * O yüce Rüstem elini uzatsın, işe girişsin diye savaş davulu dövülmiye başladı, aşkın dâvetiyle koca bir ordu toplandı.

Onun gök gürlemesi gönülden gelir; canı, buluttan çakan şimşek gibi bedenden çakar, fakat bir lâhza bile ayni halde kalmaz.

Böyle başı ecel kılıcı, asla kesemez. Çünkü bu baş, o kadar yücedir ki tâ arşa değmiştir.

Böyle bir gönlü, gam gussa, aslâ kaplamaz. Dünya gamları onun neşesini arttırır.

Suratını asmış, ekşitmiş görsen bile inanma sen ona. O gene ilkbahar bulutuna benzer, âlem onunla güler, tatlılaşır da o, şakacıktan kendisini öyle gösterir, mahsustan suratını asar.

Arslanı ceylân aramaz, onun ceylânı O'dur. Münkirse bu yayım yerinde çok ot otlar, tiken geveler.

Bizi aşkta ara, aşkı da bizde. Gâh ben onu överim, gâh o beni över.

O sedef gibi denizler içinde bir ağız açtı mı ben, biz denizini bir katre gibi yutar, siler sömürür.

XXXIX

Ne göz, her gönüle yüz verir, ne padişah, her aşağılık kişiye ünü gösterir.

Ancak bizim hor-hakıyrimiz başka, bizim aşağılık kişimiz başka; tikenden de kurtarmadadır, ona gül bahçesini de göstermededir.

2480. Bizim kapkara dumanımızı nura çekmededir o, bizim eski itliğimizi bir kör-kandil sarhoş, bir meyhaneci haline getirmede o.

* Kendi kulunu ne satar o, ne bağışlar; ona şuracıkta bir taç, bir t hazırlamıştır, fakat bu devleti, pazarda satılma şeklinde göste o.

Âdemoğlu dediğin, dünya sandığına konmuş bir arslandır; san kapanmıştır, kilitlenmiştir, o da kendisini yorgun, bitkin göster dedir.

Fakat günün birinde bir coştu, bir kükredi de sandığı kırdı, par adı mı, şimdi işsiz görünüyor amma, nelere gücü yettiğini, ne işler eceğini o vakit görürsün.

* Muhammed'le Sıddıyk, görünüşte mağaradalar amma gerçek tâ yedinci kat gökte onlar.

Aşk birdir, fakat türlü-türlü şekillerde, çeşit-çeşit görünmededir şu aşağılık şaşıların gözüne; iki, dört... görünür.

Tanrı Şems'i öyle bir güneş ki ışığı aynaya vurmuş, şuna-bunaysa eketlerini duvarda gösteriyor ancak.

Hangi tablayı açsam ordaki şeker, ordaki mata' hep o sonu gel z şekerden; ancak aktar, onu başka çeşit gösteriyor.

XL

Canım efendim dedim, etme bu edaları, yapma bu çeşit işler; gam canımıza kastetti. Dedi ki: İşte buna imkân yok, olacak iş değil bu.

Ne haddi var gamın ki elini uzatsın; dikkat etmez de haddini aşarsa talaşını ateşe vurur, yakar yandırırım onu.

2490. Gam ürker, korkar bizden, bizi iyi tanır o; kızışıp ateşlenmese bile onu öyle bir ateşlerim ben ki yüzlerce duman çıkar ateşinden.

Gam, düşmanını da bilir, haddini de; itaat edenlere karşı yeryüzü gibidir, yerlere döşenir o.

Mademki bizimsin, bizdensin, zehir bile içsen ne haddi var zehirin ki sana kasdetsin, elinde midir ki bal olmasın?

* Halil, ateşin, dumanın ta içindeyken bile hoştu, rahattı; fakat bunu Tanrı bilir ancak, herkes emin değildir ki bildirsin.

Emin olan kişi, gayb âlemine ulaşır, o âlemdekilerle düşer kalkar; ayni cinsten olan, nasıl olur da kendi cinsinden olanlarla düşüp kalkmaz?

* Ey Mûsâ beygamberin eli gibi eli, parıl-parıl parlıyan, Mûsâ'nın elinin koynuna girmemesini, âlemi aydınlatmasını isterim ben.

Çünkü kutluluk gülü, senin yüzün görülmedikçe bitmez; canım efendim, «Ancak sana taparız», «Ancak senden yardım isteriz» olmadıkça olmaz.

XLI

Nasılsın, ne iştesin dedin; seninle olunca iş mi kalır, güç mü kalır? Sen olmayınca da bir işe girişsem, andolsun Tanrı'ya ağlayıp inlemiye koyulurum, ancak bu kalır elimde.

Cennet şarabını altın taslarla içsem ancak baş ağrısı verir bana, ancak sersemlik, mahmurluk kalır bende.

Aşkının tezgâhında sensiz ne dokursam dokuyayım, andolsun Tanrı'ya, ne arış kalır kalır o kumaşta, ne argaç.

2500. Uçsuz, bucaksız bir ırmaksın sen, dünya da sanki bir köprü; mümkün mü, böylesine bir ırmağın üstüne kurulan köprüden geçilebilir mi hiç?

Âlem dört mevsimden ibaret, her mevsim de öbürüne zıt; dört düşmanla savaşmadan can mı kalır insanda, huzur mu kalır?

Ey güzellik baharı, sen gel, sensin mevsimlerin aslı, gel de bütün mevsimler yansın gitsin, her mevsim, bahar olsun, yalnız ilkbahar kalsın.

— R —

XLII

Şimdi minbere çıkmış bir öğütçü var, hem dinleyenlere öğüt veriyor, hem kendine; akar kaynak gibi temiz mi temiz, temizleyici mi temizleyici.

Yücelik minberinde, bir bilgin, bir akıllı, fikirli er; daha aşağı basamakta da onun sözlerini tekrarlıyan, o sözleri bir kere daha söyliyen biri.

Her sözü bir dünya, gökyüzü gibi apaydın, öylesine söz açmış ki hem güzelce anlatmada, hem apaçık anlaşılmada.

Bu çeşit bir kapı açış, seni, bulandırıcı mı bulandırıcı, bulanık mı bulanık toprağın hapsinden kurtarıyor.

Dille anlatış sanatından bir merdiven yapmış da döndürdükçe döndüren, döndükçe dönen yusyuvarlak göğün damına dayamış.

Odunun içinden ateşi çıkaran ışıktır, yoksa ateş, kendiliğinden ışıtan, kendiliğinden ışıyan bir nesne değildir.

* Ateş, insan gücüyle taşla demir demirden çıkar, demir taşa çakılır, vurulur da ateş meydana gelir. Yıldızlar da bir emirle, tedbirlere sahib olarak, fakat tedbirlerle de düzülüp koşularak vücut bulur.

2510. Her peygamberin yepyeni bir mucizesi vardır; nasıl olur da yayılmaz, nasıl olur da tanınmaz o mucize?

Kutlu, onunla kutsuz hale gelir, cennet hapse döner; nefis de onun yüzünden hem yalan söyler, düzen düzer, aldatır, hem de aldanır.

Bu minber, bu öğütçü sendedir, sende gizlidir; fakat onu aramada sen de kusur etme, kusurlu olma.

XLIII

Ey aşkta yok olmuş, tam yokluğa ulaşmış er, sen cansın, hattâ ondan da öte bir şeysin; öylesine bir alımın var ki alımdan da öte bir şey bu.

* Göklerin sırlarını, şunun-bunun hallerini, levh'a yazılmadan okursun, hattâ daha başka şeyler de okursun sen.

* Bu an arşın, kürsinin ahvalini halktan sorar durursun amma onu da bilirsin, onun gibi yüzlercesini de, daha başka şeyleri de.

Sonu gelmez bir lâ'l deryası var, aydın mı aydın; o değer biçilmez lâ'le madensin, daha da neler var sen de.

* Elest günü cana verilen hüküm var ya, bütün o hükümleri yürütürsün, daha da başka buyruklar yürütürsün sen.

O şaşı, daha ilk adımda şaşırdı, biri çok gördü, ilkini söyledi, ikincisini söyledi, daha da başka şeyler gördü de söiyedi gitti.

Tanrı Şems'i gibi varlık âlemine erişmiyen, var olmıyan, gerçekler âleminde fânidir, daha da başka bir şeydir o.

XLIV

2520. Yüzün, güzel bir gün, fakat gündüzün aydınlığından da güzel, gündüzden de aydın. Şarap iyi, hoş, fakat sâki, şaraptan da hoş.

Her kapalı şey, bugün açılır artık. Gönül, sonsuz muratlarına ulaşır, tıpkı güvercini yakalamış bir doğan gibi.

Her âşık, sevgiliden lâyık olduğu insafa, mürüvvete kavuşur; her *susamış Kevser havuzunun kıyısına oturur.*

Her an, o güzel sevgilim, sâkiye bir yeni kadeh sunar da bugün meclis umumidir, şunu âşıklara ver der.

* Öylesine ince bir kadeh ki sanki kadeh yok da şarap kadeh şekline girmiş.

XLV

Ey yokluk aynası, yokluksun sen, hattâ daha da öte bir şey; Ey gönülde olan, gönülde ne varsa osun, daha da başka bir şeysin sen.

Göklerin sırlarını, gizli düşünceleri, şunun-bunun hallerini bilirsin, daha da başka şeyler bilirsin sen.

Geçmiş çağların tarihlerini, yazılmamış yazıları insanlara da okursun, meleklere de, daha da başka şeyler okursun sen.

Müstahak olanlara gayb âleminden hisseler verirsin; gönüllerden gussaları sürer çıkarırsın, daha da neler çıkarırsın, neler.

XLVI

Ey canların canlarına can olan, sen cansın, daha da öte bir şeysin; ey madenlerin kimyası, madensin, daha da ileri bir şeysin.

2530. Ey ebedî güneş, ey her yanın, kıyının-bucağın, çarşının-pazarın sâkisi, ey zevk ve neşe meşrebi, güzelliksin ,alımsın, daha da başka bir şeysin sen.

* Ey yakıyne meşale, yeryüzüne gelişip olgunlaşma, ey Aklı Evvele ikinci, hattâ, daha da bir başka şey.

Ey Tanrı mazharı, ey padişahlık ışığı, hangi sanatı başarmak istersen elinden gelir ,başarırsın, hattâ daha da neler yaparsın.

Her eşi bulunmaz şeyi, her şaşılıp kalınacak nesneyi, her gaybi, her gâibi bilirsin, daha da neler bilirsin, neler.

* O afyona benzer aşkla kimini Leylâ edersin, kimini Mecnûn; ey nuruyla gökleri ışıtan, sen daha da başka bir şeysin.

Ey göğüslere nur, sabırlara ümit, yücelerde bulutları sürersin, daha da neler edersin.

Ey peygamberlerin övündükleri zat, ey erenlerin azığı, ey seçiş köşkünü kuran, daha da neler kurmuşsun.

Ey yarlığama definesi, ey acıyış denizi, kapından başka dayanılacak kapı yok, bir başka şey de yok bundan gayri zaten.

Bezenmek için yüzünden başka bir yüz gören, senden başka bir güzel var sanan göz, bu suçla âdeta zina etmiştir, daha da başka kötülüklerde bulunmuştur.

Ey başlangıcın aslının aslı, ey yarının yardımcısı, sevda elinde alçaldım, daha da başka bir şey oldum.

2540. Şu ağzım sözlerle dolu, fakat senden başkasını çağırmam, çünkü senden başkasının kulakları geçici, yok olur gider onlar, hattâ yokluktan da daha ileri giderler.

— S —

XLVII

Ey karşımda yüzünü ekşiten, bana hayli kötü sözler söyledin; akbabanın ağzı daima kötü kokar zaten.

O kötü sözlerinin eseri yüzünde belirdi; adam olmıyanın kötülüğü, yüzünden, benzinden belli olur.

Sevgiliyle güzel bizim, sen de var geber, gamlar ye, gussalara dal; köpeğin ağzıyla deniz murdar olmaz ya.

* Beyt-i Makdes, Frenkler yüzünden domuzla dolduysa ne çıkar? O kutlu camiin adı kötüye çıkmaz ya.

Aynanın yüzüdür bu, aynanın yüzü; orda Yusuf'un güzelliği parlar; yabancıya ne kadar süslü-püslü olsa gene de arttır, gene de arka.

Yarasa ne kadar söylenirse söylensin, güneş gam yemez. Gölge, yere ters düşerse güneşe bir noksan mı gelir?

Îsâ, boyuna gülerdi, Yahya'nın suratı da hep asıktı; bu, Tanrı'ya güvencinden gülüyordu, o, korkusundan suratını asıyordu.

Yârabbi dediler, sence bu ikisinden hangisi daha iyi; bu kurulu - düzen yolda ikisinden hangisi daha üstün?

Tanrı, benim hakkımda daha iyi bir zan besliyen, daha üstündür; suçlunun iyi bir zan beslemesi, onu pis bir halde bırakmaz dedi.

2550. Sana gelince: Sen ne korkudan surat asıyorsun, ne de dine ait bir ümit yüzünden; kinden dolayı suratın asık. Ya hasetten sapsarısın, safrana dönmüşsün; yahut düşmanların sevincinden bozarıp kararmışsın.

Bu ikisi de bir işe yaramaz, ateşten başka bir yere lâyık değildir bunlar, vay o kişinin haline ki gönlüne haset ekmiştir.

* Bırak onu, «Elleri kurusun» sözü yeter ona; aya düşman olanın karanlıklara düşmesi mukadderdir.

* Ey güneş, adamakıllı bil ki düşmanların yarasadır; hem bütün kuşlar ârlanır ondan, hem de gece karanlığa mahpustur o.

Güneşin düşmanının sonu gelmez, mevkii, devleti elinde kalmaz, göze bir çöp girerse adam nasıl olur da görür, nasıl olur da rahat eder?

— Ş —

XLVIII

Yüzün, canların canıdır, onu candan esirgeme, gizleme. Âlemden daha büyük, daha üstün olanı bu âlemde izhar et.

Ey göklerin kutbu olan ey can göklerinde bulunan sevgili, bil ki can, senin çevrende dolanmada, onu kararsız bir hale getir.

Dünya, gülen bir nar gibi gülümsedi, dişlerini gösterdi, kabına sığamıyor, kendine getir onu.

Güneşi, bende bir zerrecik bile ihtiyar bırakmaz. Benim ihtiyarım olursa onun ihtiyarı nerde kalır zaten?

Aşk yeli, yerden toz koparır gibi savurdu beni; yel esen yerde elbette toz olur.

2560. Baharı, bütün yer yüzündekileri aşkla bitirip yüceltmede; tohum da o ümide düşmüş de kara toprakta onun hapsine tutulmuş.

Dünyayı da, yeniayı da, hurisi de, güzelliği de, bağı da, fidanı da benim gibi onu beklemede.

Şarabı mı? Tanrı'ya sığındık. Tuzağı mı? Allah saklasın. Adı mı, ne? Aman yarabbi. Andolsun Tanrı'ya eşi, benzeri yok vesselâm.

Ben güllere benziyorum, o bahçıvanım sanki. Canım onun yüzünden açıldı, fakat o canı da gene ona feda edeceğim.

Yaprak gibi yukardan aşağıya sallanır, oynar dururum; kucağından başka bir yere düşeceğim diye tir tir titrerim.

İşi gücü hiylebazlık, tas çalmak, perde yırtmak, fakat serserice değil ha.

Boğazımı yırtıp durmada, söyliyeyim mi, söylemiyeyim mi? Fakat bırak, mahrem değilsin bu sırra, o incinmesin de koy benim boğazım yırtılsın.

XLIX

Sevgilim sarhoş oldu, nerkis gözlerine bak hele. Sarhoşça sözlere koyuldu, dili dolaşmıya başladı.

Gâh bu yana düşmede, gâh o yana yıkılmada. Sarhoşluk da bundan belli olur zaten.

Gözleri sarhoşlara bir belâ; fakat onunla bizi korkutmıya kalkışma. Ben sarhoşum, şahnelerinin sopasından korkmam.

2570. Ey aşk, Allah Allah. Padişahlar padişahı sarhoş oldu. Sıçra, saçlarından tut, onu çek, buraya getir.

Gönle bir düşünce geldi mi sevgiliden bahse kalkar, ben de saçı olarak başına canımı saçarım, ağzını altınla doldururum.

Ey yüzü güller saçan, ey bülbül çiler gibi konuşan sevgili, yârabbi, hele onun o şiveleri yok mu? Kimedir bunlar acaba?

Şu sûreti bahanedir onun, göklerin nurudur o. Sûret nakşından geç, onu nasıl özü güzeldir, özü.

Kara kışı lûtfeder de bahar haline getirir, geceyi gündüz eder. Şu ölü dünya, onun öteki âlemiyle diridir.

L

Can senden başkasını dilerse tutar, kendimizden söker, atarız onu; gökler baş eğmezse sana, onları birbirine vurur, darmadağan ederiz.

Pılısını-pırtısını, varını-yoğunu isterse veririz ona; kalelere girer, sığınırsa o kaleleri yıkar, yerlere döşeriz.

Şu dünya, can gibiyse biz canın da canına can olmuşuz; şu gökyüzü başsa onun aydın iki gözüyüz biz.

Ağacın kökü topraktır, şu gökse dalıdır, budağıdır, yaprağıdır. Dünya zeytin ağacıdır, biz de sanki yağıyız onun.

Tebrizli Şems'in aşkı, bizim mıhladızımız olduktan sonra artık biz, onun hizmet yolunda âdeta demiriz.

LI

2580. Şûh gözleri, alnına düşen siyah saçlarına, ben filâna üfürür, aldatırım onu, sen de külâhını kapıver dedi.

* Yakub'a söyledim, Yusuf kuyunun dibinde, kuyunun ağzına gelince yakala, at onu devlete, ikbale.

Hacı şeklinde gösteriyoruz kendimizi, halbuki yol kesenlerin casusuyuz biz; hacı, yola düştü mü tutar, yolunu keseriz.

* Ay'la onun ordusu olan yıldızlar, nasıl suda ters görünürse biz de tersine çakılmış nallarla, mıhlarla iz güdeni aldatırız; erguvan dalıyız, yücelere boy atmışız, fakat suya vurmuşuz, suda görünüyoruz.

Tilki, yeşillikte bir yağlı kuyruk gördü de olacak şey değil dedi. çayır, çimen arasında tuzaksız kuyruğu kim görmüş?

Halbuki kurt, hırsından tuz gibi kuyruğun üstüne düştü, tuzak, yıkılası hatırından geçmiyordu bile.

Aptal, düştü mü, bir derde uğradı mı suçum yok der; aptallığı suç olarak yetmez mi ona a kardeş?

Aşk da adamı aptallaştırır, bâri bir aşk seç ki sevgilinin güzelliği, alımı, devleti, aptal olmıya değsin.

Ayağın ağrıdı mı can afsununu oku, o nur ayağına; çünkü o ayak, öküz ayağıdır, afsunu da samandır onun.

Boğazın daraldı mı, soluk alırsın, solukla dertten kurtulursun; dert çağında ah etmeden için açılabilir mi hiç?

2590. Aşkının tapısınadek nasıl, nedir kayıtları var, fakat biz elden çıktık mı en aşağı yer bile onun yüce bir mevkii kesilir bize.
O bezenmiş, o eşsiz güzelde ne güzellik var ki iş yurdundaki şekiller bile canımızı yaktı yandırdı.

Düşünceden yanıyorum ,eriyorum, Tanrı'nın hiyle-düzen bellettiği o güzele ne hiyle yapayım ,ne çeşit düzen kurayım ?

Yolunu yitiren, gene akılla yola gelir; fakat aklını yitiren kime sığınır artık?

Biz o padişahın adamı değil miyiz? Ne akıl isteriz biz, ne can; akıl dediğin nedir? Onun bağı, aklın verdiği öğüt ne; can denilen kim oluyor, onun ah-vah edişi nedir ki?

Sarhoşluk arttı, sus da bir nükte söylemiyesin, bir işarette bulunmıyasın ey pervasızca kendinin iyiliğini istiyen kişinin kanına girmiye yürüyen.

— K —

LII

Ey Tanrı ilhamiyle konuşan, ey gerçekler gözü, ey şu ateşlerle dolu denizden halkın kurtulmasına çare olan,

sen pek eski bir pîrsin, evveline evvel yok; sen çok büyük, eşsiz bir padişahsın; canın elinden tutan, ilgiler, bağlantılar âfetinden kurtulmasına yardım eden sensin.

Can verme yolunda canları avlıyan sensin, ah, kimin canıdır avlanmıya lâyık olan şu avlar arasında?

Mahluk da kim oluyor ki senin aşkından söz etsin, Tanrı'nın ululuk nuru bile senin yüzüne, senin güzelliğine âşık.

O aşka avlandım, aşk hastasıyım, ağlayıp inliyorum, ey mahir doktor, ne çareye baş vurayım diyorsun.

Lûtfun gel diyor, kahrın dön git; bir haber ver bize, bu ikisinden hangisi doğru sözlü, hangisi gerçek?

Ey canların güneşi, ey Tebriz'li Tanrı Şems'i, her zerre senin ışıklarınla can kesildi, letafete kavuştu, söze geldi.

— M —

LIII

İki dünyada da senden başka neşe, senden başa zevk, çalgı görmedim ben sevgili; çok şaşılacak şeyler gördüm, fakat senin gibisini görmedim ben.

* Ateş kâfirin payıdır, kâfir yanar ateşte dediler; halbuki Abû-Leheb'den başka senin ateşinden mahrum olanı görmedim.

Gönül penceresine kulağımı dayadım, çok dinledim, bunca söz duydum, fakat söyliyen dudakları görmedim gitti.

Ansızın bu kulun üstüne rahmetler saçtın, sayıyı sığmaz lûtuflarından başka bir sebep de görmedim buna.

* A seçilmiş sâki, a benim iki gözüm, sana benzer bir güzel ne Acem ülkesine geldi, ne Araplar içinde gördüm.

* Ezilirken tekneye gelmiyen şaraptan, eşini Halep'te bile görmediğim şişeyle,

öylesine dök bana ki varlık bineğinden ineyim de yaya kalayım; çünkü kendimde olunca varlıktan, yorgunluktan başka bir şey görmüyorum.

2610. Güneş de sensin sevgilim, ay da sen; bal da sensin güzelim, şeker de sen; ana da sensin dilberim, baba da sen; senden başka soy-sop görmedim, bilmiyorum ben.

Ey mahrumiyete düşürmeyen aşk, ey Tanrı'nın görüş yeri, tecelli makamı, hem arkasın, hem sığınak, sana eşid olacak bir lâkap, seni övecek, sana lâyık olacak bir söz bulamadım gitti.

Demir parçalarıyız, aşkınsa mıhiadız; bütün isteklerin aslı sensin, sendeyse hiçbir istek görmedim.

Kardeş, sus, üstünlüğü, edebi, bilirlik ve hüner dâvasını bırak, sen edepten bahsettikçe edep görmedim sende zaten.

* Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, ey canların asıllarına asıl, senin varlık Basran olmadıkça taze hurma görmedim ben.

LIV

Ey çalgıcı, şu gazeli oku: Ben sevgiliden geçtim, her çeşit gülden, her çeşit tikenden vazgeçtim, tövbe ettim artık.

Gâh sarhoştum ,gâh mahmur..Artık o işten de elimi yudum, bu işten de tövbe ettim.

Tövbe etme suçuna tâ boğazına kadar garkolmuştum. Eskiden ettiğim tövbelerime tövbe ettim şimdi

Ey bu köyün şarap satıcısı, ey sâki, sun elime sağrağı. Namustan vazgeçtim, âra tövbe ettim ben.

Yıkılıp düşen bir sarhoşa benziyorum. Dört tabiatten de dışarıyım. Issıya da tövbe ettim, soğuğa da; yaşa da tövbe ettim, kuruya da; bu dördünden de vazgeçtim artık.

2620. Bir çare bulma düşüncesiyle gönlüm paramparça olmuştu. Çarenin çaresizlikte olduğunu anladım da tövbe ettim çaresiz.

Ay yüzünü göster, karanlık geceyi nurlandır, o günahın zevkıyla çok tövbeler ettim ben.

Tövbe vaktidir dedim de bir âşık bana dedi ki: Ben dün tövbe ettim, senden daha eski bir tövbekârım.

Salâhaddîn'in, yakıyn *yurdunu* inkâr eden münkir, aşkla diyor ki: İnkârdan da tövbe ettim artık.

LV

Ey ayıbımı arıyan gök, ey kavgalarla, gürültülerle dopdolu tavanım benim, ne vaktedek senin düzeninden, köşe-bucak kaçıp duracağım?

Ey Zencîye benziyen, halkın kanını emip duran felek, ben de kan gibi bir bulutum, ne diye kanlar yağdırmıyayım başına?

Gönül, güzelce, hoşça yanadur, şu iki ateşten kaçma; sana gereken bu, canın aşkla bağdaşmış ,aşk gerek sana.

Maksat ışıktır; âlemse tandır; şu aşk ateş gibidir, halksa sanki odun.

* Tanrı Halîl'i gibi pervâneleyin sevinçle ateşine dalmış, oturmuşum, mahşeredek kalkamam ordan.

LVI

Güzelliğin sesi tâ canımdan geldi; o sesi duyunca yel gibi, su gibi, ateş gibi ben de yelip-yorttum, aşkına koştum.

2630. * Seyredenler, Yusuf'un güzellğine karşı ellerini kestilerse bir kerecik elini canımıza koy da gör, biz, neler kestik.

Rintlerin, müflislerin halleri meydanda, ne olabilir artık? Şu paramparça hırkayı da ayaklarının altına döşedik işte.

Bizim gibi aşk âleminde can verenler pek çoktur, fakat senin gibisini rüyada bile görmedik biz.

Su içen hayvanlar gibi biz de suda aksimizi gördük de ürktük âdeta.

LVII

Evet, ben kavga ettikçe, inad edip durdukça sen de ayak dire, kavga et. Fakat senin kavgandan, gürültünden, kaçacak kadar zebun değilim ben.

Yanıma gelmedin de hiyleyle uykuya daldın, öyle mi? Uyursan vallahi bu şarabı üstüne dökerim.

Ey mücessem kutluluk, sun kadehi bana. Beni çabuk yola salmaya kalkışma, çok geç kalkarım yerimden.

* Yüzün, ben her an geceleri aydınlatan ışığım demede; saçların da ben her an miskler damlatan nâfeyim diye bahse girişmede.

* Ey yasemin tenli güzel, onsekiz kadehten aşağı kabul etmem. Yumuşak ol, halim ol ey sert, ey öfkeli sevgili.

Ey hadden artık lûtuf, bir güzelce kucakla beni. Kucağında ölürsem kıyamette dirilmem ne de hoş, ne de lâtif olur.

2640. Şarap sun, şu lâtifeyi, şu şûhluğu bırak. Çeyize kapılmamışım, o gelinin sarhoşuyum ben.

Ben senden nar gibi, ateş gibi bir şarab istiyorum, sen tutuyor koca kazanı önüme sürüyorsun; ne vaktedek kazan çevresinde dolaşıp duracağım; kepçe değilim ya.

* Ne anıran eşeklere benzerim, ne sidiğe âşıkım, ey Mesihler hemdemi, keşişlerin şarabından sun bana.

* Sus, mürai değilsen aşkı dinle. Diyor ki: Ben Rüstem'lerin dostuyum, edepsizlerin değil.

LVIII

A tövbemi bozan, nereye kaçayım senden? A gönlüme yerleşen, gönlümde oturan, nereye kaçayım, nerelere gideyim elinden?

A iki gözümün ışığı, sensiz nasıl göreyim; a boynumu bağlıyan, nerelere kaçayım senden?

A yüzünün nuruyla altı yanın da altı yüzlü ayna kesildiği güzel, a yüzü kutlu, senden nerelere kaçayım ben?

Gönül senden sıçramış bir varlık, senden bitmiş, seninle gelişmiş; can da senin yüzünden bitkin bir hale gelmiş, nereye kaçayım senden?

Gözlerimi yumsam da bakmasam bile gönlümdesin, ordan gitmezsin ki, senden nerelere kaçayım ben?

LIX

Gene huzurunda ölmek için salına-salına geldim ey defalarca beni gamdan, gussadan, sıkıntıdan kurtaran güzel.

2650. Ben kupkuru, şahram-şahram yarılmış yeryüzü gibiyim, bulutum da lûtfundan, miskim de; gök gürültüsünden başka bir ses istemem, elime, kıvrım-kıvrım siyah saçlarından başka bir şey almam, başka bir şeye sarılmam.

Sana tutsak olmak, beylikten, hürlükten yüz kat iyi, hele ey gönlü hasta tutsağım benim dediğin zaman.

Sana gelen, sana ulaşan bir avuç toprak, senden kaçan, senden uzak bulunan altından yeğdir; hele bir, a benim azıksız yoksulum dediğin an, yok mu?

Macerayı bırak artık, nerde akıl ki olanla, bitenle uğraşacak; virdim de çenk, zikrim de; şeyhim de şarap, pîrim de.

Ey sarhoşların canlarına can, ey eli darların definesi, güzelliğinin cennetinde bala, süte garkoldum ben.

Kıyameti gördüm, kendimi kaybettim, varlığım görünmez oldu; yay gibi ikiye büküldüm amma ok gibi de uçup gidiyorum.

Ey kendisinden ayrılmama imkân bulunmıyan dost, bir avuç topraktım ben, senden esip gelen yel, tozuttu, havalara kaldırdı, yüceltti beni, fakat sensiz nerelere gideyim?

Ey göz nuru, din nuru ,akıllıca otur dedin, ey perdelerimi yırtan, beni kendi halime mi bırakıyorsun ki?

* Elest kuluyum, o zamandan seninim, sonra da o zalim, o gaddar ayrılığın beni tutmuş, pervasızca sürüp duruyor.

Yüzünün ilkbaharı olmadıkça şu ağacım, nasıl güler, hamurumu sen yoğurmazsan mayam nasıl tutar?

2660. *Sofranı, nimetlerini göreli tiritten kurtuldum; varlığını gördüm de o andanberi varlığımdan kaçıyorum.*

Benden kaçtın, vazgeçtin mi akıldan da geçerim, candan da; benimle oldun, bana tecelli kıldın mı esîr kubbesinin ta üstüne çıkarım.

* Oturdum mu ey can, bir selâmcık ver bana, selâmımı al; çünkü bu son oturumum selâmsız olmaz.

* Nasıl el çırpmıyayım ki güzelim, elimde benim; nasıl ayak vurmıyayım ki zîr perdem, bem oldu, alt-üst olmuşum zaten.

Tebrizli Şemseddin'e bizden selâm götür, öylesine bir doğuya tapı kılmak iyi, çünkü ben de onun yüzüyle nurlanmışım, onun yüzünden nur istiyorum.

LX

Canlar bağışlıyan böyle bir güzelliğe karşı nasıl ölmem, nasıl deli, divane olmam, nasıl zincirlere sarılmam?

Şarabını içtim, nasıl mahvolmam? Sanki sen şarapsın da ben suyum, sen balsın da ben sütüm.

Aç ağzını, o sayıya sığmaz şekeri saç ortaya; sen özür kabul etmezsen benim naza tahammülüm var, işve kabul ederim ben.

Bilirsin neden güldüğümü, yüce himmetimden dolayı gülmedeyim; çünkü aşkının şehrinde âşıklara beyim ben.

Zevalî olmıyan aşkla bir rahimde yattım, bir anadan doğdum, onunla ikiz kardeşim; andolsun Tanrı'ya ki pek kocaldım amma yepyeni bir aşk yaratıyor, meydana atıyorum.

2670. O gözü açarsan kendinden başkasını görmezsin, fakat can gözünü açarsan görür, anlarsın ki eşim, benzerim yok benim.

Erler gibi, soğuk kişilerin tandırını ateşler, kızdırırım; sıcakların tandırındaysa en fazla pişmiş ekmekten de pişkinim.

İçim bakımından süte benzerim, boğazda durmam; beni peynir gibi tuzlu görüp sakın yanılma, yanlış bir hükme varma.

Tebrizli Şems'in aşkıyla taç, taht sahibi bir padişahım, fakat o, tahta geçti mi ben huzurunda bir vezirim.

LXI

Can tenceresinden kanlı köpükler saçmak, iki cihanın sözünü de r ağızdan, bir hamlede söyleyivermek istiyorum.

Kendimden geçtim, aşka kul oldum; cihanı da kendim gibi kennden geçirmek istiyorum.

Kötü nefsin zünnarını boynuna doladım. O, bir bağırdım mı di- ›r, kurtulur giderim.

Fakat nerden kurtulacak? Onu öyle bir çekeceğim, dünyanın çevsinde öylesine fırıl-fırıl döndüreceğim ki duman rengindeki canın- ın ateşler çıkacak.

Can gelininin yüzündeki duvağı kapacağım, aşktan baş çekenlemallarından, mülklerinden edeceğim.

Bütün şu âlemi aşk çengi yapacağım. Dilsiz çenkten üçyüz dil eydana getireceğim.

2680. Tebrizli Şems, sevgi âleminde öyle bir yay kurdu ki o oku r atarsam değil ok, aşkla kiriş bile fırlar gider.

LXII

* Gönlündekini benden gizliyorsun, yâni ben bilmem demek istiyorsun, yazıyı, harfleri birbirine ulayıp yazıyorsun, okuma bilmem diyorsun yâni.

Hayal levhana ne yazıldıysa ben yazmışım, gönlündeki sırrı nasıl bilmem ki canının içindeyim senin.

Güneşten de üstünüm, güneşten de aydın, ruh zerreleri önümde oynamada, zikretmede; hepsi de inciler saçan tapıma yönelmiş.

Güneşin ışığı olmasaydı nerden görünecekti zerreler? Ey zerre, apaçık çekişimden nasıl kaçabilirsin?

Dünya pervane gibi ışığımın çevresinde dolanıyor; ona bir ışıktır, yolluyorum, kanatlarını yakıp yandıran da benim

Bu şahrem-şahrem yarılıp parçalanan anlatışa sığmıyan aşk, halvettedir; aşkı anlamak istiyorsan gel de huzuruna götüreyim seni.

Şüpheye mi düştün, bil ki o şüphe benden geliyor sana; inkâr sahiplerini o hiyleyle tutar, tâ dibe çekerim ben.

Adamakıllı inançta mısın, o inancı da benden bil, devlete erenleri de o ağla yakalar, küfürden kurtarırım.

Derdin, mihnetin varsa o dertte de beni gör, o mihnette de beni bul; çünkü o zahmet oku da ancak benim yayımdan fırlar.

2690. Zahmet rahata döndü, ok, kalkan haline geldi mi dikkat et de gör, o da benim eseri görünmiyen lûtfumun bir eseridir, bir bağışıdır sana.

Nerde bu cemâl, bu güzellik varsa orda alış-veriş helâldır; fakat ululuk ıssının bulunduğu yerde söz söyliyemem ben.

LXIII

Birteviye şarap sun da hepimiz toplanalım, bir olalım; sûretlermizi bir an olsun ortadan kaldıralım.

Kendimizden vazgeçersek suyla aynı renge gireriz. Biz, bir ağacın dallarıyız, hepimiz de kapı yoldaşıyız.

Aşkın tabiatı var bizde; hem gizliyiz, hem meydanda. Aşk şehrinde gizliyiz, aşk mahallesinde apaçık, meydandayız.

Kendimizi ölü gördük mü mezarımıza girer otururuz; diri gördük mü feryada başlar, yüzümüzü yırtarız.

Gönül aynamıza akseden her sûret, hiçbir şeyle mukayyet değilmiş gibi görünmede; çünkü biz hiçbir şeyle mukayyet değiliz.

Bir bölük balıklarız, su üstünde yürüyüp durmadayız. Şu hevesten hevese düşen toprağı fırlatmış, yeryüzünün suratına atmışız.

Aşk saltanatını gördük de müflislere baş kesildik. Peşin olan aşkı seyrettik de kumaşsız tacir olduk.

LXIV

Kendimde değilim, elden çıktım artık, kendinden geçiş âlemine düştüm, yıkıldım; mutlak olarak kendinden geçiş âleminde, ne de hoş bir haldeyim, ne de güzel bir neşe içindeyim.

2700. Ondan başkasını görmiyeyim diye o güzel, gözlerimi kapattı; sonunda, birden, ona karşı açtım gözlerimi, onu gördüm ancak,

Can, benimle savaşa girdi, incitme beni dedi; boşayayım seni dedim, boşa dedi, boş verdim, boşadım gitti.

* Anam, aşkının vurduğu dağı yüzümde gördü de göbeğimi o aşkla kesti, doğduğum andan beri vurgunum sana.

Gökyüzünde at koştursam, gayb levhini okusam gene de ey canıma düzen, ruhuma huzur olan sevgili, sen olmadıktan sonra bozgunluğun ta içindeyim, per-perişanım ben.

* Ey perdeleri kaldırıp da ölüleri dirilten, yüzünün nurunu gördüm de Elest ahdi geldi hatırıma.

Periler padişahının aşkiyle ey can, öylesine kendimi kaybettim, öylesine kendimden de, halktan da gizlendim ki sanki periden doğmuşum, sanki ben de periyim hani.

Bedenime, Tebrizli Şemseddin'e karşı nesin sen dedim; bedenim dedi ki: Toprak; canım dedi ki: Ben de yel gibi başı dönmüş biri.

LXV

Ahdettim,kötü ahitten kurtuldum dedim; dedi ki: Nasıl ahdedebilirsin, benim kopardığım şeyi nasıl bağlıyabilirsin sen?

Balla süt nasılsa öyleyim onunla; eteğine yapışacağım, fakat nasıl yapışayım? Eli kırılmış biriyim ben.

Fakat gene de onun eteğini ancak eli kırılan tutar; mihnetle, eziyetle alçalttı beni amma şimdi de yüceltti.

2710. Yüceldim mi adaletini yerine getirir de alçaltır beni; önce yok etti beni de sonra tekrar var etti o.

Ey zülfünün halkalarını boynuma dolayan; feryad onun sarhoş gözlerinden; onlar sarhoş etti beni, onlar sarhoş etti.

Sarhoş hayali geldi de sarhoşçasına saldırdı; o kadar bahaneler getirdim, elinden kurtulamadım gitti.

Kapısının halkasını çaldım, sevgili, evde yok diye seslendi, yâni, burdayım, bil dedi.

Kulun geldi dedim, şu sözün bir tuzak dedi, ben tuzağa tutulacak av mıyım, nerden oltaya takılıp tutsak olacağım ben?

* Yakarsan dedim, yak beni, lâyıkım buna ey put ,yak beni, çünkü puta tapıyorum ben.

Beni iyice yakasın diye kurudum zaten; beni yakarsan yanmadan kurtuldum gitti.

Nereye gidersen gelirim, nereye gidersem gelirsin; ölümde de dirimde de hoşum seninle, hoşum.

Ey dirilik suyu, seninle olduktan sonra ben nerdeyim, ölüm nerde? Andolsun Tanrı'ya, sayende ölümden kurtuldum ben, sayende.

LXVI

Yüz kere öldüm, canım efendim, şunu denedim ben, kokun geldi mi baktım gene dirilmişim.

2720. Yüz kere can verdim, yerlere serildim; fakat sesini duyunca tekrar doğdum.

Yüzünü gördüm mü kendimden geçiyorum, yok oluyorum ey beni bayrama döndüren, öd ağacı gibi yakıp yandıran dilber.

Aşk doğanını tutmak için gönlümde bir tuzak kurdum, fakat ters işlerle beni aldatan o doğan, bir kuş gibi geldi de kapıverdi beni.

Ey erlerin gönüllerinde dönüp duran şûle, gökkubbe gibi sendeki ayın çevresinde dönüp duruyorum ben.

Ne mutlu andı o an ki yeniden yeniye ahitler ettim, fakat gene de bütün tövbeleri bozdum, önce nasılsam gene öyle oldum gitti.

Padişaha benimle erişebilirsin diye aklımı çeldi, yoldan çıkardı beni; aklın yanına gittim, fakat akıldan da bir fayda görmedim.

LXVII

Seni inkâr edenler, sarhoş canıma düşman oldular amma senin güzelliğin kâfi bir cevaptır onlara bence.

Kınayanın hayalini defetmek, kulağını burup gerçeği anlatmak için uzaktan yüzünü bir gösterdim mi hemencecik kurtuldum gitti.

Ne incidir, ne mücevher derse inanmam ona, fakat olmazsa da olmasın a kardeş, ben neysem oyum, nasılsam öyleyim işte.

Dün, bir güzelin yüzünden gönül sarhoş oldu, öylesine esridi ki padişahın huzurunda bile bir kadeh kırdım.

2730. Ben o ay yüzlünün sarhoşuyum, o günahtan dolayı neşeliyim, padişahın günahkârıyım ben, hadi, kırın elimi.

Çok rindim, pek kalleşim, aşk dinine girmişim, bu yüzden yayılmış adım ortaya, kim oluyorum ben ki padişaha bir armağan yollıyayım?

Gönül bir hırsız, hem de hırsız oğlu hırsız; haznenin kapısında durmuş da bekliyor. Hırsızın elini bağladım da ondan sonra haznenin kapısı açıldı.

Ey o padişahtan haberi bile olmıyan, ne yoldasın, nereye gidiyorsun diyorsun; balık gibi hani, ağ nereye sürükler götürürse oraya gidiyorum.

Tanrı Şems'idir sırrım, Tebriz'edir niyazım, odur namazda kıblem, odur abdestimin nuru.

LXVIII

Öylesine karanlık bir geceyim ki aya kızgınım. Öylesine çırılçıplak bir yoksulum ki padişaha öfkelenmişim.

O eşsiz, tek güzel lûtfediyor da eve çağırıyor beni; fakat bir bahane bulmuşum, yola da kızmışım, yolculuğa da.

Sevgilim inada girişse, nazlansa, beni kederlere atsa, kararsız bir hale getirse gene de ah etmiyeceğim, aha da kızgınım çünkü.

Gâh altınla aldatır beni, gâh mevkiyle, gâh orduyla. Ondan altın istemem ben, mevkie de kızgınım zaten.

Öylesine bir demirim ki koskoca mıhladızdan kaçıyorum. Bir saman çöpüyüm amma âlemin mıhladızına öfkelenmişim.

2740. * Öyle bir zerreyiz ki dört unsura da isyan ettik, beş duyguya da, altı cihete de. Zaten beş, altı dediğin de nedir? Tek Allah'a bile kızgınım ben.

Bu söze dayanamazsın sen, çünkü suyun dışındasın; bana gelince: Güneşe benziyenlere bile neden benziyorlar diye öfkelenmedeyim.

LXIX

Ben aşk yoluna tertemiz girmişim, o yolda tertemiz yürümekteyim, garez tohumunu ekmem ben. Yokluk bile bana sığınır, bana dayanır, tamaın sırtını kaşıyıp tırmalamam ben.

Ne halkın kaydındayım, ne kimseden korkum var. Ayağı açık bir kuşum, kafes azığına ihtiyacım yok.

Yağmurlar yağdıran bir bulutum, inciler saçan bir göğüm. Yeryüzündeki susuzlara âbıhayat saçmadayım.

Mûsa'ya ateş göründü amma gönüllere hoş gelen bir nurdu o. Ben de uzaktan ateş görünmedeyim amma canım efendim, nurum ben.

Ağacın dalı titrer, kökü durur. Benim de kararım yok amma rûh âleminde karar etmişim.

Bir acayip cihanım ben, bir avuç toprakta gizlenmişim. Her gece ışığım, her güz bahar.

Gece kuşuyla geceyim, gündüz kuşuyla gündüz; fakat kendime geldim mi ikisinden de ayrıyım.

* Tamamiyle yok olup kendimden geçtiğim zaman kendime gelirim. Dört unsurla beş duygudan kurtulduğum zaman çekisi, ayarı tam bir adam olurum.

2750. İnsanın canı, haksız yere ihtiyâr dâvasına girişir. Onun ihtiyârındaki yücelik, ihtiyârımı elden almış, beni ihtiyârsız bırakmıştır.

Hünerli aklın başında bir yeldir var amma bir kadeh şarap sundum mu o yel kalmaz, savuşur gider.

LXX

Yarabbi, nasıl bir sevgilim var? Âdeta bir arslan avlamışım; gönlümde onun gezip dolaşması için yüzlerce çayırlık, çimenlik var.

Benim yanıma gelince mahsustan kızar da der ki: Benim seninle işim var, ne vaktedek kaçacaksın benden?

Dün gece yeniaya, ay yüzlümü sordum ;dedi ki: Ardında koşup duruyorum,,ayağım toz içinde.

Güneş doğunca, neden dedim, yüzün sapsarı? Dedi ki: Onun yüzünü gördüm, utandım da bu renge boyandım.

Ey su, secdeye kapanmışsın, başını ayak etmişsin, yüzün yerde, koşup duruyorsun dedim. Dedi ki: Onun afsunuyla yılan gibi kıvrana-kıvrana sürünüp gidiyorum işte.

Ey adalet beyi, inzibat âmiri ateş, neden böyle kıvranıp durmadasın dedim. Dedi ki: Yüzünün yalımından kararsız bir gönlüm var da ondan.

Ey dünyanın habercisi rüzgâr, neden böyle tez canlısın dedim. Dedi ki: İhtiyârım elimde olsaydı bu tez canlılık şöyle dursun, şu gönlüm bile yanar, yakılır, mahvolurdu.

Ey toprak, ne düşünüyorsun, neden böyle susmadasın, düşüncelere dalıp gitmişsin dedim. Dedi ki: Susmama bakma, içimde bahçeler var, baharlar var.

2760. Şu unsurlardan geç. Bize Tanrı'mız kâfi; başımda mahmurluk var,, elimde şarap.

Uykumuzu bağladıysan sarhoşluk kapısı açık ya. Sevgilinin eli elimizde olduktan sonra bana testi testi şarap sunar elbette.

Sus da gönül dilsiz, dudaksız söylesin. Gönlün sözlerini duyunca bu sözlerden utanıyorum ben.

— N —

LXXI

Ey göklerde uçan kuş, uçma çağı geldi, ey mânalar ceylânı, yayım zamanı erişti.

Ey tek âşık, ey âşıklar arasından seçilen, artık yaratılmıştan geç de yaratılışı seyret, yaratana dal.

Sana bir feyizdir, geldi. Rûhsun, amma nasıl rûh? Öylesine rûh ki hayal gibi gözlerde koşmayı bilir.

Şimdi hüküm gelir; sana da öğretirler kulaksız duymayı, gözsüz görmeyi.

O, hem bıyık burmayı bilir, hem ölüyü diriltmeyi. Hem taht, baht vermeyi bilir, hem kulu yetiştirip geliştirmeyi.

O mânalar Yusuf'u, o bedava define, kendisini aşağılattı, değerini azalttı amma acaba sen satın almasını biliyor musun?

Ner de o müşteri ki sazı, iki aykırı perdeden akord etmesini de bilsin, perdeleri yırtmasını da?

2770. Ey başarılar elde eden âşık, ey tasdik edilmiş gerçek er, gökler gibi kendi milinin çevresinde dönmen gerek.

Kendini yoklukta ara da bul; aykırılık zordur çünkü, güçtür, hele Hak'tan ayrılır.

Dudağını şeytan sütünden yumaya, arıtmaya çalış; yıkandı, arındı mı gönül memesini emebilirsin artık.

Ey o cihanın aşkı, bizi çekip duruyorsun; ne de güzel çekiyorsun ey çeken, aferin sana da. Ne de güzel çekiliyorsun, maşallah sana da.

Doğudan yüz göstermeyi de güneş bilir; yoksa koşarak ona ulaşmanın, onu görüp bilmenin imkânı mı var?

Sus, gönül ahvalini söylemenin imkânı olsaydı dağ bile deniz gibi çarpınıp çırpınmıya başlardı.

Tebrizli Şemseddin'i ansızın görürsen ebedilik şarabının ışıyışını o zaman onun sayesinde görür, bulursun.

LXXII

Zenciler diyarından ordu geldi, ordunun tam kalbine saldır, ey erlikle başını yücelten er, ercesine saldır o orduya.

Ateş gibi bir saldır, onların hepsi de odundur, gönül ateşinle kurusunu da yak, yaşını da.

Deniz savaşa kalkışırsa, sana kin güder de o kinle coşup köpürürse suyunu ateş haline getir onun, incisine, mercanına saldır.

2780. * Senin yayından çıkıp uçan her ok, yedi göğü delip geçer, ey «Aralarında iki yay kadar mesafe kaldı» makamının oku, saldır kalkanına onun.

Başsız gelenin başına elini koy, okşa onu; başlı geleniyse hançerle yarala.

* Aydınlanan, parlıyan can, aşkında yanar yakılır; tazeleşmesini, yeniden can bulmasını istiyorsan at kevser havuzuna onu.

* Şaraplar satan lâ'l dudaklarınla dünyayı yeşert, zührenin çengini al elinden, at taşları kadehine, sağrağına, kır gitsin.

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, inkâr eden kişinin kâfir canına, iman nurunun çekim kuvvetiyle saldır.

LXXIII

Bugün aşkın; baş çekenlere, ulufananlara cilvelendi de bu cilveyle gene birer birer hepsini, boyunları bağlı olarak tapına getirdi.

Yürü, yürü, gül bahçesine git de güle tapanları seyret; bir an secde ediyorlar, bir an şarab içiyorlar.

* O şeker huylu güzel, bize bir kıl bile bırakmıyor bizden; zaten can sûfîlerince baş tıraş etmek, baştan geçmek de budur işte.

Dişin sallandı da düştü mü yerine bir başkası çıkar; bil ki can vermek de bu çeşittir er için.

Ey Tebrizli Şems'in düşmanı, ey yol kesen hırsız, en münkir, kendi kendine daral, sıkılsın için, kendi kendine işkence ededur.

LXXIV

2790. Ey bâtıl ümmet, ekmek için savaşın, ekmeğe koşun. Ey devlete, ikbale erişen ümmet, siz de cana yürüyün, can elde etmiye bakın.

Hayvan ot çeker, ot yer, ottan başka bir şey bilmez; akıyk, mercan arayansa insandır.

O bahçeler uyumuş, hiçbir şeyler yok oralarda; bu bahçeler açılmış, çiçekler vermiş, bu, devşirilip padişahın sarayına giden paydır.

Canlar var, erişmemiş, tuzaklarda sürünüp durmada; canlar var, uçup gitmiş, tâ sevgiliye kadar varmış, ona ulaşmış.

Bir can da var, anlatılmasına imkân yok, gökyüzünün de üstünde, çevik, lâtif, her yanı uygun, sanki mizan burcundaki ay.

Bir başka can da ateş gibi sert, başı dik, hiç de güzel değil, ömrü de kısa, şeytan hayali gibi âdeta.

Hocam, sen hangi bölüktensin; pişkin misin, ham mı? Şarapla mezeyle sarhoş musun, yoksa meydanın tek binicisi misin?

Bir gün ovaya doğru giderken bir yüce er gördüm, havada, yücelere doğru oynayıp geziyordu.

Her taraf, onun yüzünden coşmuş, köpürmüştü de o, sâkindi, susuyordu, yeşermişti, yeşiller giyinmişti, canım hayran oldu da

dedim ki: Bu ne coşkunluk, halkın vehminden de uzaksın; nurun nuruna nur musun sen, yoksa parıl parıl parlıyan güneş mi?

2800. * Gönlüm sıkıldı dedi, bedenim de hafifleşti, sonucu, dört temelin çarmıhından ayağım kurtuldu.

Beyim dedim, ne mutlu bana, bir kucaklarsam; çok yalvardım, yakardım, imkân yok dedi.

Dedim ki: Gel, vefa göster, bırak şu nazı; bir tanecik şeker kamışı veri, cömertlikte bulun, o madenden ne eksilir ki?

Ben dedi, yokum, kıyıda bir kamışım ben, derd için, derman için bir şekle bürünmüşüm de öyle görünüyorum.

Dedim ki: Böyle bir söz söylemek sana gerekmez, zaten beni savmak da her zaman mümkün, bakalım, ey söz bilir, güzel söz söyler er, bakalım gönlünden ne doğacak şimdi? [*].

* Bir taraflı, tek taraftan söylenen sırra nasıl inanırsın? Çocuksun, dersin henüz ebced, taş tahtayı al da dersini oku, ezberle dedi.

Dedim ki: Hemencecik cezamı çektir, helâl olsun sana; yüz çeşit banahenlerle sav beni başından, öldür beni ayrılığınla.

Derhal bir başka dille şeker gibi yüzlerce öğütler verdi, ezbere yüzlerce öğütler okudu bana, harab oldum, sarhoş bir hale geldim.

Çok göz yaşı döktüm, geç vaktedek sarhoş bir halde kalakaldım; bir de baktım ki o padişah, ansızın can gibi insan şeklinden çıktı.

* O konuşmadan şu gönülde bir dağdır ,kaldı; fakat öylesine bir dağ bu ki lezzetinden binlerce ihsana değer.

2810. Öylesine çözülmez şeyler buyurdu, o sözlerde de öylesine şaşılacak öğütler var ki; sus, onları dile getirmek, hiç de kolay değil.

---

[*] Bu beytin tercemesinin tam olduğuna emin değiliz, beyit şudur:

Goftem turâ nebâyed (nepâyed, neyâyed?) hod def' kem neyayed
Hin çi behâne zâyed ez teb'et iy suhandan

tercememizi yanlış bulan, doğrusunu anlıyan, çizsin, yerine doğrusunu yazsın.

LXXV

O güzeli ara, işte güzeller arasında; biri, uyuyan fitneyi uyandırma derse dinleme sözünü.

Hayali, gönülde yer etti mi can, neşeyle gülmeye başlar; sabırlı kişilerin çektikleri acılardan yüz çeşit tatlılık coşar zaten.

Ayın ondürdü gibi parıl-parıl parlıyan yüzünden gözlere ne ışıklar vurur, ne ışıklar; fakat körlerin gözlerine ne vurabilir ki?

LXXVI

Ey gönül, hurilerin padişahından, sabredenlerin kıblesinden kaçma, ondan uzak kalmışlar gibi, sen ayaklandırma, sen uyandırma fitneyi.

Ben, zaten fitne arayan biriyim, onu terkedemem, vazgeçemem, el yuyamam ondan, sen ayaklandırma, sen uyandırma fitneyi.

Âşıkların başıyım, işten, güçten kalanların ustasıyım, filâna âşıkım ben, asıl sen ayaklandırma, uyandırma fitneyi.

Nasılım, sorma bana, bak da gör, işte kanlara garkolmuşum, hattâ bundan da daha fazla bir şeyler olmuşum, asıl sen karıştırma, ayaklandırma, uyandırma fitneyi.

* Rüstem'im, ruhum, Nûh kavminin tufanıyım, o seher çağı içilen şarabın sarhoşuyum ben, asıl sen uyandırma fitneyi.

Sen bu yazıyı okuyamazsın, çünkü bu dünyaya bağlısın, ancak şu kadarcık bilirsin; asıl sen ayaklandırma, sen uyandırma fitneyi.

LXXVII

2820. Ey taş yürekli, canı incilerle dolu bir deniz haline getir; ey sevgilinin geceye benzer salçarı, gece yarısında bir seher yarat.

Gönlün, canın çaldığı çengi, aşkla nağmelendir, dilsiz neyleri, o bal gibi güzelin aşkıyla şekerlerle doldur.

Kulağında, gözünde yüzbinlerce incin var, o incilerden bir etecik de körlere, sağırlara ihsan et.

Buram-buram tüten, burcu-burcu aşk kokan o ciğer kanlarından lûtfet de gönül ehline bir kalye ihsan et, gıdalandır onları.

Pek çok yollara düştü canlar, fakat yol alamadılar bir türlü; ey canların derdine çare bulan, onlara bir başka yol-yordam öğret.

* Su kuşlarının da kanatları balrçığa saplandı, kara kuşlarının da; ey devlet kuşu, kanat çırp, uç.

Şeytan gibi yol al, koş, dolan dünyayı da o periyi gör; onun gümüşe benzer göğsüne karşı gönlünü altına döndür, ona ulaşmak için sol, sarar.

Nasılı, niçini bırak diye her şeyden bir buyruk, bir işaret geliyor sana, o ay yüzlünün sert huyuyla atbaşı beraber yürü, fakat o sertleştikçe sen yalvar

* Karınca ayağı mesabesindeki canı, onun tapısına armağan götür, o Süleyman'ın geçeceği her yol uğrağında derlen, toplan, bekle onu.

Deniz, acı bir sudur amma altında inci madeni var, sen acı suyundan geç de dal dibine.

2830. * Bir çeşit yılan vardır ki başında panzehir vardır, panzehiri elde etmek istiyorsan zehirinden vazgeç.

Tûbâ ağacını istiyorsan işte Tanrı güneşi Tebrizli Şems; ebedî bir zevk, safâ, ebedî bir ömür mü istiyorsun? O ağacın gölgesinde otur.

LXXVIII

Ey yola düşen, yolda, yolculukta yok olan, yokluktan da yola düş, onu da terket; gönülden bir göz at da gönlün ta kendisine, özüne bak.

Gönül, Çin aynasıdır, gönülle oturursan karşında yüz tane kılıç bile görsen korkma, gözünü kalkan et, tut o kılıçlara karşı.

Biliyorum, her şeyden vazgeçtin, gönülde yok oldun, yokluğun tä içindesin, fakat bir saldırış daha lâzım.

Bir kere daha saldır da şu kaynağın yanında avını yakalayıp parala; ey gönül ormanının arslanı, pençele ciğerini.

Eşi bulunmaz bir inci için kilimi mademki rehin verdin; pek büyük bir sınamayla davran, elini kemerine at.

Güneşin ışığındaki zerreleriz biz, zerreden birazcık toprak al da sürme gibi çek ayın gözüne.

Delilikten, sevdadan can kalmadı bizde; ey gören, bilen padişah, sen, kendinden haber ver bize.

Şu şekillerle, resimlerle dolu âlemdeki bütün şekilleri, bütün nakışları sil süpür de kendinde bir canlı şekil yarat ey ateşe benziyen aşk.

2840. Padişahım, öldüler, kendilerinden geçtiler, sarhoş oldular, şarab içtiler amma gene de rintlerin selâmı var sana, bir yol uğrat, o yana uğra.

* Kafdağındaki zümrüdüanka bile Tebrizli Şems'in aşkıyla kalkıp uçar; sen de o varlık kanadını kökünden kopar, yol, at da aşktan kol kanat edin.

LXXIX

Pervane ateşe atıldı da sen de böyle hareket et, atıl ateşe dedi. Yanıp yakılıyor, ateşler içinde kanat çırpıyor, sen de böyle yap diyordu.

Kandil, yağı konmuş, fitili örülmüş, kırık boynuyla hem yanıyordu, hem de yumuşacık yumuşacık, sen de böyle ol diyordu.

Mum, hem yanıyordu, hem eriyordu, kendisini hararete, ıztıraba vermişti; bana da, benim gibi ol, sen de böyle yan, böyle eri demedeydi.

Bu dünyanın kârını elde etmek için altın, gümüş saçsan sana hiçbir faydası yok, ancak böyle yanmıya, erimeye bak diyordu.

Deniz eteğini incilerle doldurmuş, başköşeye geçmiş kurulmuş, belli etmemek için de kendisini acı göstermiye kalkışmış yani sen de böyle ol demeden gelmişti.

Zümrüdüanka, iyiden de kesilmiş, kötüden de; bütün tuzaklardan uçup kurtulmuş, Kafdağı'na gitmişti, yani benim gibi ol, benim gibi yap diyordu.

Yüzünü arıtmıştı gül, kaftanını yırtmıştı ,tikenlere sabrediyor, âdeta, sen de benim gibi hareket et diyordu.

Şarap, yüzlerce adı sanı bırakmış, ârdan, hayadan geçmiş, akılla düşman olmuş, adamın beyninde koşmıya girişmişti, sen de benim gibi yap diyordu âdeta.

2850. Zurna, bomboş bir hale gelmişti, gözünü bile açmamıştı, yalnız, dudağını, kendisini üfliyenin dudağına koymuştu; diyordu ki: sen de böyle yap.

* Âdem, kırk yıl özürler getirdi, yas tutup ağladı; çocuklarına, siz de böyle hareket edin diyordu.

Sus, sabret, sonucu katı kayadan ibret al, o bile susmada, faket ağlamada, benim gibi hareket et demede âdeta.

Tebrizli Şemseddin'i gör, can ışığıyla ovayı kaplamış, ululukla yazıyı doldurmuş; benim gibi yap diyor sanki.

LXXX

Canı sen aldıktan sonra ölüm şeker gibidir; seninle olduktan sonra ölmek tatlı candan da tatlıdır bize.

* Kaldır şu örtüyü, gizleme gerçeği; ölüm ateş gibidir amma Tanrı Halîl'ine bahçedir, âbıhayattır.

Ölüm bu yandadır, halbuki o yanda doğmaktır ölüm; orda, hayır, hiç kimse ölmez, ölüm burdadır ancak.

Bırak bedeni de can ol, oynıya-oynıya o dünyaya git; ölüm acıdır, kötüdür şimdi, fakat korkma ölümden.

* Dokuz göğün de kendisine toprak kesildiği Tanrı'nın tertemiz zatına andolsun ki ölüm ,vuslat şekeriyle helva pişiren helvacıya benzer.

Ne diye candan kaçayım? Canvermek, candır, cana ulaşmaktır; madenden niçin kaçayım? Altın madenidir ölüm.

2860. Bu kafesten kurtuldun mu yurdun, gül bahçesidir; bu sedefi kırdın mı incidir sanki ölüm.

Tanrı seni çağırdı mı, kendi yanına çekti mi gitmek, cennet gibidir, ölmekse Kevsere benzer.

Ölüm bir aynadır, güzelliğin oraya vurur, orda görünür, ayna seni, sana gösteren bir şey olduğunu, sana söyler durur.

İnanç sahibiysen, tatlıysan ölümün de eminliktir, hoşluktur; kâfirsen, acıysan ölüm de acıdır, kötüdür sana.

Yusuf'san, güzelsen aynan da güzeldir; çirkinsen ölüm de çaresiz çirkinliğini gösterir sana.

Sus ki tatlı dillisin, Hızır gibi ebedîsin; ölümse âbıhayâta karşı kördür, sağırdır.

LXXXI

Sevgili, önce bizi adam et, daima er olmamızı sağla; sonra şarap sun bize, şarap kadehini durmadan döndür.

Ey can, bizden de bir şey gelmez, tapımızdan da; yapıyı sen kurmıya başladın, gene sen tamamla.

Esenlik yurdumuzu kınanma yurdu haline getirdin; kınanma yurdumuzu da esenlik yurdu haline getir.

Bu sonsuz yol uzaktır, uzundur; fakat sonsuz lûtfunla iki adımlık bir yol haline getir.

2870. * Bizi tutsak ettin şu nefse, fakat kötülüğü emreden nefsin de beyi sensin, bizi bey yap da onu kul et bize.

Umumî lûtuflarını haslara nasibettin, bu gün de yakınlarına ihsan ettiğin hususî lûtuflarını umumileştir.

Her zerreye, lûtfunla bir başka güneş ver; lûtuf ve ihsan güneşini, herkese tam olarak doğdur.

Duayı tatlılaştır bize, dua, ağzımıza süt gibi, bal gibi tatlı gelsin, âmin diyene de lûtfet, onu, herkesin iyiliğini ister bir hale getir.

LXXXII

Gördün mü karakış ne dedi? Harman gibi odun yığ, kış soğuk yapmazsa ikisinin de, kışın da, odunun da soğukluğu bana, vebali boynuma dedi [*].

Soğuk, baş çekti, şiddetlendi mi ateşe odun at; odunu sakınıyor musun, odun mu daha iyi, beden mi, sağlık mı?

Odun, yokluk sûretidir, ateşse Tanrı aşkıdır; ey eteği temiz can, sûretleri, şekilleri yak yandır.

Sûretleri, nakışları yakmadıkça canın üşür, donar, buz kesilir; puta tapanlar gibi bahardan, eminlik yurdundan uzak kalır.

Ateş, Tanrı emriyle erlere lâle olur, gül olur, çiçek olur, reyhan, söğüt, süsen kesilir.

Ateşe benziyen aşka atıl, o ateş içinde, gümüş gibi gönlünü hoş tut, güzelleş; mademki Halîl'in oğlusun; ateş yurdundur senin.

2880. İnanç sahibi, afsun bilir, okur o ateşe; yakıcılığı kalmaz ateşin, aydın ay kesilir ateş.

Demiri bile eritip iğne gibi incelten ateşi yatıştıran afsuna aferin.

Ateş, pervaneye pencere gibi görünür de o hayvancağız, yalımlı ateşe o yüzden atılır.

* Hamza'ya da ok, mızrak, güller saçan bir gül dalı gibi görünür; güller saçılırken de hiç kimse, tutup da zırh giyinmez.

* Firavun, yoğurt gibi suya garkoldu gitti, halbuki Mûsâ, yağ gibi suyun üstünde kaldı.

---

[*] Behmen, şimdi «Ocak» dediğimiz II. kânun'dur, fakat Anadolu'da bu aya «Karakış», ondan sonra gelen «Şubat» a da «Küççük» derler. Arapçadan çevirme olan «Ocak»dan ziyade bu söz bizimdir.

Cins atlar, padişahı taşırlar; işe yaramaz, ahmak atlarsa palan yüklenirler, tezek taşırlar.

Söz, mâna değirmenine bir laklaka bir beyhude dırıltıdır ancak; değirmen suyla döner, dırıltıyla değil.

O aslı olmıyan lâflar yüzünden buğday, kabından fırlar da değirmen taşının altına düşer, yani anlayacağın, öğünmek için yol budur ancak.

Canım efendim, kızışıyorum amma dedi-kodudan, lâftan dolayı değil, altın madeni gibi ayarı hâlis Şemseddin'in yüzünden hararetleniyorum ben [*].

---

[*] Bu beyit iki kere yapılmış.

LXXXIII

Yürü, başını yastığa koy, yat; bırak beni, vazgeç geceleri dönüp dolaşan, yanmış yakılmış şu dertliden.

2890. Biz geceleri, tâ sabahlaradek yapayalnız sevda dalgaları arasında bocalar dururuz; istersen gel, bağışla bizi, istersen git, cefa et bize.

Benden kaç da sen belâya uğrama; selâmet yoluna düş, bırak belâ yolunu.

Gözyaşları dökerek gam bucağında sürünüyoruz; akan gözyaşlarımızın yolunda, yüz yerde, yüz tane değirmen kur.

Zalim, gaddar biri var, mermerden granitten bir gönlü var onun, bizi tutup çeken o gaddar, adamı öldürür de kimsecikler, bari kanının pahasını ver diyemez ona.

Güzeller padişahına, âşıklara vefa etmek vacip değil; ey yüzü sapsarı kesilmiş âşık, sen sabredegör, sen vefakâr ol.

Bir dert var ki ölümden başka devası yok; artık ben, nasıl olur da bu derde çare bul diyebilirim?

Dün gece rüyada bir pîr gördüm, aşk köyündeydi, eliyle bana, yanımıza gel diye işaret etti.

* Dedi ki: Yolda ejderha varsa sende de zümrüt gibi bir aşk var; yürü, bu zümrüdün şimşek gibi parıltısiyle ejderhayı kov.

* Yeter artık kendimde değilim ben, hünerini arttırmak istiyorsan var, Abû-Alî'nin tarihinden bahset, Abu-l Alâ'nın öğütlerini söyle.

LXXXIV

A iki gözüm, gündüzdür, penceremden bir bak; güneşin aslı, özü sensin, madem ki geldin, seher çağını belirt.

2900. * İsteklileri al, yedi denizden de geçir, öküze, balığa bakma, onlar gibi yüzlercesinden geç git.

Aradıklarını bul, istediklerini meydana çıkar; sen, yukarı, aşağı, bütün varlıktan münezzehsin, şu eskimiş, harab olmuş evin altını üstüne getir.

Âlem, tamamiyle yoktur, yokluktur, bir an içinde onu var et; zehirli bir yılandır dünya, sen onun zehrini şeker haline sok.

Nerde bir kuru, bir kuruluk görürsen akar kaynak yap onu; nerde bir taş görürsen, vur ışığını ona, mücevher yap onu.

Âşıkın önünde, ardında bir düşman gördün mü vur bir sille ona, yok et onu, gitsin.

Niceyedek,kördür onlar, görmezler diye özür getireceksin? Kör olmamalarını istiyorsan gözlerine bir görüş kabiliyeti ver.

Gözlerinde perde olmamasını istiyorsan emret, perdeler kaldırılsın, geçsinler o görmezlikten.

Bütün bu topluluğun arasında buyruk, mutlak olarak senindir, işe-güce koyulmamak kaftanını dürdüm, kalk, emret, gayret kemerini kuşanmıya bak.

Ey arş güneşi, ey Tebrizli Tanrı Şems'i, yeni ay gibi zayıfım, solgunum, yüzümü dolunaya çevir.

LXXXV

Nasılsın dedin bize; yüzümüze bak da ne halde olduğumuzu anla. Biz yokken iyi misin dedin, bırak şu kınamaları.

2910. Gülerek, günlerin hoş geçsin dedin; sen olmadıkça hiç kimsenin günü hoş geçmez, başka bir hikâyeye başla.

Usandım artık, ne vaktedek boyuna aşktan bahsedeceksin dedin; sen git de âşık olmıyana hikâyeyi kısa kes de.

Bir mahrem bulamıyorum da ateşler içindeyim, sular içindeyim âdeta, bir bucağa gideyim de şu kılıcı kalkan et yarabbi, ben susayım, bir dost, bir mahrem söylesin halimi.

Bizi sen küstah ettin, daha ilk gün, dileğin neyse iste bizden dedin, öyleyse derdimizden haber al.

Dostların müflisliğinden perişan oldum dedin, iki dudağını aç da dünyayı incilerle, mücevherlerle doldur.

Hürmetle hizmet kemerini kuşan dedin, iki rahmet elini aç da kucakla beni öyleyse.

LXXXVI

Boğazımadek ateşler içinde pek çok oturdum amma bugün sevgiliyle tâ boğazımadek vuslat suyu içindeyim.

Boğazımadek lûtuflarına garkolmuşum dedim; sevgili, beni boğazınadek lûtuflara garketmeye de kani olmadı da

tikenden de aşağımısın ki dedi; o da gülleri beklerken tam dokuz ay, boğazınadek toprak içindeydi.

Tiken de nedir ki dedim; senin gül bahçen için gül gibi çok zaman tâ boğazımadek kanlara battım, kanlar içinde kaldım.

2920. Dedi ki: Çekişme âleminden kurtuldun, aşk âlemine ulaştın; o âlemde tâ boğazınadek savaşlara, kavgalara dalmıştın.

O âlemden kurtuldun amma kendinden kurtulamadın, varlığın bir ayıptır, bir ârdır, bu aybın, bu ârın içindesin, hem de boğazınadek dalmışsın.

Yankesici gibi çok tuzak kurma, düzene az baş vur; yankesici boğazınadek kendi tuzağının içinde kalır.

Dünya tuzağı öylesine bir tuzaktır ki padişahlar, arslanlar, köpek gibi o pisliğin içine düşmüşler, ta boğazlarınadek dalmışlardır.

Bundan daha da şaşılacak bir tuzak vardır ki baksan görürsün, kendini bilmiyen, o tuzağa, topuğunadek dalmıştır da aklı başında olan boğazınadek o tuzağın içindedir.

Söylemeyi bırak artık, soluğun kesiliyor; yorulmasaydım, nefes nefese gelmeseydim boğazınadek söze garkederdim seni.

LXXXVII

* Kimden korkum var, hele sevgili de benimle şimdi; bir iğneden ne diye korkayım, o Zül-fekar yanımda benim.

Nasıl olur da susuz kalırım, o ırmak beni arıyor; gönlüm nasıl olur da gam yer, o derdime kalanım, o gamımı dağıtan derd ortağım benimle beraber.

Nasıl olur da acılık çekerim, şekere, helvaya garkolmuşum; kış nasıl eser edebilir bana; ilkbaharım yanımda.

Sıtmadan, hararetten ne diye muztarib olayım? Aklımın doktoru Îsâ; köpekten ne diye ürkeyim, çekineyim? Av beyi benimle.

2930. Meclise nasıl gelmem, sâki çekiyor beni; şehirleri nasıl zaptetmem, o padişah benimle beraber.

O koskoca küpteki şarap, bizim için köpürüp coşuyor, artık burda zahmetin, mahmurluğun ne işi var benimle?

Felekle savaşa girişir, kırar dökersem onu, özür getirmeme ne hacet? O güzel yüzlü benimle beraber, yanımda benim.

Ben mülke, nimete garkolmuşum; lûtufla, merhametle sarhoşum; bahtın, devletin kucağındayım, o kucaklayışı güzel dost, benimle.

Ey söz söyleme kabiliyeti, ey savaşkan kabiliyet, söze doydum artık; sus, yoksa sohbetin dayancı da benim yanımda şimdi.

— H —

LXXXVIII

Nice demdir gönül hânendesi aşkla çalıp çağırdı da nihayet o sevgilim, elinde kadeh, kapıdan içeriye girdi.

Başımdan buram-buram tüten sevdayı tuttu, gene başımdan aşağı döktü; bin yıllık şarap, aşkımızı yeniledi.

Din, mezhep kaydı öldürmüştü beni, halbuki şimdi, içinde bulunduğum anın sarhoşuyum; ne veresiye tanıyorum, ne de alacağım birisine havale edilmiş.

Can bağını verdim de üzüm sıkılan tekneyi satın aldım, bu alış-verişin senedini de şarap kadehine yazdım.

Ey zemane maskarası, evi-barkı yık, dağıt; çünkü bu şarap susağının değeri daha da fazladır, daha da üstün; varından-yoğundan geçersen o zaman anlarsın değerini.

2940. Kapa şu ağzı da aç can ağzını, o zaman görürsün, iki dünya da bir lokmadan ibaret.

Fakat canın sarhoş oldu mu o lokmayı bile istemez; yüzüne, benine dalıp da sarhoş olan bulamaç aşına mı bakar?

Göğe mensup canlar, yüce canlar; hepsi de Tebrizli Şems'in sarhoşu; gözünü aç da gör, hepsi de çiy taneleri gibi uçup ağmışlar, yücelere varmışlar.

LXXXIX

A güzelim, hem senden kurtulmuşum, vazgeçmişim ben, hem sana doymamışım; hem senin için yanıp erimedeyim ben, hem senin yüzünden donmuşum, buz kesilmişim.

Gâh avcunda sıkarsın beni, gâh ayağının altında ezersin; evet, hakkın var, sıkılmamış, ezilmemiş üzüm şarab olmaz ki.

Güneşin ışığı gibi toprağımıza vurdun, sonra da yavaş yavaş gene o yana götürdün bizi, o yana gittin.

Işık gibi, bedenimizden, bedenimizin penceresinden tekrar o yana, suçtan, ayıptan arı güneş değirmisine dönüp gittin.

Güneş değirmisini gören, dirildi der; fakat pencereye gelip pencereyi gören, filân ölmüş der.

Aslımızı, mayamızı, elem ve neşe kadehinde gizlemiş, örtmüş; özden sâfız, arta kalandır tortu.

Ey gönüllerin aslının aslı, ey Tebrizli Tanrı Şems'i, yüzlerce ciğer kebab olmuş sana, artk yufka ekmeğinin kadri de nedir ki?

XC

2950. Ey sudan da arınmış, topraktan da arınmış güzel, şu toprağıma bir kerecik olsun, ayağını bas. Ne elim kaldı benim, ne gönlüm; elini gönlüme koy.

Bulanık bir su oldum, yolda kalakaldım; yoldan al beni, göğsüne dök, konağım, göğsün olsun.

Saçlarının büklümlerinden işim sarpa sardı, karmakarışık oldu. Darmadağan saçlarını müşkül işime dök.

Ne elde edersem edeyim, sensiz hiçbir faydası yok. Aşk selini sal elde ettiğim kâra.

Işığımın çevresinde canın bile pervane kesilmesini istersen sendeki ateşi, istidatlı ışığıma ver.

Saçlarının yüzünden tiftik kumaş gibi yüzlerce düğümlerle düğümlenmiş bir haldeyim; fakat gene de lûtfet, bir zamancağız olsun, beni o daga-dalga, kıvrım-kıvrım saçlarına düğümle.

* Sevgili, Babil kuyusu, gözlerinin yüzünden büyülerle dopdolu. Bir helâl sihir yap da beni Babil kuyusuna sal.

* Elest dedin ya, o zamandanberi canım gebe kaldı; «belâ» sözünden bir muska yaz da gebe olan canıma ver.

Ne zaman yüzündeki bulutu dağıtacaksın da gel diyeceksin, yüzünü ayın ondördüne benziyen yüzüme koy.

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, canım bahtiyarsa vuslat devletini bu bahtiyar canıma lûtfet.

XCI

2960. Yel, yüzündeki örtüyü kapıp açtı mı nerde bir ölü varsa canlanır, harekete gelir.

Ey pılısını-pırtısını, pılımızdan, pırtımızdan, ayıran, savaşı bırak da uzlaşma yoluna gel, nazdan, öfkeden vazgeç artık.

* Ey bize kutlu talih gibi doğan, muradımızı veren; bir neşe sabahı, o Keykubad kadehini, o koca sağrağı bize sundun da içtik;

derken düşünce, ayrılık vâdilerine düştü, sarhoş oldu, kendinden geçti, tortulu şarabın bile böylesine olur, cana canlar katarsa arı-duru şarabın nasıldır acaba?

Sen bizim güneşimizsin, doğup da dağ ardından çıktın mı şu donmuş, buz kesmiş dünya nasıl da coşar, nasıl da köpürür.

Dün gece dudaklarını açtın da ballar, şekerler saçtın, bir güzel vaitte buulndun, biz de günleri saymıya koyulduk.

Aşkının verdiği sarhoşluk, şaraptan da üstün, afyondan da; yüzün, güneşten de parlak, aydan da.

Ey her avı avlıyan arslan, ayıplrını arayıp da gönlü çer-çöp gibi ateşlere yakmayı reva görmezsin elbette.

Şu dünyadayım amma tamaa düşüp de yarım yufka ekmeğini yassıltıp yuvarlak hale getirmiye, çekip uzatarak büyültmiye fetva vermedi gönlüm.

Ey dost, ne vaktedek neden yüzün sarı deyip duracaksın? Mizacım safrâvî, coşup kaynıyorum da kendi coşkunluğumdan zerde gibi sararıyorum.

2970. Ne vakit o zaman gelecek ki kötü gözlülerin inadına o sim-

siyah, kıvırcık saçlarını, ey gönlünü bize veren, sana bağışlıyorum bunları diye yüzüme, gözüme dökeceksin?

Ne seninleyim, ne de ayrılığa tahammülüm var; bu iki hal, canı harab ediyor, perişan ediyor.

Gene de sen söyle, sen söyle ki sözlerin, taşa kazılmış yazılar gibi, durdukça durur, unutulmasına imkân yoktur, bizim sözlerimizse çabucak gönüllerden silinir gider.

XCII

Ey âşıklarını kıskançlıkla tutsak eden, kıvrandırıp duran güzel; bütün âşıkların, aşkınla tahttan da vazgeçmişler, kazançtan da.

Yüzlerce yağmuru süzüp şarab ettin de bir kadehe koydun, bu şaraptan yüzlerce kadeh içtin de gene akıllılar gibi temkinlice oturdun.

Bir iptir, attın da bizi yücelere çıkardın; fakat ben havada öylece kalakaldım, ipse koptu gitti.

Aşkına düşen nice arslanların, o ceylân gözlerin yüzünden derileri de yüzüldü, kemikleri de kırıldı.

Geceleyin ruyada ay yüzünü görmek, ne de kutludur, sabahleyin cemalini görmek, ne de mutludur.

A. güzel, en aşağılık kulun bile aynaya dönmüş; ayna da kırılmış da yüzlerce el, yüzlerce ayak mecruh olmuş.

Tebrizli Şems'in güzelliğine hırsızlamaca bir baktım da ne güzel, mâşallah dedim, fakat kıskançlıktan da ok, yaydan fırladı gitti.

XCIII

2980. O sâf, o tertemiz aşkla yanıyorsun ya, yarın o ateş yüzünden, yüzlerce hûrinin yüzünü görürsün.

Meyline, isteğine bak; nasıl da temiz, sâf, renksiz; bak da bir tertemiz aşktan doğmuş dünya dolusu güzelleri gör.

Bir arıya benziyen canın görünmüyor amma yaptığı peteklere bak, hepsi de balla dopdolu.

Bedeninin boyu üç arşın, belki de daha az; fakat canına bak, dokuz gökten de yüksek, dokuz gökten de geniş.

Niceye bir kâse yalayıcılık? Vur şu testiyi yere; şarap küpünün ağzındaki samanlı balçığı çek, çıkar.

Seccadeni ateş haline getir de secde temiz olsun, seccadenin altından da bir ateş yüzlü doğsun, yüz göstersin;

Tebrizli Şems'in aşkına binerek gelsin, o padişahın ardında da güneşle ay, yaya olarak yürüsün.

XCIV

Burda gizli birisi var, eteğimi tutmuş benim; kendisini geriye çekmiş, perçemimi tutmuş, beni çekip duruyor.

Burda biri gizli, can gibi, candan da güzel; bana bir bağ göstermiş, evimi-barkımı zaptetmiş.

Biri gizli burda, gönüldeki hayal gibi; fakat yüzünün nuru, bütün varlığımı kaplamış.

2990. *Biri gizli burda, şeker kamışındaki şeker sanki; tatlı mı tatlı bir şekerci, dükkânımı elimden almış.*

Büyücü, gözbağcı, kimseciklerin gözleri görmüyor onu; usûl boylu, yol-yordam bilir bir tacir, terazimi elimden kapmış.

Onunla gülbeşeker gibi kaynaşmışım; ben onun huyunu almışım, o benim alımımı elde etmiş.

Dünya güzelleri gözüme girmiyor; dikkat et de bak, güzelim hakirpiklerime bile sinmiş.

Hastayım, âlemin çevresinde dönüp dolaştım, kimseden bir derman görmedim, sonucu onun derdini gördüm ki dermanımı da elden almış.

Senin de gönlün yanmış, kebab olmuşsa buyruğunu tutar da derdin çevresinde döner dolaşırsan dermanını bulursun elbet.

Ümitsizlik denizine dalar da kendinden ümidini kesersen bu denizden, inci mi, mercan mı elde ederek başgösterirsin.

* Sûret tılsımını kır da can gözünü aç, aç da gör; kudretim, saltanatım, doğuyu da tutmuş, batıyı da.

Can gözünü açtın mı görürsün ki gayb sâkisi gelmiş, sana selâm vermede; ahdımı tutmuş, şarap kadehini sunuyor.

* Ben, ey ruhu bile gören Nûh, bak da gör, bütün dünyayı tufanım kaplamış diye eteğine yapışmışım, çekiyorum.

3000. * Diyorum ki: Tacımız sen olasın da sonra başımız yarılsın; mağarada dostumuz sen olasın da dostlarımız tutsak olsunlar, reva mı bu?

O diyor ki: Ağlamayı bırak, ağlamanın geldiği yana bak; âşıklar ruh kesilmişler, reyhânımı elde etmişler.

Gönülleri kırık dostlar, gönül evinin başköşesine geçmişler, kurulmuşlar; sarhoşlar, şaraba tapanlar, meydanımı doldurmuşlar.

Av köpeği gibi avını avla, şarabını elde et; samanlığıma dalan havlıyan köpekler gibi olma.

Tebrizli Şemseddin'i görürsün ki can göğünde doğmuş; yüzünün nuru da bütün dünyamı kaplamış, parlatmış.

XCV

A güzelim, kehlibara benziyen aşkın, gönlü kendisine çekmiş; gönül sana gitmiş, âşıklar gibi biz de onun peşine düşmüşüz, koşup duruyoruz.

* Gönül, güzelliğinden bir yük aşk elbisesi çalmış; ayrılık şahnen de duymuş, gönlün ellerini kesmiş.

Canım, aşk Mısırında o kadar çok şeker yemiş ki feryadımdan, neyin özünde şekerler bitmiş.

Ey arşa konmuş güzelim devlet kuşu, aşkının gölgeliklerinde her an, can doğanları havalanıp tâ arşa kadar uçmuş.

Ne de kutlu bir çayırlık, çimenlik ki orda güller var, nesrinler var; hepsi de aşk suyuyla bitmiş, şu ceylânlar da orda yayılmış.

3010. Göz, kendisini görmemiş amma şimdi her göz, senin aynan sayesinde kendisini, aynada görmüş.

Ey Tebrizli Tanrı Şems'i, devlet zurnan, can rebabının kulağını burmuş da can rebabı, onun sesini duymuş, işitmiş.

XCVI

Gene o hânende gelmiş de çenge uyup şarkı söylemiye başlamış; çalgı, neşe kapısını aşka, ardına kadar açmış.

* Yusufların pazarını hapisten kurtarmış, şeker dükkânlarının her birini yüceltmiş, değerlendirmiş.

Uluların başlarını kılıçla yerlere dökmüş, fakat mâna bakımından da onların başlarını yüceltmiş, onlara gerçekten bir ululuk vermiş.

Âşıkları kendisi kesmiş, öldürmüş, geçmiş, kanlarının ortasına oturmuş, derken gene kalkmış da her birinin namazını kendisi kılmış.

Saçlarının halkaları kime nasib olacak, bilmem ki... O halkalara karşı biz de, dışardan boynumuzu uzatmışız güzelim.

Ebedî baht, ben senin en aşağılık kulunum diye ayağına yüz sürmüş de sen ona bile naz etmişsin.

Senin nazına karşı Tanrı, nazeninlerin başlarını, nazlı ayaklarının bastığı toprağa niyaz ettirmiş.

Ey gerçekler kuyumcusu, ey Tebrizli Tanrı Şems'i; sen beni gâh asma çotuğu gibi budamışsın, gâh da budayacak bıçak haline getirmişsin.

XCVII

3020. *Ham sofulara haber olsun:* Tövbe etme zamanı, geldi o belâlı devir; fakat onda bu güzellik, bu alım varken yeri mi tövbenin, sırası mı tövbenin?

Sofuluk da bitti, tövbe de tövbe etmiye tövbe etti; çünkü âşıkların tövbeden başka işleri var şimdi.

Hani dünyadan kaçtın, kurtuldun, can ışığına ulaştın, mum gibi kendi başını kestin mi kır artık ayağını tövbenin de.

* Aşkın şartı, Tatar ülkesinin ceylânına karşı kararsız bir hale gelmektir; Hıtay Türkü geldi mi tövbe etmek ne hatadır, ne hata.

Bir avlanmıya koyuldu mu nice canlar kapar o. Bir bakış oku, tövbenin yüzlerçe kan pahasına değer zaten.

Her seher çağı hayali, âşıklara gelir çatar, çiğner geçer. Atının kopardığı toz, tövbenin gözlerine yüzlerce şifalar veren bir tutyadır.

Tanrı güneşi Tebrizli Şems yokken tövbe etmişsin amma o, bir gün gelir de yüzünü gösterirse vay tövbenin başına gelenlere, vay vay.

XCVIII

Uyan, sıçra, uykudan kalk da bak, bir başka sabah ağarmada, dostları arayıp sorarak, ayak vurup raksederek bambaşka bir sabah geliyor gökyüzünden.

A canım, ne diye oturdun, şarab içme, sarhoş olma çağı; şu çekişip savaşma, şu çekip sızma âleminden hiç kimsecik ayağını çekemez.

Sarhoşluğun, bir sarhoşun hatırı için kalk, el çırp, kadehi al eline, bil ki seçilmiş, yüce gökkubbenin sayvanını bile aştın.

3030. Bizi, şu bildiğin sarhoşlar gibi görme, o gözle bakma bize; ben ne yersem şarab oluyor, yediğim ekmek, afyon haline geliyor da gözlerimi mahmurlaştırıyor.

* O kıyamet alâmeti, o kıyametin ta kendisi dilber, o gözlerin görmediği, kulakların duymadığı güzel, riyazat yapmıya bırakmıyor beni.

O âbıhayat, bana bedavacà öylesine bir şarap sundu ki katresinden bir firdevs bağı bitti; yeşerdi.

Sevgiliye ait ne söylediysem hep dışa ait; öze ait sırlardan canın ne haberi var, kuyruğu güdük söz, sırları nasıl anlatabilir?

Böyle olmakla beraber eğer gayreti, ağzımı tutmasaydı, bana söz söyletseydi görürdün sen; yüzlerce göğün perdeleri yırtılır giderdi.

Donmuş, buz tutmuş yer, güneşi ne bilir, ışığından ne haberi olur? yaratılmış canın yaratıştan haberi mi olur?

Bilmemekle beraber gene de bir yudumcuk aldı mı sarhoşluk, harab eder onu, kendisinden geçirir.

Ey Tebriz, sen Şemseddin'in sırlarını nerden bileceksin? Şu iki büklüm olmuş feleğin çarkından dışarıya sıçramamışsın ki.

XCIX

A canım benim, kimdir o gönül evinde duran? Padişahın tahtında padişahtan, şehzadeden başka kim oturabilir ki?

Eliyle, benden ne istiyorsun? Söyle diye işaret etti, şarapla mahmur olan, mezeden, şarap kadehinden başka ne ister ki?

3040. Gönlün bile güç erişeceği bir meze, mutlak nurdan bir şarap kadehi; Hak odur ancak halvetinde ebedî bir meclistir, kurmuş.

Şarab içenlerin meclisinde nice düzenbazlar, nice hiyle satanlar var; aklını başına devşir ey sâf, yumuşak er, aklını başına devşir de hilelerine kapılma, tuzaklarına düşme.

Kayıtsızlık halkasına girdin de kayıtsız erlerle oturdun mu sakın gonca gibi gözü yumulu, gül gibi ağzı açık olma.

Âlem bir aynaya benzer, ona vuran, onda görünen olgunluk sûreti aşktır; ey adamlar, tümden artık parçayı kim görmüştür?

Sen, yeşillik gibi yaya ol şu *gül bahçesinde; çünkü burda yalnız* sevgili, gül gibi ata binmiştir, geri kalanların hepsi de yayadır.

Hem kılıçtır o, hem kılıcı çeken. Hem öldürülmüştür o, hem odur öldüren. Hem baştanbaşa akıl kesilmiştir o, hem odur aklı yele veren.

O padişah, Salâhaddin'dir; ebedî olsun, yaşadıkça yaşasın de; kerem ve ihsan eli, daima boynuma bir gerdanlıktır benim.

C

Sevgilimi gördüm, evin çevresinde dolanıyordu; eline bir rebab almıştı, bir teranedir, tutturmuştu, çalıp durmadaydı.

* Ateş gibi vuruşlarla hoş bir teraneye dalmıştı, muğların şarabiyle sarhoştu, haraptı, gönüller çekmedeydi o haliyle.

Irak perdesinden bir ezgi tutturmuştu, sâkinin adına çalıp duruyordu, fakat maksadı şaraptı, sâkiyi bahane ediyordu.

3050. Ay yüzlü bir sâki, elinde de bir testi, bir bucaktan çıkageldi de testiyi ortaya koydu.

Önce alev-alev yanan şarapla kadehi doldurdu, hiç suyun yalım-yalım yandığını gördün mü sen?

Gönüller alan dilbere sunmak için o kadehi eline aldı, sonra secde etti, eşiği öptü.

Sevgili, sâkinin sunduğu kadehi aldı, o şarabı içti ,o şarabın yalımları yüzünü kapladı.

Güzelliğini görüyordu da kötü gözlere diyordu ki: Şu dünyaya benim gibisi ne gelmiştir, ne de gelir.

CI

Ey akıllı er, şarap kabını aç, gönül aynasına dikkat et, paslanmasın, kırılmasın da araya kibir, kin sevdası düşmesin.

Sırçayı kırdın mı, evet, çok ayaklar yaralanır; zaten bu da aşağılık bir iştir.

Fakat melhem getirir, özür bildirir, yaralının başını okşar, kaşırsan binlerce yaralı, bereli sevgi ayakkabına kapanır, ayaklarını öper.

* İçtikçe iç şarabı, güzelleş, iyi bir hale gel, beşten de dışarı çık, altıdan da; gönül evinin çevresinde hiçbir kötülük bırakma.

Fakat yerden biten üzümden yapılan şarabı değil, Tanrı elinden, küpsüz, fıçısız, arılık âleminden sunulan şarabı iç.

3060. Bu şarabı içersen birlik meclisinin kurulduğu yerde, ne dilersen bulursun, ne istersen elde edersin; mihnetlerin savaş yurdundaysa gâh o bulunmaz, gâh şu.

Gamlara dalan, derd üstüne derde düşen cana Tebrizli Tanrı Şems'inden, hem de eski, yıpranmış değil, yeniden yeniye neşeler gelir, neşesine neşeler katılır.

— Y —

CII

Ey düzenleri tatlı, hiyleleri hoş güzel, ne vaktedek beni kandırıp duracaksın; kendine malettiğin kişiyi ne diye aldatırsın?

Bütün âlem zaten bir uğurdan senin mülkün; mülkünden dışarı kim var ki kimi kandırıyorsun?

Davud'u mülk, devlet tuzağıyla aldatırsın, Eyyub'u, bir başka şekilde, belâlarla aldatırsın.

Onu yeme sürersin, bunu tuzağa götürürsün, a güzel yüzlü, değilmi ki aldatan sensin, o tuzak, yem olmuştur âdeta.

Firavun, bütün dünyayı kandırır, fakat o hain alçak bilmezki onu da alcaklıklarla kandıran sensin.

En aşağı aldatışın bile onun gibi yüzlercesinin kan diyetine değer; ne değerlidir o kişi ki onu, hiç bir değerli şey göstermeden bizzat kandırır, kendine çekersin.

A gönül, Tanrı'nın, birisini nasıl kandırdığını nihayet bilir, anlarsın da o zaman sen, her şeyi kandırır, Tanrı'dan elde edersin.

CIII

Gözlere görünmiyen, gizlenip duran o güzelden bir can kokusu alırsan, ondan bir iz, bir eser bulursan yüzlerce dünyaya bile sığamaz olursun.

3070. Can güneşini görürsen ordusuz bir padişah kesilirsin, hem gayb mülkünü elde edersin, hem gizli sırları bilene kavuşursun.

Duyup sevdasına kapıldığın defineyi yeryüzünde görmediysen gökyüzünde bulursun.

Aşkta hıyanet etmezsen, emin olursan, nice Çin güzellerini bedava görürsün, bedavaca elde edersin.

O kutlu gönül aynasında, o şeksiz şüphesiz tertemiz, ârı-duru aynada, bu dünyadayken cennetteki güzelleri, güzellikleri, bir bir bulursun, görürsün.

Aşk okuyla oklandın mı, sevgili seni sarhoş etti mi can, elinden giderse kaygulanma, onun gibi yüzlerce can elde edersin.

* Gönül vesveselerinden bir an aman bulursan çözülmesi zor tılsımın anahtarını bulursun, o tılsımı bozarsın.

Can padişahının aşkına putları kır, dök de onları yapan ressamı apaçık gör.

O Hak'la Hak olmuş, Tebrizli Tanrı ve şeriat Şems'inden kayıtsız, şartsız remizleri bilip anlamak için yüzlerce tercüman elde edersin.

CIV

Ey aş kimamı, sarhoşsun madem, tekbir getir, iki elini sal yanına, usan varlıktan, vazgeç şu benlikten.

Vakit bekliyordun, acele ediyordun ya; namaz vakti geldi işte, kalk, sıçra, neden oturuyorsun?

3080. Gerçek kıbleyi bulurum ümidiyle yüzlerce kıble düzüp koşmada, o güzelin aşkıyla yüzlerce puta tapmadasın.

Ey can, birazcık yüksek uç, yüksek uç ey buyruğuna canların kul olduğu sevgili. Çünkü ay yücelerdedir, gölgeyse aşağılarda.

Her kapının yoksulu gibi her kapıya boş vurma öyle. Elin üstün, kuvvetin çok, gökkubbenin kapısındaki halkayı çal.

Gökyüzünün sağrağı, seni o hale getirdiyse, kendinden bile geçtiysen âleme de bigâne ol.

Sana nasılsın, nicesin deyip duruyorum amma göze görünmiyen, söze gelmiyen cana nasılsın, ne âlemdesin diye kim sorabilir?

Bu gece sarhoşsun, yıkılmışsın; fakat sabah olsun da gör, bak, ne tulumlar deldin, ne şişeler kırdın.

Fakat her kırdığın şişeye karşılık gene de sana dayanırım ben. Çünkü yüzbinlerce çeşit kırılmışı onarıp düzen gene sensin.

Ey canımızın içinde gizli şekiller yapan ressam, senin aydan, güneşten başka daha yüzbinlerce resimlerin var.

Bir kapıyı kaparsan yüzlerce kapı açarsın. Bir gönlü çiğner geçersen yüzlerce can, yüzlerce gönül bağışlarsın.

Deli oldum ben, ne söylersem deliliğimden söylüyorum. Elest mahremiysen yürü, sen de delice sözlerime karşı, evet evet de.

CV

3090. A yüzünü sirke gibi ekşiten, ne olur bir gülsen; andolsun Tanrı'ya, şu ekşi suratlılıktan hiç mi hiç ayrılmadın gitti.

Acıyı al da şekeri ver, silleyi, başını ver; aklın başında, yüce, fikir sahibi bir ersin ya, gül gibi gülerek öl.

Ay, kıl gibi incelmiştir de gülmededir, kahkahalar atmadadır; neyin eksilir yani, bâzı-bâzı ayın huyuyla huylansan.

Sulak yerlerde çiçekler bitmiş, açılmıştır, sense koruksun, koruk; canın yok mu senin, niceye bir muhtac olup duracaksın?

Derdin madenine dalmış, oturmuşsun, neşeyi nasıl görürsün? Fareden, fare deliğinden kim görmüştür yüceliği, kim ermiştir yüceliğe?

Cebrail'i gökkubbenin üstünde bulurlar; zarara, ziyana ermezliği temiz kişilerin ayak bastıkları topraktan elde ederler.

Hangi diyardasın, hangi dostu beğendin; bütün bu sırların, yüzünden, yüzünün renginden bellidir.

Boş ümitle oyalanan biri misin, yoksa akıllı, fikirli bir arslan mı, gözaçıp yüzüne baktı mı, görünür görene.

* Karun, kova gibi kuyunun dibine gitti, Îsâ'ya gelince: O, gökdamına güzelim bir kement bulup attı da yücelere ağdı.

Kova çıksa bile içinde ancak kuyu suyu bulunur; karanlıklarda, aşağılıklarda çürür, delinir, parçalanır gider.

3100. * Ey nazeninler, yücelere uçun, yücelere ;şu heyûlâ'dan kurtularak, şu nasıl, nice kayıtlarından geçerek ağın yücelere.

CVI

Ey gülüp duran ilkbahar, mekânsızlık âleminden gelip çattın. Bize bir şey getir, ne gördün sevgilimizden? Haber ver.

Gülüyorsun, yüzün terü tâze, yemyeşilsin, miskler kokmadasın. Ya bizim sevgilimizle aynı renktesin, yahut rengi ondan aldın.

Ey mevsim, can gibi hoşsun, gözlerden gizlisin; eserlerinle meydandasın da kendin meydanda değilsin.

Ey gül, ne diye gülmüyorsun, ayrılıktan kurtuldun gene. Ey bulut, ne diye ağlamıyorsun, sevgilinden ayrıldın.

Ey gül, beze yeşilliği, gül apaçık; çünkü üç aydır, gizlice tikenlerin içinde koşup durdun.

Ey bahçe, şu yeni yetişenleri güzelce besle, yetiştir, çünkü nasıl geldiklerini gökgürültüsünden duymadasın.

Ey yel, oynat dalları, bir gün vuslat çağına esersin elbet, onu hatırla da oynat dalları.

Bir bak, ağaçlar, talihli kişiler gibi neşeli, a menekşe, senin neden gamlarla boynun bükülmüş?

Süsen goncaya, gözün kapalı amma diyor, bahtın yâver, günden güne kutlu bir talie ulaşmadasın, gözün aydın olsun.

CVII

3110. Ey canımızı gülbeşeker haline koyan, canı da aldın, gönlü de, sonra da tuttun, kendini çektin bizden.

Bizi gördün ki gölge gibi ayaktan düşmüşüz, yerlere serilmişiz, baş çekip yücelen selvi gibi sevgili, sen de gölgeden baş çektin.

Ormanlıktaki, dağlar başındaki seller gibi o yana, bu yana koşup duruyoruz, senin peşindeyiz, halbuki sen, kaynak gibi bir başka tarafa gitmişsin.

Öylesine bir aysın ki harmanına geleni tutuyor, güneş gibi altın madenine çekiyorsun.

Kıskançlıktan öldürdün bizi, mademki göze aldın, bâri gözyaşı gibi gözünden düşürme, ayırma gözünden bizi.

Âşıkın yüz taraftan da yaralanmada, halk her yandan onu kınayıp durmada; fakat sen, lûtfunla, merhametinle onun önüne bir kalkan tutmadasın.

Bir bölük halkı düzenle tuttun, altın bağlarla bağladın; bir bölük halkı da tuttun delille, hüccetle cehennemlere attın.

Eyvahlar olsun, bir kötü kişi, birkaç bön kişinin kanına girdi; fakat kötülüklere çektiğin, şer işlere sevkettiğin kişiye de sen acı.

Âşıklarının gözlerine geceleri uyku girmiyor, uykuları dağılmış gitmiş; çünkü âşıkları seher çağı, kendine çektin.

Ey aşk, gönlün yok ki yansın yakılsın, fakat gene de bütün gönüller sende, bütün gönülleri çekip alan sensin.

3120. Yeter, sus artık, kendinde değilsin, sarhoşsun da tuttun, İsâ'ya lâyık mezeyi hayvanların ahırına götürdün, eşeğin önüne koydun.

CVIII

Kuşlar için bir yer, bir güvercinlik yaparsan ne kadar uzun, ne kadar büyük olursa olsun deve sığmaz oraya.

O güvercinlik akıldır, o yuva, şu bedenindir, deveyse o usûl boyuyla, o serpilip boy atışıyla aşktır, aşkın güzelliğidir.

Padişahın koca sağrağını o kuş içemez, yüzlerce öz yarsan, kapalı kutular açsan ondan bir koku alırım mı sanıyorsun?

Sevgili, bu gerçeğin sırlarını bizden arama; çünkü geçici nüktelere daldım, garkoldum gittim ben.

Ben bir kâğıda uzunluğuna yazılmış bir yazı gördüm, aşk sırları hep ondaydı; tuttum, alay olsun diye muska gibi boynuma taktım onu.

Fakat o ilâhi muska ağırlaştıkça ağırlaştı, bir dereceye vardı ki bin arap atı bile çekemez, taşıyamaz oldu.

Hicaz perdesinden çıkıp yalımlanan ateşle perdeleri yakmam için perdelerim yırtıldı.

Tebrizli Tanrı Şems'iyle sevişme vakti, onun aşkı bir coştu, kükredi mi bu perdeleri yırtar gider.

CIX

Mademki kumarhaneye geldin, elbette oynarsın; mademki bu işe giriştin, işin geçici bile olsa sonucu gerçek olur, gerçeğe ulaşırsın.

3130. Canım efendim, iyi huylu ol da herkesle hoş geçin; tam kâr edilecek yer burası, ne diye işe sarılmaz da kâr etmezsin?

Ben dersin gece gündüz namazla meşgulüm, namaz kılıp duran bir adamım ben, iyi amma a kardeş, sözlerin namaza ait değil ki.

Adam olmıyanlarla sakın görüşme; yüce bir ersen, başın yücelerdeyse padişahlarla düş kalk.

İnsan elbisesine bürünmüşsün, en güzel, en iyi bir şekle, bir mazhariyete sahipsin, iş böyleyken ne diye tutar da kendini tava dibi gibi karartırsın ?

Ey padişahlarla düşen kalkan, oturup duran; emrine tâbi, buyruğunu bekler bunca arab atları yedeğindeyken ne diye tutar da eşeğe binersin?

Elindeki şu sırça gönlü vur sevgilinin taşına, gel padişahın meclisine de gönül almayı gör, gönül avutmayı seyret.

Padişah, gönlüne öyle bir nefes üfürür ki gönlün, neşeyle çalgıdan da bezer, vazgeçer, kurtulur, hicaz perdesinden de.

Sarhoşcasına, ayağını yerlere vurarak, ay yüzlülerin meclisinde oyuna girersin, o ay yüzlünün nuruna dalar da padişahca salınmıya başlarsın.

Padişah, ey haslar hası, ey yakınlara öncü, daima tapımızda ol der, çünkü sırlara mahrem, emin bir ersin sen diye iltifat eder durur.

Gâh, onun güzelliğine hayran olursun, gâh şarab içer sarhoş olur-

sun; gâh kendini ona verirsin, yaklaşırsın ona, gâh işvelenirsin, nazlar edersin ona.

3140. * Başlar tacındarı da maksat Şemseddin'dir, sahibimizden de, efendimizden de; onun tapısında Mergazlıyla Reyli gibiyim ben, ben nerdeyim, o nerde?

* Kimin gönlünde Tebriz'in havası varsa Hintli bile olsa gül yüzlü bir Tarâzlıya döner o.

CX

O ay yüzlü, gönlüne doğsa tanır mısın acaba? O, gönle nasıl gelir? Umulmıyan, gelinmesi âdet olmıyan yoldan gelir.

Tanırım dersen büyük bir lâftır bu, büyük bir dâva; ben ne bileyim dersen bu söz de küfürdür, inkârdır âdeta.

Zaten halk, bilirim, bilmem dâvasiyle dönüp durmadadır; sesi soluğu çıkmıyan deve gibi gözleri bağlı, dönüp dolaşmadadır.

Şessiz soluksuz, ister istemez dönedur; sakın boyun çekme, inada kalkma; çünkü zaten bağlısın, zaten onun elindesin sen.

* Satanın körlüğü, esircinin hasedi yüzünden evet, Yusuf'u bir kör, on sekiz kalp akçeye satın aldı.

Sen de beden kuyusuna düşmüş Yusuf'lardansın ,işte ip şuracıkta, sarıl da çık dışarıya, çık da yeryüzünde soluk soluğa, elemler içinde kalma.

* Ey nefs-i mutmainne, Tanrı sıfatlarına bürün, işte ağır elbiseler şuracıkta, ne vaktedek şu yırtık-pırtık hırkayı giyip duracaksın ?

* Tas çalınınca tutulmuş ay kurtulur, açılır; sendeki ayı tutan benim, tassan ses ver de kurtulsun, aydınlansın.

3150. * Âdem, sonucu dökülüp saçılan başaktan bir tanecik yedi, halbuki sen, vuslat sümbülüsün, orakla biçilmiyeceğinden eminsin sen.

Gazel söylemezsem ağzımı yarar benim, çal çağır, fazlalaştır sözü, fazlalaştır neşeyi, nihayet sen bir davulcusun der.

CXI

Savaşta yüzümüze kalkan tutmayız biz. Semâ' ederken ne neyden haberimiz vardır, ne teften.

Zaten aşkıyla yok olmuşuz, aşkın ayakları altına serilmişiz. Katkat aşkız biz, aşk. Kel değiliz, sağır değiliz.

* Kendimizle savaşmış, varlığımızı yok etmişiz de tamamiyle âşık olmuşuz, bizde nazardan başka bir şey yok, sürmenin ne faydası olabilir bize?

* Araz olan her beden, garezlere can olur, gönül kesilir. Hastalıkları erit, yan-yakıl da kurtul; çünkü hastalıkların içinde donmadan, buz kesilmeden beteri yoktur.

O yanıp eriyişin şiddetinden, o iltifatın sevdasından ciğerim kan kesildi, bende ciğer yok artık.

Gönlüm yüz parça oldu, gönlüm âvareleşti. Bugün arayacak olsan bende gönülden de bir eser bulamazsın.

Ay değirmisine baksan a, her gün erimede. Ay sonunda bir de bakarsın ki gökte ay yok sanki.

O ay'ın fazla zayıf bir hale gelişi güneş değirmisinin yüzündendir. Sonradan büyür amma o kadar değeri yoktur onun

3160. Padişahım, gönüller diyarında bize zühreyi yolla da çalıp çağırsın; çünkü canların semâ' meclisinde şu tefle ney yaraşmıyor.

Hayır hayır, güneş bile âciz kaldıktan sonra zühre kim oluyor ki? Bu hararete tahammül etmek, her çalgının, her çalgıcının harcı değil.

CXII

* Gene heyecandan perişan etmiye, yıkıp dökmiye geldin bizi; Zebûr nağmeleriyle zemanenin Dâvûdusun sen.

Ya şeker kamışlariyle dopdolu bir Mısır'sın, yahut da hayata bir Yusuf'sun; fakat neden Yakub'a sormazsın; nasılsın bu sabırla, dayanabiliyor musun bu derde diye?

O kıyamet, gene geldi fitnelerle, kınayışlarla; ya güneşsin dedim, yahut da nurun nuruna da nursun sen.

Ey gökyüzü, şu an için dönüp durmadasın, kararın yok; ey yer, sen de bu gamla susuyorsun, huzur içinde kalakalmışsın âdeta.

Ey perilerden güzel dilber, ey fitnesi bile tatlı dilber; gönül, öylesine kıskanç, öylesine kıskanç ki kıskançlığından adını bile söylemiyor.

Güneş doğunca, senin güneşten aydın yüzün dururken bilgisizlikle, körlükle ne diye kendini gösterir, bilmem ki?

* O Süleyman, gene geldi, padişahlık tahtına kuruldu; canlar ver ona, karıncadan da aşağı değilsin ya.

Ne diye perde ardında otura kaldın, niçin rüsvay olmadın? Bu, inatçılıktan değil, hayvanlıktan.

3170. Gene o doğan geldi, gene o her yalvaranı, her yakaranı avlıyan gelip çattı; a baykuş, şom değilsen ne diye kaçarsın ondan?

* Mahallesinde tere satan, bu aklı bile almaz, bu akla bile değer vermezken sen tuttun da tereyi götürdün, başına koydun, bir dikkat et de gör, ne kadar uzaksın ondan, ne kadar uzak.

* Gene o tecellî, yüceler yücesi tapıdan geldi, erişti; ey rûh, nâralar at. Mûsâ'nın, Tûr dağı'sın sen.

Ey zemanenin kıblesi, gene eve geldi; andolsun Tanrı'ya ki sen, dînin Salâh'ısın daima zuhur edip durmadasın sen.

CXIII

Binlerce düzenle, binlerce masalla öylesine bir dost hayali geldi ki nerde güzel varsa ayağının önünde ölsün, can versin.

Çok güzeller gördün, çok huriye benzer dilberler duydun, fakat buraya gel de şu sevgilinin güzelliğine bak, alımını seyret.

Canım onu bulunca varlığım yok oldu, ayağını tuttum, elden kaldım, bir iş gelmiyor artık elimden.

Ey çalgıcı, Allah Allah... O padişahın aşkıyçin çengi, şu yoldan, bir hoşça çaladur.

O güzelim yüzlerden, gönülde, şaşılacak, görülmemiş bir heyecan var, şu altına dönen yüzüm, onun yüzünden âyarı tam bir hale gelmiş.

Dediler ki: Neden ağlıyorsun, iki âlemde de nedir bu feryadın? Dedim ki: Evet, iki âlemde de ancak bu feryat yeter bana.

3180. O padişah avlanırken seyrine gittim; gördüm ki o ay, neşeli bir halde, gülerek tozlar içinde at koşturmadaydı.

Bakışıyla bana bir ok attı; öylesine büyük, öylesine katı oku, tuttu da arık mı arık bir ava attı gitti.

Aşkının gül bahçesinden ciğerime bir tikendir, saplandı; tiken amma nasıl tiken; yüzlerce gül bahçesi, o tikene kul, köle.

Aşkındaki zevka karşı can nedir? Bir tozdan ibaret. Güneşinin ışığına karşı can nedir? Bir buğu ancak.

Yüzünün aşk bahçesinde gülden bahsedersen; yahut çınardan söz açarsan, dilerim, Tanrı olsun düşmanın.

Büyücü, gözlerinin yüzünden ancak senin şâirin olduk; bir başka güzel yüzlüye âşık olamıyoruz, mazeretimiz pek büyük.

Yârabbi, ogün gelecekmi ki o padişahı, bütün varlığa, ateş gibi yüzünden bir nurdur salmış, salına-salına geliyorken göreceğim.

Görecek miyim ki, acı canım, balıyla tatlılanmış; görecek miyim ki, bir kıvılcımla yeni baştan bir heyecandır düşmüş canıma.

Şemseddin'in aşkıyla sevgi Tebrizi, bu an, her kulağa bir ezgi haline gelmiştir, her göze bir seyran yeri olmuştur.

CXIV

Sana sitemlerim var, neden böylesin sevgili? Hastayım, gücüm-kuvvetim yok, ne diye gelmezsin, beni görmezsin?

3190. Çok sarardığımı, sapsarı olduğumu gördün de beni öldü sandın; birisinin eşi-dostu sen olursan nasıl ölür o?

Efendim, ruhum, hastalandım ,ateşler içinde çayır-çayır yandım da gelip halimi-hatırımı bile sormadın, ey sıhhatim, devâm, iniltilerimi duymadın bile.

Çok çekindim, uzun müddet sabrettim, fakat bugün de nazın, nazeninliğin aslına naz etmeye başladım.

Bu gece ay doğunca can ilâcım gelir; ey zahmet, ey elem, demirden yapılma bir burç bile olsan muma dönersin.

Gece, bu kulun halini, hatırını sorar, vaktin gecikmesinden korkmaz; gece de o koca sağrak yokken, hiçbir meze bulunmazken sorhaş olur gider.

Ey feryad, niceye bir sürüp gideceksin? Çiy tanelerinden de fazlasın, bu değersiz kula sen de pusu kurmuşsun

CXV

A kardeş, ne olur bir gececik de uyumasan; mum gibi diri olsan, kıvılcım gibi uyumasan.

Gök kapıları geceleyin açılır, bahtları açar; sen de ay gibi uyumasan yıldızın aydın olur, güzelleşir, iyileşir.

Gökyüzü eriysen o âleme iştiyakın vardır; göyüzünden aşağı bir yerde kalmazsın, yücelerden başka bir yerde yatıp uyumazsın.

Habeş askeri, geceleyin Rum ülkesine saldırınca Kayser gibi debdebelerle karşı durman, uyumaman gerektir.

3200. Zamanenin İsâ'sısın, geceleri yol al, dön dolaş da eşek gibi balçık içinde uyuma ey can.

Geceleyin yürü ki yollar, geceleyin alınır, menzillere geceleyin varılır; padişahı istiyorsan seferde uyumamalısın.

Bahtiyar, talihi yaver kişiler, Tanrı gölgesinde olur; kardeş, sakın sen de başka bir yerde uyuma.

Yusuf, babasından ayrılınca belâlara uğramadı mı? Sen de Yusufsun, kendine gel de uyursan babanla uyu ancak.

Çünkü kardeşlerin, canına kasdetmişler; aklını başını al da onların arasında ihtiyatla uyu.

Tebrizli Şemseddin, boyuna yol alıyor, sen de yola düşenlerdensin yol uğrağında uyuma sakın.

CXVI

Sevgili, hani bir an o yalım-yalım parlıyan ateşli yüzünü örtmezdin; niceye bir kaynayıp coşayım, coşup köpüreyim; sonra da diyorsun ki niceye bir kaynıyacaksın, ne vaktedek coşup köpüreceksin?

Sen bu çeşit şarab içme kanununu koyduktan sonra bu yoksul can, bu yoksul akıl, sana karşı nasıl sakinleşebilir, nasıl coşmaz, köpürmez?

Can kamışlarına her an sen üfürüp duruyorsun, boyuna coşan, köpüren, sen olduktan sonra kamışın ne suçu var?

Yüzündeki parıltı buysa zaten örtü kâr etmez; yüzlerce örtü örtsen, yüzlerce peçeyle örtünsen, duvaklar altına girsen gene gizlenmez bu yüz.

3210. * Ey bön, tecrübesiz aşk, gösterişe kapıldın, görünüşe aldandın da yalımların çevresinde dönüp dolaşmıya koyuldun; ya kanlı kaatilsin sen, vahut da alıcı bir karakulaksın.

Aklın varsa ne diye deli oldun; aşka ait değilsen ne diye bu derece aşka sarıldın?

Bütün cüzülerimi, o tapıda sükût eder gördüm; fakat her susuşun altından çıkan nice nâralar da duydum.

Tebrizli Şems'e, bu susanlar kimlerdir dedim; dedi ki: Vakti gelince sen de öğrenirsin, bellersin.

CXVII

Ateşte bir yaygıdır, yaydı; böyle ol işte sevgilim. Sonra da tuttu, ateşin içinde gizlendi; böyle ol işte sevgilim.

Yaygı, öylesine bir tat aldı, mumum, öylesine bir şekvle yandı yakıldı, öylesine gözyaşları döktü, eridi ki... Böyle ol işte sevgilim.

Gene dönüp aşka geldiğimiz andan beri geceleri uyku girmiyor gözümüze; sarhoşlar meclisinde böyle ol işte sevgilim.

Âşıklar kalktılar, geceleri uyumuyorlar ,dağılıp gitmeyin, kaçmayın siz de; böyle ol işte sevgilim.

Vuslat, sel gibi aktı, Mecnun, Leylâ oldu; şimdi gece, yarın gündüz olur, fakat hep bu; böyle ol işte sevgilim.

* Rab tecelli etti de söz söyliyene lûtuflarda, ihsanlarda bulundu, gerçekten de bir ateş gördüm ben; böyle ol işte sevgilim.

CXVIII

3220. Senden kebap kokusu geliyor, senin de gönlün yanmış, kavrulmuş. Kendine gel de yitirdiğin neyse tekrar bul.

Kendini burda ulu tutarsan gerçek âlemde başın önüne düşer, alçalırsın; fakat kendini kul edersen beni de bir başka türlü bulmazsın, ben de kul kesilirim sana.

Hocam, bu yolu bırak da padişahtan bahset bize, o şarapla sarhoşsan ağzını aç da hoh de bakayım.

Dün dilber bana o altın kadehi sunmuştu da eğer demişti yarı uykulu bir sarhoşsan bir kadeh daha çek.

Ayağa kalkamıyorum demiştim de çekişirim demişti, sarhoşsan, yerlere yıkılmış bile olsan gene bu kadehi başından aşağı dökerim.

Gerçekten de o kadehi başımdan aşağı bir döktü de dünyayı yok olmuş gördüm; sanki dünya, coşup köpürmüş bir denizdi, ben de o denizde bir su kuşuydum.

Hoca, öfkelenme, yatıştır öfkeni, artık başını sallayıp durma; sen anlamıyorsan ne suçumuz var bizim?

* Tanrı sırrını söyledim amma kuyu dibinde söyledim; perdeye, peçeye mahremsin de onun için aya kara dedim.

Ey Tebrîzli Tanrı güneşi, ağzımı yumdum, sustum artık; çünkü sen bir güneşsin ki her göz, tahammül edemez nuruna.

CXIX

Avlanacağım dedin, gittin; av oldun, seni avladılar. Huzura, karara kavuşacağım dedin, büsbütün huzurdan, karardan oldun.

3230. Sana nasıl Hızır demiyeyim ki âbıhayat içtin; huzurunda nasıl ölmiyeyim ki dostun da dostu kesildin, sevgilinin de sevgilisi oldun.

Çevrende nasıl dönüp dolaşmıyayım, Tanrı evisin sen; ayağını niçin öpmiyeyim, ayak diremişsin, ebedîliğe ermişsin sen.

Kadehini nasıl olur da içmem, varlığa sâki sensin. Mezeni nasıl olur da çiğneyip yemem, şekerler yağdırıp duruyorsun.

* Nasıl olur da Fâruk olmazsın, ayrılıktan kurtuldun. Nasıl olur da Sıddıyk olmazsın, mağarada dosta dost kesildin.

Değil mi ki ona kul oldun, padişahsın şimdi; değil mi ki gamla takatsız, zayıf bir hale geldin, yücesin, gelişmişsin şimdi.

Hem onun gül bahçesini gördün, yüz çeşit gül devşirdin; hem sünbüllerini okşadın, lâleliğe döndün.

Gözleri mi dedin? Allah Allah, uyurken bile yolvururken Tanrı'ya sığındık, şimdi şaraptan süzülmüş o gözler, mahmurlaşmış o gözler.

* Yoksulken nice hırkalar aşırdın, eyvahlar olsun yoksulların hallerine, şimdi Zül-fekaar kesildin sen.

* Kalk hemencecik ölümü, kökünden sök, at, çünkü sûr'un sesisin sen; vur güz mevsimlerinin boyunlarını, ilkbahara döndün sen.

Kıyametten de eminsin, çünkü zamanın kıyameti sensin; hesaptan da kurtuldun, çünkü sayıya sığmaz bir hale geldin.

3240. * Denizdeki balıklar gibi ekmeğe ihtiyacın kalmadı, suya da aldırış etmez oldun, çünkü keler kesildin.

* Ey melek gibi can, ey Tanrı nuruyla yoğurulmuş can; ihtiyârdan, iradeden de kurtuldun artık; hele bak, ihtiyârın, iradenin ta kendisi oldun sen.

Nefsin dileğinden kaçtın, uzaklaştın, iki üç günceğiz kendi dileğinden vazgeçtin, kesildin de şimdi hem herkesin murada ermesini istiyorsun, hem kendin murada eriştin.

Gama av olmuştun, yardımcın yoktu; güç-kuvvet sahibi oldun da her şeye gücü-kuvveti yeten, her işi düzüp koşan Tanrı'ya ulaştın.

Artık halkın kanını dökersen, felekle savaşa girişirsen özür getirmene ne hacet? Gül yanaklı bir güzel oldun sen.

Nazın çekilir, çünkü güzelsin, nazeninsin; ululanırsan da değer, çünkü ululara katıldın.

Kulaklardaki küpeye döndün amma gene de mânalar söylemede sükût edenlerin halkasına gir, sus.

CXX

Dün ahdetmiştin, tövbe etmiştin, bugün ahdını da bozdun, tövbeni de; dün acı bir denizdin, bugün inci kesildin.

* Dün Bâyezid'din, varlığına varlık katmadaydın; bugünse yerlere yıkılmışsın, tortulu şarap satıyorsun, sarhoşsun.

Tortulu şarab iç ey can, akıldan kesil, vazgeç ey can, puta taparken yeşillere bürünme, sûfî görünmeye kalkışma ey can.

3250. Bugün hem pek harapsın, hem güneşle dolu bir kadehsin; ne bir ay yüzlünün damadısın, ne ayın kocası.

Evlere-barklara sığmıyorsun, mânalardan da dışarısın, bunların hiçbiri değilsin amma neysen osun sen.

Bir bucak vardı, hani kapalıydı o bucak, o yüzden elemleniyordun, sıkılıyordun; o kapalı yeri açtın da bir kurtuluş kurtuldun ki...

Hayvan, bir bineğe binmez, o ancak işe koşulur; sen hayvan değilsin, haysın, hayatsın, işe koşulmaktan kurtuldun sen, kurtuldun.

* Sen göklerin haber çavuşusun; ay gibi ne vakit sen de bir bineğe bineceksin, eline ok zıhını takacaksın da âleme haber okunu atacaksın?

Sus, bir nişan verme, izinin tozunu belirtme; gerçi her sözünle dünyadaki yarası sızlıyanlara melhemsin amma gene de sus.

CXXI

* Abalar altındasın amma padişahsın, Keykubadsın; gözlerden uzaksın amma canlardaki yanışsın, gönüllerdeki anılışsın.

* Sûrete girmişsin, şekle bürünmüşsün amma göklerdesin, gökyüzünün kandilisin, dokuz göğün direğisin.

Varlığımızı mutlak yokluk âlemine bağladın, murada erişmemizi muratsızlık şartına ısmarladın.

Bunu da, tapına ancak arslan gelsin, arslandan doğan arslan yavrusu ulaşsın da ayağı titreyip sürçen kimsecikler yanına bile yaklaşmasınlar diye yaptın.

3260. Diledin ki kişi oğlu, başını terketsin de tapına başsız gelsin, gelsin de kulaksız olarak göklerden gelen ey kullarım sesini duysun.

* Yürü, bir aylık yolu bir günde al, çünkü sen Süleyman gibi yel atına binmişsin.

Gümüş de ne oluyor, altın da nedir? Can ambarını getir de, cömertliğe âşıksan can ver, vazgeç paradan-puldan.

A canım, senin yolunda kılavuza hacet yok; çünkü bu yolda şu yol alanla yol gösteren, nurdur, ay ışığıdır âdeta.

Ay, kendi ışığını kendisi, yerden yere çeker götürür, tıpkı Arabın, devesini konaktan konağa sürüp götürdüğü gibi.

Çektiğin zahmetlerden, sahib olduğun güzelim inançtan biten reyhanlardan her an, sana deste deste buketler gelir.

* Kayboldum diye Süleyman'ı kınama, var kaybol, hüdhüd seni aramaktadır ya, senin kaydındadır ya, yeter sana bu.

A arkadaşım benim, bu, kurtulup murada erişmenin daha başlangıcı; sabah ışıdı; kalkın uykudan.

Güneş, perdesiz, örtüsüz parıl-parıl parlıyor; yardım, zafer, çalışmadan, uğraşmadan birteviye geliyor.

Ruh şaraba dalmış, kadeh dönüp durmada, gam-keder kaçıp gidiyor, şükür uzadıkça uzuyor.

CXXII

3270. Gayb âleminde bir öd ağacı var, yanıyor; bu aşk, onun dumanı. Yokluk rengine boyanmış bir varlık var, her var, ondan var olmada.

Ayıplardan, ârlardan münezzeh bir varlık, gayb âleminde perde kurmuş; o gayb, âdeta duman perdelerinin ardındaki ateş.

Duman, gerçi ateşten doğdu amma gene de ateşe perde oluyor; varlık dumanından geç, dumanda bir fayda yok.

Can, dumandan geçseydi nurun ta kendisi olurdu. Can mumdur sanki, bedense leğen. Can sudur da beden bir dere.

Alçaldıkça yücelirdi de felek değirmisini bile kırar geçerdi, yokluğa sarılsaydı varlıklardan da üstün olurdu, gerçek varlığa ulaşırdı.

Arştan ülker yıldızınadek bütün mülkü sana hazır bir hale getirirdi, yedi denizin dibinden ebedîlik incisini kapar, elde ederdi.

Lâtif, sevinçli bir halde, kurudan da geçirdi, yaştan da geçerdi de o yana giderdi; aşka mahrem olurdu da güzelliğe kavuşurdu.

Tebrizli Şemseddin, onu emin edinseydi yakıyn gözüyle gayb âlemini görür, o âlemde görünürdü.

CXXIII

Ya ben tuhaflaştım, ya sen tuhaflaştın, bunca kadeh içtin de bana bir kadehcik bile sunmadın.

* Sen şarapla sarhoşsun, ben ümitle, istekle sarhoşum; böylesine ulu bir Keykubadın meclisinde de ümit, istek, az olmaz doğrusu.

3280. Birçok âşıkları öldürdün amma gene de sen suçsuzsun; çünkü eziyetle, gamla öldürmedin ki; zevkle, neşeyle öldürdün.

Dünya seninle açılır, aydınlanır, insan, seninle muradına erer, dileğini bulur; iş böyleyken a güzelim, ne diye vardın da muratsızlık köyünde ev tuttun, yurd edindin?

Evet, anlıyorum neden; çünkü aydın ışık gece karanlığında belirir; derman derde gelir, dertliye gelir; zaten ustalık da budur.

* Gamından başka bir şey içmiyeyim, ne Amîd'in nüktesini söyliyeyim, ne İmâd'ın sözünü duyayım diye ağzımı da tuttun, kulağımı da.

Tebrizli Şemseddin'e sarhoşlardan selâm götür, tapısında secde et de de ki: Kaçtın, halvete mi çekildin ey ruhum, canım.

CXXIV

Dün geceki şaraptan başın dönüyorsa, hâlâ mahmurluğun varsa bizim kadehimizi bırak, ne işin var onunla?

Yok, mahmurluğun geçtiyse gel otur, iç şu kadehi de geçmişlerin hayaline dalıp başını kaşıma sakın.

Taşa taptıkça öbürleriyle bir ilgin olamaz; seli hatırladıkça deniz yaraşmaz sana.

Hakanın tapısında nifakla dolu olanların sevdası çekilmez; her yoksulun zembili padişaha uzanmıştır.

O badyanın lûtfu varken kini, kibri hatırlamak hiç de doğru değil; hem cennette olasır, hem de ateş yalımları içinde; olamaz böyle şey.

3290. Bu yandan o Çin dilberinin bir telini görsen ne zir perdesi kalır, ne de ağlayıp feryad ediş.

Artık ne koruk kaynatırsın, ne sirke satarsın; ancak şarab içersin, ancak üzüm sıkarsın.

Şu varlık üzümünü sıkmak, fayda verir sana; tut ki hiç varlığın yok, niceyebir bu ilgi?

Tebrizli Şems'in civarına kaçıp vardığın zaman Allah bilir, orda ne çeşit bir lâleliğe girersin.

CXXV

Dostum, ister gönlü aydın birisi ol, ister yüreği kapkara biri: her iki halde de sevgiliden vazgeçme, ayrılma ondan.

Her iki halde de ondan geri çekilmek kâfirliktir; hattâ âşıklarca sevgiliden kaçmak, yüz kat kâfirlikten de üstün bir kâfirliktir.

Güzelden vazgeçtin mi temizin pis olur, fakat kaynağa daldın, garkoldun mu pis bile temizlenir, arınır.

Arslanın kuyruğuna yapışırsan kebapsız kalır mısın hiç; bir beye arkadaş olursan nasıl olur da azıksız kalırsın?

Gizli tuttuğun kötülükten vazgeç, kendini gizleme; akıllılıkta, anlayışta, süt içinde görünen kıl gibisin sen.

Zehir içtin de bundan Tanrı'ya ne noksan gelir dedin; doğru; Tanrı müstağnidir, zehirden sen ölürsün.

3300. * İster tamamiyle tembel, yorgun ol, yahut da adamakıllı kocalmış ol, gene de kendini Meryem gibi hurma ağacının altına atmaya bak.

Hurma ağacının gölgeliklerinde hurma gibi tatlılaşırsın, hurmanın olgunluğundan sen de olgunlaşırsın.

CXXVI

Bana inciler yağdırasın diye toprak kesildim sana; başımı kaşıyasın diye kıl gibi inceldim sana karşı.

Elimi tutasın diye varlığımdan el yudum; gönlüme gelesin diye hayale döndüm.

Gönül doğusundan ay gibi doğup başgösteresin diye gece-gündüz, âşıklığa düştüm, aşkla yakalar yırttım.

Güzellik ilkbaharın beni de bahara döndürür dedim de bahar bulutları gibi gözyaşları döktüm.

* Lûtfun yardım eder dedim, ona güvendim de göklerin bile kabul etmedikleri emaneti boynuma aldım, yüklendim.

Padişahım, puta tapanlar için gönül levhasına her an bir sûret, bir şekil yaparsın ya,

bu kudretin için lûtfet de gönle sığmıyacak bir sûret, bir şekil göster; göster de puta tapan da tapmaktan kurtulsun, put yapan da yapmaktan.

CXXVII

A sevgilim, ne de güzel vakit, dostluk hakkıyçin, sevgi aşkına dinle: Gönlümün dileğine merhamet et, beni zarara, zahmete sokmıya çalışma.

3310. Gönlümü horlama, bizden bir yana çekilme, gör-gözet, halimizi bil, geçip gitme, ömrümüzü acılaştırma.

Ruhun has sâkisisin sen, sabah şarabını sun; gece yüz çevirdi, geçip gitti, dolunay gizlendi.

Ey aklımızı alan, fikrimizi çelen, dün gece ne haldeydik, bir hatırla; kadeh üstüne kadeh sunmuştun bize, hâlâ mahmuruz biz.

Bizi yıktın, şaraba boğdun, sonucu gizlediğimiz meydana çıktı, yayıldı gitti.

Bizim padişahımızsın, gecemizin Leylâsısın ey gecelerin lezzeti, gündüzlerin güzelliği, alımı.

Ey Tûrusînâ'nın sırrı, ey görür gözün nuru, aramızda büyük sensin, küçüklere acı.

İşte şimdicek geldi delilik nöbeti, fazlalaştı sarhoşluğumuz ey akılları esriten, ey ârı, vekârı yıkan güzel.

Söz padişahı geldi, söz dalgası coştu, köpürdü; fakat biz sesten ibaretiz, seslenen odur, en hayırlı şeyler okuyan, en güzel sözler söyliyen Tanrı'dır.

CXXVIII

Bize ısmarlandı, bizimdir hem zevk, safa, hem düğün; her Müslümanın zevkı artsın, her sapığın gözü kör olsun diye bize verildi bunlar.

Her gün yeni bir hutbemiz okunmada, her gece yeni bir gerdeğe girmedeyiz; her an, elle avuçla alınmadan inceler saçılmada bize.

3320. Aşk, olduğundan da güzeldir, yokluk bulunduğundan da sağlam; bu ikisinin elini öpersen gökyüzüne ayak basarsın.

Can, bir ışıktır ki beden leğeninin altında gizli; güneş bile onun nuruna karşı baş eğer, yaltaklık eder.

Yüz çeşit malı-mülkü var onun, yüzlerce tahtı var, bahtı var; tahtı, yüceliklerden yapılmadır, gece gibi kapkara abanoz tahtasından değil.

Malı-mülkü, mutlak nurdandır, Tanrı'nın sandığında korunur; onlar, ne bir seyisin beygirine yüklenir, ne de güve düşer onlara da delinir.

* Gönül ateşinin zevkinden, gönlün bir hoşça yanışından ateşe tapar oldum, fakat Mecûsînin ateşine kapılma yüzünden değil.

* Garip can, bir-iki gün, bedenle yoldaş oldu amma Mergazlıyla Reyli, Mağripliyle Tûslu gibi hani.

Dünya bir elektir, bizse ona konmuş unuz sanki; elekten geçtin mi arısın, geçmedin mi kılçıksın, samansın.

Her gün, çarşı-pazarda, şu aşağılık kişilerin dükkânlarında şu sesler duyulur: Ey ham adam, bize gel, bizim malımız sağlam, bizim kumaşımız yıpranmaz.

Kır kalıp testisini de dudağınadek dolu kadehi al; ne vaktedek çanak yalıyacaksın, ne zamana kadar yaltaklanıp duracaksın?

İzin veriyor musun, bunun tamamını söyliyeyim de kutsuzluğu, yomsuzluğu olmıyan bir baht, bir devlet, doğuyu da kaplasın, batıyı da?

CXXIX

3330. Mademki şarapla sarhoşsun, kendini vur taşa şişe gibi, kırılsın gitsin; can aşkıyle adın kötüye çıksın, iyi bir ad-san sahibi olmak da budur işte.

Oturursan sürahi gibi zevklerle dol da otur; kalkarsan kadeh gibi topluma zevkler vermek için kalk.

Aklın bir ayak bağıdır, aşkınsa yücelik; akıl, kınanma âlemindedir, aşk, boyuna içip esriyiş âleminde.

Seher çağı horoz, gecenin bozguna uğradığını bildirir, öter; sabah, karanlıkların gönlünden belirir, doğar.

Bizden başka yoktur sevgili, kanımızdan başka şarap yok; efendilik eden de can, kulluk eden de.

Gönlü yaktın, kavurdun, kebab ettin, kanı şarap haline getirdin ey rûhum, canına feda olasıca ,ey insanların ulusu, yaratıkların başbuğu.

Şu yıllanmış, tamamiyle olmuş şaraptan içmek istiyorsan düşünce atından in, yaya ol.

Müstef'ilün faûlün, ateşlenme, coşup köpürme; çünkü olgunluk vakti geldi, artık hamlıkta bulunma.

Şarap yel gibi esmede, gam sinek gibi kaçmada; sarhoşları unutmayın, feda olayım size, ağırlayın onları.

Dilediğini söyle, buyruğun yürür, padişahsın sen; ey azizim, esenlik senden, sana teslim olduk, buyruğun kabulümüz.

3340. Tebriz, Şemseddin'imin doğup ışımasından dolayı neşelensin; çünkü güneş, doğup da yürüdü mü iki doğuyu da korur, her yana ışık salar.

CXXX

Ey can, iyi bir ad-san sahibi olmayı gönlünden tamamiyle sök, at da bütün sırları, birer birer, tamamiyle anla.

Ey Tanrı âşıkı, halkın kınamasından korkuyor, âr, hayâ kaydına düşüyorsun; aşk âleminde âr, hayâ kaydına düşmek, padişahlığa kalkışmak, hamlıktır.

Âşıkın şeker gibi olması, nasıl olur, nice olur kayıtlarından kurtulması, yüce bir cana sahib olması gerektir, çünkü o tapı, pek yücedir.

* Baştan aşağıya bütün varlığın gözünde bitmiş bir siğilden ibarettir; akşam gibi simsiyah saçlara âşıksan Rum zünnârını kaybet gitsin.

Aşk âleminde bilgi, bilgisizliktir; bilginin şerefi pek de o kadar önemli sayılmaz. Aşkın cahili, şu sıra bilgilerinin âlimlerinden yücedir, üstündür.

İzi, eseri belirmiyen taraftan, o bilgisizlik ,o bilgi tarafından, o canının canına can olan yerden aşk geldi sana, esenlik sana.

Yapısı olmıyan dam üstünde, aydın ay gibi gördüm onu; o yüce şivelerine hayran oldum da kapıda kalakaldım.

İster sarhoş olayım, ister şarap; tefin, neyin sarhoşu değilim, onun şivelerini içmişim, o yüzden sarhoş olmuşum.

O gönüller çeken saçlarla örtülü ateş gibi yüz yok mu? Can, o saçların tuzağına tutuldu, o halkalara boyun verdi, kendi isteğiyle bir hoşça tutsak oldu gitti.

3350. Gamın, hiddetle, şiddetle, kan dökme vakti geldi, kanını dökeceğim der; artık ey gönül, sen nesin, ey can ,sen de kim oluyorsun ona karşı?

Ey can, daha doğduğun gece baş koydun, teslim oldun ona, vereceğini verdin ona, candan mutî oldun, râm oldun ona.

Ey rûh, uçtun da bir kıyıya gittin, gezdin-tozdun, yayıldın, geliştin orda, gönül verdin de kul, köle olduğun güzeli elde ettin orda.

Ey her aklı gitmiş, fikri çelinmiş kişinin Şems'i, ey Tebriz'in nizamı, düzeni, ister rind ol, ister kalleş, bizimle kapı yoldaşısın, bize eşsin sen.

CXXXI

Rica yayını tele çektin, niyaz mızrabını tele vurdun mu yolda tembellik edenleri çevikleştiriyor, işe güce çekiyorsun.

Ey aşk, o güzellikle, o gönül alıcılıkla geldin mi canın eteğini tutuyor da çekiyorsun tâ sevgiliyedek onu.

Yoldaki körlerin inadına cana bir emniyettir, veriyorsun; gönül çalanları tutuyor, darağacına asıyorsun.

* Can sevdalılarına ferahlatıcı bir ilâç sunuyorsun, altına kapılıp sararanlarıysa ağlatıp inleterek sürüyorsun.

Sevgiliden ayrı düşüp tiken çekenlere gül bahçesini gösteriyorsun, tiken huylu, fakat gülyüzlü olanları da tutuyor, tikenliğe götürüyorsun.

Karada yürüyen Mûsa'yı denize salıyorsun, ululuk dileyen Firavun'u ayıplara, kötülüklere sürüyorsun.

3360. * Mûsa, kendisine dost olsun, işine yarasın diye sopa alıyor, sen o sopayı yılan yapıyor, yılan gibi tutup çekiyorsun.

* Mûsa, yılanı tutunca sopasını buluyor; tersine çakılmış nala benziyen bu çeşit işleri boyuna düzüp koşuyorsun.

* Ateşe düşene bir yol açıyorsun, suya salıyorsun onu; suya dalanıysa tutuyor, ateşe çekiyorsun.

Şarab içmiş, sarhoş, baş açık··· Ne de hoş ey gönül, onu sarığından tutuyor, perde ardından çekip meydana çıkarıyorsun.

Bizi başkasına verme de kendisine çekip götürmesin; sen çek bizi, çünkü padişahça, pek güzel çekiyorsun bizi.

* Dost diri oldukça önüne bir dağı çekiyor, yolunu kesiyorsun, fakat gamla onu öldürdün mü mağaraya çekiyorsun, dost ediyorsun onu.

Sus da bu sırrı susarak iç, çünkü susunca esrar çekiyorsun âdeta.

CXXXII

Oynayın ey altın varaklar, gümüş kırpıntıları, madenin aslının aslısınız; bil ki neyi arıyorsan, onun aynısın, aradığın sendedir.

Güneş yüz gösterir de zerrenin oynamasını ister, iyisi mi ey zerre, boyuna oynaman, boyuna etek çekmen daha iyi.

Bir gün gelir de ey zerre, güneş kucaklar, kucağına alır seni, bu nükteyi bilir misin?

3370. Sana şarap sunar da ey zerre der, iç şunu; içtin mi de yok olursun, can güneşinin varlığında yokluğa erersin.

* Tecelli devletinin sayesinde ,bir kadeh şarab içmekle zerre, «Beni kesin olarak söyliyeyim, hiç göremezsin» kınaması olmaksızın güneş olur gider.

Biz ham meyvalarız; güneşinin ışığı, harareti altında oynıyalım da oynıyalım, çünkü olduran, yetiştiren sensin.

Aferin ey olgunlaşan, alkış sana ey olgunlaşma, ey izinin tozu belirmiyen, eseri görünmiyen can güneşinin yüzünden olup yetişme.

Herkesin hizmet ettiği Şemseddin'im, Tebriz'den yetişen öylesine bir padişahlar padişahısın ki ey can, ey gönül; sen de bilirsin, canlar sana teslim olmuştur.

CXXXIII

* Ey Tanrı incisi, mânalar aynası, yüzünün ışığıyla her an, arşa bir armağansın sen.

Arş bile Tanrı'dan, bana vuran bu ışık, kimin ışığı diye sorar da Tanrı, kıskanır onu, söylemez arşa, sen der, bu ışığı bilmezsin.

* Tanrı'nın bu kıskançlığına arş şaşırır kalır, çünkü «Beni kesin olarak hiç göremezsin» haberi de kıskançlıktan gelir.

O ışığın bir parıltısı göğe vursaydı gökte yüzlerce ay belirirdi;

her ayın yüzünde ezelî lûtuf yüz gösterirdi, her âşık, canının dilediği sevgiyi görürdü.

3380. Yol alanların yollarında istek zahmeti kalmazdı, şu fânî dünyada yokluk korkusu biterdi.

* Bir kere üfürdün, ceset canlandı, bir kere daha üfür de can apaçık meydana çıksın.

Yüzünün bir parıltısı mekânsızlık âlemini mekân âlemi haline koydu; gene onu mekânsızlık âlemine, senin şimşeğin götürür.

Lâ'l yüzüğünü peşin olarak bugün ortaya koy da lâ'l madenleri nâralar atsın.

Bir kadeh sundun, varımız-yoğumuz rehine gitti, bir kadeh daha sun da bir çaresini bul, sen bilirsin.

Tebrizli Tanrı Şems'inden öylesine bir can geldi bize ki gayb âleminde, boyuna gönüller alıp durmada.

CXXXIV

Ey iki dünya da varlığından bir eser olan, bu eseri öylesine bir yaraladın ki; sen bilirsin bunu ancak.

Bir kere daha yarala, melhem istemem senden, bütün âlem yok olursa ne gam? Sen yüzlerce âlemsin.

* Seni anlatmıya imkân yok, çünkü Tanrı sırrının şerhisin, canın canına cansın da ne diye cana gelmezsin?

Sanatın esip gelen, dönüp giden bir yel, bizlerse ağaçlarız sanki; gizlidir amma gene ne yapacağını, ne edeceğini yel bilir.

3390. O yel yüzünden yeşerdik, o yel yüzünden sarardık; fakat yaprakları dökersen nasıl olur da meyva elde edersin?

* Görünüşte bahçe önce gelir, fakat gerçekte önce gelen, bahçeden maksad olan meyvadır; ilk inciyi en sonra getirip gösteriyorsun sen.

Daima seni söylemek, senden başkasından el yumak isterim, fakat sen gizlenirsin de bizi safa sokarsın.

CXXXV

Ey yaşayışın ayıbı, ârı, sevgilinin rengine bak da senin yüzüne de yaşayış rengi gelsin, konsun.

Her zerre, hayat bulmak için koşmada, sende zerre kadar yaşama isteği yok mu?

Yaşayış, bir taş olsaydı meselâ, o yaşayış taşından gene de güzelim kaynaklar fışkırır, ırmaklar akardı.

Aynada, geçip gidici bir hayal gördüm de sen nesin diye sordum; cevap verdi de dedi ki: Ben, yaşayışın pasıyım.

Yaşıyanları ebedî hayatta bulursun sen, kimdir bu yaşıyanlar? Yaşayış âleminde gönülleri daralanlar.

Barış ehli olanlar yaşayışı kestiler, vazgeçtiler hayattan; şu adam olmıyanlardır, yaşayış savaşında kalanlar.

CXXXVI

Can kırıldı döküldü de bir lâtif candır, belirdi; bu cihan alta gitti, yok oldu da başka dünya çıktı ortaya.

3400. Gerçi kazmaların açtığı yaralarla maden kırıldı döküldü, amma kuyumcu çarşısına bak, nasıl altınlarla dopdolu.

Sen susmadıkça düşünce gelip başına çizginmez; gönül ağız açtı mı şu ağız yumulur, susar.

Dünyayı dolduran binlerce ev, binlerce yapı, gizlice mühendisin gönlüne gelmeden meydana çıkmadı.

Bir gizli sır daha var ki mühendisin hatırına, filânın gönlüne gelenler, hep ordan, o sırdan geliyor.

Gönül arındı mı o sır, dünyayı tutar; işte o zaman şu mekânsızlık âleminin dönüşü yüzünden hiç kimsecikler ölmez, herkes ebedîleşir.

Tebrizli Şemseddin'e yalvar da de ki: Lûtfet, o zamansızlık bahçesinden bir kerecik olsun, bak bize.

CXXXVII

İçten içe yanıp yakılmadan başka bir şeyde ıssılık arama; çünkü gönül, dıştaki ateşle aydınlanmaz.

Hastanın ağrısı, sızısı, elemi fazlalaştı mı gayb padişahı gelir, gönlünde bir kapı açar da lûtfeder, nasılsın der.

O misk ceylânlarının miskini ,o güzel huylu sevgilinin saçlarını darlıkta ara, çünkü ferahlıkta öyle şeyler yoktur.

İnsan ölmedikçe melek canına sahib olamaz; ölüme razı olandan başka kim âşık olur kanlıya, kaatile?

3410. Aşkı, sana demiş ki: Ya biz gidelim, ya sen git; harekette de olsan, sâkin de olsan yol almaktan geri kalma.

Gönlünü yaraladı mı gönül, can sırrını bilir, anlar da artık ne ayıp kalır nefiste, ne serkeşlik.

Gam, canını sıkar da seni senden alırsa şu mavi gökkubbeden nurlar yağdırır üstüne.

Derdin, elemin içinde otur da her an dostu gör; a miskin, ne diye bir afsunun peşine düşüyorsun?

Tanrı Şems'i kendini gösterseydi Tebriz, canına canlar katardı, onun yüzünden daima kutlu bir hale gelirdin, şimdiki gibi olmazdın.

CXXXVIII

Ey zemanenin kılıcı, sıyrıl mekân kınından, balık gibi dal denize, uçsuz-bucaksız mânalar denizinde yüzedur.

Buluşmayı dileme, zaten buluşmak, cismin sıfatıdır; ben öylesine bir yakınlık görüyorum ki yakınlıktan da yakın.

Kul bile birkaç sahibi olmasını istemezken rab, nasıl olur da mülkünde bir ikincisini ister, buna rıza gösterir?

Bir âşık varmıdır ki iki sevgilisi olsun? Öyle birisine âşık ol ki o aşkla bütün tutsaklıktan kurtulasın.

Aşk, rûhumun nurudur, sevgi sabah şarabımdır benim; aşk öyle ümittir ki bütün ümitler onda toplanır.

3420. Aşk nedir bilir misin? ben'i, biz'i varlık dâvasını bırakmaktır; güzellikleri, güzelleri yaratanda; her dileği, her isteği yok etmektir.

Şu sözler, şu tüten duman, benim dumanımdır; ateşimse gönüllerdedir, o dumanın ardındadır; aşkım, hergün, durmadan artmadadır.

Gönlüm seni istedikçe istiyor; yarabbi, sen bu istekten kurtarma beni; yarabbi, beni görüyorsun, tenzih ederim noksanlardan seni, sen fazlalaştırdıkça fazlalaştır ateşimi.

Tenzih ederim noksanlardan beni göreni, tenzih ederim noksanlardan beni görüp gözeteni, tenzih ederim noksanlardan, beni sınamak için değil, lûtf için beni çağıranı.

Sus, zaten mânaların ârılığından bile yüce olan, mânalara bile sığmıyan aşk yüzünden ne hale geldiğimi yüzümün rengi, yahut gözyaşlarım anlatmadadır.

CXXXIX

Çalgıcı, mızrabını tellere vudukça şu yola düşüp tembelleşenleri işe-güce çekmedesin.

Ey aşk, ayrılık âlemine geldin de şu yolda kalanları tutup sevgiliye götürüyorsun.

Yol vuranların körlüklerine bakmıyor, onların inadına dünyaya emniyet veriyorsun da gönül şehrindeki hırsızları tutuyor, darağacına sürüklüyorsun.

* Düzenbazı görüyor, bir düzenle gözünü kör ediyorsun; fakat dostu gördün-mü alıyor, mağaraya çekiyorsun.

Yürük atlara altın eyer vuruyorsun, kötü semerlileri de yük altına sürüyorsun.

3430. Sevdalılarımızı her an okşuyorsun, fakat pazarcılarımızı, paraya-pula düşkünleri ağlatıp inleterek öylesine çekip sürüyorsun ki.

Tiken zahmeti çeken âşıklara gül bahçesini gösteriyorsun, fakat neşe gülünü yalnız kendisine maletmek istiyenleri de tikenliğe çekiyorsun.

* Ateşe girene lûtfediyor, suya bir yol açıyorsun, suya kaçanı tutuyor, ateşe atıyorsun.

Yeryüzünde yürüyen alçak gönüllü Mûsâ'ya yücelikler veriyorsun, ululuk dileyen Firavun'u ayıplara, ârlara uğratıyorsun.

* Bu tersine çakılmış nallarla sopa dileyen Mûsâ'yı yılana sevkediyorsun, hikmetinden sorulmaz ki.

CXL

* Ey irademizi, ihtiyârımızı alan, sensin ihtiyârımız, irademiz bizim; ben bir safran dalıyım, lâleliğimiz sensin bizim.

Gamın öldürdü beni dedim de dedi ki: Gamın ne haddine, gam, şu kadarcık da mı bilmez; sen, sonucu dostumuzsun bizim.

Ben bağım, bahçeyim, fakat güz mevsimi yaktı yandırdı beni; Bağımı, bahçemi güldür, nihayet baharımızsın bizim.

Dedi ki: Sen bizim çengimizsin, sendeki bizim sesimizdir; hal böyleyken nedir bu ağlaman, zaten kucağımızdasın bizim.

Dedim ki: Her hayal başımı ağrıtmada; kes başını hayallerin dedi, sen Zül-fekaarımızsın bizim.

3440. Elimi başıma götürdüm, yani mahmurum dedim; mahmursun amma dedi, bu mahmurluğu biz vermedik mi sana, bizim mahmurumuz değil misin?

Andolsun Tanrı'ya dedim, dönen gök gibi benim de kararım yok; evet dedi, kararın yok amma bizde karar etmedin mi sen?

Şeker gibi dudakların dedim; dudaklarını ısırdı, yâni bu sırrı gizle dedi, sırdaşımız değil misin bizim?

Ey seher çağı çileyen bülbül, bâzı bâzı sor hatırımızı; nihayet sen de garipsin, sen de ülkemizdensin bizim.

Göklerde uçan kuşsun, yerlere konan kuş değilsin sen; o dünyanın avısın, bizim çayırlığımızdansın, bizim çimenliğimizindensin sen.

Kendi varlığından yok olmuşsun da sevgilinin varlığına bürün-

müşsün, onun varlığıyla var olmuşsun, ya Tanrı nurusun, ya Tanrımızsın bizim.

Balçıktan doğdun da bir ateş içine düştün; değilmi ki bizimle kumar oynuyorsun, kârı, ziyanı bir say.

Buraya ikilik sğmaz, şu ben, biz de ne oluyor ki? Mademki bizim sayımızdasın, şu ikisini de bir say.

Sus ki senin her nüktende bir can var, herkese can verme, bize can vermedin mi sen?

CXLI

Dün eteğini tuttum da ey ihsan, ey kerem incisi dedim, geçen hayır olsun deyip gitme, incitme bizi, bu gece bizimsin sen.

3450. Gönüller alan yüzü yalımlandı, ateş gibi kızardı da yeter dedi, çek elini, niceyebir bu yoksulluk?

* Dedim ki: Tanrı elçisi, bir şey dileyeceksen güzel yüzlülerden dile ki elde edesin dedi.

Dedi ki: Güzel yüzlü kişi, kendi dileğini diler, kendi isteğinin peşindedir, huyu da kötüdür; çünkü nazlansa da değer, cevretse de.

* Dedim ki: İş böyleyse cevri, cana can bağışlar; sına da bak, sınadığın her şey, bir definenin tılsımıdır.

Dedi ki: Bu ham bir söz; nerde güzel yüz? Bu renk, bu şekil, tuzaktır, düzendir, vefasızlıktan ibarettir.

Birinde canlar canı yoksa bil ki alım da yoktur; fakat nice kişiler, yok olup gidecek bir sûrete can feda eder.

* Dedim ki: Ey güzel yüzlü, sen yoku var et, bakırımızı altın haline getir, sen kimyanın da canısın.

Kimya gelince bakırın ona teslim olması gerekir; buğdaysın amma değirmenden dışardasın sen.

Dedi ki: Şükür de etmiyorsun, bakırı da tanımıyorsun; şu gösterdiğin, şu söylediğin şeylerde şüphen var, kıyaslamıya düşmüşsün.

Ağlamıya başladım, zârı-zârı ağladım da hüküm senin dedim, feryadıma eriş, yardım et bana ey aydınlığın özü, aslı.

3460. Gözyaşlarımı görünce gülmiye koyuldu; o lûtufla, o âşinâlıkla doğu da dirildi, batı da.

Ey yol arkadaşları, ey dostlar, ağlayın, yağmurlar gibi gözyaşı dökün de güzeller, yeşillikte size de bir güzel yüzlü dilber versinler.

CLXII

* Üç telli sazı çal, ben birliğe ulaştım, ikilikte bulunma, ya rehâvî perdesinden çal, ya kurtuluş perdesinden ezgiler söyle.

Senin zîr, bem perdelerin olmazsa, o perdelere vurmazsan gamlara dalıyoruz; neyde nevâ makamını bul da şu sesi üfür: Feryat sessizlikten, nağmesizlikten.

Irak makamındaki ezgi, bu ayrılığın dermanıdır; sen söz söylemeden gönlü alır, götürürsün, fakat nereye götürürsün, nereye kadar iletirsin?

Ey padişahların bildiği, tanıdığı güzel, canımızı Isfahan perdesinden okşa, âşınalık yoluyla sor halimizi, hatırımızı.

Sarhoş dostların meclisine zengüle makamından ezgiler düzerek git, işi sonuna getir, niceyebir bu vesvese, bu ağır davranış?

İkilikten baş aşağı düştü, gönlüme bir bağ vur; o er, zaten tek, fakat bize iki görünüyor.

Doğru sözlü, doğru işli dotsan rast makamından çal ki Hicâz'a gelesin.

Uşşâkı Huseynî perdesinden topla, bûselik, mâye perdeleriyle gönüller aç.

3470. Senden dügâh istiyorlar, sen çârgâhtan söyle; sen bu yerin, bu yurdun mumusun, ışığısın, a güzelim, ne de hoş çalmadasın, ne de hoş söylemede.

CXLIII

Ey eşsiz, örneksiz yaratıcı, tutarsın da bir köpeği arslandan üstün edersin, tutarsın da bir karataşa sakalık öğretirsin.

* Kılıçlarından kan damlıyan nice padişahlar, nice Ferîdunlar, o lâle gibi yüzleriyle dilenciliğe düşerler, uşaklık eder, ayakkabı çevirirler.

Baş çeken ulular, ateşten daha tez, daha yakıcı nice cebbarlar, gün gelir, aşk mahallesinde döner, dolaşırlar, yoksulluğa, dilenciliğe düşerler.

Ateşin işi kahretmektir, mumun işi ağlamak; bizden vefada bulunmak, hizmet etmek, sevgiliden de vefasızlıkta bulunmak beklenir.

Gülmiyen ateş küldür, dumandır, ağlamıyan mum, tahta parçasıdır, sopadır.

Dünya bostanına gelip de bostanıssını aramıyan, tiken otlamıya düşen, eşektir.

A eşek, önce bostan ıssını ara da onun lûtfuyla, onun ululuğuyla eşeklikten kurtul.

Bir garip ,yoldan geldi de bir ulu kişiye konuk oldu. Konak sahibi onu ağırladı, izzetle, ikramla konukladı.

Önüne güzelim kebaplar, görülmemiş börekler çıkardı, meclisinde mumlar yaktı, güzeller çağırdı, ona nice ağır elbiseler verdi.

3480. Hergün, geçen günkünden daha iyi, güzellikte, dilberimiz gibi güzel mi güzel balıklar ikram etti.

Garip, bir gece, iyi bunlar, fakat sen bizim şehrimize gelirsen öylesine bir konukların m seni ki diyordu.

O ulu, şaşıp kalıyor bundan, bu nimetlerden, bu ağır libaslardan daha iyi ne olabilir acaba diye düşüncelere dalıyordu.

O bön hacının, bu söz, yüreğine derd oluyor, boğazı tıkanıyordu; gökyüzü konukluğunu, yüce konukluğu görmemişti ki bilsin.

Şu dünya meyvaları, renkli, alımlı güllerdir âdeta, fakat dünya nimeti, somundan, somun kapmadan başka nedir ki?

Yarabbi diyordu, beni onun şehrine götür de gönlümdeki düğüm çözülüp açılsın.

Birkaç yıl, bu yolculuğu bekleyişle geçti; beklemeden ilâç bile tesirini göstermez.

Ey sebebler halk eden diyordu, bir sebeb yap, bir bahane düz; çünkü belâlara uğrayış tuzağından kurtarmıya da sen sebebler yaratırsın.

Duası çoğaldıkça çoğaldı, Tanrı da duasını nihayet kabul etti de ey Tanrım diyen, Tanrı'lık kudretini gör dedi.

Padişah, bir haber, bir buyruk ulaştırmak için o yana bir elçi göndermek istedi.

3490. Bu bey, gizli-açık rüşvetler verdi, padişahın lûtfedip, kerem buyurarak kendisini göndermesini sağladı.

Padişah da dileğini kabul etti; pekâlâ dedi, güzel sesli bir dudu kuşusun, git oraya, bizden haber götür.

Bey, yol azığını düzüp koştu, yanına bir bölük asker aldı, yolları aydınlatmak için önde, ay gibi bir meşale yaktırdı.

Konaktan konağa, sel gibi secde edip akarak erenler sırrı o yana doğru yola düzüldü.

* Hani Mûsâ peygamber gibi; o da aydınlar aydını Hızır'ı bulmak için havada uçan hüthüt gibi yüzlerce kanat açmış, yola düşmüştü.

Hani Cebrâîl gibi; o arş habercisi de seferiyle hükümlere yürürlük vermek için uçar, yola düşerdi.

Apaydın ay, daima yoldadır, yolcudur; ey ay yüzlü, sen de bu yurdun ışığısın, yola düş.

Yolculuktaki her halin bir burca giriştir âdeta; orda bir kapı vardır, bir mahfaza vardır; gam bir ateştir, bir şimşektir, neşen, sevincinse bir ışık.

Sözü kısa keseyim; elçi, sevgilinin mıhladızına kapılan saman çöpü gibi vardı oraya ulaştı.

Biz yürüyüp koşan bir katarız, çeken kişinin eli gizli; öylesine gizli bir el çekmede bizi ki kimse elinden kurtulmaz onun.

3500. Bunu tutar, sola çeker; öbürünü alır, sağa götürür; bunu vuslata ulaştırır, öbürünü ayrılığa atar.

O taraf, geleni daha ziyade sarhoş etsin, daha fazla kızıştırıp yaksın diye vuslat şeklini gösterir; öbür taraf bir düzendir, bir hiyle, ayrılık şeklinde görünür.

O yüce er, deniz gibi coşup köpürerek gitmede, şehir içinde o yandan bu yana ey maksadım, dileğim, nerdesin diye koşup durmadaydı.

Arayan, işe sarılır da koşarsa dilediğini bulur; biliyoruz ki sen bizi aramaktasın.

Ansızın bir yana uğradı, bir kokudan sarhoş oldu, esridi, aklı başından uçtu, ayağında kuvvet kalmadı.

Padişahın gönderdiği haber, tamamiyle aklından çıktı; nerde elçilik yapacak bilgi ki meclise girsin de buyruk buyursun.

Kırk gün orda, o kokudan sarhoş olup kalakaldı. Maiyetindekiler şaşırdılar, ne oldu beye demiye ,hay-huy etmiye başladılar.

Ne buyruk kaldı, ne beylik; ne gusül kaldı, ne temizlik; ne söz kaldı, ne işaret, ne de yemek yemeye bir istek.

Bundandır ya, kim bir işi diler, isterse şaşırır da her söze evet der; şaşkınlıkta bil ki evetle hayır, birdir.

* Nerde çadır, nerde binek? Nerde iş-güç, nerde hîyle-düzen? Nerde Dimne vu Kelîle, nerde elçilik?

3510. Aşk seli geldi, ne dam kaldı, ne yapı. Sel denizine karıştı mı ne başı, kaynağı kalır, ne sonu, denize kavuştuğu yer.

Adam ,arkadaş dedi, uyudun mu; ne dediysen yaptın, sözünü tuttun; bizi en aşağılık yerden aldın, en yüce yere ilettin.

* Bu işittiğim ders öylesine bir ders ki ne Vasît'te var, ne Muntakıy'da; hiç okumamıştım bu dersi.

Dâvan, mânandan iyi, mânan, dâvandan güzel; can, yüzünü sana tutmuştur, dualar kıblesisin sen.

Bütün bunlar başlangıçtı, hikâyenin sonunu, geri kalanını söyle; söylemiyeceğim, sana işiten, duyan kulağı kim verdiyse ondan sor.

Yarabbi, nefsime zulmettim, duygu perdesini sen yırt; bakır, bakırlık ettiyse ne çıkar? Sen kimyasın.

Erlerin geçip kuruldukları başköşe, gerçekten de belâların çatıp geldiği yerdir; andolsnun Tanrı'ya, ancak mihnetlerle yüceliriz.

Ey ulularım, ey kavmim, erler, ahitlerine vefa ederler; doğrulukla, vefakârlıkla huylanan mahrum kalmaz.

«Tercî'-i bend»

CXLIV

Beyimiz, Başbuğumuz, sen olduktan sonra bahtımız da gülmededir, taliimiz yârdır, yâverdir; a benim güzelim, işvelerin, şivelerin dâim olsun, işvelerin de, şivelerin de sensin canı.

Fıstığa benziyen dudakları hemencecik güldürürsün, dertli gözlere tutyasın sen.

3520. Andiçmiştim, sağ oldukça gülmiyeyim demiştim; yüzünü açtın da göründün mü andım da yanar ahdim de.

Hangi ölüyü istersen var, sına; mezarının başına gittin mi, kefenini paramparça edip kalkar da kadeh kapmıya koyulur.

Öldüğüm gün gel, kabrimin yanından bir geç de nasıl kalkıyorum, bir gör, bir seyret asıl kıyameti.

Sâkisi sen olasın, nasıl ölür o kişi? Suladığın yer yemyeşildir, solmaz, yanmaz, çürümez o yer.

Yoldaş ol bize, isterse yüzlerce çöl olsun önümüzde; bak, nasıl aşıyoruz o yolu; elimiz, ayağımız sensin çünkü.

Aya, yıldıza dedim ki: Ne vaktedek başınızı ayak yapıp gideceksiniz? Bu, yolun uzaklığından mı, yoksa şaşkınlıktan mı?

A ay dedim, himmetin yüce; yücelerdesin, yücesin, fakat gene de gâh eksilmedesin, incelmedesin, gâh olgunlaşmada, dolunay olmada; gündüzleri yarasa gibi ortada yoksun, geceleri bayrak sahibisin.

* Birşey olgunlaşır, birşey vebal altına girer. Birşey ölür, yok olur gider, bir derdin de dermanı vardır.

Benim ay yüzlümün şakirdi ol da onun bayrağı altında yürü; yürü de Tanrı'nın kurumasiyle halden hale girişten kurtul.

Dedi ki: Hamsan şüpheni gidereyim, müşkülünü yuyup arıtayım, bir terci'e daha gir de ahvalimi söyliyeyim sana.

*

3530. Ey can kuşunun uçup gittiği an, ey kefenleri yırtma, elbiseleri paralama çağında canların, tekrar dönüp tapısına vardığı güzel.

Ey can nedir, o dünya da ne oluyor diyen, ey dudağa gelmiş can, işte geldi çattı erişme vakti, sorduğun vakit.

A gönül, avuç açmıştın da şundan, bundan bir şeyler kapmıştın; şimdi çırpınmaktan başka bir şeyin kalmadı.

Gâh altın, gümüş elde ettin, gâh gümüş bedenli bir dilberi kucakladın; fakat bunlar, can çekişme çağında mahmurluk verdi sana.

Ey azgınlığı yüzünden kuştan balığadek rastgele herkesin canını yakan, kanına giren, onlar ne tattılarsa, ne çektilerse senin de o acıyı tatman, o azabı çekmen gerek.

Ne mutludur o kişiye ki Tanrı'dan, olmıyacak işleri yapma kudretine sahib olmuştur da ecelden önce ecelin önünde arslanlar gibi koşmayı öğrenmiştir;

güzellerin işveli sözlerine iki kulağını da kapamayı, sonunda adamı terkedip gidecek şeylerden, önceden kesilip vazgeçmeyi bellemiştir.

Topraktan doğmuşsun, topraktaki bağ, bahçeden sarhoşsun; gönül gıdasını yiyeceksen ağzını yıka, onun sütü kalmasın dudaklarında.

Süt emer çocukken gönül dişleri çıkmaz, gönül, dişleri, rûh gıdasını yemek için çıkar.

Kebab yemiye düşmen, şarab içmeyi umman ancak süt emmeni arttırır durur.

3540. Ey heveslere kapılıp oturan, ey iki kulağını da tıkayan adam, kulağındaki pamuğu çıkar da şunu duymıya bak [*]:

Pamuğu çıkarmazsan bâri yeniden pamuk tıkama; bir başka terci' geldi, kendine gel.

*

Akşam çağı, vakitsiz geliyorsun amma bizimsin, vakitsiz kalkan sevgilimizsin bizim; akşam oldu, eve gel, nerdesin?

Kafeste azığın yok, bizden başkasına heves etmiyorsun, kimsen yok, teksin, kalk, bırak şu ikiliği.

---

[*] Bu beyit iki kere yazılmıştır.

Canını aşka ver, bize vefa göster, gönlünü alıştır buna; kendinden geçsen de bize gelsen bu, daha iyidir senin için.

Kurudan da geç, yaştan da, daha tez gel eve, herkesten fazla vefalı olman gerek, ne diye vefasızsın böyle?

Lûtfun kimseciklerin lûtfuna benzemez ,senin kadrini kimsecikler bilmez; aşk, seni bize çekip durmada; çünkü bize lâyıksın sen.

Uyku, aşk yüzünden, aşkın parıltısı yüzünden gözlerden kaçıp gittiyse bizim sorularımıza cevap veriyor demektir, ey herkesin razılığını kazanmış can.

Tebrizli Şems denen padişah ,inada kalkışır da gizlenirse sen ona can ver ki ebedî hayata kavuşasın [*].

[*] Terci, diğer nüshalarda da, bizim nüshada da burda bitiyor; fakat son bend, ilk iki bend, onikişer beyit olduğu halde yedi beyittir.

CXLV

Ey mâna çengini çalanlar, gönülleri size susamış olanları güzelim nağmelerle bir hayli suvardınız.

3550. Can, ebedî bir susuz, bu susuzluk da haddi aştı, ya ayrılık kılıcını vur kes, yahut da kerem, ihsan şerbetini sun.

Ey bezenmiş, süslenmiş zühre, şu iki perdeden çal, şu iki perdeden söyle: Ya rehâvî perdesinden, ya kurtuluş perdesinden.

Çengi bozuk-düzen çalarsan gamın, kederin tırnakları altında erir, yok olur gidersin; iyi çal ,hoş söyle, yoksa azıksızlıktan, müziksizlikten öldün gitti.

Mızrap vurulmadıkça hiçbir çalgıda zevk-neşe yoktur, ses-sada çıkmaz; vefalıysan, vefalılara dostsan mızrap-mızrap vur çalgıya.

Tellerini kırarlarsa kucaklarına alırlar seni, yeni bir düzen verirler sana: neden bu kadar mahzunsun, nedir bunca tasan?

Zaten sen bir aziz dostsun, daima kucaktasın, padişahın meclisindesin, candan da dışarı bir âlemdesin, mekândan da.

Sus ki iyiden iyiye sarhoşum ben, iki elimi de bağla, yoksa bir lâhzacık olsun geldin de seni gördüm mü kırarım kadehi.

Ben, işten-güçten kalanların pîriyim, ben kendi kendimi yaralamaktayım, sarhoşa saygı göstermemeni doğru bulmuyorum ben.

Hem paramparça olurum, hem çarelere düşman kesilirim; hem de dayanmada, azıksızlıkta bir kaya kesilirim.

Pek sertim, pek âsiyim, nice zamandır ayrılık cehennemindeyim; öylesine yanıp yakılmadayım ki cehennem bile benim yanıp yakılmamdan kaçıyor.

3560. Güzel kokular satan, benim coşkunluğumu, bendeki acı tatlıyı apaçık görünce ululuk meclisinde tablalarını kırdı döktü.

Tebriz'e gidince Şemseddin'e Tanrı'nın birlik meclisinde harfsiz, sessiz yüzlerce söz söyledim.

CXLVI

Devlet neyinden gene bir sestir geldi; ey can, el çırp; ey gönül, ayağını vur yere, oynamıya başla.

Bir hazine, bir maden, parıl-parıl parlamıya başladı, bütün dünya gülmeye koyuldu; bir sofradır, yayıldı bezendi, hazırlandı, dâvet sesi geliyor [*].

Bir ilkbahar kokusudur, aldık da, bir yemyeşil çayırlık, çimenlik gördük de, bir güzel yüze âşık olduk da sarhoşuz biz, hey-hey diye bağırıyoruz biz.

O deniz, bizse bulutuz. O define, bizse yıkık-dökük bir yer. Bir güneşin ışığında zerreleriz sanki.

3566. * Esrikim, kayıtlardan kurtulmuşum, kusuruma bakılmaz, ne dersem diyeyim, bırak beni, bırak beni de Mustafâ'nın nuruyla ayı ikiye böleyim.

---

[*] İkinci mısra unutulmuş, kenara yazılmıştır.

Tercemesi unutulan şiirler:

Bahr-i Recez

— A —

CLIX

Ey âşıklar, ey âşıklar, buluşup birleşme çağı gelip çattı; gökyüzünden, a ay yüzlüler, haydin diye ses geldi.

Ey sarhoşlar, ey sarhoşlar, neşe, zevk, eteğini çemreyip geldi, o bizim zincirimize yapıştı, biz onun eteğine sarıldık.

Ateş gibi sert, kızıl, tesirli şarap geldi; ey gam, bir bucağa çekil de otur; ey ölüm düşüncesine dalmış can, yürü, git; ey şarap sunan, ey sâki, gel.

3570. A güzelim, yedi gök de senin yüzünden sarhoş; elinde bir mühreyiz biz; varlığımız, senin varlığından meydana gelmiş, o tüm varlığa yüzbinlerce merhaba demede.

Ey tatlı nefesli çalgıcı, her an oynat çanı; ey işret, ata vur eğeri, es canımıza ey seher yeli.

A ney, geceleri anlattığın hikâyeler, söylediğin masallar ne de hoş; sesinde şeker tadı var; akşam-sabah, senin sesinden vefâ kokusu geliyor bana.

A güzel yüzlü güneş, bir kere daha başla, o perdelerden çal, bütün güzellere nazlan.

Sus, perdeyi yırtma; susanların sağrağını iç; ört ayıpları, ört ayıpları; Tanrı huyuyla huylan.

CLX

Ben dün, sevgiliye dedim ki: Ey eşsiz-örneksiz güzel, ay bile seni kıskanmış da bu kıskançlıkla gökyüzünde iki büklüm olmuş.

Güzeldin, bugünse güzelliğin yüzlerce arttı; âdeta perdeciydin, padişah oldun; hem Yusuflaştın, hem Mustafa'nın nuruna, alımına sahib oldun.

Ey peri, bu gece öveyim seni, çünkü yarın söze de sığmazsın; yarın, seni anlatırken yeryüzü de yok olur gider, gökyüzü de.

Bu geceyi fırsat sayayım da sana kul-köle olayım; çünkü yarın melek kendinden geçer, arş yenini, yakasını yırtar.

Ansızın bir kasırgadır, kopar; ne dam kalır, ne kapı. Artık şu sinekler nasıl kanat çırpıp uçabilir? Filler bile buna tahammül edemez.

3580. Derken o kasırga içinde gene de güzelliği, nuru parlar, o kuşluk güneşinin ışığiyle her zerre güler, sevinir.

Zerreler, o güneş yüzlüden öğrenirler de evvelce âcizken yüzlerce defa güzelleşirler, gönül alıcı zerreler haline gelirler.

CLXI

Her gece ihsan ve vefâ sofrasının başındayım, her gece padişahın konuğuyum; devlet sahibine konuğum ben, devleti ebedî olsun.

Maymunun biri, bir gece nasılsa arslanların sofrasına oturmuş; inatçı değilsen insaf et; o nerde, arslan nerde?

Padişahın kılıcının korkusundan kahramanın bile yüreğine ığıl - ığıl kan akıp otururken bu ne küstahlıktır? Vallahi de yanlıştır bu iş, billâhi de yanlış.

Bir arslan yavrusu, ansızın anasının yüzüne bir pençe atabilir, fakat sen kendine düşman değilsin ya, sakın ona pençe atmıya kalkışma.

Arslanlardan süt emen, arslan olur, adam değildir o; nice insan şeklinde yaratık gördüm ki ejderhanın ta kendisi.

Nuh insan şeklindeydi amma insanları silip süpüren bir tufandı; bir zerrede ateş varsa o zerrede ışıklar da vardır elbet.

Kılıcım, kanlar dökerim ben. Hem yumuşağım, hem keskinim, sertim ben. Şu geçici dünyaya benzerim, görünüşte hoşum da içim belâdır, gerçekte yokum.

— D —

CLXII

A nazlılar, a nazeninler, bir nazlı-nazenin çıldırdı, deli-divane oldu; tası damdan düştü, sırrı bilindi, işte bak, hemencecik tımarhaneye gitti.

3590. Susuzlar gibi havuzun çevresinde dönüyor, su arıyordu, ansızın kuru *nane gibi* havuzumuza düştü, ıslandı, ekmeğimize katık oldu

A bilgin, kulak asma bu söze, tıka kulağını, duyma bu afsunu; o zaten bizim afsunumuzla efsane haline geldi, başına gelenler, dillere destan oldu.

Kulaklar bu küpeden kurtulamaz; çünkü o başlardan akılları, fikirleri aldı, buğday gibi değirmene götürüp öğütmek, un haline sokmak için bir kaba boşaltıverdi.

Ey can, bu işi oyun sanma, bu işi oyun sanma; burda canınla oynamıya giriş, benimse bu işi. Onun siyah, kıvırcık saçları yüzünden nice başlar, başaşağı dönmüş, bir tarağa benzemiştir.

Aklına mağrur olma; âleme direk kesilmiş nice sözüne inanılır üstat, Hannâne direğinden daha ziyade inlemiye koyulmuştur.

Ben candan ayrıldım, elbisemi gül gibi yırttım, öyle bir hale geldim ki aklım bile yabancı kesildi bana.

Bu akıl katreleri onun denizinde mahvoldu gitti; şu can zerreleri, sevgilinin yoluna harcedildi, yok olup bitti.

Susayım, nuruna güneşle ayın bile pervane kesildiği o mumun karşısında şu mumun ne lüzumu var? Bunu söndüreyim artık.

— Y —

CLXIII

Şu aşk, başına bir tabla almış, sokak-sokak geziyor; nerde bir ölü varsa hilesiz-düzensiz diriltivereyim onu diye bağırıyordu.

Diyordu ki: keremimden, lûtfumdan gezip duran, akan, fakat tükenmiyen bir sofra kesildim; nerde bir yüzsüz dilenci ki gelsin, soframdan çıkınını doldursun.

3600. Seni gâh incilere garkederim, gâh zehirlere; tanı beni, bil beni artık, elimde âdeta bir kilesin sen.

Bana bir habbe gelse de teslim olsa onu, altınlarla dolu yüzlerce maden haline getiririm; yalçın bir tepe olsa tutar, uçsuz-bucaksız bir deniz yaparım onu.

Senden yokluk, benden kerem. Senden razı olmak, benden kısmet vermek. İpekböceğinin bile önüne yüzlerce atlas korum, ona bile yüzlerce ağır kumaşlar ihsan ederim.

Her an ümitsiz bir hale düşene öylesine bir harman veririm ki ne ekmiştir, ne biçmiş. Her an, dervişe öylesine bir yakınlık ihsan ederim ki bunu elde etmek için ne savaşmıştır, ne çileye girmiş.

Şeker kamışının daracık gönlüne şeker kaynağını akıtırım; akla-fikre güzel, hoş düşünceler getiririm.

Din yolunda at süredur, fakat atın sakatlandı mı meraklanma; arık bir at yerine her yanda bir yılkı bulursun.

Sus, böyle değildir deme, Tanrı'nın ihsanından başka birşey arama; razılık helvası, helva kazanından coşup ateşlere dökülüyor.

Tebrizli Tanrı Şems'inin nuruyla her zerreyi yakıyn nuru gör; eğer söylemede bir zevk olsaydı her zerre söze gelirdi, söyler dururdu.

Bahr-i Muzârî'

— Arîz —

— T —

CXLVII

Bütün gün seninleydik, yüzlerce kutlulukla gün, geldi geçti. Feryat, feryat; hayırlı akşamlar deyip gidivereceksin, bundan korkuyorum.

Bana gecen hoş olsun diyorsun; ateş, hiç hoş olur mu? Ayrılığın bir ateş, hattâ ondan da üstün.

3610. Âşık, geceleyin sensiz yaşıyamazdı, ölür giderdi; ancak güzelim hayalin geliyor, hal-hatır soruyor da o yüzden yaşıyor âşık.

Kulağıma, sana çift olmıya, seninle buluşmıya dair bir sözdür söyledin, bir sırdır, açtın; inkâr etme, yoksa ben, hatırında böyle birşey olduğunu nerden bileceğim?

3612. Sırrını duydum, geceyi de tanık ettim, fakat gece öylesine suçlu görür ki ibadetini bile gizlice yapar; bilmem tanıklık eder mi bana?